

ЕВГЕНИЙ ГУЛЯКОВСКИ

СЕЗОНЪТ НА МЪГЛИТЕ

ЕВГЕНИЙ ГУЛЯКОВСКИ СЕЗОНЪТ НА МЪГЛИТЕ

Превод: Елена Матева

chitanka.info

ВАСИЛ РАЙКОВ

ФАНТАСТИЧНИЯТ СВЯТ НА ЕВГЕНИЙ ГУЛЯКОВСКИ

От няколко основни елемента природата и еволюцията са създали на Земята живот в разнообразие и форми, които могат да задоволят и най-амбициозния „производител“.

Като използват за прототип само човека — единственото разумно същество, което познават! — писателите фантасти са създали в своите книги хиляди нови видове разумни същества, населяващи същото количество далечни измислени светове. Може да се помисли, че е трудно да бъдат конкурирани както природата и еволюцията, така и писателите, че е все по-трудно да кажеш своя дума в една твърде експлоатирана област. Със своя роман „Сезонът на мъглите“ съветският писател Евгений Гуляковски блестящо опровергава тази мисъл.

Да създадеш изцяло един измислен фантастичен свят и разум е наистина трудно — това се е удавало досега на малцина писатели и техните книги се открояват като ярки звезди в лавината от фантастична книжнина, заляла света през последните десетилетия. Гуляковски е сред тези малцина щастливци. В романа му има чужд разум и той по нищо не прилича на човека и на познатите ни литературни образци, но авторът докрай остава здраво свързан със земната наука и с природните закони, в чиято вселенска приложимост човечеството все още няма основание да се съмнява.

Безспорен факт е и фабулната изобретателност на Гуляковски (с по-голямо художествено значение във фантастиката, отколкото в обикновената литература), която прави чест и на въображението му, и на писателския му талант. Необяснимото, тайнственото, загадъчното грабват читателя още от първите страници, за да го държат в напрежение до последните, защото чуждият разум остава докрай невидим за хората и за човешките рецептори. И същевременно този

фантастичен свят е зрим, осезаем, „истински“, обрисован до най-незначителните детайли с такава реалистична достоверност, че читателят не може да не повярва в неговата истинност.

В романа не липсват, разбира се, и безмилостни военни действия, има и смърт — жестока, кошмарна и безсмислена на пръв поглед, която може да бъде сравнявана само с ужасите от разказите на Едгар Алън По, — но в никакъв случай не самоцелна и преднамерена (колкото и парадоксално да звучи това!), а подчинена на една биологически неотменима, жизнена необходимост. За да се открие още по-ярко дълбокият хуманизъм на писателя, онази чисто земна човешка любов към ближния, с която хирургът отстранява раковото образование от болното тяло в името на живота.

Каквото и да се каже предварително за тази блестяща научно-фантастична измислица (без да се издават, разбира се, сюжетните ходове на автора), тя ще загуби — ще липсват множество важни детайли от научната и философска мотивировка на писателя. А научната ерудиция на Гуляковски е завидна както по отношение на космическата техника и електрониката, така и в областта на „живото“, в биологията, където е всъщност голямото му научно-фантастично „откритие“. Композирана отлично, книгата се чете на един дъх и със затаен дъх. А разказваческият дар на Евгений Гуляковски, неговият изящен стил и език ще накарат читателя задълго да запомни името му.

Покойният писател Павел Вежинов, който четеше почти всичко от издаваната на български фантастика, поставяше „Сезонът на мъглите“ наред с „Лявата ръка на мрака“ от Урсула Легуин, с „Денят на трифидите“ от Джон Уиндъм и с още някои други книги на световноизвестни писатели фантасти. Имах удоволствието да предам тази негова оценка лично на автора (тогава в СССР току-що бе отпечатана „Барьерата“ и литературна Москва оживено я коментираше). Бях попаднал в дома на Гуляковски в ден на семейно тържество — годишнина от от женитбата му, отпразнувана с група писатели фантасти. Той я прие като най-скъпия подарък за своя празник...

Васил Райков

ПЪРВА ЧАСТ

БЕЛИТЕ КАМБАНИ НА РЕАНА

Колонията беше разположена в Долината на гърмящите кълба. Тези странни растения само веднъж на осем години набираха сила за цъфтене. Техните мощни стебла, които крепяха на шест метровите си венчета огромните сплескани балони със спорангии, един път в сезона се изпълваха със сок и тогава навън не можеше да се излезе без маска. Упойващият аромат по необясним начин проникваше през биологичната защита и сложното устройство от химически филтри. В такива нощи Дубров не спеше добре. Не можеше да му помогне дори системата за автогенна тренировка. Острата тревожна миризма се прокрадаваше в сънищата му и го зовеше в долината, където вятърът, вече по-напорист, блъскаше една в друга грамадните бели дрънkalки. Присънваше му се, че чува камбаните на неговия далечен роден край. Белите камбани.

Високо горе падаща звезда проряза небето на Реана. Летеше бавно, ронейки бодливи искри, които приличаха на капчици светлосиня вода. Стори му се, че вижда звездата през здраво стиснатите си клепачи и през тавана на къщата. Халюцинациите в периода на цъфтенето на кълбата бяха силни, трайни, при това имаха пряка връзка с реалните събития.

Дубров скочи от леглото и напипа ключа на радиостанцията. Чувствителните антени на локаторите в шести квадрат засякоха ракетен кораб. Той трепна и не вярвайки на очите си, сравни цифрите на информационното табло с данните от компютъра. Не, нямаше грешка. Беше ракетен кораб. Радиограмата бе стигнала до Земята невероятно бързо. От това веднага се налагаха три извода. Първо, незабавно ще го уволнят. Второ, в близките дни той завинаги ще напусне Реана, следователно повече нямаше да види Велда. Имаше и трето... А то означаваше, че загадката на Гърмящите кълба никога не ще бъде разгадана. За да стигне някой толкова близко до решението,

както успя да направи той, ще са му необходими не по-малко от осем години.

Сезонът на цъфтене на кълбата свършваше след два месеца, а до следващия сезон колонията на Реана навярно вече нямаше да съществува.

Инспекторът по извънземните поселения беше сух, официален и почти скучен. На остриите му скули беше прорасла червеникава брада и Дубров с неприязън си помисли, че за него Реана е само една дълбока провинция. В ръцете си въртеше малък сребърен молив. Дубров напрегнато следеше блестящата пръчица, като се мъчеше да се овладее и да потисне неуместното си сега раздражение.

— Известна ли ви е наредбата, която забранява контакта с биоценозата на чужди планети?

— Знам наизуст тридесет и втори параграф от колониалната инструкция.

— Чудесно — инспекторът уморено разтри слепоочията си. — В такъв случай бих искал да знам какво ви е накарало да я нарушите.

— Едва ли ще ме разберете. За да ви стане ясно, е необходимо да сте живели тук поне десетина години. Нарушил съм параграфа. Готов съм да поема върху себе си цялата вина, нима не е достатъчно?

— Искам да ми съобщите мотивите, от които сте се ръководили. Инструкцията не винаги отразява обективните условия на дадена планета. В случай, че доводите са обосновани, ние променяме инструкцията. И тъй, какви са мотивите ви?

На Дубров му стана скучно. Разговорът загуби своя смисъл. Мотивите... Като че ли можеше да разкаже за това, като че ли някой можеше да го разбере, без да го е изпитал сам.

— Маслото на кълбата не е наркотик. — Той каза това тихо и убедително, без да се надява, че ще му повярват.

Ротанов приключи разследването късно вечерта. Той сложи кристалограмите със записа на показанията на очевидците в сейфа, изключи автоматичния секрет и излезе в преддверието.

Светна табло с надпис: „Сложете си маската“. От противния привкус на ментол, проникнал през мундщука, леко му се гадеше. Двойната врата със скърцане се плъзна встрани и Ротанов стъпи на

пътеката, която водеше към постройката, където се намираше съветът на старейшините.

Предстоеше му още един неприятен разговор. Той мина през площадката, където се зеленееха листата на краставиците и репичките. Земните зеленчуци бързо се приспособиха към непривичната почва. В тази долина всичко растеше учудващо буйно, макар че останалата част от планетата представляваше неплодна пустиня. Всъщност именно този фактор определи съдбата на колонията. Десет години хората тъпчеха на едно място в Долината на гърмящите кълба, без да могат да направят и крачка извън нея. Резерват — ето какво беше долината. Резерват без никакви перспективи, при това твърде скъп. Ротанов спря и загреба шепя сух сивкав прах. Смес от пясък и глина. Също като в пустинята. С нищо не се различаваше от нейния прах, с абсолютно нищо. Бяха го анализирали поне десет пъти, но странна работа, растенията тук се развиваха бързо, стига да ги поливаш и наторяваш, а в пустинята не растат.

Ротанов пропусна през пръстите си сухата струйка пясък и се замисли. Не му се ходеше при старейшините, не му се щеше да изпълни тази толкова очевидна и необходима мисия. Цялата работа беше там, че само на Земята тя изглеждаше очевидна и необходима. На Земята, а не тук.

И четиримата се събраха в тясната стаичка. Трима от тях бяха на не повече от четиридесет години, само Крамов можеше да се похвали с посребрени слепоочия. В далечните колонии продължителността на човешкия живот се измерваше с други, по-различни фактори. И като си помисли за окрадените им години живот, Ротанов събра най-сетне необходимата решителност.

— Трябва да ви съобщя решението на Главния космически съвет. Поселението на Реана ще бъде ликвидирано.

Всъщност решението беше негово. Нали затова имаше инспектори по извънземните селища.

Съветът нямаше възможност да оцени всички местни фактори и последната дума винаги беше на инспектора. Но кой знае защо, той не можеше да им каже право в очите: „Аз реших.“ Макар че очакваха от него точно тези думи и бяха готови да ги чуят, Ротанов забеляза как се затвориха в себе си, как помръкнаха лицата им и още по рязко се очертаха скулите им. Такъв си е човек — когато години наред влага в

парчето чужда земя своя труд, гради надеждите и плановете си, той я превръща в дом, в малко късче родна планета и колкото по-къртовски се бори за тази земя, толкова по-скъпа му става тя, и нищо не можеше да се направи, за стотици години нещата не бяха се променили. Но овладяването на далечните, неприспособени за живот планети струваше твърде скъпо.

Развитието на такива откъснати от човечеството малки колонии най-често преминава неблагоприятно. На Реана смъртността превишаваше раждаемостта, колонията от година на година се стопяваше, чисто и просто хората измираха и той беше длъжен да ги отведе оттук.

Вече беше подготвил ново място за заселване — на Регос. И въпреки че разбираше всичко, той отмести поглед встрани, прикри своето решение, уж че е на Главния съвет, и сега долавяше в леденото им мълчание тежките като камъни възражения и дори обвиненията по адрес на съвета и по негов адрес, разбира се. Не се съмняваше, че след минута ще се успокоят и ще му кажат всичко: че съветът е далеч, а той нищо не разбира, че това е временно отстъпление, а те събират данни, анализират причините. И още, че годините на изучаване и овладяване на планетата не са минали напразно, че тъкмо сега се готвят за решителния скок. Вече беше слушал подобни доводи. За да ги опровергае, беше достатъчно да ги запознае с изчисленията на компютъра. И въпреки това се чувствуваше виновен пред тях, сякаш преди четиридесет години той ги беше изпратил на Реана, сякаш по негова вина десет години те се мъчеха да проникнат през пространството до своя малко изследван нов дом, открит с автоматична сонда. Но щом му е дадено правото да взема решения, заедно с това нелеко право върху него автоматично се стоварва и бремето на отговорността за предишните грешки, извършени от други, и породили в края на краищата условията, довели до днешния труден разговор.

Първи се изправи председателят на съвета на старейшините Крамов и мълчаливо сложи пред Ротанов купчина снимки.

— Какво е това?

— Развалини.

— Какво, какво? — не повярва Ротанов.

— Развалини. Останки от древни стени. Много стари, отпреди десет хиляди години.

Ротанов разпръсна снимките така, както се подрежда пасианс. Това беше третата находка. Отломки от някогашни стени, от които нищо не беше останало, освен тези камънаци. Не може да се установи дори какво са представлявали. Най-вероятно лагер на някаква чужда експедиция. Ако на Реана е съществувала древна и изчезнала впоследствие цивилизация, тя щеше да остави повече следи. Ротанов замислено местеше снимките и не бързаеше с отговора, разбираше, че сега Крамов има основание да настоява пред съвета да бъде сформирана изследователска експедиция и че докато тя не завърши работата си, не е целесъобразно да се закрие колонията. Съветът едва ли щеше да одобри подобна експедиция. От развалините не беше останало почти нищо, при това не беше първата находка, предишните две не доведоха до никакъв резултат, макар че там бяха хвърлени напразно много сили. Преди хилядолетия някой беше строил в космоса тези каменни стени, и то на различни планети — ето всичко, което успяха да научат за тези развалини.

— Археологични разкопки на десет светлинни години — за нас това сега е твърде скъпичко, може би в бъдеще...

— А на мене ми се струва, че разбирам каква е работата! — прекъсна го най-младият член на съвета, геологът Миоров.

— Ами? — заинтересувано попита Ротанов.

— Съветът не иска да поддържа поселения на далечните планети, защото те избират самостоятелен път на развитие, съвсем независим от Земята!

— Добре — съгласи се Ротанов неочаквано и за самия себе си. — Ще разгледам развалините. Ако се окаже, че представляват интерес, ще гласувам в съвета за изследователска експедиция.

Дълбоко в душата си беше сигурен, че това е празно пилеене на време и той няма да отстъпи от първоначалното си решение. Когато всички станаха да си вървят, той задържа Крамов.

— Бих искал да зная вашето мнение относно онази история с Дубров. Той твърди, че сокът на гърмящите кълба не съдържа наркотични вещества. Образци от него бяха изследвани в най-добрите лаборатории на Земята. Ние ви съобщихме резултата...

Крамов замислено поклати глава.

— Работата не е толкова проста. Сокът не може да се консервира напълно, той започва да се променя минути след като го извлекат от кълбата. В него протичат сложни химични реакции, а след една година... С една дума, на Земята са изследвали не сока от гърмящите кълба, а онова, което е останало от него. Образували са се някакви киселини, разрушили са се етери — с една дума, тук той е съвсем различен и неговото действие върху човешката психика е много сложно, много по-сложно от обикновения наркотик. При това, забележете, към наркотика човек трябва да привикне, само тогава ще се появи възбуждащият стимул за приемането му. При нас е тъкмо обратното. Както ви е известно от нашите отчети, двама души вече умряха, когато опитаха сока. И въпреки това се намери трети... Не знам как се спаси и какво ще стане с него. Не знам и защо го е направил. На Земята всичко изглежда по-просто, отколкото е всъщност.

— Може и да сте прав... — Ротанов замислено търкаляше малко книжно топче. — Но е възможно да има и друго обяснение, нали и Дубров е изследвал гърмящите кълба, както и другите двама?

— Да.

— В такъв случай може да се предположи, че наркотикът е действувал постепенно, като е прониквал на малки дози през филтрите заедно с аромата. Когато в организма се е натрупало достатъчно количество от него, тогава се е породило и острото желание да бъде опитан в по-голяма доза...

— Заедно с него с кълбата се занимаваха още десетина души, но само един от тях...

Ротанов повдигна рамене.

— Може би техните филтри са работели по добре.

Настъпи продължително мълчание. Крамов нервно мачкаше покривката на масата.

— Какво мислите да правите с Дубров?

— Пълна изолация и строга едногодишна карантина в най-добрите клиники на Земята.

— Той може да не се съгласи.

— Дори ако работата тук бъде прекратена? Без да е минал през карантина, връщането му на Земята е изключено.

— Дори в този случай.

— Не мисля, че ще има право да постъпва както си иска. Ако психиката на един човек е разстроена, той може да бъде лишен от това право.

— Жестоко е, Ротанов.

— Длъжен съм да мисля преди всичко за безопасността на останалите. Посредством сока той може да се е заразил с някакъв неизвестен вирус, въздействието на чуждите биогени върху човешкия организъм е невъзможно да се предвиди. В края на краищата Дубров може да стане чисто и просто опасен за всички. И после ние трябва да разберем как действа върху човека сокът на тези проклети растения! Поне това да отнесем със себе си оттук...

— Твърде висока цена сте готов да заплатите. Но аз мисля, че нищо няма да получите.

— Само вие да не ми попречите.

— Не. Но ви предупредих — всичко е много по-сложно, отколкото изглежда на пръв поглед. Кога възнамерявате да разгледате развалините?

— Утре сутринта. Пригответе всъдехода.

— Имате ли представа от археология?

— Мога да разпозная зидарията на ренитите! — отвърна Ротанов, без да крие раздражението си.

— Добре. Ще наредя да приготвят всъдехода. Нита ще мине да ви вземе, за да ви покаже приготвената за вас къща.

— Нямам нищо против да остана и тук. Всички къщи са стандартни.

— Както искате.

Стаена тъга обзе Ротанов, веднага щом тежката двойна врата се хлопна зад Крамов. Защо навлича дебелината на носорог, когато разговаря с тези чудесни момчета? Проклетата длъжност!

Но друг начин няма. Преди всичко той трябва да бъде обективен. В неговата работа не бива да се намесват никакви емоции и лични симпатии. От тези мисли не му стана по-леко. Той знаеше, че сега никой няма да дойде при него, дори тази симпатична девойка Нита, която вероятно бяха помолили да бъде изключително внимателна с него. В края на краищата те бяха изпълнили своя дълг на вежливост, параграфът беше спазен, макар че имаха право да се държат с него като равни с равен.

Опаката страна на работата му беше пълната самота при всички инспекционни обиколки. Беше свикнал с това и не очакваше нищо друго.

Дубров излезе от къщи към два часа. Минута две постоя на прага, заслушан в нощните шумове. Онова, на което се беше решил, правеше еднакво опасни за него както хората, така и всичко останало. Той не би могъл да намери по-точна дума от „останало“. Такава просто не съществуваше в човешкия език. Дубров огледа лагера, едва-едва осветен от фенерите, и още веднъж провери съдържанието на раницата си. Вътре имаше мощен лек фенер, нож, въже, преса, шишенце, което се затваряше херметично. На колана му се люлееше тежкия калъф с излъчвателя. Той провери дали е зареден, като искрено се надяваше, че няма да му се наложи да го използва. Общо взето, на Реана нямаше животни, само по време на цъфтенето на кълбата не беше точно така. Вечерта в своето жилище той чуваше разговора на старейшините с Ротанов така ясно, сякаш в тяхната стая имаше радиопредавател. Това вече му се беше случвало и той знаеше, че слуховите халюцинации най-вероятно съответствуват на истината. Във всеки случай не можеше да рискува. Оставаше му съвсем малко време. Само до съмване, пет-шест часа, не повече.

Селището беше разположено в самия край на речната долина. Нивите и зеленчуковите градини навлизаха сред гъсталаците от гърмящи кълба, като отнемаха от тях голяма площ плодородна почва.

„Като че ли сме си у дома — помисли си Дубров. — Сякаш това е гора, която може да се изкорени. Само че не е гора.“ Той плю в пясъка, разтърка с ботуша праха, още веднъж провери филтрите и едва тогава надяна маската. От долината повя вятър. С голямата си мека лапа той прошумоля в жиците, вдигна от пътеката мярнало се в лъча на фенера облаче прах и изчезна към хълмовете, където растяха гърмящи кълба. Почти веднага оттам долетя оглушителен гръм, сякаш някой беше взривил бомба!

„Започна“ — през зъби измърмори Дубров и се сви. Разбра, че ако не тръгне веднага, сигурно ще се върне обратно вкъщи, решимостта му се изпаряваше като дим. Спомни си сребърното моливче в ръцете на инспектора, изруга злобно, намести по-удобно

раницата на гърба си и закрачи в тъмното. Още минута-две фигурата му се виждаше в слабата светлина на фенера, сетне изчезна край оградата на селището.

Тревогата, която бе завладяла Ротанов, не му позволи да мигне през първата половина на нощта. Като че ли нямаше особени причини да е неспокоен. Всичко вървеше както обикновено. Ликвидирането на една неоправдала съществуването си далечна колония винаги е свързано с противопоставяне на различни интереси и нервно напрежение. По-скоро силно му беше подействувал необоснованият упрек на Крамов, че бил жесток. А може би имаше друга причина? Предчувствие за някаква опасност например? Не, не беше това. Чувството за непосредствена опасност му беше добре познато.

Ротанов не обичаше да прибегва до услугите на химията и предпочете да стане. Намокри слепоочията си със студена вода — от безсънието слабо го наболяваше главата и той реши да се поразходи. Поставянето на маската окончателно прогони съня му. Той съжали за намерението си, но беше късно да отстъпва.

Странни бодливи растения, донесени от Земята или може би от Марс, бяха оплели целия балкон. В полумрака месестите им стъбла приличаха на пипала на морски чудовища. Небето беше забулено с лека облачна пелена, толкова прозрачна, че през нея звездите прозираха като неясни размити клъбца. Някъде на хоризонта изплува едната от двете луни на Реана и нейната призрачна зеленикава светлина оцвети хоризонта на изток.

Всеки път, когато долиташе на чужда планета, Ротанов изпитваше странно чувство — очакването за скрита от хората тайна и учудване. Учудване, че сега стои на място, където не би трябвало да бъде. Не може да бъде. На място, нарочно скрито, забранено за хората. Отделено от тях с безкрайни километри пустота и ето, да се чудиш... Те отглеждат тук салати и тези бодливи, никому ненужни растения.

Може би това чувство на постоянно учудване му помагаше да запази остротата и свежестта на възприятията си, способността си да забелязва подробностите, толкова необходими за неговата работа. Но понякога то му и пречеше, разсейваше го, отклоняваше го от конкретната задача, наистина после, кой знае защо, обикновено се

оказваше, че този неочакван обрат открива пред него нови хоризонти, измъква го от задънената улица, помага му да разкрие някаква сложна загадка, решението на която е било извън границите на обичайните утъпкани пътища. Може би именно това се наричаше интуиция.

Той не забеляза веднага човека до оградата. И друг не можеше да заспи в този късен час. Отначало само се учуди, но след секунда странната, прокрадваща се походка на непознатия го накара да застане нащрек. Искаше да го извика, но маската му пречеше да го стори и човекът успя да се скрие. Там нямаше вратичка. Отвъд оградата започваха диворастващи храсталаци и само един човек можеше да се осмели да отиде там през нощта и ако не грешеше, тази нощна разходка на Дубров би могла да изясни много неща в заплетената история със сока на гърмящите кълба.

Не откри веднага замаскираната пролука в оградата, а и далечните сега фенери вече не можеха да му помогнат, и макар че луната беше изгряла, нейната призрачна светлина не проникваше през плътния зелен листак, надвиснал над главата му. Ротанов спря и се послуша.

Откъм храсталаците непрекъснато долитаха непонятни смесени звуци. Нещо шумолеше, пукаше, скърцаше и пишцеше някъде над него. Изведнъж отпред се чу оглушителен взрив. Избухна съвсем наблизко, без никакъв пламък. Ротанов се хвърли към звука, протегнал ръце напред, като се мъчеше да предпази лицето си от шипащите, твърди, сякаш железни листа. Неочаквано откъм върха, откъм короните на растенията се появи нов непонятен звук. Все едно че някой беше разкъсал над главата му чувал с пясък и сега той се изсипваше със свистете и шумолене, мачкайки листата под себе си. Ротанов отскочи встрани, но закъсня. Сухият шумолящ поток се стовари върху раменете му и тозчас, без да се задържа по дрехата му, се плъзна надолу. Почти в същия миг той се препъна в корена на растението и се просна на земята. Ударът беше доста силен. За секунда-две пред очите му затанцуваха огнени искри. И едва когато окончателно се съвзе, на няколко крачки пред себе си видя неподвижно петно светлина.

Гъста зеленина от филизите на гърмящите кълба препречваше източника на светлината. Стъблата изглеждаха толкова плътни и дебели, сякаш бяха направени от твърда гума. Лазешком той успя да се придвижи няколко метра напред и внимателно разтвори последния ред

растения, които го отделяха от светлината. За нещастие лъчът на фенера, които се търкаляше в пясъка, се оказа насочен право в лицето му и за миг го заслепи.

Дубров се провря през дупката в оградата и се намери в храсталаците. Познаваше тук всяка пътечка и знаеше какво да търси. Не забеляза, че някой го следи, и въпреки това много бързаше. Трябваше да избере достатъчно зряло растение, но то в никакъв случай не биваше да бъде напълно узряло и готово да изхвърли спорите си. Да го открие в тъмното, а на всичко отгоре и отдолу, без да вижда спорангиите, беше трудна работа. Най-после избра едно дебело стъбло и се закатери нагоре. Беше си изработил известна сръчност през тези дълги години. За да не нарани растенията, никога не използваше механични приспособления и сега се покатери на шест метровата височина по съвършено гладкото стъбло с помощта на въже, прехвърлено по особен начин около ствола, което му служеше за опора на краката. От короната започваха бодлите и Дубров трябваше да напрегне цялото си внимание, да използва целия си предишен опит, за да се промъкне през опасната зона. Когато долният пояс от листа остана под него, стана по-светло, тук стъблото се разклоняваше и той изруга през зъби. Разклонението на тази височина означаваше, че растението има два спорангия — много рядък случай и твърде опасен, — макар и да узряваха по едно и също време, все пак между тях съществуваше известно различие, което можеше да доведе до лош край, ако единият от спорангиите достигнеше стадия на зрелост по рано от другия. Дубров се покатери почти до чашата, увенчана с огромно двуметрово бяло кълбо с набръчкана ципа. След като го опипа, той почти безпогрешно успя да определи степента на зрелост, но вторият спорангий... Той се полюшваше някъде до него и ако се вгледаше, можеше да различи зад гърба си бледо бяло петно. Дубров запали фенера и сега имаше възможност да разгледа леко пожълтялата, дълбоко набраздена повърхност на ципата. Но и това не му помогна. Разбира се, можеше да се спусне до разклонението и отново да се покатери на другия спорангий. Но, първо, определянето чрез опипване никога не беше съвсем точно, значи се налагаше да рискува, и второ, още от самото начало, от момента, когато се реши на този поход, не го

напускаше чувството, че времето няма да му стигне, че закъснява и че всяка секунда е скъпа... Не можеше да си обясни причината за това чувство, но напоследък свикна да се доверява на усещанията и предчувствията си.

Поколеба се за миг, но после реши да не губи време за втория спорангий и извади ножа.

Най трудният и опасен момент беше разрязването на ципата. Дубров знаеше, че ако спорангият е узрял, при съприкосновението ще избухне — той помнеше как загина Колцов... Взривът го изхвърли от стъблото и го запрати долу в бодлите. Разбира се, би могъл да се завърже за ствола, но той имаше представа каква е силата на взривна вълна и от двете злини избра по-малката.

Внимателно допря ножа до обвивката и бавно, сантиметър по сантиметър започна да го вкарва в рохкавата маса. Челото му мигновено се покри с пот, все едно че беше докоснал морска мина, всъщност така си и беше. Върхът на ножа опря в нещо. Беше вътрешната твърда ципа. Ако спорангият не е узрял, налягането на газовете в него още не е достигнало опасната граница.

Изтръпнал, очакващ всеки миг унищожителния удар, Дубров с всичка сила натисна дръжката на ножа. Чу се лек пукот и ножът след като проби последния як пласт, потъна до дръжката в спорангия. Нищо не се случи.

„Все някога ще сгреша...“ — помисли си той. Ако това се случеше, щяха да го погребат без никакви почести. Той нарушаваше закона, тоест беше най-обикновен престъпник. „Но нали те не знаят... Не знаят и не искат да знаят.“ — Спомни си своя единствен опит да обясни на съвета на колонията действието на маслото на гърмящите кълба. Резултатът беше прост и печален — „халюцинации, отравяне с растителни отрови“. Такова беше официалното заключение на съвета. Може би трябваше всичко да зареже, да се върне към нормалния живот, да си даде вид, че нищо не се е случило, но за онзи, който е опитал сока на кълбата, нямаше връщане назад. Този път му провървя и не си струваше да поглежда твърде далеч в бъдещето.

Останалото вече не представляваше никаква опасност. Дубров с лекота изряза отвор в спорангия, достатъчно голям, за да провери ръката си. Напипа венчето на неузрелите спори и празната вдлъбнатина за семената. То винаги беше празно. Може би едно на

хиляда растения в процеса на своето развитие завързваше онова тайнствено семе, за което сред колонистите се носеха толкова много легенди. Дубров нито веднъж не ги беше виждал. Той пхна ръката си по-надолу и напипа разположените около месестия семенник маслени жлези. Никой не знае за какво служат тези жлези, отделящи масло с остра, замайваща миризма. Биолозите ги смятаха за атавизъм, останки от орган, който е спомагал за пренасянето на спорите в онези далечни времена, когато тук са съществували някакви огромни, вече изчезнали насекоми. Страшно е да си помисли човек колко хилядолетия са изминали от мига, когато на тази планета са се появили огромните зелени великани, увенчани на върха с белите кълба на спорангиите. Стъпалата му отекоха, въжето, което обгръщаше стеблото, се вряза в подметките му, но въпреки всичко той реши да извърши цялата процедура по добиването на маслото в това неудобно положение, без да се спуска на земята. Защо? Едва ли можеше да го обясни. Може би се ръководеше от все същото тайнствено предчувствие, което му нашепваше, че така ще бъде най-добре. Както и да е. Дубров закрепил фенера на колана си, отрязал достатъчно маслени жлези, но не слезе, докато не натъпка пресата догоре, после я завъртя докрай и напълни шишенцето с масло до определеното място. Едва след като затвори скъпоценното вече шише, той започна да се спуска надолу. Но увлечен от изстискването на маслото, съвсем беше забравил за другия спорангий зад гърба си. От едно невнимателно движение стъблото се олюля под тежестта му и той почувствува, как гърбът му за секунда докосна мека, податлива повърхност. В същия миг оглушителна експлозия го удари отзад. Страшната сила отлепи ръцете му от ствола, вдигна го във въздуха и го запрати на земята. Ударът беше толкова силен, че за известно време Дубров загуби съзнание, а когато дойде на себе си, разбра, че лежи по гръб, стиснал в ръка безценното шишенце. Май нямаше нищо счупено, въпреки това сега беше без значение. Фенерът се въргаляше далеч встрани, но беше здрав и светеше. Опита се да го достигне, ала остра болка в кръста отново го повали на земята. Събрал всички сили, той се опря на ръце и седна, с мъка превъзможвайки болката, която сега пронизваше цялото му тяло. Оставаше само да отвинти запушалката и...

Когато най-сетне отново си възвърна способността да вижда, Ротанов забеляза седналия на пясъка Дубров. Пясъкът около него му се стори съвсем различен. Беше значително по-тъмен от останалия и това черно петно като плътен пръстен опасваше дебелия стъбло на гърмящото кълбо, на което се бе облегал Дубров. Сякаш някой обилно бе пръснал навред черни сажди. Но това не беше всичко. Вниманието на Ротанов бе насочено към Дубров, а онова, което се случи после, не продължи повече от няколко секунди. С периферното си зрение той забеляза, че пясъкът под Дубров сякаш се движеше, набраздяван от вятър, макар че тук нямаше никакъв вятър. Фенерът, който в първия миг заслепи Ротанов, се търкаляше на няколко крачки от Дубров и осветяваше ръцете му, раницата и долната част на лицето му. Сега ги разделяха не повече от два метра и Дубров без съмнение беше забелязал подалия се от храстите Ротанов. Като се усмихна някак злобно, той бавно поднесе към устните си стъкленото шишенце.

— Не правете това! — извика Ротанов и се спусна напред. Ала вече беше късно. Шишето падна от ръцете на Дубров, гъстите маслени капки потекоха по страните му. Секунда те се гледаха в очите, без да помръдват. Постепенно лицето на Дубров започна да пребледнява, кожата му сякаш стана по-прозрачна, а цялата му фигура странно се отпусна. Изчезнаха раменете му, брадичката му безсилно клюмна на гърдите. Пред очите на Ротанов дрехите на Дубров взеха да се свиват, като горнище на футболна топка, от която са изпуснали въздуха.

След миг дрехите му заедно с раницата се превърнаха в безформена купчина. Лъчът на фенерчето хвърляше върху пясъка резки сенки. На Ротанов му се стори, че полудява. Той се спусна към дрехите и ги сграбчи, сякаш се надяваше да задържи нещо. Сетне внимателно пусна якето на земята, все едно че беше от стъкло. Обърна наопаки панталоните, надникна в празните обувки, като че ли очакваше да открие там причината за безследното изчезване на Дубров.

Обратният път за Ротанов се сля в един безкраен шибацин поток от клони и листа. Когато най-после дотича до оградата, дрехите му висяха на парцали, върху издрасканата му кожа бяха избили капчици кръв. Сега ще трябва да мине през пълния цикъл на дезинфекция и профилактика... Закъде бързаше? Ръцете му стискаха раницата. Преди да тръгне, той механично напъха в нея дрехите на Дубров. Не можеше

да повярва на очите си и сега само трезвата мисъл му помагаше да запази разсъдъка си. Всичко, което видя, можеше да бъде халюцинация, предизвикана от отровните изпарения на гърмящите кълба. Краката му сами го доведоха до къщата на Дубров. На позвъняването автоматът любезно му отвори вратата на преддверието.

А това означаваше, че домакинът си е в къщи.

Дубров лежеше на леглото. Когато видя Ротанов, той енергично скочи на крака. Така става човек, който още не е успял да заспи и е полегнал само преди минута. Така става човек, който живее в непрекъснато очакване на опасността. Без да крие иронията и омразата си. Дубров втренчено огледа застаналия на Прага Ротанов.

— На какво дължа това неочаквано нахълтване?

— Нищо ли ви няма?

— Както виждате. А какво трябваше да ми има?

Ротанов вече се овладя.

— Защо напуснахте селището преди час?

— Имате халюцинации, инспекторе. Често се случва в периода на цъфтене на кълбата.

— А може би ще започнете да ме убеждавате, че това не са вашите дрехи? — Ротанов изтърси на пода събраните в храсталаците парцали. Дубров стана, отиде до гардероба и го отвори. Подредени, на закачалките висяха неговите работни дрехи. Ротанов не можеше да прецени дали всички са на мястото си, но това не променяше нищо. Историята заприлича на някакъв чудовищен фарс.

Непосредствено зад селището, разсичайки веригата от ниски хълмове, речната долина се разпростираше нашироко и напълно се губеше в пясъците и камънаците на пустинята. Сивкаво-зеленикавата почва изглеждаше безжизнена и не радваше окоето. Ниският корпус на всъдехода, покрит с изпъкнал прозрачен капак, прехвърли гребена на последния хълм и се гмурна в безкрайната, до самия хоризонт, мараня на реанската пустиня. Освен водача в кабината бяха още Ротанов и Крамов. Климатичната инсталация работеше нормално и въпреки това по някакъв тайнствен начин усещането за знойна жегата проникваше вътре. Нямаха настроение за разговор. Думите сякаш застиваха на устните им. Струваше им се, че всъдеходът стои на едно място, все

едно че беше част от пустинята и се беше сраснал с повърхността и здраво и завинаги, дори полюшването и друсането не можеха да прогонят това чувство. Хидравличните ресори работеха с пълно натоварване. Първичното лице на планетата не бе насечено от пътища, прокарани от човешки ръце. На Реана цареше хаос, пред който беше безсилна дори хилядогодишната работа на водача. Тук имаше вода, но тя бе на такава дълбочина, че не стигаше до повърхността. Докъдето ти стига погледът, се простираше безводна пустиня, само на едно-единствено място не бе така. В Долината на гърмящите кълба.

Общо взето, Ротанов добре знаеше, че подобни странни изключения от правилата само на пръв поглед изглеждат случаен каприз на природата. Зад тях почти винаги се криеше неизвестна за хората закономерност.

Една-единствена изпълнена с живот долина, един-единствен хълм с тези развалини на цялата планета, а останалото — пустиня... Имаше над какво да се замисли човек. Ротанов се опитваше да пропъди от главата си вчерашната история с Дубров, мъчеше се да я заличи от мислите си. Тя му пречеше да работи, пречеше му да се съсредоточи и нахлувайки в строгия ред на неговите разсъждения, правеше на пух и прах всичките му теории. Липсата на логичност можеше да означава само едно — на повърхността беше изплувала някаква нищожна част от неизвестна и сложна система и да се умува сега беше безполезно. Той не вярваше в халюцинации. И му оставаше само едно — да събира нови факти.

С всеки изминат километър, който ги приближаваше към целта, характерът на пустинята се променяше. Скриха се под пясъците основите на скалите, изчезнаха пукнатините и дупките, пътят стана по-равен. В края на третия час на хоризонта се появи хълм. Ротанов веднага го позна от снимките, макар че развалините не се виждаха оттук. На фона на виолетовото небе на Реана този единствен хълм дори отдалеч изглеждала величествен и не беше необходимо да притежаваш кой знае каква фантазия, за да си представиш колко строго и пропорционално са изглеждали върху него назъбените стени, вече почти изчезнали под хилядолетните пластове прахоляк.

Започнаха да се изкачват много преди да се приближат до хълма. Той беше изграден от наслоени един върху друг обширни пластове дъвен пясъчник, които наподобяваха стъбла с широки по няколко

километра стъпала. Преминаването от стъпало на стъпало ставаше съвсем плавно, понякога дори не усещаха кога всъдеходът преодолява поредното стъпало. Вероятно отгоре този създаден от природата феномен приличаше на купчина палачинки с различна големина. Най-малката беше отгоре на върха. До нея оставаха около два километра, когато Ротанов помоли да спрат и скочи от всъдехода. Нажеженият въздух навън имаше силата на удар, но въпреки това той свали маската си и пое въздух. Тук, далеч от цъфтящите гърмящи кълба, не беше опасно, макар че горещият въздух можеше да изгори белите му дробове. Сега имаше възможност по-добре да усети обстановката на това място, неговото настроение. Искаше му се да го направи, преди да видят развалините. Две-три минути той стоя неподвижно, заслушан в тази необикновена и пълна тишина, каквато има само в космоса, ненарушавана сега дори от полъха на вятъра. Ротанов се обърна с гръб към всъдехода и тръгна встрани от прокараните от него коловози. Имаше желание да заличи от пейзажа всичко външно, добавено изкуствено от хората. И тогава му се стори, че тишината и усещането за пълен покой в тази пустиня са твърде осезаеми и заради това някак театрални.

Последните километри вече не предизвикваха у него никакъв интерес. Когато приближиха развалините, Ротанов седеше, облегнат назад, намръщил скулестото си, загрубяло от вятъра и набраздено от дълбоки бръчки лице. Най-после, като вдигна облак прах, всъдеходът спря до развалините. Както и предполагаше, те не му направиха особено впечатление. От стените не беше останало почти нищо, а малкото, което се беше запазило, беше скрито под пясъка. Нищо чудно, че не са били забелязани при разузнаването на планетата. Бяха взели със себе си универсален робот и сега водачът на всъдехода припряно монтираше на него необходимите приспособления. Трябваше да разчистят пясъка на един-два метра дълбочина, за да разкрият зидарията. Нейният характер, размерите на блоковете и качеството на цимента можеха да разкажат много на опитния археолог. Ротанов не беше археолог, но на инспекторите по извънземните поселения им се беше случвало да се справят с какво ли не!

Техните знания бяха универсални, а мнението им често пъти се ценеше по високо и от мнението на експертите, може би защото

голямата им практика в работата по далечни планети освобождаваше мислите им от готови шаблони и стандарти.

Най-после роботът беше готов за работа. С прикачените лопати и гребла той заприлича на огромен бръмбар, застанал на задните си крака и разперил криле. Водачът включи кабела на захранването и бръмбарът решително тръгна напред, подчинявайки се на командите на издадения напред пулт. Работата изискваше внимание и трябваше да се откажат от автоматичната програма.

Лопатите на работа постепенно навлизаха все по-надолу в пясъка, като го изхвърляха назад и встрани. Изкопът покрай издатината, очертаваща стената, ставаше все по-дълбок. Изведнъж моторът на работа неприятно заръмжа. Роботът се насочи встрани и започна стремително да потъва в пясъка, все едно че пропадеше в тресавище.

— Изключете го! — извика Ротанов, но водачът вече го беше направил. Въпреки това роботът продължаваше да потъва. Около него се образува малка яма, като че ли пясъкът под машината изтичаше в някаква кухина. Водачът разтвори лапите на работа колкото се може по-широко, за да го заклини в стените на дупката. Успя, машината се задържа и сега те в нямо мълчание наблюдаваха как пясъкът около нея продължаваше да се процежда, да изтича като вода, оголвайки постепенно стените на пукнатината. Впрочем не беше пукнатина. Едва сега забелязаха очертанията на правилен правоъгълник, който водеше някъде надолу.

Помещението напомняше кутия — три метра на ширина и два на височина. Когато роботът смъкна от стените дебелия пласт кал и включи допълнителното осветление, някой забеляза, че една от тях се различава от останалите. Беше иззидана от малки осемстенни блокчета, плътно прилепени едно до друго, които почти не се бяха поддали на разрушителната сила на времето. Дори там, където стената беше порутена, вътрешната част на блоковете се бе запазила.

Осемстенните призми, направени от много твърд бял материал, потъваха докрай в дебелия пласт кал. Въпреки странната зидария, Ротанов я отнесе към ренитския период и едва когато роботът пристъпи към почистването на съседната стена, те най-после забелязаха, че при определено странично осветяване равномерната белота на блоковете започваше да се променя.

Загубиха почти час, за да прокарат допълнителни кабели и да монтират от двете страни на стената всички лампи, които успяха да намерят във всъдехода. Отвън водачът включи захранването и попита всичко ли е наред. Но никой не му отговори. Те стояха един до друг, рамо до рамо, и не бяха в състояние да промълвят нито една дума. Струваше им се, че минутите летяха като хилядолетията, които ги гледаха от тази стена. Още преди да включат осветлението, Ротанов с помощта на радиоизотопния анализатор определи възрастта на материала, от който бяха изработени призмите. Едва докосна копчето и в прозорчето на уреда се появиха цифрите — петдесет хиляди години.

Картината се откриваше постепенно, като снимка, според това как водачът регулираше светлината. Голяма роля играеха местоположението на източниците и силата на светлината на всеки един от тях. Когато успяваха да намерят необходимия ъгъл и регулираха силата на светлината, във вътрешността на шестостенниците, а понякога и на повърхността им, цветът едва забележимо се променяше, сякаш ръката на невидим художник ги докосваше с нежен цветен пастел. Границата между различните нюанси беше неясна, размита и затова картината нямаше определени сюжетни контури — просто пъстри петна. Но в тяхното съчетаване се долавяше скрито настроение, някакъв недоизказан музикален тон. И колкото по-дълго се вглеждаше в цветните петна, Ротанов все повече се убеждаваше, че картината пред него не е абстракция, че върху стената е изобразено нещо съвсем конкретно. Просто още не бяха разбрали, не бяха намерили начин да разберат какво е искал да каже неизвестният художник. Кой знае защо, на Ротанов му се струваше, че картината е адресирана именно до него, че може би носи някаква важна информация. Предположението наистина беше глупаво, но нали съвсем скоро на тази планета той се сблъска с още по-невероятен факт...

— Мисля, че картината не е на фокус — наруши мълчанието водачът.

— Какво? Не е на фокус ли?!

— Искях да кажа, че не е ясна, като размита е, навярно от времето...

— Не. Вие казахте „не е на фокус“! — Ротанов за миг се замисли. — Трябва ни летвичка или линейка, все едно какво, но да има

достатъчно голяма равна повърхност!

След няколко секунди вече знаеха, че повърхността на стената е леко, незабележимо за очите изпъкнала. Тя представляваше част от огромна правилна сфера и сега вече не беше трудно да изчислят нейния фокус. След час, като разчистиха камъните и пясъка, те откриха, че помещението се е удължило с цели четири метра. Кривината беше изчислена така, че фокусът се намираше на равнището на очите, ако се застане плътно до срещуположната стена. Само един човек можеше да обхване картината, сякаш тя криеше в себе си някаква тайна, която не беше предназначена за чужди очи.

Кой знае защо, никой не се решаваше да застане пръв на това предварително изчислено от бордния компютър място. Долавяше се нещо величествено и едновременно тревожно в упорството, последователността и целеустремеността, с които незнайните конструктори бяха замислили тази стена така, че да пренесе през хилядолетията някакъв образ, да разкаже на потомците онова, заради което си е струвало да бъде създадена...

Трябваше да се направи само крачка, една единствена крачка. Ротанов въздъхна, прекара длан по лицето си, сякаш прогонваше някакво съмнение, и прекрачи към мястото.

Картината не беше обемна. В първия миг дори му се стори, че не е цветна и малко по-късно различи бледи, едва доловими пъстри петна. Затова пък тук, в точката на фокуса, тя стана по-ярка. Ясно се очертаха всички линии, щрихи, детайли... Впечатлението от картината се накъсваше и раздробяваше на отделни части, които не бяха свързани сюжетно. Отначало той различи част от планетен пейзаж, в центъра, без съмнение, беше Реана — някога, в дълбока древност, когато тук още не е било пустиня. Цялото пространство беше изпълнено от огромни, горди, сякаш литнали към небето гърмящи кълба... Планета на гърмящите кълба? Тогава кой неизвестен художник е създал това платно? Изведнъж забеляза в десния долен ъгъл на картината хълма, на който бяха намерили развалините. Веднага го позна, може би защото купите и назъбените стени на фона на избелялото виолетово небе изглеждаха така, както се опитваше да си ги представи още там, в пустинята.

Хълмът и тази старинна, защитена с висока стена крепост се вписваха като чужди тела в пейзажа. Те се оглеждаха подобно на

остров в зелено море със странни бели гребенчета на вълните. Гърмящите кълба обграждаха замъка от всички страни, притискаха се към стените, бяха пуснали корени в скалните цепнатини. Когато Ротанов едва забележимо променяше зрителния ъгъл, част от картината тозчас избледняваше, изчезваше, затова пък се появяваше друга част и той все не можеше да намери мястото, от което би могъл да я види цялата. Впрочем разпокъсаното впечатление засега го задоволяваше, помагаше му по-пълно да възприема информацията. Неочаквано установи, че светлото закръглено петно над повърхността на планетата съвсем не е слънце, а човешко лице. Лице на жена с огромни, леко разширени очи, които гледаха втренчено и тревожно. Малко по късно той видя ръцете ѝ, сякаш протегнати над планетата с мълчалив призив, които се опитваха да защитят, да спасят ширналия се под нея зелен свят от някаква опасност. Може би това беше негово субективно впечатление. Той проследи накъде бяха насочени ръцете ѝ и откри на повърхността на планетата още една човешка фигура, съвсем дребна и като че ли устремена към жената. Няколко секунди Ротанов не можа да улови във фокус лицето на тази фигура, но съдейки по външния и вид, вече не се съмняваше, че е мъж, и неволно се учуди от диспропорцията в размерите — огромното летящо над планетата женско лице, а под него дребната фигура на мъж... Той все още се мъчеше да улови във фокус лицето на мъжа, когато забеляза в краката му върволица от някакви загадъчни, съвсем малки космати същества. Дълго се опитва да разбере какво представляват. Но изведнъж забрави за тях, защото след едно несъзнателно движение най-после ясно видя цялата картина. Сетне силно го завладя някакво усещане за тревога и безизходна тъга. Зад гърба на жената се появиха петънцата на звезди, които се преплетоха в непознати съзвездия. Стори му се, че тя лети от тъмните глъбини на космоса, лети към планетата, иска да я обгърне, да я защити от неизвестна страшна опасност и не успява... На лицето ѝ ясно можете да се прочете отчаяние и почти безнадеждна молба за помощ. Някакви тъмни, могъщи сили помитат, разрушават пред нея планетата. В зейналата пред погледа на Ротанов дупка от сивкава кал се сриваха скалите, и стените на замъка, в нея безследно изчезваха гърмящите кълба и безпомощните космати същества, скупчени в краката на мъжа. Стори му се, че чува зловещата мелодия на разрухата. Мелодия, която не се беше загубила в бездната

на вековете и която заплашваше със скрита опасност самите тях. Днешният ден на планетата... В края на ямата, пълна със сивкава кал, се виждаше фигурата на човек с вдигнати към жената ръце. Ала калта, разляла се по цялата планета, ги разделяше един от друг. Лицето на мъжа изразяваше отчаяние, изведнъж то му се видя познато. Ето ги строго раздалечените вежди, ето го и широкото чело с характерните ситни бръчици... Картината притежаваше поразителната способност да предава и най-малките детайли. Но лицата на хората често пъти си приличат, при това картината нямаше нищо общо със снимка, а беше преди всичко художествено произведение и все пак... Съзнанието му отказваше да приеме противоречащия на логиката факт, то упорито търсеше по-правдоподобно обяснение. Макар Ротанов вече да не се съмняваше, че е познал човека на картината.

Докато водачът подготвяше всъдехода за връщане, Ротанов и Крамов се спуснаха на стотина метра надолу по склона. Вървяха един до друг и мълчаха. Ротанов беше благодарен на Крамов, че му дава време да прецени случилото се и не се опитва да натрапва собствените си мисли, не му задава ненужни въпроси, просто чака неговото решение и толкоз.

Слънцето клонеше към залез и пустинята странно промени цвета си. Може би защото лъчите на виолетовото светило падаха съвсем косо към земята, те я оцветяваха в синкав цвят, които много приличаше на онзи от картината, така силно поразил Ротанов.

— Синкава кал. Не ви ли се струва, че в почвата на планетата все още е останало нещо от нея и именно затуй тя е безжизнена?

— Но нали анализите...

— Анализите! Те не винаги улавят нюансите, пък и химиците не винаги търсят онова, което е нужно. Налага се да направим проверка. Във всеки случай мястото е същото. Някъде тук под нас е бил центърът на дупката.

— През изминалите хилядолетия твърде много неща са се изменили.

— Да. Освен Дубров. — Те внимателно се спогледаха.

— Добре ли го познавате? От рождение?

— Да. Беше живо момче, енергично, способно, но като порасна... Дори не знам какво да ви кажа... Имаше си една черта... Бях я нарекъл болезнено чувство за справедливост и може би необщителност.

— Сега ме интересува нещо друго. Имало ли е периоди, когато Дубров е бил извън обсега на вашето наблюдение? Оставал ли е дълго време сам?

— Тук не се следим един друг. На планетата няма нищо опасно. Иначе такива периоди е имал всеки от нас. Разбира се, и Дубров е работил самостоятелно. Мисля, че версията ви е погрешна. Дори и сега той много малко се е променил.

— Длъжен съм да проверя всички възможни версии — сухо възрази Ротанов. — Надявам се, че след тази картина сте разбрали сериозността на положението. Не ме напуска мисълта и за помещението. Това не е изложбена зала. Изобщо не е зала. А просто каменен паралелепипед. И е прекалено функционален. С една-единствена задача — нещо подобно на пощенска кутия...

— И посланието там е адресирано именно към нас, тъй ли?

— Не е изключено... Ще трябва да отложим евакуирането на колонията, докато пристигне специална експедиция. Макар че лично аз няма да настоявам за нея.

— Какво искате да кажете?

— Смятам, че колонията разполага с необходимите специалисти. Просто се налага да преустроите работата. Да насочите хората към съвсем нови задачи и да го направите незабавно, преди да е пристигнал транспортът със специалното оборудване. Не ме напуска мисълта, че разполагаме с твърде малко време, може би съвсем малко... Трябва да се ориентираме в положението, преди да го изпуснем напълно от контрол.

— Допускате ли такава възможност?

— Във всеки случай дължен съм да я имам предвид.

Настъпи продължително мълчание. Ротанов почувствува, че Крамов иска да му каже нещо, но, кой знае защо, не се решава. Най-после той започна, като гледаше встрани:

— Не знам, ще ви помогне ли онова, което ще ви кажа. Но след историята с картината и най-невероятните неща ми се струват важни.

— Да не би да знаете нещо от този род?

— Не разбирам за какво говорите. Мисля си, че най-добре е да ги видите сам. Не е далеч. На някакви си двајсетина километра встрани от пътя за селището. Трябва да стигнем към шест часа. По-рано те не излизат. Само след залез слънце.

Всъдеходът измина двадесетте километра за половин час и точно преди залез слънце те се намериха в коритото на пресъхнала рекичка. Още по пътя, ориентирайки се по фотокартата, Ротанов разбра, че долината на това пресъхнало корито започва от гората на гърмящите кълба.

Оттук до селището имаше само седем-осем километра. Крамов помоли да спрат и пръв се скри в скалите, които закриваха долината. Когато Ротанов го настигна, той с пръст на уста го помоли да не вдига шум, макар че самият той вървеше доста невнимателно, непрекъснато се спъваше с дебелия подметки на обувките си. Долу избра голям валчест камък, намести се върху него и извади пакетче с орехи. Ротанов застана пред него, като не криеше раздражението си от твърде загадъчното му и малко театрално поведение.

— Бихте ли ми обяснили какво чакаме тук?

Крамов само повдигна рамене.

— Това трябва да го видите с очите си, въоръжете се с търпение, до залеза остават още няколко минути.

Наистина Гама, звезда от тази далечна система, вече се бе спуснала до хоризонта. Нейният диск, невероятно набъбнал, беше сплескан от дебелия атмосферен слой. Светлината преминаваше от виолетово в синьо и постепенно изчезваше. Най-после звездата се скри зад хоризонта и над пустинята по цялата и необятна шир надвисна сивкав здрач, изпълнен с тишина и с мириса на нагретия през деня пясък.

Струваше им се, че в тази огромна и мъртва пустиня живееха и се движеха само те двамата.

Неочаквано Ротанов разбра, че това съвсем не е така. От отсрещната страна, където беше разположен лагерът, право към тях се приближаваше някаква тъмна маса. Свикнал с мисълта, че всяко необяснимо движение на чужди планети предвещава опасност, той посегна към оръжието си, ала Крамов го спря.

— Те са съвсем безопасни. Най-важното е да не мърдате, трябва да ги оставите да се приближат колкото се може по-близо, иначе нищо

няма да видите. — Здрачевината се стъстяваше и беше трудно да се различи нещо на такова разстояние и все пак на Ротанов му се стори, че тъмната маса, която се движеше покрай коритото на реката, се разлага на отделни петънца. Не бяха толкова много — около десетина. Някакви приближаващи се предмети. Кой знае защо, петната му приличаха по-скоро на предмети, отколкото на живи същества. Покъсно се досети, че причина за това е тяхната форма. Сега ги разделяха само тридесет-четиридесет метра и Ротанов трябваше да признае, че никога досега не бе срещал нещо по странно от тези движещи се триножници. Три крака, съединени в една точка. Нямаха нито глави, нито очи, нито туловища — само тези три крака. И по плавното извиване на краката, по внимателното опипване на почвата, преди да направят поредната крачка, той разбра, че въпреки всичко те все пак са живи същества. Нито един механизъм не би могъл да притежава толкова степени на свобода на движенията като тези гъвкави лапи, в които нямаше нито шарнири, нито сглобки, нито място за някакви скрити двигатели — с една дума нямаше нищо друго освен съединените в една точка лапи. Ръстът на всяко едно от тези същества не надвишаваше половин метър, лапите, дебели колкото човешка ръка, завършваха не със стъпала, а с някакви кръгли възглавнички или смукалца.

Когато се приближиха на двадесетина метра от тях, всички като по команда спряха. Но не застанаха неподвижно, както биха направили механизмите. Предните тъпчеха на място от крак на крак — ту плахо прекрочваха напред, ту отстъпваха, сякаш се колебаеха. Правеха впечатление на трогателни и безпомощни същества. Другите, които вървяха след тях, не спряха веднага. Като се блъснаха в предните, те отстъпиха назад. Ротанов си помисли, че вероятно не виждат, но все пак по необясним начин усещат присъствието на хората. След като се повъртяха минута-две, съществата се пръснаха на различни страни.

— Следете само едно от тях — прошепна Крамов. — И не мърдайте.

Едно от странните същества притича съвсем близо до тях и се закатери по стръмния склон. Ротанов едва сега оцени колко добре е приспособено тялото им за движение по неравна повърхност. Живият триножник се сниши, притисна се до земята и така, разкراчил широко лапи, успяваше да се вкопчи и за най-малките цепнатини и издатини на

камъните. Като се покатери на полегатата част на терасата, той спря, вдигна едната си лапа и бързо се завъртя на едно място като балерина. Около него се появи облаче прах, една от лапите му се заби в меката почва, образувайки в нея малка вдлъбнатина. Нещо изтрещя и на мястото, където току-що стоеше триножникът, блесна електрическа искра. Съществуването изчезна.

— Това е всичко — каза Крамов. — А сега се опитайте да уловите, което и да е от останалите. Бягат доста тромаво.

Без да чака повторна покана, Ротанов се хвърли към най-близкия триножник. Той тозчас си плю на петите. Разстоянието между беглеца и преследвача неусетно се стопяваше и когато на Ротанов му оставаше само да протегне ръка към него, — се чу познатият вече трясък на електрическо изпразване и съществуването се разпадна пред очите му, превръщайки се в облаче възтъмен прах, който сега бавно се слягаше на земята. Подухналият вятър отнесе част от него в пустинята.

Поразен, Ротанов се обърна, но видя само неподвижната фигура на Крамов. Наоколо вече нямаше нито един триножник.

— Всички ли изчезнаха по този странен начин?

Крамов мълчаливо кимна.

— Защо не сте споменали нищо за тях в докладите си?

— Видях ги съвсем скоро, само преди няколко дни. Появяването им е свързано с цъфтенето на гърмящите кълба.

— Интересно. И по какъв начин?

— Това, което остава след тях, не е прах, а зрели спори от гърмящи кълба. Всъщност цялото тяло на триножниците е изградено от тези спори, които са свързани помежду си с неизвестна за нас енергия. Когато енергийният заряд се изразходва, те се разпадат. Същото става и при най-малката опасност. Нашите биолози предполагат, че тези образования имат една-единствена функция — да разнесат колкото се може по-далеч цветния прашец на гърмящите кълба.

— Ами да, прост и икономичен начин. Как са устроени? Откъде вземат енергия? Как получават информация за опасност и по какъв начин я преработват?

— Още не знаем. Никой досега не е държал в ръцете си триножник, те винаги се разпадат. Установено е, че се образуват в храстите на гърмящите кълба веднага след избухването на спорангия и

незабавно тръгват, като се опитват да отидат колкото се може по-далеч от родното място. Понякога са ги срещали на десетки километри в пустинята. Ето всичко, което знаем.

— С тях ще се заеме специална група биолози. Трябва да разберем как се образуват. Единствена ли е тази форма на спорангия, или са възможни и други, и най-важното... Необходимо е да се изяснят пътищата на тяхната миграция. Да се определят местата, към които се насочват, ако миграциите са подчинени на някаква система. — Ротанов се замисли, вече съвсем се стъмни и Крамов запали мощен фенер. Лъчът тутакси сгъсти мрака около тях и сякаш проби в него тесен светлосин коридор.

— Не забелязахте ли нещо познато в техния външен вид?

— Познато ли? Те приличат на статив, на триножник на бусола.

— Не това имам предвид. Стори ми се, че много наподобяват онези космати същества от картината, само че тези тук са гладки.

— Да. Може би... Дубров. Отново Дубров. Той или е проникнал в тайната на Реана много по-надълбоко, отколкото всеки един от нас, или...

— Искате да кажете „не е човек“?

Ротанов не отговори. Близко минута те стояха мълчаливо, заслушани в свистенето на вятъра в скалните пукнатини, които се засили след залеза.

— Да вървим — рече Ротанов. — С Дубров ще се заема аз.

Ротанов седеше на работното си бюро в предоставената му къща. Отгоре нямаше нищо, ако не се смята отвореният чист бележник и любимото му сребърно моливче. Пред него светеше екранът на дисплея на главния информатор в колонията, върху който непрекъснато се появяваше надписът: „Каналът е свободен“. Той протегна ръка към клавиатурата и подаде задачата: „Всички данни за колониста Дубров според форма 2К.“ Трябваше да набере специалния шифър, тъй като тази форма се подаваше само в случаите на официално разследване. Щом набра шифъра, той сякаш постави невидима точка в своите разсъждения. Преглеждайки информацията, постъпваща на екрана, Ротанов отбелязваше нещо в бележника си и когато завърши, се учуди колко малко е записал. Дубров беше роден в

колонията преди тридесет години. Преминал бе пълен курс по биология. Нямаше семейство. Подчерта това, тъй като беше необичайно за колонист на неговата възраст. Специализация — агробиолог. Тема: „Активни химогени в маслото на гърмящите кълба.“ Сведенията, които интересуваха Ротанов, се оказаха учудващо малко. Живял човекът тридесет години, учил, завършил самостоятелната си задача — ето всичко, което можеше да се узнае от картотеката. Впрочем Ротанов никога не се задоволяваше с официалните сведения. В личния картон се вписваха само основните събития в живота на всеки човек, а него сега го интересуваха нюансите, чертите на характера, чудатостите, неуспехите — с една дума онова, което машината не можеше да знае. Все пак оставаше и медицинският бюлетин. Тук му провървя повече — в графата „Придобити болести, свързани с местната фауна“ откри познатата бележка: „Отравяне с растителни отрови, халюцинации“, а малко по-долу още един ред: „Описанието на халюцинациите съответствува на теста на Романов.“ Хм, описание... А кой ги е описвал? Лекарят или самият болен? Това трябва да се изясни и да се издирят тъкмо тези „описания“. Първата среща с Дубров премина доста глупаво. Не можеше да си прости, че не се подготви старателно за нея. Естествено Ротанов не би могъл да знае, че сега, когато внимателно се готвеше за предстоящата среща с Дубров, той ще направи втора, още по-голяма грешка и ще пропилее напразно последните часове, които му оставаха.

В медицинския пункт го посрещна пълен човек със светлоруса брада и големи сини очи. По всичко личеше, че се радва на посещението на Ротанов. Явно пациентите не му досаждаха много много с посещения. Щом изслуша Ротанов, той дълго се рови в папките и накрая щракна ключа на дисплея, като постави в него магнитна картичка, но в нея липсваха сведенията, които интересуваха инспектора. Гребнъов, лекарят, описал халюцинациите на Дубров, преди месец беше напуснал Реана с поредния транспортен кораб, без да остави бележките си. Защо? В края на краищата Ротанов успя да изясни, че за основа на медицинското заключение е послужил личният доклад на Дубров за неговите „видения“, предадени впоследствие в медицинския сектор. След заминаването му следите на бившия лекар на колонията се губеха. Тази история беше доста странна и изпълни Ротанов с мрачни мисли. Сигурно лекарят е имал сериозни причини, за

да наруши правилата и да вземе със себе си документите, ако те изобщо не са били унищожени от него. Но защо, защо? На този въпрос би могъл да отговори само ако се върне на Земята и открие Гребнъов. А сега беше принуден да се задоволи с тези непълни сведения.

След като се срещна с учителя на Дубров, с научния му ръководител и с още двама-трима души, които лично го познаваха, той се върна вкъщи, изключи апаратурата за свързка, заключи вратата и отново седна пред празното бюро. Крайно време беше да направи някакви изводи.

Знаеше следното: преди месец по неизвестни причини Дубров е опитал сока на гърмящите кълба. И не го е скрил. Напротив, подал е рапорт до председателя на съвета. Въз основа на този рапорт са го сметнали за болен и временно са го отстранили от работа. Засега не успя да разбере нищо за действието на самия сок. Ротанов доби впечатлението, че колонистите упорито избягват разговорите на тази тема, сякаш беше наложено табу за всичко, което се отнасяше до гърмящите кълба. Следващият безспорен факт — неговата лична среща с Дубров, когато той заяви, че сокът на кълбата не е наркотик и отказа да даде каквото и да е обяснение... И после нощното преследване и изчезването на Дубров. Ротанов неволно се сви. Може би това беше най-необяснимото място в цялата история с кълбата. Ако не бяха раницата и дрехите, той би повярвал в собствените си халюцинации, дори, че Дубров е станал временно невидим. Но дрехите в гардероба опровергаваха тези предположения и се налагаше да признае, че Дубров изчезна, изпари се, престана да съществува за дадено време и в дадена точка на пространството, за да се появи същевременно в някаква друга точка. В своя дом или на друго място?

Той почувствува, че за първи път от началото на разследването попадна на една наистина ценна мисъл. Ценна, защото му даваше някаква нишка. Парадоксалните факти изискват и също такава обяснение. Ако приемеше това за работна хипотеза, трябваше да предположи, че неизвестните художници преди хиляди години са се срещнали именно с Дубров. От тази мисъл по челото му изби пот. Ако продължи да разсъждава в този дух, може да стигне дявол знае до какво. Пък и тези триножници, и изобщо картината... И тутакси си каза: „Стоп! Сега няма да мисля за картината. С твърде малко данни разполагам. Не бива да отвличам вниманието си от Дубров.“ Струваше

му се, че няма по-просто нещо от една нова среща с него. И защо не? Защо да не кажат честно на човека, че е станало недоразумение, че погрешно са разбрали рапорта му, че сега му вярват и го молят да им помогне. Дори ако Дубров откаже, този факт вече сам по себе си ще означава много. Тогава могат да се захванат с втората версия, да се опитат да докажат, че зад маската на Дубров се крие чужд човек... Засега нямаха никакви основания да го обвиняват в това.

След като прехвърли в ума си още веднъж всички доводи и претегли отново фактите, Ротанов най-после се реши да направи още един опит откровено да поговори с Дубров. Въпреки късния час той посегна към селектора. Сега, когато донякъде подреди мислите си, не му се искаше да отлага. На екрана на селектора замига жълта светлина. Абонатът не отговаряше. А след половин час, когато Крамов се втурна при него без предупреждение, той се досети, че е закъснял, че срещата с Дубров няма да се състои...

— Дубров е изчезнал. Завинаги.

Когато силно се вълнуваше, инспекторът обикновено говореше бавно, като внимателно подбираше думите си. И сега той попита подчертано спокойно:

— Та той и преди е напускал селището сам. Може и сега?...

Крамов отрицателно поклати глава.

— Мисля, че този път няма да се върне. Във всеки случай докато...

— Докато аз съм тук?

Крамов кимна.

— Защо го допуснахте? Как е могло да се случи?

— Дубров е свободен човек. Нямах право да го следя. За да бъде лишен един колонист от правото си на свобода, е необходимо нареждане на Висшия съвет на Земята.

— Не ставайте формалист, Крамов! Отлично знаете колко сериозно е положението. Вие нямахте право да го изпускате от очи!

— Не мисля, че беше необходимо. Вярвам на Дубров. Струва ми се, че той знае какво прави.

Ротанов едва се сдържаше да не загуби самообладание, да не се изтърве и да каже на Крамов всичко, което мисли за неговото поведение в историята с Дубров. Нямахше смисъл да се кара с този човек, единствения, на когото можеше да се облегне тук.

— Защо решихте, че Дубров няма да се върне?

— Взел е пълен комплект работно снаряжение, месечната си дажба и още някои неща.

— Следва, че най-малко трябва да го търсим тук, на Реана. — Инспекторът мрачно се усмихна. — Когато ми казахте, че с Дубров положението не е така просто, че няма да успея да го изолирам, тъкмо това ли имахте предвид?

— Не. Когато някои опита сока на гърмящите кълба, той вече не е просто човек. Във всеки случай не е обикновен човек. Мисля, че и вие сте се уверили в този факт.

— Да, подразбрах нещичко, но за съжаление без ваша помощ — все пак не се сдържа да го упрекне Ротанов. — Отначало премълчахте за триножниците, сега пък премълчавате за Дубров. Не съм дошъл тук на разходка.

— Тук е нашият дом. Нашата работа. Земята е далеч, а нашите проблеми ще си решаваме сами. На Реана вие сте гост.

Инспекторът се извърна. С мъка се сдържа да не избухне. Неговите пълномощия на тази далечна планета не означаваха чак толкова много. Общо взето, те зависеха от самия него и от взаимоотношенията му с колонистите. Той почти никога не се беше възползувал от извънредните си права на инспектор, стараяше се дори да не напомня за тях. Ето и сега той каза едно-единствено нещо на Крамов, не можеше да го премълчи.

— Тук всички сме гости. Всички хора. И този дом е чужд. Ние дори не знаем чий е той. Помислете върху това.

„За да разбереш едно нещо докрай, трябва сам да си го изпитал“ — стара истина. Стара като света. Ротанов седеше, опрял гръб в дебелото стъбло на гърмящото кълбо така, както неотдавна на същото това място седеше Дубров. Струваше му се, че по необясним начин времето беше направило пълен кръг и се бе върнало в първоначалната си точка. Само че мястото на Дубров сега беше заел той... Капка след капка от пресата се отцеждаше мазен сок с остра миризма. Не искаше да рискува и реши да повтори до най-малките подробности всичко, което направи Дубров. Друг път за него нямаше. Шестдневното издирване на Дубров завърши безрезултатно. Естествено той можеше

да съобщи на Земята за своя неуспех, за това, че разследването е стигнало до задънена улица, че се налага да изпратят добре екипирана експедиция... Но докато тя пристигне, щеше да приключи цъфтенето на кълбата и тогава ще трябва да чакат още осем години. При това дълбоко в себе си Ротанов осъзнаваше, че не броят на изследователите и качеството на екипировката определят успеха в търсенето на истината, а нещо друго... може би умението да се вземат ето такива решения?

Край. Май това е последната капка. С всяка измината секунда сокът се променяше от съприкосновението с въздуха и той не знаеше колко време ще запази първоначалните си свойства. Най добре е да не губи нито секунда. И все пак за последен път премисли дали не е забравил нещо, в случай че не се върне от това нереално пътуване в неизвестното. В сейфа бяха заключени неговите бележки и изводи. Беше оставил писмо до Крамов с молба да отвори сейфа една седмица след изчезването му. Още какво? Екипировката му е добра, въоръжен е. Всичко необходимо за далечния път е с него, в тази вехта торба. Оставаше да приближи до устните си шишенцето с... С какво? Там е работата... Двама загинаха... Загинаха или не се върнаха като Дубров? Крамов нещо премълчава, но това сега не е важно. Скоро ще разбере всичко сам, без чужда помощ.

Опитваше се да мисли за най-различни обикновени неща, за да заглуши нормалния човешки страх. Неведнъж му се беше случвало да рискува живота си при много по-леки положения, но никога досега една грешка не би му струвала толкова скъпо. Нелепа, загадъчна смърт, причинена от отровата на неземно растение... Какво ще си помислят приятелите за него? Ще го разберат ли? Ще могат ли да оценят всички обстоятелства, да ги претеглят така, както ги беше преценил и претеглил самият той? Или ще си кажат, че действието на наркотика е непредсказуемо и ще забранят на хората да се приближават до тази горичка? А може изобщо да прекратят достъпа до планетата. Твърде много рискуваше той. Твърде много залагаше на тази карта. „Няма да ти издигнат паметник, сигурно е. Жалко, че Олег не е тук и няма с кого да се посъветвам. Край. Стига сантименталности!“ — каза си той.

Течността имаше остър, несравним с нищо друго вкус. Много слабо напомняше смес от някакви подправки. От ванилия, канела и от

нещо познато, но забравено в детството, може би тоалетен сапун. В следващия миг го лъхна отвратителна миризма, която притъпи всичките му възприятия. И той не усети кога съзнанието му го напусна и сива непроницаема мъгла обгърна всичко. Именно пелена, а не пълен мрак, какъвто например настъпва при анабиоза или когато се намиращ под действието на наркоза. През тази пелена Ротанов долавяше някакво движение, сякаш светът наоколо започна бързо да се върти. Или се въртеше самият той? На това ли викат виене на свят? Все по-трудно му беше да се ориентира в усещанията си, все едно че вместо глава сега имаше топка от памук. И почти напълно загуби способността да възприема заобикалящия го свят.

Следващото усещане, което го порази със своята яснота, беше чувството, че в лицето му бие ярка слънчева светлина. Тя се промъкваше през плътно стиснатите му клепачи и почти насила измъкваше разсъдъка му от сивото блато на небитието. Няколко минута Ротанов лежа, без да помръдва и със затворени клепачи. Вслушваше се в тялото си. Сърцето му биеше бързо и мощно, сякаш току-що беше бягал в планината. Дишаше леко, без да усеща никакви миризми.

После дочу звуци и беше поразен от тяхното многообразие. Цялото му същество се изпълваше с проста радост. Беше жив. Жив! Той мина през това и все пак остана жив!

Когато най-после отвори очи, разбра, че лежи в нещо, което смътно напомняше трева. От всички страни го обгръщаха яркозелени храсталаци, а право в лицето му грееше утринно слънце.

Може би най-впечатляващ беше именно този мигновен проход от нощта към ослепително сияйния ден. Още не беше в състояние да анализира станалото и можете само като кутре да се радва на слънчевата светлина и на ярката зеленина, която го скриваше от всички страни като в люлка. В следващата секунда Ротанов откри, че сравнението с люлката му е хрумнало не току-тъй. Защото беше гол. Съвсем гол. Рязко протегна ръка към раницата, която беше до него, но не я намери на мястото ѝ. Дори тревата не беше смачкана.

И тъй, в този свят идват голи и без оръжие... Трябваше да се досети по-рано, когато прибра дрехите на Дубров. Безгрижното настроение моментално го напусна, отстъпвайки място на чувството за безпомощност. Превъзмогвайки виенето на свят, той седна и се огледа.

Беше пладне. Намираше се сред гора от гърмящи кълба, но те бяха други, по-различни от ония, които познаваше. Спорангиите им определено изглеждаха по-големи и по-яки, а стъблата по-дебели и по-разклонени. Пък и между корените им не се разхождаше вятърът, издухвайки праха и пясъка, както ставаше на Реана. Във всичко наоколо се бе вплегла жилава трева, някакви непознати храсти. Тази Реана беше друга. Още не можеше да повярва на случилото се, но вече търсеше правдоподобно обяснение... Сокът на гърмящите кълба... Вероятно той е само възпламенител, които включва много сложна система за преминаване през времето. Но нали за тази цел е нужна енергия? Много енергия... И разбира се, работата не е в сока. Той си спомни за носещите се из дефилето триножници. На тях не им трябваше енергия, не току-тъй в района на горичката се изменяха магнитните и гравитационните полета на планетата. Ротанов се вкопчи в ствола на гърмящото кълбо и се изправи на крака. На десетина метра точно пред него през храсталаците минаваше път. Най-обикновен пращен селски път. „Не е чак толкова лошо — успокой се той. — Озовах се там, където исках да отида. Естествено без екипировка, дрехи и провизии няма да издържа дълго тук. Трябва колкото се може по-бързо да предприема нещо. Преди всичко да се облека.“ Той си припомни стереофилма за диваците от остров Пасха. Те чудесно се задоволяваха с палмови листа. Наистина тук нямаше палми, но на първо време и листата на гърмящите кълба щяха да му свършат работа. Ротанов стъкми от тях нещо като набедрен пояс. Не стана много красив, но затова пък беше здрав. После излезе на пътя. Стотина метра по-нататък храстите оредяха и пред него се откри хълм, по които се виеше пътят. На върха се открояваха познатите му крепостни стени. Вече не се съмняваше. Беше попаднал в света, изобразен на картината на ренитите. И въпреки че беше подготвен за това, изненадата от откритието не беше по-малко зашеметяваща.

Като се криеше в гъстите храсталаци, стигащи чак до върха, той успя незабелязано да се промъкне до стените на замъка. Бодлите жестоко драскаха незащитената му кожа, но той търпеливо и внимателно се катереше нагоре. Колкото повече се приближаваше към замъка, толкова повече признаци говореха за човешко присъствие. Димът над покривите, коловозите и най-сетне мирисът на обор, който идваше от задните дворове. Трудно можеше да се нарече замък

редицата от къщи, защитени от здрава висока стена. Още отдалеч Ротанов забеляза, че стената е строена от архитект, който добре е познавал законите на пропорциите и особеностите на местността. При това е бил именно архитект, а не военен инженер. Северното крило на крепостната стена плътно опираше до скална издатина, от която обсаждащите при необходимост лесно биха могли да прехвърлят стълби или дървени мостове. Но имало ли е обсаждащи в този див край? Тогава защо е издигната тая толкова солидна стена?

Към замъка водеше един-единствен път и докато се промъкваше нагоре, Ротанов не забеляза никакво движение по него. Гъсталаците, изпълнени с крясъците на невидими птици, живееха свой собствен живот. В тях не се забелязваха и най малки следи от човешка дейност. Най-сетне стигна до стената. Беше изградена от масивни каменни блокове, чиито размери внушаваха уважение. Външната повърхност на блоковете беше почти необработена и човек можеше да се изкатери по грапавините доста високо, вероятно догоре. Още една небрежност на строителя?

Ротанов не искаше да предизвиква съдбата. Ако се изкачи по стената, ще бъде отлична мишена за пазачите в ъгловите кули, ако там имаше охрана. По-благоразумно беше да изпълзи до върха на скалната издатина, от която навярно ще се открие целият вътрешен двор. Легнал на върха на скалата, Ротанов почти цял час оглежда пустия двор. Не забеляза никакво движение в замъка. Нищо не му костваше да прехвърли стената и да се спусне в двора. Но той беше дошъл тук като гост и не искаше още от самото начало да придава на посещението си съмнителен характер. В края на краищата имаше врата. Онези, които бяха построили замъка, едва ли са се различавали много от хората.

Вратата, скована от цели стволоче на гърмящи кълба, беше затворена, но отвън имаше огромен метален пръстен от някаква червеникава сплав. Ротанов го дръпна няколко пъти. Отвътре звънко се обади камбана и след миг вратата бавно изпълзя нагоре. Вътрешният двор не беше голям. От скалата изглеждаше много по-обширен. Едва Ротанов прекрачи и вратата с трясък се спусна зад гърба му. На фасадата на централната постройка имаше балкон, чиито парапети бяха украсени с орнаменти. Преди да реши какво да предприеме, врата на балкона се отвори и се появиха четирима мъже, облечени в широки тъмни наметала със сини златисти обшивки. Те мълчаливо загледаха

Ротанов. Секундите летяха, никой не помръдваше, стори му се, че мина цяла вечност в безмълвен покой. Ротанов любопитно се вглеждаше в лицата им. Това бяха човешки лица. Нещо повече — съвършени, сякаш и четиримата бяха изваяни от един и същ гениален скулптор, Ето как изглеждат ренитите! Високи над два метра — истински великани. Косите на най-едрия сребрееха на слънцето. Дали бяха побелели, той не можеше да каже — по лицата им не се виждаше нито една бръчица. Те не изразяваха нито вълнение, нито любопитство, като че ли наистина бяха лица на статуи. Той се разтревожи. По този начин не се посрещат гости. Във всеки случай хората не посрещат така...

И изведнъж сякаш се видя в техните очи. На двора стоеше един полугол изподран дивак с набедрен пояс от листа... Защо бе дошъл, откъде, какво търсеше тук? Може би тези бяха въпросите, които ги измъчваха и които те скриваха зад безизразните си лица? Едва сега проумя невероятно сложното положение на първия им контакт. Липсваха верните му електронни помощници и така няма да могат да се разберат. И няма да успее нищо да им обясни. Неочаквано, сякаш за да опровергае съмненията му, ясен и висок глас на най-чист интерлект, на който вече две столетия разговаряха всички народи на Земята, попита:

— Кой си ти?

Беше толкова изненадващо, че Ротанов изрече първото нещо, което му хрумна:

— Човек от планетата Земя.

Думите му прозвучаха тържествено и глупаво.

— Знаем. Твоето звание и име?

— Вие знаете интерлект? Откъде?

— Тук въпроси задаваме само ние.

Ротанов веднага почувствува колко сложен ще бъде този разговор. Един инспектор по извънземните поселения трябва да бъде и дипломат и той с нищо не издаде вълнението си.

— Смятайте, че съм представител на правителството на Земята. Осъществявам контрол над извънземните селища, създадени от хората. — Той се чувствуваше неудобно без дрехи, пречеше му и този идиотски балкон, на който събеседниците му бяха толкова високо, та през цялото време трябваше да вдига нагоре глава. Дали акустиката

беше добра, или гласът на говорещия бе извънредно силен, но Ротанов буквално беше оглушен от величественото боботене, което се носеше откъм балкона. Дългият път през хрусталаците го изтощи, слънцето прижуряше изранената му кожа, потта се стичаше по очите му — доста неподходящи условия за първи дипломатически контакт с друга цивилизация. „Нищо, ще се оправя — каза си той, — сам забърках тази каша. И ако сега проваля работата, никога няма да ми простят, пък и сам няма да си простя, тъй че дръж се и си отваряй очите на четири, тук нещо не ми харесва, нещо не е както трябва. Та те дори не са любопитни. Само това високомерие — не е ли прекалено за един изоставен на пустата планета замък? Трябва да науча колкото се може повече.“ На него му беше необходима информация, нали заради нея тръгна, без да се замисли за рисковете.

Онези на балкона разговаряха помежду си, очевидно званието на Ротанов им направи някакво впечатление. Сега до него не достигаше никакъв звук, сякаш в двора бяха изключили високоговорителя. Но сто че най-високият мъж се обърна и над Ротанов отново прогърмя познатият глас:

— Защо си дошъл тук?

— Търся един човек. Името му е Дубров. Валерий Дубров.

— Няма го при нас.

— Но нали е бил тук?

— Беше и си замина.

„Беше и си замина...“ — тези думи отекнаха като ехо в главата му. Значи всичко е било напразно. Изведнъж си помисли, че превръща преследването на Дубров в самоцел, че той в края на краищата ще се намери и работата съвсем не с в него. Не беше известно успял ли е докрай да разкрие загадката на Реана, какво точно е научил, колко дълбоко е проникнал в тайните на планетата. Сега, когато самият Ротанов беше тук, в далечното минало на Реана, бе длъжен да мине по този път самостоятелно.

— Какво чакаш още? — прекъсна мислите му гласът от балкона.

— Бих искал да получа информация... — последната дума прозвуча някак чуждо, тя не изразяваше онова, което искаше да каже, и Ротанов се поправи:

— Бих искал да получа знания.

— Не раздаваме нашите знания даром. Струват скъпо.

— Земните жители няма да се пазарят с вас. Пък и не искаме подаяния. Ще ви предоставим в замяна знания и открития, направени от хората.

— Не ни трябва. Дори с нашите не знаем какво да правим.

— В такъв случай ще намерим с какво да се отплатим. Човечеството е достатъчно богато.

— Материалните ценности не могат да се пренесат през времето. Всичките ви богатства не струват тук и пукната пара.

— А какво цените най-много?

— Труда. Съгласен ли си да работиш в замяна на знанията, които ще получиш?

— Какво ще искате да правя?

— Всичко. Да ковеш желязо, да ореш земята, да тъчеш, да се грижиш за добитъка.

— В такъв случай бих искал да науча таксата.

— Тя е неизменна. Година работа срещу един час.

— Срещу един час, но какво?

— Срещу един час отговори на всички въпроси, които ще смогнеш да зададеш.

Цяла година работа... Доскоро той беше готов да заплати за това с живота си.

Стаята, която му дадоха, макар и малка, беше светла и чиста. В нея имаше грубо скован одър, покрит с плъстена черга. И също такава грубо изработена маса и стол без облегалка. На закачалката висеше риза от дебело платно и нещо, което приличаше на работен комбинезон.

Вратата зад него се затвори, но Ротанов не чу нито скърцане на ключалка, нито изщракване на катинар. Щом заглъхнаха стъпките на съпровождащия го ренит, той се опита да я отвори. Тя се поддаде леко на натиска му и той отново видя коридора, които водеше към двора. Е, какво пък, ренитите веднага започнаха да изпълняват едно от условията на договора — той е съвсем свободен и стига да поиска, може да напусне замъка. Успокоен, Ротанов се зае подробно да изследва стаята. Върху чергата на одъра се беше образувала вдлъбнатина, която по форма напомняше човешко тяло. Той измери

приблизителния ръст на онзи, които беше лежал преди него в леглото. Ренитите бяха по-високи...

Вода и храна не му предложиха, вероятно тук те първо трябваше да се заслужат, а може и да бе рано за ядене. Той седна до празната маса и се замисли. Някакви едва доловими признаци показваха, че стаята преди него е била обитавана от друг човек. Тази вдлъбнатина върху леглото, износената риза, сякаш специално ушита за ръста на земен човек... Но тогава той сигурно е оставил и по-явни следи. Преди да напусне тази стая и Ротанов навярно ще остави някакъв знак, че е бил в нея. И то на такова място, че да не бие на очи и същевременно да може да се открие. Човек често сяда до масата... Той внимателно спусна ръка и прокара длан отдолу. Скоро пръстите му напипаха неравни драскотини. Ротанов седна на пода и видя две букви, издълбани с остър предмет — В. Д. Но защо само тези букви? Не е искал да напише повече или не е успял, или пък не е вярвал, че някой ще ги открие?

Какво пък... Очевидно сам ще трябва да търси отговорите на всички въпроси. Рано или късно ще се срещнат с Дубров, ще се срещнат като равни и тогава ще си поговорят. Сега му беше трудно да си представи какъв ще бъде този разговор.

Смазващата умора на невероятно тежкия ден се стовари изведнъж върху него и Ротанов се просна на леглото. Но сънят не идваше, в главата му като на филмова лента преминаваха събитията от последните часове. Ето го отново сред храсталаците от гърмящи кълба, държи в ръка шишенцето с течността, която можеше да се окаже обикновена отрова. И отново е сред този непознат растителен свят, влиза през вратата на замъка... Разговаря с ренитите. Почти не се съмняваше, че е срещнал именно ренитите и е сключил с тях първия в историята на човечеството договор за сътрудничество, не, първият вероятно е на Дубров... А може би първите са били на онези, които не се върнаха... Ето от кого са научили интерлекта. Договор... Странен договор се получи... Какво представляват ренитите? Търговци на знания? Случайно попаднала на Реана експедиция? И как са могли да съчетаят високите научни знания, за които говорят дори с някакво пренебрежение, с този примитивен живот, с натуралното стопанство, с тежкия физически труд? Той не успя да продължи мисълта си, умората най-после взе връх и Ротанов се унесе. Стори му се, че се е събудил

почти веднага. Но като видя, че слънцето клони към залез, разбра, че са минали не по-малко от три часа. Сега се чувствуваше бодър и отпочинал, само дето беше огладнял още повече и както преди, го мъчеше жажда. Трябваше да предприеме нещо. Тъкмо се изправи с твърдото намерение да потърси храна и вода, когато над замъка се разнесе плътен мелодичен звън. „Гонг или камбана... Може би сигнал за вечеря?“ — Ротанов навлече ризата и комбинезона, очевидно вечерен фрак тук не се полагаше.

Празен двор, празно стълбище... Местното общество не беше многобройно, но едва ли се състоеше единствено от четиримата, които видя? Или бяха само четиримата? Тежката двукрила врата, която водеше към вътрешността на замъка, бе гостоприемно разтворена. Ротанов влезе, без да чака покана. Намери се в нещо като зала за приеми или трапезария. Вероятно най-голямото помещение в замъка. Централно място в залата заемаше дълга маса, подредена за вечеря. Познатите му вече четирима ренити мълчаливо седяха пред своите прибори. Ротанов забеляза двата свободни стола в средата и в края на масата.

Реши, че централното място едва ли е запазено за него, и скромно зае крайното. Никой от присъстващите не каза дума, нито реагира на неговото появяване. Продължаваха мълчаливо и неподвижно да седят на местата си, без да се докосват до храната. Въпреки глада, които го измъчваше, Ротанов не наруши приличието и търпеливо зачака с домакините, само внимателно помириса, за да определи по миризмата доколко са годни за ядене местните блюда. Вече бе забелязал, че всички предмети в замъка — съдовете, приборите — бяха изработени ръчно. Явно ренитите не познаваха серийното машинно производство. Това го учуди, особено като си припомни с какво художествено майсторство и техника беше изработена картината им. Но Ротанов знаеше колко погрешни са понякога прибързаните изводи. А той бе в замъка едва от няколко часа.

И все пак кого ли чакаха? Стомахът му мъчително се свиваше от миризмата на топлото ядене. Миришеше апетитно на нещо като варен грах. Големият меден съд в центъра на масата беше пълен със зеленикаво пюре очевидно от растителен произход. „С него ще започна“ — реши Ротанов. И тъкмо се канеше, без да се съобразява с приличието, да си сипе от пюрето, когато всички се изправиха. Вратата

в дъното на залата се отвори и в стаята влезе жена. Ротанов забрави за храната. Позна я веднага, от пръв поглед. Невъзможно беше да не я познае. Там, на картината, големият до слепоочията разрез на очите сега му се стори художествено преувеличен.

Но очите и всъщност бяха точно такива. Ако се изключат тези огромни очи, всички черти на лицето и имаха правилна, старинна форма, както някога древногръцките художници са рисували лицата на своите богини...

Ротанов изведнъж забеляза, че стои прав, а останалите отдавна вечерят, без да му обръщат внимание. Жената нито веднъж не го погледна, впрочем тя изобщо никого не погледна. Не им пожела и обичайното „добър апетит“. Странна беше тази мълчалива вечеря. Може би ренитите имаха друг начин за общуване освен езика? От време на време те си разменяха бързи, едва доловими погледи и това беше всичко.

Той не знаеше какво яде. С идването на жената обстановката на трапезата започна да му се струва почти оскърбителна. Ренитите безспорно общуваха някак помежду си. Услужваха си взаимно на масата. А Ротанов просто не го забелязваха. Около него сякаш се образува някакъв вакуум. Вероятно така се е чувствувал слугата в далечното феодално време, ако за някаква изключителна услуга са му позволявали да седне на една маса с господарите. Може би идването на жената беше изострило самолюбието му. На няколко пъти ѝ хвърли бързи любопитни погледи и без да иска, забравяйки се, отново и отново се любуваше на лицето ѝ, на движенията ѝ, на дрехата ѝ. Приличаше на произведение на изкуството. Нейните тежки разпуснати коси бяха прихванати малко над челото от масивна диадема от ковано сребро. Върху нея бяха гравирани неразбираеми за Ротанов символи и знаци, а в средата, отразявайки пламъчетата на свещниците, враждебно алено искреше някакъв камък — може би гранат или рубин. По ръцете на жената, голи до раменете, имаше тънки сребърни гривни, които при всяко движение звънтяха като малки камбанки.

През живота си той беше виждал много красавици. След като откриха на Земята универсалния институт по красота с клонове на всички континенти, всяка жена можеше да разхубави лицето си така, както и харесваше. И вероятно по тази причина в лицето на всяка красавица той неволно виждаше нещо изкуствено. А от лицето на

ренитката лъхаше нещо древно, сякаш заедно с диадемата беше изсечено от старинно, потъмняло от времето сребро.

Такива са истинските произведения на изкуството. Ротанов веднага щеше да познае фалшификата. Искаше му се да долови в погледа и поне следа от недоволство, задето така дръзко я разглежда, но тя изобщо не го забелязваше, сякаш не съществуваше. За кой ли път засегнаха самолюбието му, затова той побърза да завърши с вечерята и пръв напусна залата. И отново никой не го спря, а може би трябваше да остане и да прибере съдовете си. Никой не прислужваше на масата. Като че ли в замъка нямаше слуги. Но все пак тези петимата не биха смогнали сами да се справят с цялото стопанство, да се обличат и хранят, да се лекуват и развличат и дотолкова да бъдат равнодушни към новия член на тяхното общество! Нещо не му беше ясно...

Щом излезе от трапезарията, Ротанов огледа двора и откри в ъгъла до стената добре оборудвана работилница с ковашко огнище и добър комплект инструменти. Наистина качеството им не беше съвсем блестящо, тъй като не съществуваше машинно производство. Не можа да намери нито една пила. Явно за тази цел използваша каменни точила.

Още от първата минута, откакто попадна в този свят, Ротанов усети остра нужда от дрехи. Липсваше му и оръжието, което винаги му служеше като сигурна защита при проучването на чужди, неизследвани планети. Сега имаше възможност донякъде да запълни този пропуск. Естествено, бластер не би могъл да си направи, но на младини се беше запалил по стрелбата с арбалет. И задължително условие тогава беше сам да си направиш арбалета... Той се поразрови в купчината метални отпадъци, намери еластична пластинка от качествена стомана и това го учуди. Ренитите по някакъв начин бяха овладели леярския занаят, а заедно с него и топлинната обработка на металите на високо ниво, въпреки че нямаша машини. Пластината му послужи за основен еластичен елемент, без който не е възможно да се изработи арбалетът. Искаше да намали размерите на оръжието. Гъвкавата стоманена пластина позволяваше това. Трябваше да намери и подходящо дърво за ложа. Тази вечер никой не се интересуваше от него и скоро огънят в огнището на малката ковачница лумна.

След две седмици арбалетът беше готов. В деня, когато постави на стрелите тежки стоманени остриета, груби, но добре подострени,

Ротанов реши да предприеме малка експедиция извън пределите на замъка. През тези две седмици не успя да научи нищо за загадъчните същества, с които живееше. Те имаха натурално стопанство. Трудеха се неуморно от сутрин до вечер, но той почти не успя да види как работят. С него общуваха от немай-къде и винаги го пращаха там, където не се мяркаше нито един ренит. Вечер приемаха дневната му работа и му поставяха задачата за следващия ден. По време на традиционната вечеря той имаше възможност колкото си иска да зяпа прекрасната като статуя ренитка — и с това се изчерпваха всичките му контакти с тях. Може би извън замъка щеше да намери някакви следи, които да хвърлят светлина върху загадъчното появяване на ренитите в далечното минало? Освен това интересуваха го и гърмящите кълба. Беше му достатъчен един бегъл поглед, за да разбере, че тук се срещат видове и форми, които досега не беше виждал на Реана... Дали с тях не беше свързана загадката за обратния преход? Не би било лошо предварително да си подготви пътя за връщане без помощта на ренитите. Имаше достатъчно причини да предприеме експедиция из външния свят. От първата седмица установи, че тук се полага един ден за почивка — днес беше тъкмо такъв ден и той реши да не отлага. Вратата не се охраняваше. Подемният механизъм се привеждаше в действие с натискано на лоста. За да отвори вратата, беше достатъчно да дръпне халката. Ротанов метна на гърба си арбалета и торбата с малко храна, която взе от килера, без да пита никого, тъй като отдавна се бе убедил, че е безсмислено да пита ренитите за каквото и да било. Екипировката беше допълнена от манерка с вода и грубо подобие на нож — той така и не успя да изкове хубаво острие. Затова пък ръкохватката излезе един път. Той прекрачи с известно вълнение — всеки миг очакваше някой да го извика и да му заповяда да се върне. Но не го извикаха. Скоро пътят свърна встрани и замъкът изчезна от погледа му.

Първата работа на Ротанов беше да огледа мястото, на което се озова при прехода. Добре помнеше картата на Реана и сега безпогрешно установи, че планетата е същата, че не е имало никакво „прехвърляне“ в пространството и колкото и невероятно да изглеждаше, оставаше едно-единствено правдоподобно обяснение. Той беше попаднал в миналото на Реана, очевидно в същото онова минало, когато е била нарисувана картината. Сега милион и половина години го

отделяха от хората. Още не е била родена човешката цивилизация на Земята... Въображението му не можеше да възприеме този гигантски отрязък от време, през който леко, като на шега, го прехвърлиха тези странни зелени растения. Но растения ли бяха гърмящите кълба? Може би нещо много по-сложно, нещо, с което хората досега не бяха се сблъскали и затова дори не можеха да определят какво представляват те?...

Когато се изкачи на близкия хълм, той огледа отгоре гъсталака от гърмящи кълба и неочаквано забеляза, че в океана от зеленина, залял планетата, познатата му Реанова горичка беше запазила предишните си граници. Сякаш някой нарочно беше скъсил растенията, беше подрязал върховете им с гигантска ножица с една-единствена цел — да бележи границите на зеления остров, запазил се в пясъците на Реана след милион и половина години. На кого и защо му е трябвало да направи това? Когато се спусна в горичката, за голямо свое учудване Ротанов установи, че стъблата на растенията съвсем не бяха подкастрирани. На определена височина те постепенно ставаха невидими, напълно изчезваха... Сега той си спомни, че в един от докладите на биолозите беше прочел, че гърмящите кълба на Реана са без корени. Тези имаха корени, затова пък нямаша цветове и плодове. Впрочем не... Не беше точно така, защото тук също се виждаха цветове, подобни на огромни детски дрънкалки, само че отгатак горичката, запазила се на Реана в далечното бъдеще... Във всичко това се криеше неизвестна за него закономерност. Стори му се, че ей сега, в същия миг, ще разбере нещо много важно. Известните факти сами се подреждаха в някаква не съвсем стройна система. „Няма корени в бъдещето, но затова пък те са тук, в миналото. Никой никога не е намирал истински плодове от гърмящо кълбо, спорите не са плодове, той, както и всички други, само бяха чували за легендарните семена на гърмящите кълба, но никой не ги беше виждал...“ И в мига, когато реши, че вече се е добрал до изплъзващата се мисъл, над главата му с оглушителен трясък се пукна узрял спорангий. Рукна лавина от спори и покри земята с дебел тъмен килим. Този дебел подвижен килим се разстла буквално на две крачки от него. След като се изсипа на земята, той продължаваше да мърда неспокойно. Това събуди любопитството му и Ротанов се приближи.

Пред очите му се образуваше жив спорангиеносец. Безбройните спори се стегнаха в плътна маса, която напомняше на разлят по земята

живак. Тя беше също толкова подвижна и по всяка вероятност също толкова тежка. Постепенно от нея започна бавно да расте нагоре някакъв израстък. Но това не беше познатият и безобиден триножник, а нещо различно, доста страшно с неочакваната си поява. То взе да оживява, ставаше все по-високо и по-масивно и той изведнъж разбра какво е това... Помогна му аналогията с добре известните му неземни растения, Нагоре израстваше мощно тъмно стъбло. Ето че вече стърчеше над главата му и на самия връх се образува удебеление с големината на едра тиква. То се закръгли, в средата се появиха широки лъскави венчелистчета. После те се разтвориха и изправиха скритото точно в центъра масивно образование. Какво имаше там? Тичинки? Или плодници? Беше забравил, затова пък добре си спомняше, че цветчето на това растение при най-леко докосване до тънките като шнулове пипалца изхвърляше във въздуха милиони отровни иглички. Отровата на растението убиваше всичко живо, а иглите понякога пробиваха дори силиконовата броня на скафандъра. А сега не разполагаше със скафандър. Ротанов усети, че му пресъхва устата — наоколо, отпред и зад гърба му вече се движеше тъмният килим на израстващите от стъблото пипала. Виейки се, те го заобикаляха, затваряха обръча... Вече нямаше накъде да отстъпва. Много късно се досети какво е това... Но откъде, откъде се бе взело тук? Нали нямаше нищо освен спорите! Изведнъж отзад връхлетя вятър. Цветът се сбръчка, като че се канеше да кихне, сетне бавно започна да се свива и смалява. Затвориха се венчелистчетата, прибраха се пипалата-капани. Все едно че някой въртеше пред Ротанов филмова лента в обратна посока. Изтъня и се залюля високото стъбло, с глух трясък се сгромоляса на земята, като се разпиля в тъмния тежък прах, от който току-що се бе образувал този смъртоносен капан. И сто че вече го нямаше, просто се скри пред очите му в килима от тежки спори, които го бяха родили. Почти веднага един след друг от него започнаха да се излюпват като пилета от черупките си вече познатите му триножници. Те тутакси се пръснаха в различни посоки и изчезнаха в храстите. След няколко минути вече нищо не напомняше за станалото. Потресен, Ротанов извади манерката с вода и намокри пресъхналото си от вълнение гърло. После отпусна тетивата на арбалета и седна тежко на пясъка до мястото, където допреди малко се поклащаше, заплашвайки го със смърт, стъблото на растението. Пясъкът под него като че ли

беше затоплен, Ротанов загреба пълна шепа от него и бавно го процеди през пръстите си.

И тъй, какво стана преди малко? Отначало явно се готвеха да го атакуват, но когато вятърът донесе неговия човешки мирис, цветчето взе да се свива и накрая се превърна в тези безобидни триножници. Масата на спорите нямаше собствена енергия. Това бяха просто микроскопични тухлички, които се подчиняваха на формиращите ги полета. Вероятно от тях биха могли да се построят много неща, не само това отровно цвете... Спорите сигурно получават енергия и съответни команди от своя родител. Ротанов дълго замислено съзерцава дебелия ствол с разкъсан спорангий. Ключнал, сега той още повече приличаше на бяла камбана. „Какво криеш? — тихо попита той. — Твоите корени се губят в дълбокото минало. Те растат тук вече милион години, после ще се разпукат камбаните на цъфтящите спорангии. И едва в далечното бъдеще ще се образуват плодове, затова никой досега не е намерил легендарното семе на гърмящите кълба. Растение, което бе подчинило времето или се бе приспособило към неговия ход дотолкова, че то вече нямаше власт над него? Когато сокът му проникне в живите клетки на човешкото тяло, той може да пренесе човека в далечното минало, в самите му извори. Тогава растение ли е това или нещо значително по-сложно и може би по-важно, отколкото намерените останки от ренитската цивилизация?“

Ротанов прехвърли през рамо ненужния вече арбалет, разбра, че нищо не го заплашва в тази горичка. Гърмящите кълба добре различаваха враговете от приятелите, а той не беше постъпвал враждебно с тези същества. Тук те сигурно имаха неприятели. Явно отначало го бяха взели за един от тях. Изведнъж той се досети защо са толкова дебели и високи стените на ренитския замък...

Този път дромът беше огромен. Два пъти по едър от предишния. Четирите му гъвкави лапи се сменяха толкова бързо, че трудно се различаваха отделните им движения. Над тях изпъкваха масивни челюсти, от които стърчаха остри като ножове зъби. Велда знаеше, че няма да може да избяга. Джар, който теглеше каруцата, беше уморен, пък и не се страхуваше от дрома. И затова не бързаше много. Сега само няколко метра я делиаха от звяра и тя видя широките му черни

големи зъби, които блестяха. Велда с всички сили шибна Джар, но вече беше късно. Дромът се изпъна и с един последен скок настигна колата. Тежките му челюсти се склочиха върху колелото. То изпраця и се разлетя на парчета, каруцата се наклони и спря, от резкия удар Велда изхвъркна от нея и се изтърколи край пътя. Звярът, погълнат от колата, не и обръщаше внимание. Разярен, той чупеше дървото и гризеше ремъците, сякаш каруцата бе живо същество.

Велда знаеше, че ѝ остават броени секунди. Щом свърши с колата, дромът щеше да се нахвърли върху нея. Той нямаше очи, но обонянието му беше силно развито. Каруцата беше запазила миризмата на нейното тяло и това разпалваше яростта на звяра. Велда скочи и се спусна към гъсталака. Отчаянието удвояваше силите ѝ. Но дромът я усети, повдигна тежката си, сякаш изкована от стомана глава и я подгони. Тя не забеляза веднага човека, който изскочи от храсталаците. Видя го, когато вече бе до нея; той я блъсна и прегради пътя на животното. В ръцете си държеше някакво странно оръжие, което приличаше на копие. Миг по-късно тежка стрела изсвистя във въздуха. Дромът продължи да бяга, но със забавени движения. Ъгловатите му форми неочаквано започнаха да се закръглят и той като че ли се смали. Главата му клюмна и сякаш се сплеска.

Едва сега Ротанов си позволи да погледне момичето. Косите му бяха заплетени в няколко тънки плитчици, нямаше никакви накити, дрехата и беше съвсем обикновена и прашна като тази каруца. Нищо не напомняше за вчерашната принцеса от старинната приказка, може би само очите... Ротанов се наведе, подаде ѝ ръка, за да стане. На ръст беше колкото него. И той с удоволствие почувствува колко силна и гъвкава е нейната ръка. Няколко секунди тя не я отдръпна и те мълчаливо стояха един до друг, като се гледаха. Най после тя измъкна ръката си, отстъпи крачка назад, несръчно изтръска праха от дрехите си и малко лукаво, като земно момиче, се усмихна. Но усмивката ѝ беше толкова краткотрайна, че Ротанов се усъмни дали не му се е привидяла. После ренитката произнесе няколко думи на напевен непознат език, който по нещо напомняше езика на древна Полинезия. Те прозвучаха горе-долу като „ларанго тало ароно“.

Момичето притисна лявата ръка към гърдите си и наведе леко глава. Този жест вероятно е разбираем на всяка планета.

Ротанов се наруга за недосетливостта си — ренитите не бяха длъжни да знаят човешкия език, макар че някои от тях го бяха научили и може би тази бе причината на трапезата да цари мълчание. Сигурно не искаха да разговарят на своя език в негово присъствие, тъй като за тях това е израз на лошо възпитание.

Ротанов помогна на момичето криво-ляво да стъкми разбитата каруца. Дори успя да стегне с кожени ремъци счупеното колело. Ренитката отново впрегна странното животно, което повече приличаше на огромна тлъста гъсеница, отколкото на кон. Краката му бяха възкъси и докато Ротанов оправяше сложния впряг около тях, обърквайки непрекъснато многобройните ремъци, изброи най малко осем чифта. Преди да тръгне, момичето посочи към себе си и каза: „Велда, Арона-ла — и повтори: — Велда“. Ротанов се поклони с важен вид и се представи сухо, като на официален прием: „Ротанов.“

— Ролано? — попита момичето. Той кимна мълчаливо. Нямаше нищо против да бъде „Ролано“...

Каруцата, клатушкайки се, бавно потегли, той дълго гледа след нея, после прехвърли през рамо арбалета, намери в храстите мотиката и се запъти към определения му парцел, за да довърши дневната си норма. В едно можеше да се закълне — стрелата, която изстреля в дрома, мина покрай целта...

След вечеря, когато се върна в стаята си, Ротанов се просна на леглото, без да се съблича. Мина почти месец, откакто пристигна в замъка. Мускулите му укрепнаха от физическата работа и сега той не чувствуваше затъпяващата умора, от която едва стоеше на краката си през първите дни. Сега му оставаха и сили, и време да изучава по-добре света, в който попадна. Събираше образци от почвата, описваше новите видове растения, отдалечаваше се на голямо разстояние от замъка, отделяше доста време и внимание на храсталаците от гърмящи кълба, които се бяха разпрострели на десетки километри околоръст. Никой не му пречеше и не се бъркаше в работата му — чисто и просто не се интересуваха от него. Трябваше само да изпълнява дневната си трудова норма. Отначало това го задоволяваше. Но ето че днес го налегна тежка, угнетяваща тъга, която уби желанието му да продължи започнатата работа. Досети се за причината, предизвикала този

пристъп на носталгия, но не му стана по леко. По време на вечерята момичето, което спаси, не го погледна нито веднъж. Но, изглежда, имаше и друга причина да е тъжен.

„Командировка — утешаваше се той през първите дни. — Просто една командировка...“ От командировка можеш да се върнеш. От всяка, от най-далечната експедиция в края на краищата хората се връщат, а оттук? Там е работата, че той не беше сигурен в това. Дубров успяваше да се връща. Надяваше се да го намери тук и да се прибере с него, ала не го намери. Той сключи с ренитите странна сделка с една-единствена цел: да научи повече за тях, да установи нормален човешки контакт, от който рано или късно щеше да се роди взаимно разбирателство, и не постигна нищо. Нищо, само ужасна самота и чувството, че хрумването му е безсмислено. На кого са необходими всички тези минерали, растителни образци, описания на животни, отдавна станали палеонтологически куриоз на тази планета? Освен ако неговите открития за гърмящите кълба са наистина ценни. Но трябва още веднъж да ги провери и най-важното — да успее да занесе данните на Земята. Ренитите няма да му помогнат. На какво взаимно разбирателство можеше да разчита, какъв контакт искате да установява, когато тези същества само външно приличаха на хора? Те не бяха способни да изпитат най-обикновено чувство на благодарност и се отделяха със стена от ледено безразличие... Днес той спаси момичето от сигурна смърт и го направи съвсем несъзнателно, както щеше да постъпи на негово място всеки земен жител, без да очаква благодарности! Но не се надяваше, че вечерята ще премине в обичайното ледено мълчание. Не се надяваше, че тя отново ще се превърне в надменна аристократка, накичена със скъпоценности. А с прашната си и окъсана работна дреха той отново ще се чувства в обществото на ренитите като същество от второ качество. Търкаляше се в леглото и си мислеше какъв забележителен човек е Крамов и колко по-симпатичен е той от тази надменна ренитка. Мъчеше се да си внуши, че ако се вгледа по-внимателно в огромните и очи, ще ги намери грозни. И почти беше успял, когато забеляза на масата малко листче, което преди го нямаше...

Небето беше по-черно. Звездите по-едри и по-близки. Нащърбената луна висеше досами хоризонта. Светлината и не можеше да затъмни дори блясъка на звездите. Все едно че някой беше лепнал на небосвода грамадно виолетово-синьо петно.

Нощем студът лесно проникваше през тънката дреха и Ротанов измръзна на площадката на кулата, докато чакаше да настъпи посоченият в бележката час. Нощите тук бяха безкрайно дълги. Може би защото никой не отмерваше времето. Не биеха часовниците на кулите, нито един звук не нарушаваше дълбоката мъртвешка тишина. Най-сетне в далечината се мярна нечия фигура.

Жената се приближаваше бавно, загърната в дебело бяло платно, което в тази злокобна нощ напомняше на саван. И все пак дори сега, през тази плътна, прикриваща фигурата ѝ дреха, той отгатваше величествената ѝ походка, гордо вдигнатата и под качулката глава. Според древните легенди, за да бъдеш принцеса, трябва да си се родила принцеса. Може би в това имаше някаква истина. Още отдалеч той забеляза в косите и искрящата с рубинов пламък диадема. Камъкът едва забележимо блещукаше.

Ренитката спря на две крачки от него, отметна качулката си и дългите ѝ коси, леко обагрени от кървавата светлина на рубина, свободно се разпиляха по раменете ѝ. Дълго време те мълчаливо стояха един до друг, сякаш погълнати от нощното безмълвие, от тази нереална нощ. Нощ, която беше отминала преди един милион години. Ротанов не можеше да повярва, че това е същата жена, която вчера караше в каруцата чували с жито и която той спаси. Струваше му се, че оттогава са изтекли много години и вероятно беше минало цяло столетие, откакто двамата стояха мълчаливо.

Жената заговори бавно и тъжно, лицето ѝ оставаше странно неподвижно, безизразно, като че ли думите, които произнасяше, нямаха никакво отношение към нея. Порази го фактът, че сега тя свободно си служеше с неговия език. Сякаш отгатнала мислите му, ренитката поясни:

— У нас не е прието жена да разговаря с чужденец на неговия език. Но понякога законът се нарушава.

— Знам — каза Ротанов. — За да попадна тук, и аз трябваше да наруша закона.

И отново настъпи дълга пауза, луната наполовина се скри зад хоризонта, нощните съзвездия се преместиха на небосклона, а той стоеше неподвижно, без да чувства студа, и се вглеждаше в чертите на лицето ѝ, толкова прекрасни и чужди, като че искаше да ги запомни завинаги.

— Защо не ме попиташ нещо? Хората много обичат да задават въпроси.

— Искам да те питам само едно. Защо дромове те ненавиждат?

Тя отстъпи крачка назад, сякаш искаше да се отдръпне от него, и приседна на края на студения каменен парапет.

— Знаеш какво да попиташ. За да ти отговоря, ще трябва да ти разкажа всичко. Не знам дали ще ме разбереш, но все едно, слушай...

Тя говореше бавно, като внимателно подбираше думите си, сякаш проверяваше цената им. Мракът около тях се сгъсти още повече, още по-мъхнати и студени станаха далечните съзвездия. Стори му се, че чува думите ѝ, стори му се, че самият той се спуска към току-що откритата планета с гигантския кораб на ренитите.

— Бяхме двайсет души, летяхме бързо като светлината...

Корабът се носел с огромна скорост и времето забавяло своя ход за тях. Само за една година полет те преодолели значително разстояние, като долетели тук от другия край на галактиката. Докато продължавал полетът, на родната им планета били изминали хиляди години. И въпреки това те искали да се върнат, да видят роднините и близките си, да занесат получените от експедицията знания. Тази експедиция до звездите била четвърта поред. Първите три завършили успешно и се върнали обратно в своето време. Техните учени стигнали до интересно хрумване. В края на всеки полет те избирали някоя мъртва планета, кацали на нея и после с помощта на мощен разряд на хронара, в който се съхранявала енергията, натрупана още в родината им, насочвали небесното тяло в точно изчислена точка на четвъртото измерение на времето. Така корабът се връщал на родната планета в същото време, в което бил излетял. Тези операции били извършвани с такава точност, че две междузвездни експедиции се прибрали месец след излитането и донесли изключително ценни сведения за далечните звезди на галактиката. Нищо не предвещавало неуспеха на четвъртата експедиция. Те слезли на Реана горе-долу петстотин години преди тук

да долетят хората. Корабът на ренитите кацнал в северното пустинно полукълбо.

— Тогава то не беше запустяло. Там кипеше живот.

— В северното полукълбо няма никакъв живот! Има само кратери, следи от вулканични изригвания и мъртва пустиня!

— Това не са изригвания... Нашите правила забраняваха да се използва хронара на планети, на които има живот. Но наблизко не открихме звезди от други планетни системи. А горивото беше на свършване, щеше да стигне само за обратния път. Ние искахме да се върнем у дома...

— И решихте да погубите планетата?

— А какво биха направили хората на наше място?

— Не знам — честно отговори Ротанов. — Това не знам.

— Не взехме решението веднага. Дълго проучвахме планетата, опитвахме се да установим възможно ли е тук да възникне разумен живот и не бяхме разбрали нищо, както стана ясно по-късно... Нашите учени откриха, че на планетата преобладава един вид растения. Нарекохме ги белите кълба. Те потискаха развитието на цялата останала биосфера, по някакъв начин я бяха подчинили на себе си. Изкопаемите останки на тези растения почти напълно съвпадаха с техния съвременен вид. Учените решиха, че скокът във времето с десетки хилядолетия няма да промени живота на планетата. Когато много ти се иска да получиш определен резултат, винаги намираш подходяща теория. — В гласа на ренитката звучеше искрена мъка. — Само аз бях против, казвах им, че недооценяват местната биосфера, че белите кълба не са обикновени растения, че може да се случи нещастие... Не ме чуха. Хронарът беше подготвен за пускане и в уречения час го включиха. — Тя отново продължително замълча.

— Какво се случи после?

— После дойде нещастieto... И досега не можем да си обясним по какъв начин тези растения успяха да го сторят. Корените им се крият в далечното минало, а в настоящето цъфтят техните цветове, същите, които вие наричате белите камбани, и само в далечното бъдеще понякога узряват плодовете им, в които трябва да се търси тайната на безсмъртието.

— А какво стана с планетата?

— Не знам как да нарека белите кълба — същества или растения? В момента на пускането на хронара се включи временно биополе на планетата, насочено в противоположна посока. За да се противопостави на импулса на хронара, неговата енергия е била вероятно с огромна мощност, разпростряла се във времето и точно пресметната. Явно не са успели напълно да унищожат енергията на импулса във всички точки, защото пространството започна да се разкъсва, активизира се вулканичната дейност, планетният катаклизъм обхвана всички материци, но планетата оцеля, остана в настоящето. Наистина почти всички загинаха...

— Не всички — тихо прошепна Ротанов. Но тя го чу.

— Да, оцеля една малка горичка, но и тя умира. Пустинята настъпва към нея от всички страни. През последното столетие не се е прихванало нито едно ново растение, а старите едно след друго загиват, пясъчният обръч се стеснява около тях и скоро планетата, която те защитаваха с цената на живота си, ще се превърне в пустиня.

Тя млъкна, сетне продължи:

— Почвата се разля, превърна се в кал, покри цели континенти... Не можем нищо да сторим. По това време вече ни нямаше на планетата. По-точно, нямаше ни в нейното настояще. И досега не знаем дали за това беше виновен импулсът на нашия хронар, или биополето на планетата ни запрати в миналото, нещо, което искахме да постигнем на толкова скъпа цена?

— Вие сте пристигнали в този свят голи и невъоръжени — рече Ротанов.

— Да, цялото ни снаряжение, нашият кораб, всичко остана на северния континент, там, където катаклизъмът достигна най-голяма сила. Не остана нищо, дори прах.

Рубинът слабо проблясваше и Ротанов забеляза сълзите, застинали в очите ѝ.

Той се отдръпна, извърна се, за да не вижда лицето ѝ и да не я смуцава. Нощта се спусна още по-ниско и кацна като черна рошава птица върху назъбените крепостни кули. Сега нищо не нарушаваше тишината, дори дромове се бяха укротили. Звездите едва забележимо се преместиха на изток, възвестявайки настъпващото зазоряване.

— Колко ли години са ви били необходими, за да построите с голи ръце този замък? И колко смелост! — наруши мълчанието

Роганов.

— Ренитите живеят дълго. Твърде дълго — тихо му отговори тя.

Той се обърна, намери в тъмното ръката ѝ и внимателно я погали:

— Знаеш ли, дете...

— Не съм дете, Ролано.

Въпреки всичко тя му приличаше на малко момиченце, което се е загубило и на което трябва да помогне. Не искаше да спори с нея. Той сякаш мислеше на глас:

— Живял съм на различни планети и съм попадал в какви ли не безизходни ситуации, дори в такива, от които на пръв поглед е невъзможно да се измъкнеш, повярвай ми! Вече не сте сами, хората ще ви помогнат да се върнете.

— Има закони, пред които всички сме безсилни. Това са вечните ненарушими закони на живота. Всички, които му се противопоставят, все едно че са мъртви, на тях не може да им се помогне.

Ала той не я чу, трескаво търсеше изход.

— Слушай, ние можем да изпратим експедиция до вашата звезда, няма да мине и година и ренитите ще бъдат тук!

— Докато летяхме насам, изминаха хилядолетия. Не забравяй това, Ролано. Ние знаем своето бъдеще. Нашата цивилизация отдавна е загинала.

— Но нали Дубров се е връщал оттук!

— И ти ще се върнеш. Много скоро.

— Значи и вие бихте могли!

— Да се върнем, но къде? Във вашето време? То е чуждо за нас. Да се превърнем във ваши храненици? Не е за нас, Ролано. Ренитите са горди.

— Уверих се.

— Не ни познаваш, щом ни предлагаш такова нещо!

— Но вие не бива да оставате тук сами! Без помощ! Можем да ви дадем цялата планета и да ви изпратим необходимото оборудване, машини...

— Все повтаряш едно и също. Не сме чак толкова безпомощни. Знанията, които народът ни е натрупал през хилядолетията, ни помогнаха да устоим в най-трудното време, сега нашият дом е тук.

Друг нямаме и няма да имаме. Всеки народ си има свой път. Ваш ред е да летите към звездите. Може би ще имате по-голям късмет от нас...

— И все пак не можем ли да направим нещо за вас? Нима хората нямат право да си помагат, когато са в беда?

— При вас сигурно съществува такова право, само че ние не сме хора... — Тя млъкна и в нейното мълчание той долови нещо недоизказано, някаква молба, която не можеше да се изрази с думи и за която сам трябваше да се досети, но в тази минута нищо не разбра, само почувствува, че разговорът е приключил, че изтичат последните секунди на тази фантастична, мъчителна нощ. Не всички умеят да се примиряват с неизбежното. Той още по-силно стисна нейната невидима в тъмното ръка.

— Чуй ме, Велда... Ние можем да се върнем заедно.

— Знаеш ли на колко години съм аз?

— Какво значение има това?!

— Има, Ролано, има. През първите сто години чувствата се притъпяват, угасват... Остават само паметта и дългът...

— Не мога да повярвам, че вашата цивилизация е изчезнала безследно. Сведенията ви за едно толкова далечно бъдеще могат да се окажат неточни. Хората трябва да ги проверят. Къде се намира вашата звезда?

— Понякога чуждият дом се охранява, Ролано, дори след като стопаните са го напуснали. И това може да бъде опасно.

— Всеки полет към звездите крие опасности. Въпреки това и ренитите, и хората летят.

Забеляза, че е развълнувана, и реши да не смущава мислите ѝ. Случва се надеждата в невъзможното да преодолее и най-строгите забрани. Ренитката се обърна към каменния парапет и бързо, сякаш се боеше да не промени намерението си, направи множество точки в праха.

— Ето вашето небе.

Ротанов различи на скицата познатите му съзвездия и мълчаливо кимна.

— Виж тук — и тя загради с кръгче една от точките.

Той веднага позна звездата.

— Алфа Хидра.

— Наричахме я Дела... Ако намериш някого там... Те знаят как да преминат през времето. И могат да ни намерят. Но там вече няма никой. А сега сбогом. И без туй ти казах повече, отколкото имах право. — Тя рязко се обърна и без да се оглежда, се отдалечи. Тъмнината веднага погълна фигурата ѝ.

Ротанов реши да се върне на следващата сутрин. Още не знаеше как ще го направи, но чувствуваше, че е настъпило времето и че обратният преход няма да го затрудни. Почисти старателно стаята. Единственият предмет, с който не му се щеше да се раздели, беше арбалетът.

Знаеше, че е невъзможно да го вземе със себе си, а и не искаше оръжието да се загуби в гъсталаците. Ротанов погали гладката лежа и закачи арбалета на стената. Все ще потрябва на някого. Не можеше да вземе и образците и събраните с толкова труд хербарии с местни растения.

Изобщо нищо материално, никакви доказателства. В този момент много добре разбираше Дубров и знаеше колко безпомощен се чувствува човек, когато не може да потвърди думите си.

Халюцинация от растителни отрови... Целият свят, според думите на Дубров, щял да му се стори като халюцинация. Сега самият той ще трябва да убеждава другите. Впрочем могат да се появят и доказателства. Все пак цивилизациите не изчезват безследно. Макар засега времето да не е подвластно на хората, но затова пък те се научиха добре да преодоляват пространството.

Вратата зад него безшумно се отвори и влезе Гарт — единственият от ренитите, който благоволяваше донякъде да общува с него.

— Завинаги ли си отиваш? — За кой ли път Ротанов се учуди на тяхната проникателност, но с нищо не го показа, само кимна утвърдително.

— Да.

— Дължим ли ти нещо?

— Научих повече, отколкото изкарах с труда си. Научих всичко, което исках.

— Не. Лично за теб.

— Нищо не ми трябва.

— Не ме разбра. Знанията, които можеш да получиш, ще ти бъдат от полза. А онова, което научи, е безполезно и за теб, и за твоя народ.

— Кой знае. Не мисля, че е така. А колкото до останалите знания, сами ще стигнем до тях. Хората също са горди. Сбогом.

— Да беше останал поне за закуска. Чака те дълъг път.

Ротанов отрицателно поклати глава и мина покрай Гарт. Вече знаеше, че при тях не е прието ръкостискането като израз на симпатия, и затова не му протегна ръка.

В средата на подкастреното петно, обозначаващо границите на запазилата се в бъдеще горичка, стърчеше едно растение, което се отличаваше от останалите. Ротанов го забеляза още в колонията. То рязко се открояваше сред своите скъсени събратя. Стъблото му беше по-дебело, а короната му по-пищна и „орязана“ — изчезваше от погледа като че ли по-високо от другите. Нещо повече, стволът на това гърмящо кълбо беше разчленен на сегменти, сякаш пред Ротанов се извисяваше гигантски бамбук с дебелината на бъчва. Той почука по гладката му кора, чу се тъп звук, явно отвътре беше кухо. Обърна се и през редките храсталаци дълго гледа към пътя, на който преди два дни видя каруцата с Велда. „Странно създание е човекът — помисли си той. — Упорито се стреми към истината и я търси, без да се съобразява с трудностите, а когато най-после я намери, не може да скрие огорчението си.“ Винаги се случва така, почти винаги. Вероятно затова древните са смятали, че плодът на познанието е... горчив. Време е... — каза си тихо той.

Не се случи нищо. Не почувствува никакво вълнение. Онова, което трябваше да стане, непременно щеше да стане и без негова намеса. Не би могъл да обясни откъде идваше тази увереност у него. Откри в корените на голямото дърво вдлъбнатината, намести се удобно в нея и зачака изгрева на слънцето, едва сега почувствува колко е уморен от тази безкрайна нощ и от насъбралото се огорчение.

Напускайки ренитите, Ротанов за свое учудване изпита облекчение, сякаш през цялото време бе носил заедно с тях непосилното бреме на загубите, разочарованията и безнадеждността. Сега виждаше нещата по друг начин, мереше ги с друга мярка. Какви бяха те? Търговци, които продаваха трошици от своите знания срещу чужд труд? Или мечтатели, които покоряват звездите? А може би

учени, успели да подчинят времето? Или от всичко по малко? Тяхната епоха беше отминала, изчезнала завинаги в бездната на миналото. Бяха се съхранили само спомените за нея и не си струваше да ги събуждат... Защото тук, на Реана, от тях беше останало само миналото, мъртвото минало. Впрочем, както и на Хидра, а може би...

Първите слънчеви лъчи го стоплиха и той задряма, но продължаваше да чува шумоленето на листака над главата си. После нещо леко го люшна, както ставаше в креслото на кораба, когато се насочваше за кацане. Ротанов отвори очи, видя слънцето, което отиваше на запад, погледна голото си тяло, изправи се, обърна се към гърмящото кълбо и сериозно каза: — Благодаря, приятелю. Намери раницата си и дрехите на същото място, където ги беше оставил.

Значи в колонията и досега не бяха открили отсъствието му. Ето защо намери Дубров у дома му през онази нощ, когато изчезна. Вероятно двумесечното му пътешествие според времето на Реана беше продължило не повече от няколко часа.

Ротанов бързо се облече. Изведнъж вниманието му бе привлечено от странен шум, стори му се, че зад гърба му зажука огромна земна пчела. Стъблото на голямото гърмящо кълбо вибрираше и леко се поклащаше. Той се приближи до него, можеше да се закълне, че преди минута то беше съвсем неподвижно, какво ли можеше да означава това? Чу се рязък звук. От изненада Ротанов се отдръпна. По дължината на ствола, от горе до долу се образува пукнатина, която се разшири, и пред очите му в зейналата кухня се появи някакъв предмет. Той дълго го гледа изумен, без да помръдва, не вярвайки на очите си.

Когато роботът завърши строежа на стандартната къща и издигна около новите владения на Дубров ниска ограда, той го изключи и откачи клемите от акумулатора. Универсалният робот беше лично негов, такъв притежаваше всеки колонист. Днес за последен път се възползува от услугите му. Комплект най-обикновени земеделски сечива и малко консерви — ето всичко, което можеше да му послужи.

Дубров избра внимателно мястото. Не биваше да го намерят, преди да е осъществил плана си. Най-лесно му беше да се скрие в планината, в която имаше много пещери, повалени дървета и клисури.

Но планината не го задоволяваше, беше му необходима синкавата почва на Реана. Самотна скала образуваше на мястото нещо подобно на голяма пещера и затуляше от любопитни очи новото му жилище заедно с участъка оградена земя. Скалата скриваше участъка от три страни, откъм четвъртата роботът издигна висок пясъчен вал и човек можеше да открие приютилата се под нея къща само ако се приближи съвсем близо до нея. Забеляза канарата преди година и половина две, когато пътешествуваше из реанските пустини, и то сам, търсейки следи от някогашен живот. Още тогава му мина през ум, че мястото е чудесно за малко селище, ако хората можеха да намират храна тук. Всичко се свеждаше до земята. Той се надяваше, че ако успее да отстрани от нея частиците отровна синкава глина, почвата отново ще стане плодородна. Знаете, че колония от гърмящи кълба се прихваща само на такова място, където вирее маточното растение. Нямаше почти никакви шансове за успех, но все пак реши да опита.

Живот на тази планета можеше да има само там, където растяха гърмящи кълба. В едно инспекторът беше безспорно прав — колонистите не можеха да разчитат на намаляващия с всяка изминала година резерват. Ако опитът му излезе неуспешен, хората завинаги ще напуснат тази планета и тогава пустините ще затворят своя смъртоносен обръч над последното петно, където имаше живот. Съществуваха и лични причини, които го караха да направи тази отчайваща крачка. Но тях той не би споделил с никого.

Дубров загребваше земята с лопатата, разстиляше я на парче брезент и отбираше зрънце по зрънце сухата почва. За тази работа нямаше механично приспособление, само човешките ръце можеха да отделят отровните зърна. Вярно е, че гърмящите кълба по някакъв начин растяха на тази почва. Само че нови семена не можеха да покълнат. Всеки сезон спорангиите биваха отнасяни в пустинята, сееха там своите спори, но от тях не поникваше нищо, само вятърът гонеше черния прах по мъртвата земя.

Вечер, когато новата кофа пръст беше готова, Дубров отиваше в своята градина, изсипваше я на предварително приготвеното място, изравняваше я и обидно я поливаше, сякаш в яловата почва можеше да има някакъв живот. На какво разчиташе? Защо извършваше тази безкрайна и безсмислена работа? Всяка вечер той отваряше вратичката на градината, сядаше на площадката пред къщи и чакаше, взирайки се

до болка в очите в пустинята. Човекът беше толкова търпелив, колкото и пустинята, която столетия наред беше чакала своя час, за да затегне примката около последното петно живот, останало на планетата. И една вечер той най-после дочака. Отначало на хоризонта се появи черна точка, която постепенно увеличаваше размерите си. В очите на човека се смени цяла гама от чувства. В първия момент в тях се появи учудване, сетне разочарование и накрая отчаяние. Съвсем не беше онова, което очакваше. Към неговите владения се приближаваше най-обикновен всъдеход и боботенето на мотора му вече разкъсваше величествената тишина на пустинята. Тайното му скривалище беше открито. От всъдехода слезе само един човек. Ала и той беше достатъчен. Дубров се умори да носи непосилния си товар. Изведнъж го завладя пълно безразличие. Да правят каквото щат, нека изпълняват инструкциите, той и пръста си вече няма да помести, да върви всичко по дяволите!

Не се помръдна, когато инспекторът измъкна от всъдехода някакъв чувал, мълчаливо мина покрай него и се насочи към вратичката. Не каза нито дума, когато Ротанов се върна, взе лопатата и отново отиде в градината. Обзе го гняв. Чужд човек да се разпорежда в неговите владения, все едно че е у дома си. Ще последва поредната карантина, анализи, забрани!... Инспекторът копаеше в средата на градината му голяма кръгла яма. Дубров видя как неговите обувки с шипове риеха и тъпчеха земята, върху която той се труди дни наред, отсявайки я зрънце но зрънце. И въпреки това не промълви нито дума. Когато дупката беше готова, Ротанов изсипа в нея чувала със земя, която донесе с всъдехода. Изравни краищата, направи в средата малка вдлъбнатина и се върна при Дубров. Застана до него и дълго мълча. Дубров не му обърна внимание, той гледаше унищожената си градина, в която, както и преди, не беше поникнал нито един кълн. И чак когато чу някакъв неясен шум, той отмести погледа си, но пак не погледна Ротанов в лицето, а само ръцете му — големи, сръчни ръце, несвикнали на груба физическа работа, покрити сега с мазоли и рани. Дубров добре знаеше откъде могат да му излязат мазоли на тази планета и почувствува как сърцето му замря. И едва тогава забеляза, че в дланите си инспекторът държи някакъв предмет, загънат в избелял омачкан парцал, който сега той бавно развиваше. Дубров като омагьосан следеше пръстите му, които разгъваха вътрешната опаковка

от мека хартия, после за миг затвори очи и се извърна, страхуваше се да не греши. Когато отново погледна ръцете на Ротанов, видя изпъкнал кафяв предмет с лъскава кожаца. Формата му с нещо напомняше човешко сърце. Но не беше сърце. Дубров тежко се изправи и протегна ръка към предмета, сякаш искаше да го погали, но не се реши. Само преглътна буцата, заседнала в гърлото му, и глухо попита:

— Откъде го имате? — Все още се боеше че греши.

— Точно то е. Ти всичко си подготвил както трябва. А сега, ако желаеш, можеш сам да го посадиш.

Семето беше едро и тежко, изглеждаше огромно, пълно със свежи сокове, обвивката му приятно студенеете. Дубров дълго го държа върху протегнатите си напред ръце.

— Биолозите ще ни откъснат главите, ако разберат. От толкова години го търсят. Казват, че лекувало всички болести, че в него била скрита тайната на безсмъртието. Чувал ли си тази легенда?

Ротанов мълчаливо кимна.

— Не всеки има щастието да го държи в ръцете си, то узрява веднъж на сто години...

И инспекторът отново чу как закънтя и завибрира стъблото на растението, като че ли го зовеше от някакво огромно разстояние.

— Вероятно са имали причина да ни се доверят. Сигурно сме оправдали доверието им, нали те познават бъдещето...

И една вечер те най-после дочакаха, Далеч на хоризонта се появи дребна точка. Тя нарастваше, приближаваше се и в нейното движение нямаше нищо чуждо, нищо механично.

Малък мъхнат триножник за миг спря пред вратичката, сякаш размисляше дали да влезе. Двамата затаиха дъх. Но сто че гъвкавата му лапа направи пробна крачка, внимателно опипа рохкавата, обилно напоена почва и съществото влезе в градината. Там, в средата, силен зелен кълн победоносно се устремяваше към виолетовото небе на Реана. Триножникът го заобиколи, наведе се, като че ли искаше да го подуши, завъртя се върху лехата в радостен танц и почти веднага се превърна в пухкаво облаче от спори, а на хоризонта вече се появяваше нова точка...

— Сигурно ги привлича миризмата, а може би просто знаят, че тук сега не е пустиня.

— Да, разкъсахме обръча. Това е само първата крачка, но обръчът вече го няма. — И Ротанов изведнъж си спомни ръцете на жената от картината, ръцете, които не успяха да защитят планетата. Стори му се, че сега разбра какво искаше да го помоли. Стори му се, че сега знаеше...

А в градината се образува ново облаче от спори. И той видя как в стройни редици, кълн подир кълн, от земята израства зеленото войнство, как отеснява старата ограда и как прехвърляйки се през нея, то като непрекъснат зелен поток се устремява към пустинята.

ВТОРА ЧАСТ
ХИДРА

1

Сградата на Главния космически съвет на Земята приличаше на гигантски куб, едната страна на който гледаше към морето. Терасите на горните етажи бяха потънали в зеленина. Архитектурата на зданието се отличаваше с онази особена строгост, при която рационалността на замисъла преминава в изящество.

Колкото повече Ротанов се приближаваше към сградата, толкова по се засилваше впечатлението за колосалната мощ на този огромен куб, принудил дори океана да отстъпи. Едва пристъпи, когато насреща му се изправи съветникът Мартинов, който го беше повикал.

— Седни. Извинявай, че те извиках така официално. Нямах време да се срещнем както обикновено. — Той здраво му стисна ръката и тежко се отпусна в креслото.

Помежду им нямаше бюро. Ротанов знаеше, че в повечето стаи няма бюра, но всеки път това го учудваше. Естествено записването ставаше автоматично, пък и всички необходими документи и материали се проектираха от автоматите върху екрани и все пак без бюро стаята изглеждаше празна и някак видът ѝ не беше съвсем делови. Може би нарочно бе търсено това въздействие.

Дали Мартинов наистина бързаше, или имаше някаква друга причина, която определи студения тон на срещата им, но той не прояви интерес към работите на Ротанов, както при предишното му посещение, когато съветът разгледа неговия доклад за експедицията на Реана.

— Получихме твоето предложение. На мен възложиха предварителната разработка на въпроса. Мога ли да науча какво е предизвикало твоя интерес към Алфа Хидра?

— Когато бях на Реана, някои косвени данни ми позволиха да направя извода, че на Хидра ще можем да намерим отговор на много наши открития, свързани с ренитите.

Мартинов се намръщи.

— Надявам се, че към това те подтиква не само страстта ти към археологията?

— Там положително ще намерим интересни неща. Има основания да се предполага, че именно Хидра е била люлката на ренитската цивилизация.

— Доста смело твърдение. А какви са тези данни?

Ротанов не бързаше с отговора. Както в доклада, така и в предложението си не бе споменал нито дума за посещението си при ренитите. Никак не му се искаше да повтаря опита на Дубров. Дори само един намек, че е опитал маслото на гърмящите кълба, можеше да лиши проекта за експедиция до Хидра от всякаква надежда за успех. Той нямаше намерение да държи в тайна своите открития. Но все още не бе натрупал достатъчно данни, за да разговаря сериозно за ренитите.

— Както си спомняте, аз първи видях картината на ренитите — започна Ротанов, като внимателно подбираше думите си. — Информацията, която се съдържа в нея, е значително по-голяма от всичко онова, което могат да дадат и най-съвършените снимки. Не може ли... Мартинов се досети каква е молбата му, натисна някакво копче и на стената се появи цветно обемно изображение на картината.

— Виждате ли там, зад гърба на жената, звездите? Схемата на съзвездията ни е непозната. Няма как да я знаем, тъй като това небе е на десет хиляди години. Та искам да кажа, че при определен ракурс схемата на звездите леко се променяше, а около една от тях като че ли пламваше ореол. На снимките не се вижда нищо такова. А ето онази звезда, третата отляво, е Алфа Хидра. Точно тя е нарисувана на картината. Според мен тук се крие най-важната част от информацията, която са искали да ни предадат.

— Да предположим, че е така. Но нали разбираш, че всичко това не е много сериозно, за да предлагаш да се изпрати експедиция за четиридесет светлинни години?

Ротанов навъсено мълчеше. В предложението си вече бе изложил възможните доводи. Данните, които успя да събере за Хидра в архивите, всичко що-годе значително беше там. И той знаеше, че това няма да е достатъчно. Онова, което се отнасяше до Хидра, сякаш беше забулено в някаква недоизказаност и неразбираема тайнственост. Имаше впечатлението, че част от материалите нарочно са иззети от архивите и той не успя да ги открие въпреки своята форма 2К, която му отваряше достъпа до която и да е секретна информация. Очакваше

само официалния отказ на съвета, за да се обърне към Висшия съвет на Земята. Но вместо стандартния отказ неочаквано пристигна покана да се яви при съветника, което още повече засили съмненията му, че с Хидра нещата не са толкова прости.

— Имаш ли какво да добавиш към своето изложение?

Ротанов повдигна рамене.

— Щом сте ме повикали, значи имате причина?

— Не хитрувай, Ротанов. Какво знаеш за експедицията до Хидра?

— За първи път чувам за нея.

— Тъй. Предполагах, че отнякъде изтича информация. Но не разбирам по какъв начин... Впрочем това сега няма значение. Виждам, че искаш да започна от самото начало?

Ротанов кимна утвърдително, нямаше никакво желание да показва пълната си неосведоменост. Сега най-важното беше да получи нова информация за Хидра. Взаимоотношенията си с отдела можеше да изясни и по-късно.

— Преди два века към Алфа Хидра е излетяла експедиция. По онова време нашите прадеди очевидно не са могли да пресметнат съвсем точно разстоянието. Още не са знаели нищо за сферата на Горюнов. Само тази е била причината да им хрумне наивната идея да изпратят заселници на една планета, отстояща на четиридесет светлинни години. Оттогава мълчат. Земята не е получила нито едно съобщение за тях. Преди сто години, кой знае защо, решили, че данните от тази експедиция имат поверителен характер. По-късно, когато материалите загубили значението си, ги предали в „стария архив“.

Ротанов мрачно се усмихна.

— Нищо чудно. Съветът не обича да признава пораженията си. За сто години той тъй и не намери за нужно да изясни каква е съдбата на онези хора.

— Не беше възможно.

— Както разбирате, това ми дава право да поискам от Висшия съвет повторно да изпрати експедиция до Хидра.

— И какво ще ни даде тя? В съвета придават голямо значение на сферата на Горюнов. И не без основание.

Ротанов добре познаваше теоретичните изследвания на групата на Горюнов. Трудностите с колониите започнаха от момента, когато беше основано първото поселение на земни жители извън пределите на слънчевата система. Не ставаше въпрос за разстоянията, а за изолацията, в която попадаха колониите поради времето, загубено за всеки рейс. Едно съобщение до най-близкото селище отиваше горедолу за четири години. Закъсняваха и новините, както и най-необходимата техническа информация. Земята бе лишена от възможността да се намеси и да помогне в нужния момент. Колониите фактически бяха оставени да се справят сами и това силно влияеше върху характеристиките на онези, които дълги години бяха живели далеч от Земята, да не говорим за родените и израсналите в извънземните поселения — те просто бяха откъснати от родната си култура.

Трудностите се увеличаваха с всяка нова крачка. Чуждите звезди не винаги бяха гостоприемни и макар че техническите възможности на двадесет и трети век бяха огромни, времето поставяше невидими и непреодолими бариери пред хората. Методът на ренитите подходеше само за изследователски експедиции — той не даваше възможност да се основат стабилни поселения извън пределите на системата. На хората тепърва им предстоеше да намерят собствен път към далечните звезди.

Теоретичните, социалните и икономическите изследвания, направени от групата на Горюнов, установиха границата, отвъд която започваше пълната изолация на поселенията и в резултат настъпваше постепенен регрес, упадък, а може би израждане и пълна гибел на колониите. Именно тази теоретично изчислена сфера от дванадесет светлинни години получи наименованието сфера на Горюнов. В нея не влизаха чак толкова много звезди, а още по-малко бяха планетите, годни за заселване.

На практика беше невъзможно да се проверят изводите на Горюнов. Земята трудно поддържаше съществуването на шестте колонии, разположени в най-близките звездни системи. Никой вече не мечтаеше за нови. Неведнъж беше поставян въпросът за закриването и евакуирането на най-отдалечените поселения, но засега те още се държаха. Човечеството, чиято численост надхвърляше десет милиарда, изпитваше остра нужда от ново жизнено пространство.

Люлката на слънчевата система стана тясна, а още нямаха сили да се откъснат от нея. И ето сега Ротанов научаваше за тази експедиция. Значи е правен опит да се стигне до далечните звезди! Ами ако е бил успешен и колонията не е загинала? Не е изключено съобщенията, изпратени от толкова далечно разстояние, просто да не стигат дотук.

— Но нали там са отлетели хора! Длъжни сме да разберем какво се е случило с тях!

— И да дадем нови жертви? Не забравяй, че оттогава са минали двеста години. В най-добрия случай можеш да издействуваш да се изпрати безпилотен кораб. Ако той пристигне благополучно, отговор ще имаме след осемнадесет години. Това задоволява ли те?

— Не. Но не ми е много ясна вашата позиция. Защо ме извикахте?

— Сега сме изправени пред проблема дали да закрием колониите, или да продължим нататък? Всичко зависи от това, дали ще успее човечеството да овладее пространството отвъд границите на сферата на Горюнов. Знаеш, че по този въпрос мненията в съвета се разделиха горе-долу на две. Една доста влиятелна група настоява да бъдат ликвидирани извънземните поселения. Ти току-що защити селището на Реана. Сега пък ти трябва Хидра. Неспкоен човек си ти, Ротанов. Неспкоен и неудобен. След Реана е трудно да не се съобразяваме с твоето мнение и неколцина в съвета смятат, че в момента е по-добре да си някъде по-далеч. Можем да се възползуваме от това и да изпратим експедиция до Хидра. Наистина тя няма да бъде съвсем обичайна.

Ротанов все още не се досещаше какво иска от него Мартинов и на чия страна е всъщност. Затова мълчаливо го чакаше да продължи, като разбираше, че той вече е казал твърде много и ще трябва някак да завърши своето странно предложение.

— Ако Земята получи сигурна база извън пределите на четиридесет светлинни години, в съвета просто ще забравят за сферата на Горюнов.

— Не разбирам какво общо има тук базата?

— Сега ще ти стане ясно. Свръхпространствен двигател. Ето какво може да ни помогне.

— Да. Много съм слушал за него. — Ротанов скептично се усмихна.

— Разбира се, недоверието ти е основателно. Твърде много разчитахме на него, а не получихме нищо. И все пак теорията за свръхпространствения преход съществува, въпреки че всички експериментални кораби с подобен двигател изчезнаха безследно. Докато беше на Реана, на конструкторите им хрумна една проста идея. Заедно с извънредно сложната автоматика, с която са наблъскани експерименталните кораби, те съоръжиха последния си кораб с много просто и затова сигурно самоуправляващо устройство с една-единствена задача — след прехода да изпрати мощен енергиен импулс. Нещо като бомба с часовников механизъм.

Ротанов целият се напрегна и почувствува как страничните облегалки на креслото до болка се врязаха в дланите му. Мартинов кимна в отговор на неговия ням въпрос:

— И получиха отговор. Доказано е, че по принцип преходът е възможен.

Тези думи зашеметиха Ротанов. Може би защото всички толкова дълго бяха чакали, така се бяха надявали да преодолеят тази бездна в пространството, която отделя една звезда от друга, а после бяха престанали да чакат. Твърде много усилия бяха положени, твърде много надежди бяха погребани досега.

— А колко време вече... — започна той, но не можа да продължи, защото от гърлото му излизаха хрипливи, неясни звуци и трябваше да се върне отначало. — Колко време е необходимо за прехода с форсирането?

— Не бързай да се радваш. Този кораб също не се върна. И както преди не е известно какво се е случило с него.

— Това вече не е важно.

— Как да не е важно! Автоматите не издържат. И никой не е успял да докаже дори теоретично, че човек може да излезе жив от тази математическа месомелачка. Думите не стигат, за да се опише какво става с материята по време на прехода.

— Все пак нещо остава, щом са приели сигнала. Какво е разстоянието? Къде са го изпратили?

— Бива си го въпросът ти — уморено се усмихна Мартинов. — Бързо се справи. Точно тук всичко се заплете. База на Хидра и

двигател. Излизането в нормално пространство след прехода е възможно само отвъд границите на трийсет светлинни години. Поблизо не може. Теоретично не е възможно.

— Ето защо е необходима далечна база...

— Да. Корабите не се завръщат. Нещо там излиза от строя. Автоматичното управление или двигателят — не е известно. Някой трябва да посрещне кораба в края на прехода. Да има къде да кацне, за да бъде ремонтиран, ако се наложи. Само в този случай съществува реална възможност за успех. Нали разбираш, създаването на една толкова далечна база, когато никой не е сигурен в успешния край, е твърде сложен проблем, пък и не разполагаме с време. Никой няма да чака четирийсет години, докато автоматите стигнат дотам. Общо взето, Хидра се оказва съвсем на място. И макар че не е известно дали е оцеляла тамошната колония, мисля, че при благоприятно стечение на обстоятелствата ти ще откриеш нещо. Поне годни автомати или оборудване. Във всеки случай съветът е готов да поеме този риск и ако ти си съгласен...

— А дали са успели да долетят? Все пак полетът е продължил петдесет години. Сигурно вече са грохнали старци?...

— Не се съмнявам, че са стигнали. Експедицията е била чудесно подготвена. Едновременно са тръгнали три кораба. Поне един се е добрал до Хидра. Друг е въпросът какво е станало после с тях. Прав ли е Горюнов, или не. А колкото до петдесетте години полет — те са имали хибернизатори.

— Хибернизатори?! Но нали още тогава е било известно, че хибернизацията поражда здравето на човека. Кой им е разрешил?!

— Експедицията е била сформирана от доброволци. Те са знаели какво ги чака и не е наша работа да ги съдим. Това е подвиг. И ако са пристигнали и са основали там колония, значи цялото им странно и героично начинание все пак е имало смисъл. Може би благодарение именно на тях Земята най-после ще излезе в далечния космос.

Ротанов овладя първоначалното си вълнение и сега почти студено и с очакване гледеше Мартинов.

— Защо мълчиш?

— Чакам да продължиш. Струва ми се, че не се доизказа и все още не знам с какво трябва да се съглася.

— Ама че си хитър, Ротанов!

— Нали затова ме повика.

— Така е. Е, добре. Изпращаме един кораб с един пилот със задачата да изпробва двата двигателя.

— Ами Хидра?

— Тя остава като резерв; ако след прехода се наложи да се кацне, просто няма друг изход, само в този случай. Но ако съществува някаква възможност, дори най-малката, пилотът е длъжен да се върне, без да се приземява.

— С една дума, да стигна дотам и да се върна, без да спирам, тъй ли? Ами колонистите на Хидра?

— Какво си занареждал: „Хидра, та Хидра“, сякаш не разбираш, че само когато се сдобием с пространствен двигател, ще можем да изпратим там експедиция? Все едно сам нищо няма да успееш да направиш там. Пък и още не си дал съгласието си. Ще трябва да се срещнеш с конструкторите, да изучиш всички детайли и едва тогава двамата ще излезем с предложение пред съвета.

Много лесно искаше да избегне отговора Мартинов. И веднага се изправи, като даде да се разбере, че разговорът е приключен. Но Ротанов не стана — протегнал крака, присвил очи, той продължаваше да го гледа.

— А защо не поканите професионален изпитател, вероятно между конструкторите има специално подготвени хора?

— То се знае, че има такива хора! Разбира се, че бихме могли да поканим изпитател. Но нали досега не се е върнал нито един кораб! Почти сигурно е, че ще се наложи да се кацне на планетата, а за това трябва съвсем друг специалист. Освен всичко останало ти имаш и диплома за навигатор първи клас. Не всеки изпитател има такава квалификация.

Трансатлантическият лайнер изхвърли кабината за кацане на височина дванадесет хиляди метра, без дори да намали скоростта. Прозрачният пластмасов пашкул известно време летя по инерция, после започна бавно да пада. На височина три хиляди метра диспечерът на местното летище го пое чрез силови полета и го насочи по пеленга. До дома на Ротанов оставаха по-малко от десет минути полет. Той все отлагаше мъчителната среща с Олег и я проточи до

последния ден. В Центроград по време на подготовката на експедицията имаше работа до гуша и той с горчивина си помисли, че стига да иска, много лесно може да се оправдае. С Олег заедно учиха в навигаторския институт, по-късно Ротанов записа курсовете за инспектори, а Олег не издържа конкурса и остана обикновен навигатор. Различната работа не развали студентското им приятелство и с годините то укрепна и се превърна в мъжка привързаност. Всеки път, когато някой от тях се завръщаше от далечни експедиции, с приятно чувство си мислеше, че въкъщи го очаква близък човек. Беглите запознанства с жени в паузата между две експедиции не прерастваха в нещо по-трайно, а дружбата с Олег се запази. И всяка година те се готвеха да излетят заедно в поредната експедиция. Когато заминаваше за Центроград, за да получи разрешение за експедицията до Хидра, той твърдо обеща, че този път... Олег знаеше, че Ротанов не говори на вятъра, и сега естествено спокойно си седеше у дома и чакаше да го повика.

Кабината се промуши през плътните облаци и долу, докъдето стигаше погледът, се ширна зелено море от гори. Тук-там се мяркаха малки самотни къщички. Съвременният транспорт беше толкова развит, че хората се заселваха където искаха, и проблеми с разстоянията практически не съществуваха. Полетът от другото полукълбо отне на Ротанов не повече от три часа.

Капсулата пхна закръгления си нос в зеления храсталак и се разцепи на две. Ротанов взе пакета с модното яке от ренилан, подарък за Олег, и се отправи към къщи, без да се интересува за кабината. Нея щяха да я вдигнат при поредния рейс на лайнера.

Къщата го посрещна с миризмата на небоядисано дърво. Разсъхналите се дъски на стълбището заскърцаха. Той спря пред вратата и за миг застана неподвижно, вдишвайки силната миризма на чам. Обичаше тази горска къща. Може би защото идваше тук толкова рядко...

Кладенец с геранило на двора, без каквито и да било автоматични помпи или други допълнения. Истински кладенец. Интересно дали Олег е донесъл вода? Сигурно и печката не е запалил. Олег беше упорит привърженик на стария начин на живот, а това си имаше някои неудобства. От последния робот-чистач той направи нещо подобно на ръчна прахосмукачка и оттогава съвместното им

ергенско жилище винаги беше покрито с дебел слой прах. Ротанов се усмихна, като се мъчеше да си спомни кога за последен път бяха оставяли ключа в бюрото за почистване. Май миналата година... Вратата изскърца. Показа се съненото лице на Олег.

— Защо стърчиш на стълбището?

— След столицата тукашният въздух предразполага към размисъл.

— Аха, ясно. Но все пак влез. Обади се Ирина. Каза ми кога пристигаш. Дори печката запалих. Значи сега е твой ред.

— Ирина ли? Тя пък откъде е научила?

— Питай нея. Между другото не се измъчвай от угризения на съвестта. Вече знам всичко за твоята експедиция.

— И това ли ти каза Ирина?

— Имам си свои източници на информация.

Можеше да избегне трудния разговор, но Ротанов нещо не разбираше. Олег прие твърде леко всичко това. Колкото и да се стараеше, едва ли щеше да може така добре да изиграе ролята на равнодушен. Тук имаше нещо друго. Интересно какво?

В стаята, обзаведена с груби дървени мебели, гореше огромна руска печка, заслуга на Олег. Той направи тази необикновена печка по музейни чертежи. Дори някакви специалисти идваха да разгледат това чудо. В огромния овален отвор бумтеше огънят. Искаше му се да седне на широката дървена пейка и да помълчи. През дългите години, прекарани в космоса, те се бяха научили да мълчат. Но там беше друго. На масата димеше котле с ароматни сипкави варени картофи, до тях имаше и сланина. Наистина тя като че ли беше синтетична. Но на Ротанов му беше все едно каква е.

След вечерята настъпи неловко мълчание. И двамата знаеха, че няма да избегнат разговора за експедицията. Ротанов искаше да разбере какво се крие зад привидното равнодушие на Олег, но не можеше да го попита направо, за да не му причини излишна болка. За да сложи веднъж завинаги край на всичко това, най-после каза:

— Предварително е било решено, още преди да ме поканят, че ще лети един човек.

— Знам.

— Чудесно. Наистина не разбирам откъде си го научил. И затова не знам какво би искал да чуеш от мен.

— Какво ще правиш след прехода, когато ти откажат двигателят или управляващият център на кораба?

— Искаш да кажеш, ако не задействуват?

— Точно така.

— В такъв случай имам разрешение да кацна на планетата.

— Тъй си и мислех. Какъв клас има корабът?

— Изследователски. Втори клас.

— Защо втори?

— Първи е твърде тежък за експерименталния двигател. Пък и екипажът на борда за първи няма да е достатъчен...

Двамата отново замълчаха за дълго. Добре, че поне тишината в къщата никога не беше пълна. През цялото време нещо шумолеше, стенеше, мърдаше. Проскърцваха дъските на пода, пукаха гредите на стените. Къщата живееше свой, независим от тях живот.

Ротанов се събуди посред нощ. Странна синкава светлина кротко струеше през отворените прозорци на къщата. Кой знае защо, на Земята понякога се наблюдават такива ясни нощи, сякаш незабележимата красота се е събрала през целия ден, за да се разлее щедро през нощта във вид на тази светлосиня прозрачна тишина. Ротанов се беше изтегнал на дебелия изкуствена кожа, просната върху печката. Тук винаги му беше много горещо. И винаги се събуждаше посред нощ, после лежеше с часове в тъмното, заслушан в шумоленето на нощния вятър, заплел се в листака на дърветата. Мислеше за Дубров, останал като председател на съвета на Реана. За това с колко малко време всъщност разполага човек, за да общува с приятелите си. Едва си срещнал добър човек, а пътят ти вече е кривнал встрани и ти отново сам се промъкваш през бодливите гъсталаци. Мислите му неволно се връщаха към забранената пътека, към гордата ренитка, която не пожела да приеме помощта му. Ето че току-що е тръгнал и още не знае къде те го изведе пътят. Дали тя щеше да дочака помощта? Хидра беше неин дом. Но бяха изминали хилядолетия. На планетата вероятно нищо не е останало — нито спомен, нито прах. И въпреки всичко той беше безсилен да я прогони от мислите си.

Отдолу дочу пресекливото нервно дишане на Олег и реши, че и той не спи и сигурно размишлява за нещо свое, съкровено. И

изведнъж, сякаш продължаваше прекъснатия преди малко разговор, Олег рече:

— Ирина много искаше да те види.

Ротанов не отговори. Само безпомощно повдигна рамене, като че ли Олег можеше да види в тъмното този негов жест.

— Знаеш ли какъв срок ти е даден?

— За какъв срок говориш? — не разбра Ротанов.

— Ако след шест месеца не се върнеш, ще излети друг кораб.

Той се надигна от изненада.

— Тъй. И ще полетиш естествено ти.

— Да. На мен възложиха да те измъкна от онова забутано място на Хидра.

Най-после настъпи денят, когато Ротанов, след като се сбoguва с екипажите на съпровождащите го крайцери, се приближи с ракетния скутер до своя „И-2“. Черната тръба на пространствения конвертор подобно на боа се увиваше около корпуса на кораба, като правеше някак непривични за окоето обтекаемите му преди това форми. Той си помисли, че корабът е уродлив като първия автомобил. Ще дойде време и новият, току-що създаден двигател ще бъде сърцето на кораба, а не придатък, както е сега. Ще се усъвършенствуват формите, пространствените кораби ще станат по-красиви от днешните. Но ще трябва да мине доста време, а засега малката неугледна машина е най-съвършената от всичко, с което разполага Земята. Кабината, предназначена за четирима пилоти, беше просторна. Но вероятно това беше единственото просторно помещение на кораба. Всички останали, с изключение на една малка каюта, бяха превърнати в складове. Трябваше да вземе със себе си твърде голям товар. И преди всичко гориво. То би трябвало да му стигне за връщането на Земята. Ротанов пристегна амортизаторите и включи бордовия компютър. От високоговорителите веднага се разнесе монотонното тиктакане на хронометъра.

— Тринайсет, дванайсет... единайсет — броеше компютърът.

За последен път затрептя екранът за свръзка. Върху него се появи угриженото лице на оператора, а после и на ръководителя на полета. Той искаше да каже нещо, но не успя. Екранът угасна.

Прекалено голямо беше натоварването в тези последни секунди преди старта в бездната на пространството и компютърът автоматично изключваше всичко излишно, което нямаше пряко отношение към работата. Явно не бе станало нищо сериозно, защото отброяването продължи.

— Девет, осем... седем...

Сърцето на Ротанов изведнъж се сви. Помисли си, че само след няколко секунди съзнанието му ще изчезне, може би завинаги ще се стопи в гигантското енергийно изригване. Неволно протегна ръка към аварийното копче. Но бавно, много бавно!

— Пет... четири... три...

Защо ръката не го слуша? Оставаха само няколко сантиметра, малко усилие и монотонните, равнодушни цифри щяха да престанат да се стоварват върху него като канари:

— Две, едно, нула!

Около Ротанов цареше пълна тъмнина. На пулта не блещукаше нито една светлинка. Провлачено свистеше въздухът в дихателния апарат на скафандъра и това беше единственото, което се чуваше. Пот (или кръв?) обливаше лицето му. Не можа веднага да се сети къде се намира и защо е в скафандър, докато в главата му не изплуваха думата „нула“ и излитането, след което загуби съзнание. От това просто умозаключение, от факта, че паметта му е бистра, че съществуват скафандърът и пултът, на който той вече търсеше ключовете за аварийното осветление, следваше, че е жив и че преходът е осъществен...

„Стоп — каза си Ротанов, — може нещо да не се задействува в последния момент.“

Най-сетне над главата му светна мъртвешката светлина на аварийния луминисцентен фенер.

„Нула време... Нула разстояние... Нула енергия“ — сверяваше той показанията на уредите. Вероятно това означаваше, че нито един измерителен уред не работеше. В същия миг разбра, че извън строя са излезли и локаторите. С една дума, нищо не работеше, дори и джобният калкулатор. Корабът приличаше на консервна кутия. Трябваше да свали защитните капаци на перископите. Но все се бавеше да извърши тази последна операция, вероятно защото го беше страх да види пустотата зад борда. Най-после се реши. Механизмите за ръчно управление, които не бяха свързани с електронното управление, работеха безотказно. Хидравличните усилватели отместиха встрани тежките бронирани капаци. Това стана твърде рязко, Ротанов дори не успя да се подготви и едва не извика, когато през оптичните лещи острата жива светлина на далечните звезди прониза очите му. Вече не се съмняваше, почти веднага различи познатите му от тренировките очертания на чуждите съзвездия. Корабът се намираше в района на Алфа Хидра. Трудно, почти невъзможно му беше да си представи, че само за няколко кратки мига между него и Земята легна тази бездна от четиридесет светлинни години. Разстоянието беше толкова голямо, че

съзнанието му отказваше да го побере. Кой знае защо, той си го представи като огромна черна стена, която му прегражда пътя зад гърба.

„Точно така ще бъде, ако корабът е сериозно повреден, ако не смогна да го отремонтирам тук, обратен път за мен няма да има.“

Беше му необходим половин час за предварителен преглед, след който вече знаеше най-важното. Мощните електромагнитни полета бяха разрушили всички активни елементи на електронните устройства и бяха извадили от строя централния компютър. Очевидно в теорията не беше взето под внимание действието на полетата. Беше се случило тъкмо онова, което е невъзможно да се предвиди в едно теоретично изследване и за което беше нужен този експериментален полет. Трудно можеше да се предвиди, че остатъчните полета ще разрушат всички транзистори на всички устройства на кораба. Ротанов разбираше, че не бяха помислили как да избегнат това явление, че същата съдба са имали и всички резервни уреди и блокове в складовете на кораба и че същото ще се случи и с кораба на Олег, когато той полети към планетата след шест месеца.

„Ето че разбрах защо не се връщат експерименталните кораби — каза си той. — И сега ми остава само едно — да намеря колонията и да поправа компютъра, по-точно да монтирам нов.“

Трудна задача... Всичко зависи от състоянието на техниката и от промишлеността на колонистите, ако тук изобщо има такива. Установих най-важното — преходът е осъществим, сега тук трябва да се създаде сериозна техническа база и да се върна, на всяка цена да се върна, за да занеса на Земята своето откритие.“

Ротанов си позволи да загуби още няколко минута, за да обмисли как да прехвърли всички корабни системи на ръчно управление. Всеки път, когато се приближаваше към нова звездна система, той не преставаше да се учудва от промяната на мащабите на заобикалящия го свят. Докато корабът се намираше далеч от звездите, космосът му приличаше на необятна черна бездна без начало и край. Редките съзвездия се губеха в неговите простори. Но щом се приближеше до някоя звезда, тя веднага ставаше център на своя собствен свят. Така стана и сега с Алфа Хидра. Мъхнатото алено светило, затъмнило звездите с короната си, изпълваше пространството със светлина и студено рентгеново излъчване. За щастие екранирането на кораба беше

съвсем сигурно. Ротанов знаеше, че щом се отдалечи от звездата на известно разстояние и се приближи до необходимата му планета, мащабите на света отново ще се променят. Звездата ще се превърне в обикновено светило, а невидимото сега кълбо на планетата ще се превърне в нов за него свят, може би дом или последно пристанище, от което няма да успее да се върне.

Корабът се озова съвсем близо до Алфа, много по-близо, отколкото предвиждаха изчисленията. И той загуби цели два часа, за да приведе на ръчно управление реактора на главния двигател и всички кормилни системи. Сега корабът повече приличаше на музеен експонат, а не на съвременен космически кораб. Мощното притегляне на звездата значително увеличи скоростта на падането му. Неговата траектория все повече и повече се изкривяваше, сякаш се прегъваше под непосилната тежест на гравитационното поле на звездата. Още час и той нямаше да може да се измъкне от здравите ѝ лапи, пък и сега беше принуден да форсира докрай, да насочва цялата мощност на двигателите срещу звездата. Но дори и да се изтръгнеше от нейните обятия, щеше да реши само част от задачата, при това не най-трудната. Ако в двубоя със звездата всичко зависеше от мощността на двигателите, то за насочването към планетата, за изравняването на скоростта на кораба с нейната скорост беше необходимо много сложно и точно изчисление, което той не можеше да направи без компютъра, и следователно щеше да се наложи да насочи кораба към планетата визуално. Добре, че поне в системата на Алфа имаше само една планета от земен тип и нямаше да му се наложи два пъти да повтаря съмнителното маневриране със сложна траектория и с огромно натоварване. С всяка нова маневра той се приближаваше все по-близо и по-близо до планетата. Бледият ѝ диск се превърна в синкаво кълбо, което постепенно изпълваше хоризонта. Планетата като че ли се беше наклонила на една страна.

Това го учуди. Подобни планети обикновено не бяха подходящи за живот. През лятото полюсите им представляваха нажежен ад, а зиме ледена тундра и само по дължината на екватора би трябвало да се простира ивица, годна за живот. Явно преди двеста години ракетата на колонистите беше попаднала в този район и те не са имали друг избор. Добре, че поне се стесняваше обсегът на търсене. Колонията можеше да се намира само в екваториалната зона.

Планетата нарасна още повече, наклони се и закри хоризонта. Той направи завой, излезе на линията на екватора и се спусна по-ниско. Подобно на кръвоносни съдове се замъркаха реки, виждаха се и сините петна на моретата. Океани нямаше. Макар че планетата беше богата на вода. Реките се губеха далеч в зоната на червеникавите пустини, покриващи полюса. Екваторът се открояваше като плътен и доста широк — неколкостотин километра — горски пояс. Нямаше да е лесно да намери колонията. Радиопеленгаторите не работеха, а поселището на хората на тази дива планета сигурно е една педя място.

Едва сега Ротанов разбра колко трудна е задачата му. Корабът правеше четвърта обиколка над екватора, а в оптичните системи, както и преди, се нижеха ту виолетова, ту червеникаво зелена ивица от гъсти гори. Велда излезе права. Ако някога тук се бе зародила цивилизацията на ренитите, сега от нея не беше останала никаква следа. „Поне видима“ — тозчас се поправи той. Най-последно му провървя. Една от редките случайности, които оцеляват онзи, които не стои със скръстени ръце. Право по курса, там, където гората орediaваше, върху обширно голо място, жълто или по-скоро кафеникаво, той съзря град. Видя го толкова ясно, че вече не се съмняваше — това беше град, построен от хора! И макар че скоростта беше доста висока и градът се мярна в телескопите само за част от секундата, той долови в него нещо тревожно. Не можеше със сигурност да каже какво точно. Трябваше да чака следващата обиколка. Ротанов се спусна още по-ниско и сега около кораба непрекъснато припламваха пламъчета от нажежени газове. Те почти не го безпокояха, защото обшивката беше проектирана да издържи и по-висока температура; само дето много му пречеха на наблюдението, а той не смееше да намали скоростта и така нервите му се опъваха до краен предел.

Щом пред него се показа познатото голо място, ръката му механично се протегна към ключа на фиксатора и, разбира се, не чу бръмченето на кинокамерата — все не можеше да свикне с мисълта, че автоматиката на кораба не работи. Ротанов така се взираше, че чак очите му се насълзиха. Градът се мярна и изчезна. Лицето му се вкамени. Не очакваше това — целият град беше разрушен. Ренити ли? Не. Това беше наш град, изграден от хора. Какво ли беше станало?

Стигнаха са дотук, основали са селище, а после загинаха? Значи Горюнов беше прав?

„Не бързай с изводите“ — каза си той. Във всеки случай трудно ще получи помощ оттук.

Какво ли се бе случило с тях? Епидемия? Война? Или природно бедствие? Сега това беше без значение. Той нямаше друга възможност. При следващата обиколка ще трябва да кацне по-близо до града, защото, ако някой е оцелял, трябваше да го търси именно в града. От опит знаеше, че селищата на далечните планети винаги се съсредоточават на едно място. Приземи се на двадесетина километра от града, на същото червеникаво голо място, което се оказа пустош, покрита със спечена изсъхнала глина. Прахолякът, който вдигна при кацането, забули всичко наоколо и съвсем развали видимостта, която му даваше оптиката. Изключи реактора и приведе енергийните системи на кораба в режим на консервация. Сега му оставаше да чака, докато се слегне прахът. Ако в града имаше поне един жив човек, той щеше да забележи неговото приземяване.

Независимо от всичко Ротанов трябваше да се върне. Досега не се беше случвало големи колонии да бъдат унищожени напълно дори при сериозни катастрофи. Ще започнат всичко отначало, ако е необходимо, ще построят и заводи. На кораба има достатъчно техника. Даже за това да са нужни много години, ще долети и Олег и двамата някак ще се справят, дано само да има хора...

Когато прахолякът се пръсна, Ротанов видя до кораба някаква странна продълговата кола. И двама души... Единият беше на кормилото, а другият чакаше до отворената врата и не проявяваше нито нетърпение, нито интерес към кораба. Ротанов се обърка. Той очакваше да види какво ли не — пълчища от чуждопланетни чудовища, погълнали хората, отряд въоръжени до зъби главорези. Тълпа възторжени колонисти. Но не и тази прозаична кола с двамата придружители. „Като че ли за тия двеста години не им е домъчняло много за нас. Или съвсем са забравили за Земята?“ Той ги наблюдава през перископа няколко минути и не забеляза да проявяват някакво любопитство. Дори не се помръднаха, стояха все така като истукани. Да не би да са ренити? Не. Ренитите бяха по-високи, с друг строеж на черепа. Пред него стояха хора. Обикновени хора. „Нима Горюнов ще излезе прав, нима всички тук са разстроени психически?“

Вятърът носеше откъм града облак червеникав прах. Колата, този облак и двамата там изглеждаха твърде делнично, съвсем като на Земята. Сякаш не беше прелетял през пространството, сякаш не съществуваха нито чуждата планета, нито тези двеста години, които го отделяха от хората тук. Ротанов въздъхна, разкопча скафандъра и тръгна към изхода.

Вратата на шлюза безшумно се удари в меката почва. Двамата не помръднаха от мястото си. Мълчаливо го дочакаха да слезе долу, но дори и тогава не направиха крачка към него, не му подадоха ръка. Нима съвсем бяха забравили обичаите на Земята? Ротанов не се приближи до тях. Не беше зле да запази известна дистанция.

— Здравейте. Казвам се Ротанов.

Прозвуча глупаво, но не му хрумна нищо по-подходящо. Пък и цялата им среща още от самото начало протичаше глупаво. Важно беше да чуе какво ще му отговорят. През тия двеста години може и родния си език да са забравили? Не, не го бяха забравили.

— Изпратени сме да ви посрещнем, очакват ви. Моля, качете се.

— Кой ви праща?

— Координаторът Лор Берг. Качете се.

Не беше ли прекалено настойчиво това „качете се“? Но какво му оставаше да направи? Ротанов седна, като все още се чувствуваше малко потиснат от срещата. Гладки закръглени вратове, еднакво подстригани. Чистите им светлосини ризи можеха да бъдат приети и за униформа. Оръжие наистина не видя. Впрочем не беше нужно да го излагат на показ. Добре, че поне му отстъпиха задната седалка. Не понасяше непосредствено до него да седи човек, на когото нямаше пълно доверие, особено когато отношенията им са неясни.

Колата плавно потегли. По шума на двигателя Ротанов не можеше да определи на какъв принцип работи — най-вероятно с електричество. Ако е така, не са напреднали много за изминалите двеста години. Дори колониите, които поддържаха постоянна връзка със Земята, изоставаха в развитието си. Тук сигурно имат натурално стопанство, вероятно роботите постепенно са излезли от строя и те не са успели да организират производството на резервни части. Да, в такъв случай положението с ремонта на компютъра не изглеждаше розово.

Най-странното беше тяхното поведение. Двамата седнаха отпред и най-невъзмутимо потеглиха, сякаш всеки ден водят при координатора космонавти от Земята и те до такава степен са им дотегнали, че вече не знаят за какво да разговарят с тях. Не му зададоха нито един въпрос.

Какво означаваше това — липса на любознателност или може би тук дисциплината е такава?

Тогава работата е лоша. Запазили са старото звание координатор, но това не означаваше абсолютно нищо и в него можеха да влагат съвсем друг смисъл. Неугледната кола притежаваше завидна проходимост. Тя пердашеше напред без път, като преодоляваше с лекота дупките и храстите. Алфа жареше безпощадно. Аленият ѝ диск заемаше една четвърт от хоризонта и само видът на това необичайно светило му напомняше къде се намира. Дишаше се леко, вятърът приятно разхлаждаше. „Пътуването е комфортно. Но абсолютно нищо не мога да разбера“ — помисли си той ядосано.

— Какво е станало с града? — попита неочаквано Ротанов.

Спътниците му дори не се обърнаха.

— Ще научите всичко от координатора.

— А вие не можете ли да говорите, или ви е забранено?

— Наредено ни е само да ви заведем при координатора.

По същия начин му отговориха и на следващите въпроси. Не му оставаше нищо друго, освен да се въоръжи с търпение, докато колата влезе в града. Улиците и лицата на минувачите щяха да му разкажат много. Но и тук го очакваше разочарование. Спряха на около четири километра от града пред една невзрачна постройка, която му приличаше на плевня.

— Да не би това да е резиденцията на координатора? — предизвикателно попита Ротанов, като не мислеше да излиза от колата.

— Не. Тук има спирка на подземната градска магистрала.

Не повярва на ушите си. Но не го лъжеха. Вратата на плевнята се отвори и той видя транспортна кабина. Не като на Земята, то се знае, ала и това беше твърде много за един разрушен град. Кабината се оказа тясна. Тримата трудно се побраха в нея. Единият от спътниците му набра на малък диск някаква цифрова комбинация и натисна копчето. Подът се разтресе, сетне кабината се понесе надолу и встрани. Пътуваха двадесетина минути. Човекът, който беше застанал срещу

Ротанов, имаше къси, сякаш залепени мустачки. Ротанов малко подигравателно го разглеждаше в упор, но онзи не му обръщаше никакво внимание и нито за миг не отмести погледа си. Той като че ли гледаше през него. Миришеше на прахоляк, на трева и едва доловимо на мухъл, сякаш кабината дълго време не е била използвана.

Изведнъж Ротанов бе обзет от някакво чувство за опасност. Той добре познаваше това усещане, то никога не го беше лъгало и неведнъж го бе спасявало в трудни моменти. Двамата срещу него не помръдваха, той с мъка сподави желанието си рязко да се извърне, защото знаеше, че зад него освен стената на кабината няма нищо. И все пак сигурно имаше някаква напълно реална, конкретна причина за предчувствието му! Той трескаво я търсеше и не я откриваше, и въпреки това знаеше, че интуицията не можеше да го подведе. Вероятно щеше да я намери, но кабината неочаквано спря, вратата се отвори и вече нямаше време. Тъй и не разбра какво го заплашваше в тази тясна шперплатова, лошо боядисана кабина.

Вървяха през просторен двор, отделен от улицата с висок каменен зид, сякаш тук се издигаше средновековна крепост. Покрай зида растяха бодливи храсталаци, които по нищо не приличаха на земните растения, и това отново му напомни колко далеч е от дома. На пътя им се изпречваха купчини от железни отпадъци, камънаци. С една дума, дворът изглеждаше така, сякаш никога не е бил почистван. Влязоха в някакъв коридор и Ротанов се помъчи да съсредоточи мислите си в предстоящата среща. Той имаше голям опит в деловите срещи с представители на колониалните администрации, знаеше как се отразява върху хората дългата изолация и голямата власт. Предстоеше му тежък разговор.

Обстановката в кабинета на координатора Берг беше спартанска. Тук нямаше почти нищо друго освен бюро, два стола и самият Берг. Хората, покварени от безконтролната власт, рядко възприемаха този стил на спартанска простота, пък и Берг малко приличаше на диктатор. Имаше кръгло лице и вид на прекалено жизнерадостен и простодушен човек, за да повярва безусловно на неговата непринуденост. Той стана от бюрото и тръгна срещу него, но не му подаде ръка — явно този земен поздрав тук не беше възприет, — ала във всичко останало Берг просто излъчваше любезност. Покани Ротанов да седне, извади от бюрото бутилка с някакво разхладително питие и когато гостът му

отказа да пие, с видимо удоволствие изпразни две чаши поред. По всичко личеше, че не бърза за никъде и се радва на своя събеседник. Все едно че Ротанов беше пристигнал да прекара отпуската си при свои роднини на село, за които отдавна и незаслужено е забравил в далечната столица, а сега най-неочаквано се е сетил...

— Вече не ви чакахме! Кораб от Земята след толкова години! Как ви хрумна да предприемете това пътуване?! Нима решихте специално да ни навестите или, тъй да се каже, посещението ви е принудително?

Очите на Берг хитро се присвиха и Ротанов почувствува леко раздразнение, може би защото едва сега усети умората от дългия и тежък път. На всичко отгоре беше жаден и сега съжаляваше, че не прие предложената му чаша.

— Земята систематично прави проверка на всички свои извънземни поселения — уморено каза Ротанов, като се питаше по какъв начин да разговаря с този закръглен човек, който някак му се изплъзваше.

— Какво говорите?! Виж ти... Та ние излетяхме толкова отдавна от Земята! Последното поколение не знае почти нищо за нея. Страхувам се, че напразно сте били този дълъг път.

— Искате да кажете, че не ви интересува нито Земята, нито връзката с нея?

Берг, изглежда, разбра, че е прекалил. Той спря да снове из кабинета, седна зад бюрото и за секунда замълча, разтривайки с ръце плешивата си глава. Сетне заговори със съвсем друг тон, сякаш пред Ротанов стоеше нов човек.

— Цели две столетия Земята не се интересува от нашата съдба. Отдавна станахме самостоятелно общество и не смятаме, че сме задължени някому или по някакъв начин сме свързани със Земята, с която навремето се разделихме завинаги. Не беше много етично от нейна страна да ни праща на подобно пътешествие. Тогава загинаха половината от участниците в експедицията, а останалите... Но това не е толкова важно. С други думи, не се чувствуваме задължени на Земята. И вашето, тъй да се каже, дипломатическо посещение е малко позакъсняло.

— Може и да не е само дипломатическо. Сигурен съм, че имате доста трудности. Не можете да отречете, нали?

Берг не отговори, разговорът ставаше все по-труден.

— През това време Земята натрупа голям опит в овладяването на нови планети, ние притежаваме подходяща техника, знания и отдавна сме разрешили много от вашите проблеми.

— Искате да ме убедите, че след двеста години, независимо от разстоянието, Земята е решила да ни протегне майчинска ръка за помощ?

— Какво е станало при вас? Нека да поговорим откровенно и да престанем да си играем на дипломати със солиден стаж. Каква беда ви е сполетяла? Епидемия? Война? Защо е разрушен градът? Колко хора са останали?

— Не! Тая няма да я бъде! — И Берг отрицателно поклати глава. — Първо трябва да науча каква е целта на посещението ви, какви са възможностите, с които разполагате, и естествено задачите, с които са ви натоварили. Разберете ме правилно. Зад вас стои огромната мощ на Земята, а зад мен само шепа уморени хора, които мечтаят само за едно — да ги оставят на спокойствие. Ето защо вашият призив за откровеност не е съвсем уместен.

Ротанов почувствува, че разговорът попада в задънена улица. Отдавна трябваше да каже, че разстоянието вече не е проблем и че Земята се нуждае тук от база, при това не толкова сложна техническа база, а за ремонт на тези проклетите компютри. Тогава разговорът между двамата щеше да има друг характер. Но през цялото време нещо го възпираше, пречеше му да бъде откровен. Какво ли? Онова постоянно чувство за опасност, появило се още в кабината на подземната магистрала, или нещо друго? Твърде странна беше тяхната среща. Сякаш беше попаднал на друго място. Не при хората, които цели двеста години очакваха помощ, не и при ренитите, отхвърлящи дори идеята за помощ. Тук имаше нещо съмнително. Той реши да започне всичко отначало. Още веднъж да изиграе предложената му уморителна игра.

— Е, добре. Да допуснем, че съм съгласен. Готов съм пръв да отговоря на всички ваши въпроси. Питайте.

— Те не са толкова много. Каква е целта на посещението ви?

— Решихме най-после да разберем какво се е случило с изчезналата експедиция.

— Не сте много убедителен. Петдесет години полет само в едната посока. В най-добрия случай можехте да изпратите автоматичен

транспорт.

— Но Земята намисли друго! Да изпрати не транспорт, а инспектор с определени пълномощия. С една дума, мен. И в края на краищата ще бъдете принудени да отговорите на всички мои въпроси! — Той тозчас съжали, че е загубил самообладание, но вече беше късно.

Берг замислено поклати глава.

— Това вече се доближава до истината. С него трябваше да започнете. С вашите пълномощия, със силата, която стои зад гърба ви.

— Няма да спорим. По какъв начин мога да получа информацията, която ме интересува?

— Страхувам се, че в момента не съм готов за подобен разговор. Пък и няма да е зле да си починете след пътуването. Не е било леко, нали? Цели петдесет години, а изглеждате само на четиридесет, добре сте се запазили. — Берг предизвикателно се усмихна.

— Чуйте ме, координаторе, аз, все едно, ще науча всичко, което ме интересува.

— Никой няма намерение да ви пречи. Но не разчитайте на помощ от наша страна. Известно преимущество за нас в дадения момент е, че на Земята не знаят някои обстоятелства и ние ще се помъчим да запазим това положение колкото се може по-дълго.

— Тогава ще ви задам още един, последен въпрос. Вие кого представлявате тук? Каква част от обществото?

Берг не бързаше с отговора, но по напрегнатия му поглед личеше, че е затруднен.

— Представям, както е прието да се говори в такива случаи, преобладаващото мнозинство от нашето общество.

— Добре, че поне не цялото.

— Това няма да ви помогне. Силата, с която разполага другата група хора, е нищожна. Впрочем ще имате възможност лично да се убедите в думите ми. Както вече казах, никой няма да ви пречи в събирането на необходимата ви информация. Моля ви само да изчакате един ден.

Този път дори не изпратиха Ротанов до двора. Коридора в същата сграда, усещане за знойна задуха и измъчващата го мисъл, че е направил грешка. Той загуби по всички точки двубоя с този хитър администратор. Първият рунд явно не завърши в негова полза. Не успя да научи най-важното — дали по принцип съществува възможност да

се създаде база? Берг не беше от значение, в края на краищата все някак ще се справи с него. Само дано са запазили производствените си мощности, за да може да се организира производството поне на най-простите компютри и автомати, способни да поемат управлението на кораба по време на прехода, когато пилотът губи съзнание...

Няма да е фатално, ако не успеят да насочат кораба точно към Земята. Ще го засекат наблюдателните станции на всяка от овладените планети, ще го посрещнат патрулните кораби...

Стига да премине през безкрайното пространство, застанало между него и родния му дом... А що се отнася до Берг, той не взе предвид едно: почивката, едnodневната отсрочка в преговорите е изгодна преди всичко за него, за Ротанов. Дори когато се намира в пълна изолация, до следващата им среща той ще научи много повече, отколкото може да си представи координаторът, който няма никакво понятие за сложните методи на изследване, позволяващи в непозната обстановка по най-незначителни признаци да се открият и предотвратят нежелателните, често пъти едва забелязващи се промени в социалните структури на такива изолирани малобройни човешки поселения.

Стаята, в която го настаниха, беше просторна и имаше дори прозорец. Ротанов забеляза, че тук не обичаха прозорците. Във всеки случай в кабинета на Берг нямаше прозорци и помещението се осветяваше отгоре през стъкления покрив.

На прозореца имаше дебела желязна решетка. Добре, че беше декоративна. С отлети орнаменти. Когато чу да изщраква ключалката на вратата, Ротанов се усмихна. Едва ли се досещаха, че той щеше да стои тук точно толкова, колкото пожелае. Ако е необходимо, ще извие железните пръти и дори ще ги счупи. Естествено стресовото състояние при самохипноза винаги оставя следи, но ако се наложи... Добре. Работата не е толкова бърза. Един ден може да почака. Той се приближи до прозореца и внимателно огледа двора. Не забеляза нищо ново. Само дето зад оградата се виждаше покривът на много стара сграда. Някога е бил покрит с пластмасови плоскости, а сега те навсякъде се бяха изкорубили и навили на мръсни, разкъсани рула. За

това е била нужна доста висока температура. Около двеста градуса, не по-малко...

Значи тук става доста горещо. Ротанов се отдръпна от прозореца и внимателно огледа стаята. Дебели половинметрови каменни стени. За обсада ли са се подготвили? В помещението нямаше никакви мебели, нищо излишно. Легло с тънък дюшек, здраво закован за пода стол и масичка с изпускаща пара вечеря. Стараеха се да бъдат гостоприемни. Е, какво пък, ще се помъчи да се справи с вечерята. Той внимателно разгледа храната и съдовете. Както предполагаше, яденето говореше за натурално стопанство и за липса на развита хранителна промишленост. Съдовете без съмнение бяха ръчно производство. Тогава си спомни за скоростните подземни магистрали. Някак не се връзваше едното с другото. Не се докосна до храната. Утре ще поиска да му донесат корабните консерви и всичките му лични вещи, а сега е по-добре да изчака. Изведнъж усети, че мускулите на гърба му се напрегнаха, Някой го наблюдаваше. В такива случаи никога не грешеше. И макар на вратата да нямаше никакъв отвор и усещането на чуждия поглед да не идваше откъм нея, Ротанов не можеше да бърка. Бавно се обърна, като се стараеше с нищо да не издаде откритието си. По четирите стени, както и на вратата, не забеляза нито една цепнатина. Тогава затвори очи и се помъчи да се съсредоточи. Не се съмняваше, че някой го наблюдава. Той решително отиде до стената срещу прозореца и почука с пръст. Стената му отвърна с тъп звук — плътен каменен зид, както и при прозореца. И все пак тук... Ротанов се зае подробно да изследва стената. Малко над главата му едва забележимо стърчеше парченце мазилка. Стаята отдавна не беше боядисвана, личаха малки пукнатини и петна. И въпреки това вниманието му беше привлечено тъкмо от това парченце мазилка, нещо му подсказваше, че трябва да го огледа по-обстойно, и той старателно го изчопли с нокът. Под него се откри малка вдлъбнатина, не по-широка от игла за плетене. Оптическият датчик, скрит в нея, се оказа съвсем миниатюрен. Ротанов трудно го изчовърка от дупката. Без да се безпокои какво ще си помислят стопаните, той прекъсна тънките жички, които излизаха от датчика и отиваха в стената, и стиснал в шепя скъпоценната находка, бавно се приближи до масата. Едва съдържаше радостта си, на такъв подарък не беше се надявал, дори не смееше и да мечтае, и изведнъж този датчик... Ротанов отвори дланта

си. Да, предположенията му се потвърждаваха. Не се забелязваха никакви световоди. В устройството с размери на кибритена клечка беше вграден оптически интегратор, който превръщаше светлинния поток в система от електрически. Нещо подобно на миниатюрна телекамера. И това „нещо“ беше много важно. От него можеше да си направи извода, че колонията разполага със съвършено електронно оборудване и не само разполага, но и е в състояние да то произвежда, защото датчикът беше местно производство. Подобно тясно специализирано устройство не влизаше в нито един експедиционен комплекс, а късият експлоатационен срок на такива миниатюрни датчици подсказваше, че е направен тук, и то съвсем скоро. А от всичко това следваше, че отпада проблемът за поправката на неговата корабна електроника, и всичко изведнъж стана съвсем просто, почти банално. Все някак щеше да се споразумее с тези хора. „Интересно диктатура ли имат тук? Или може би робовладелско общество? — весело си помисли Ротанов. — Не вярвам в това въпреки теоретическите проучвания на Горюнов. Хората от двадесет и трети век не биха могли да стигнат дотам, но дори и да предположим най-лошото, във всяко човешко общество винаги съществуват противодействащите течения, сблъсък на интересите. Стига да потърся, веднага ще намеря онези, които ще ми помогнат. Щом сега знам най-важното, принципната възможност за такава помощ, няма защо да се безпокоя. Разполагам с достатъчно време. От шестте месеца, за които говореше Олег, са минали едва три дни.“

Стиснал в ръка своята находка, Ротанов се просна на леглото блажено усмихнат, без да предполага колко далеч е от истинското положение на нещата. Унесе се в сън почти веднага, но спа малко и лошо.

На Ротанов непрекъснато му се присънваха кошмари. Най-после се събуди, ала неприятното усещане, че някой го души, остана. Дъждовните капки барабаняха в тъмния прозорец. В стаята беше прохладно и влажно. Той се опита да си припомни какво сънува. Душеше го нещо лепкаво и вонящо, което нямаше нито форма, нито лице. После започна да пропада надолу. Мъчеше се да изплува от голямата дълбочина, да се измъкне на повърхността, и през цялото време не му достигаше въздух. Дори и сега тялото му беше покрито с лепкава пот. Обикновено когато човек пристигнеше на нова планета, му трябваша два-три дни, за да свикне с местния климат. Адаптация. Понякога се чувствуваш така обезсилен, че цяла седмица вървиш като есенна муха. И непрекъснато те измъчват кошмари. Наистина неговият сън беше прекалено реален, сякаш действително искаха да го удушат.

Стана от леглото. Цялото тяло го болеше като след продължително боледуване. Бавно отиде до прозореца. Беше онзи ранен час, когато в небето вече можеха да се видят първите отражения на настъпващата зора, забулени от монотонния дъжд. А и мъглата... Белезникавата мъгла, която изпълваше двора и бе пропълзляла досами прозореца. За миг дори му се стори, че когато се приближи, бялата пелена до решетката трепна и се отдръпна.

Само халюцинации му липсваха. „Утре ще помоля да ми донесат аптечката от кораба. Ваксинацията си е ваксинация, но аз май съвсем се разкиснах.“ Постоя до прозореца две-три минути, като вдишваше дълбоко влажния спарен въздух. Стана му по-добре. Сетне отново легна. Останалата част от нощта премина спокойно. Когато се събуди, с мъка си припомни нощните кошмари.

През прозореца нахлуваха лъчите на огромното жарещо слънце, нямаше и помен от дъжда. Дали и той, и мъглата не му се бяха присъннили? Ротанов още веднъж погледна през прозореца. Долу под перваза тъмнееше ивица влажна земя, значи през нощта все пак беше валяло. Той приглади косите си, после решително почука на вратата. Оказа се, че банята е до неговата стая. Там намери комплект

бръснарски принадлежности. Когато се обръсна, той се почувствува по-уверен. Почти веднага го заведоха при Берг. Този път координаторът го посрещна някак угрижен. Изглежда, не беше предразположен към дипломатически любезности, защото незабавно премина към същността на въпроса.

— Каня се да ви направя едно съвсем конкретно предложение, но са ми необходими някои сведения. Те имат, тъй да се каже, чисто теоретичен характер и аз мисля, че ще можете да ми отговорите, без да се излагате на риск.

— Ще се опитам — отвърна Ротанов, като се усмихна. Чувствуваше се отпочинал и напълно готов за новия двубой. Но Берг не прие предизвикателството. Инспекторът забеляза, че той крадешком го разглежда, сякаш го виждаше за първи път.

— Какво ще стане, ако се върнете на Земята и съобщите, че колонията на Алфа е напълно загинала? От някаква епидемия, да речем. Ще ви бъдат дадени съвършено убедителни материали и всички необходими данни. Какво ще последва? Ще бъде ли организирана нова експедиция, или Земята ще се задоволи с вашата информация и ще ни остави на спокойствие?

— Трудно е да се каже... За известно време, разбира се, ще ви оставят на мира. Но защо решихте, че аз ще се съглася на подобна лъжа?

— По този въпрос ще говорим по-късно. Нека първо да разгледаме втория вариант. От вас ни вест, ни кост. Нали може и да не се върнете. Нещастен случай на планетата или повреда в двигателя. Неизправност в компютъра... Всичко се случва, нали?

— Прегледахте ли кораба?

— Това е задължително след всяко кацане. Такива са старите правила и ние не смятаме за нужно да ги променяме. Да не би да имате нещо против?

Наистина беше така. Общоприето правило на всяка колония беше да се преглеждат новопристигналите кораби, да се провежда технически и медицински контрол на тях и той зададе въпроса по-скоро за да разбере какво знаят.

— Не, нямам нищо против. Продължете. Слушам ви внимателно.

— Естествено е да се предположи, че ако не се върнете, ще бъде изпратена втора експедиция. След колко време ще стане това? —

Мисля, че няма много да се забавят. — Ами ако и втората експедиция не се върне, тогава какво ще предприемат?

— Най-вероятно е да изпратят ескадра специално въоръжени кораби, с които вече нищо не можете да направите.

— Тъй си и мислех. Опитайте се да ме разберете. Сега ви молим само за едно — не се намесвайте, оставете ни на мира поне за известно време. Повярвайте ми, най-добре е да приемете моето предложение и да се върнете. — В гласа на Берг прозвуча искрена мъка. Сякаш разбираше цялата безполезност на разговора и беше предвидил всичко, което ще последва. Кой знае защо, Ротанов не се съмняваше в неговата искреност. Навярно заради тази мъка.

— За кого е най-добре?

— Какво? — не разбра Берг.

— За кого ще бъде най-добре да ви оставят на мира? За вас лично? Или за всички колонисти? За кого?

— Преди всичко за земните жители.

— Виж ти... Те могат и сами да се погрижат за себе си.

— Преди всичко за земните жители — настойчиво повтори Берг. — После за нас. Повече не мога да ви кажа и вие, разбира се, няма да ми повярвате. Сега ще се юрнете да проучвате, ще се мъчите да изтръгнете истината, да инспектирате. Блестящо ще изпълните задачата си и ще мине доста време, докато разберете, че съм бил прав. Но тогава ще бъде късно. По всяка вероятност няма да ви позволят да съберете никакви сведения.

— Защо не опитате още един вариант?

— Какъв?

— Да повярвате в моята доброжелателност, да ми позволите сам да се ориентирам във всичко и да реша как да постъпя, но не със завързани очи, както ми предлагате, а като се запозная с всички фактори. Тогава може би ще приема вашето предложение.

— Вероятно точно така щях да постъпя. Всъщност вчера имах такова намерение. Но оттогава някои неща се промениха. Убеден съм, че дори да получите всички данни, все едно няма да можете правилно да ги разберете. Сигурен съм в това, което казвам.

— През цялото време говорим със заобикалки. Според мен нашият разговор отдавна е загубил всякакъв смисъл.

— Е, добре... Не ви задържам.

— Нали бих могъл да се съглася и привидно. От вас искам само един компютър.

— Известно ми е. Но не го направихте и на мен ми е мъчно, че не успяхме да се споразумеем. Онова, което ще последва, ще бъде еднакво трагично за всички. За вас, за нас, за всички хора. Няма да ви задържам и вие ще излезете оттук, ако имате късмет. Това вече няма да зависи от мен. Но дори и да ви провърви...

— Ще ми провърви.

— Още по-лошо, защото тогава ще направите всичко, за да ускорите идването на следващата експедиция, и това ще бъде основната грешка. Чисто и просто катастрофа. Към вас имам една последна молба — помъчете се да не избързвате с изводите.

— Ще се опитам. — Ротанов стана и известно време се ослушва. Някъде много далеч, най-вероятно извън сградата и даже извън двора, може би в покрайнините на града, проехтя страшен и мощен грохот, който леко разлюля стените. Той спря така внезапно, както и започна, после сякаш някакъв великан плесна с ръце над града и от стените се посипа мазилка.

— Какво е това?

Берг повдигна рамене:

— Ще трябва сам да се запознаете с всичко. Уверявам ви, че няма да ви е лесно.

Ротанов стисна зъби, стана и излезе. Около минута Берг замислено гледа след него, сетне се обърна към изскърцалата зад гърба му вътрешна врата. Влезе висок, стегнат човек, чиято възраст, както впрочем и възрастта на Берг, беше трудно да се определи дори приблизително. Върху младоликото му, без нито една бръчица лице проблясваха малки, дълбоко хлътнали очи.

— Е?

— Положението е много лошо, Лан. Трябваше да го пусна.

— Няма къде да отиде, нека се поразходи.

— Не, ти не разбираш... Той... Знаеш ли, той не се поддава на въздействие.

— Как така?! Пускал си го, без да се е поддал на въздействието?!

— Опитал се, но безрезултатно.

— Това е невъзможно!

— Излиза, че е възможно... Той унищожи един от датчиците, но все пак ние контролирахме всички цикли. Може да има имунитет. Не мога да си обясня причината.

— Предполагам, че знаеш какви са последствията?

— Да... Няма да можем да го използваме. Помъчих се да го убедя да ни сътрудничи.

— Но това е смешно!

— Така е, прав си. Много скоро този човек ще ни създаде сериозни главоболия.

— Ще видим. Можем чисто и просто да го премахнем. — Той забърза към вратата, но го спря умореният глас на Берг.

— Не върши глупости, Лан. Един инспектор от Земята не може да изчезне безследно. Спомни си за двигателя на кораба му. Страхувам се, че неговото ликвидиране само ще ускори следващото посещение.

— Възможно е. Но нямаме избор. Надявам се, че ти е ясно какво ще стане, ако се измъкне от нас и намери онези.

— В края на краищата какво означава един човек!

— Ти сам каза, че не се поддава на въздействие! Какво ще стане, ако научи?... И после следващият кораб може да кацне при тях... Не, Берг, налага се да го премахнем.

Навън духаше сух вятър. Ротанов стоеше, облегнат на стената на сградата, от която току-що излезе. Дворът се простираше пред него като огромно голо дефиле, трябваше да положи усилие, за да отлепи гърба си от стената и да го пресече. Още не можеше да си обясни защо Берг го пусна толкова лесно и затова не бързаше. Спомни си вчерашната среща, която доста поизмени плановете му, а и скритите заплахи не бяха малко. Може би избърза. Трябваше още да проточи, да продължи дипломатическата игра, да събере нова информация, а той сякаш си търсеше белята, изостри положението, даде им в ръцете излишни козове. Какво стана с него? Защо загуби самообладание в кабинета на Берг и престана да се съобразява с обстоятелствата? Каква сила го вдигна от стола и го поведе към вратата?

Изведнъж си спомни ръцете на Берг. Беше ги сложил върху бюрото като два безполезни предмета, не помръдваха, все едно че не бяха негови. Май по показалеца на дясната му ръка запълзя някакво

бръмбарче, ала той не помръдна пръста си, не трепна, не се опита да прогони нахалното насекомо. В държането му имаше нещо, което за секунда го накара да загуби обичайната си разсъдливост и хладнокръвие. И досега не можеше да преодолее усещането за погнуса и за неизпитван никога преди това ужас, от който го побиваха студени тръпки. Най-неприятното беше, че не можеше да си обясни какво става.

Най-сетне отлепи гръб от стената и бавно тръгна през двора. Направи го с голямо усилие и едва когато се изравни с вратата, разбра каква е работата. Зад него ненадейно нещо изплющя и отгоре му се посипаха парченца от тухла. Сърцето му се сви от уплаха и преди да разбере коя е причината за случилото се, той стремително се хвърли напред, после сви встрани към масивния тунел на входа. Вторият изстрел вдигна облаче прах на мястото, където току-що стоеше.

Значи тъй... Какво пък, сега поне всичко застана на мястото си и позициите им се изясниха. Оставаше неясно само едно — защо се бавиха толкова дълго? Трябваше да стрелят много по-рано, когато пресичаше двора, а още по-просто беше изобщо да не го пуснат да излезе. Явно са имали разногласия и не са стигнали до единодушно мнение. Не са знаели как да постъпят, паникьосали са се. Той ще се възползува от това. И щом още от първите крачки на тази планета има врагове, тогава ще се намерят и приятели. Само да успее да се измъкне оттук... Доста време не предприемат нищо, но ако навън са поставени постове, спукана му е работата. Вероятно му оставаше да направи само няколко крачки и те щяха да постигнат своето. Изстрелът би могъл да проечи от всеки ъгъл. А защо изстрел а не енергиен разряд или огнената зеница на лазер? Не е ли все едно?

Слънцето както и преди висеше над хоризонта. Сякаш не беше помръднало от мястото си от мига, в който Ротанов се събуди. „Дълго утро... То ще си остане същото и после, след изстрела, а аз тъй и не успях нищо да науча, да предотвратя. И на Олег ще му бъде по-трудно, ако не съумея да се измъкна от този двор.“

Зад него блесна ослепителен лъч и като издраска тухлената зидария, наоколо неприятно изсвистяха парчета от нея. Край — не биваше да остава повече тук. Ротанов се сви, преди да се спусне напред, и в този миг срещу него откъм улицата изтича някакъв човек с плътно прилепнала до тялото дреха в миши цвят. Той явно не

разбираше нищо, защото объркано гледаше Ротанов и нерешително измъкваше от калъфа на колана си предмет във формата на паралелепипед, но го правеше толкова неуверено, сякаш не знаеше как да си служи с него. Ротанов го удари през ръката, човекът се препъна, изпусна оръжието и блестящото квадратче падна в краката на инспектора. Той веднага го грабна и побегна към входа. Над главата му отново изсвистя изстрел, в лицето му удариха дребни камъчета.

По изстрела разбра, че онези не се шегуват и играта е станала сериозна. Те твърде дълго умуваха и му дадоха възможност да се добере до входа, но това нищо не означаваше, ако навън са поставили постове. За миг погледна паралелепипеда, който стискаше в ръка. Беше топлинен пистолет стар образец. Някога в училище ги учеха да си служат с музейно оръжие и както изглежда, не беше напразно. Пистолетът притежаваше значителна мощност, но зарядът щеше да стигне само за няколко изстрела. Ще трябва да бъде пестелив.

Той внимателно надникна от входа. Тясната пуста улица се изкачваше по нисък хълм. Мръсните ниски стени на постройките, на които нямаше пито един прозорец, чезнеха в далечината. Никакво транспортно средство, нито един пешеходец. Не можеше да се скрие тук. Глупаво положение, дори не знаеше срещу кого ще бъде принуден да стреля след секунда. Каквито и да са, той няма право да убива, даже ако се наложи да брани живота си — значи трябва да се скрие на всяка цена. Не да се бие, а да се скрие. Само че къде? Долният край на улицата опираше в кална канавка с висок каменен парапет. Отначало му се стори, че няма да може да премине, но като се вгледа по-внимателно, разбра, че ако успее да стигне до кръстовището, има шанс да се спаси.

Отдавна не беше тичал така. Вятърът свистеше в ушите му. Непрекъснато променяше посоката, за да не стане мишена на поредния изстрел. Те позакъсняха със стрелбата, иначе лошо му се пишеше. И все пак няколко секунди не му стигнаха, за да дотърчи до ъгъла. Явно онези стреляха не само с топлинни пистолети, защото над покривите на къщите нещо силно изгърмя, изхвърли облак отровен дим и сега от всички страни като оси зажужаха парчета от тухли. Трябваше да се просне по очи на земята. За щастие между него и преследвачите се изпречи бетонна естакада, която преминаваше на около пет метра над улицата. Той я забеляза веднага щом легна, и начаса намисли какво да

прави. В долния край на улицата вече се мяркаха тъмните фигури на преследвачите. Те притичваха предпазливо до оградите, страхуваха се той да не стреля и не бързаха много. Когато между тях и естакадата останаха само няколко метра, Ротанов прати два изстрела и я разкъса с топлинен лъч от двете страни. Още във въздуха естакадата се разцепи на няколко части и рухна със страшен грохот преграждайки улицата с камара от бетонни блокове. Всичко наоколо се забули в прах и дим. Сега разполагаше с достатъчно време, за да свие зад ъгъла. Едва лицата да забележат накъде е кривнал. Той не мислеше дълго да бяга по празната улица. Беше решил незабелязано да свърне зад ъгъла, да се прехвърли през някоя ограда и да потърси скривалище в някоя къща. Ако има късмет и не попадне на жилищен дом, може би ще успее да спечели половин или един час, докато те методично претърсват улицата от двете страни, а през това време той ще обмисли какво да предприеме по-нататък.

Оградата беше ниска, не се виждаше бодлива тел или други опасни хитрости. Ротанов скочи в задръстения от ръждиво желязо двор, облегна се на стената и няколко секунди стоя неподвижно, поемайки жадно въздух. Като си почина малко, тръгна покрай постройката, която стигаше почти до оградата. Едноетажната продълговата сграда сякаш нямаше край. Откъм улицата се чуваха виковете и тропот на крака. Но тук, в двора, засега беше тихо. Сякаш най-сетне му провървя. Постройката явно не беше обитаема. По-скоро служеше за склад или работилница и като че ли в нея нямаше жива душа. Окончателно се убеди в предположението си, когато видя катинара на широката двойна врата. Това последно препятствие му се стори непреодолимо. Ако стърчи на открито, веднага ще го открият, а пак да прескочи оградата е опасно. Трябва да разбие катинара. Той нетърпеливо затършува наоколо — прехвърляше овъглени парчета дърво и счупени тухли, за да открие подходящо парче желязо. Някой беше разрушил всичко, за да построи после тази тъжна постройка без прозорци, с катинар на вратата.

Не намери нищо, което можеше да му свърши работа, и едва тогава се сети за топлинния пистолет. Не искаше да оставя следи, но нямаше друг изход, всеки миг можеха да го открият. Ротанов мушна дулото на пистолета в катинара и го насочи нагоре тъй, че да не закачи покрива, сетне се обърна и натисна спусъка. Вместо пукот се чу

продължително съскане. Изглежда, беше изразходвал прекалено много енергия за естакадата. Все пак дъгата на катинара се нажежи до бяло, омекна и се изви, той я подхвана отдолу с парче арматурно желязо и разчупи метала.

Щом затвори вратата зад гърба си, Ротанов се озова на тъмно. Не чуваше нищо освен пресекливото си дишане. Постепенно очите му свикнаха с полумрака и той видя, че през вентилационните отвори на покрива прониква достатъчно светлина. Широк коридор тръгваше от вратата към вътрешността на помещението. От двете му страни до тавана имаше редица рафтове, безразборно запълнени с купища кутии и бъчви. Още на улицата успя да забележи, че кварталът е застроен с еднотипни бараки, може би целият район беше предназначен за складове. Засега той беше в безопасност. Миришеше на мухъл и на нещо непознато, на някаква подправка, която приличаше на канела. Помисли си, че няма да е зле, ако намери в кутиите храна или оръжие. Концентратите могат да се съхраняват и без хладилник. Жалко, че още от самото начало не се запаси с храна. Ала съвсем скоро остро щеше да почувствува липсата на вода. Ротанов преглътна няколко пъти, като се мъчеше да преодолее сухотата в гърлото си.

„Дори не успях да се напия с вода.“ Но откъде можеше да знае, че тази сутрин събитията ще се развият толкова бързо? Няма как, през нощта ще трябва да се промъкне до канавката, която забележа в другия край на улицата. Там сигурно ще поставят постове, а той няма с какво да се защитава, тъй че няма да е зле да потърси бъчва с квас или каса с бира. Занимаваха го съвсем прозаични мисли за насъщните му проблеми. И в това нямаше нищо чудно. Засега избягваше да гадае какво се е случило на планетата, откъде са се появили тези хора, които не приличаха съвсем на хора... Достоверната информация, която имаше, беше оскъдна, а ако се впуснеше в различни предположения, те нямаше да имат край и после, когато събереше достатъчно данни, щеше да му бъде по-трудно да се справи с тях. По-добре да мисли за бирата... Впрочем бъчвите вероятно бяха пълни с някаква течност. Не беше изключено помещението да е продоволствен склад. Точно пред него на пода се виждаше контейнер със странна многостранна форма. Сякаш някой беше излял от пластмаса фигура за урок по геометрия с диаметър около един метър. „Решено, с него ще започна.“

Противно на очакванията му, контейнерът се оказа лек. Ротанов без усилие го помести и го обърна. Никъде не се виждаше цепнатина или дори следа от вратичка. Пластмасата отекува глухо, когато почука — беше прекалено твърда. „Трябва да потърся по-проста опаковка“ — помисли си той и реши да отвори най-близкия дървен сандък, който го привличаше с размерите си. Повдигна капака със същото парче арматурно желязо. Той отскочи веднага, сякаш беше чакал да го отворят. Но вътре нямаше нищо интересно. Тежки блокове блестящ метал. Титан или волфрам. Ротанов се прехвърли към редицата огромни, подобни на сандъци бъчви. От отвора, който проби, бавно, като че ли неохотно потече струя лепкава смолиста течност. От нея идваше познатата миризма на канела, която той подуши веднага, щом влезе. Изглежда, беше сок от някакво местно растение. Не биваше да пие, преди да го е изследвал, и той с нежелание продължи нататък.

Ротанов работеше вече десет часа, без да почине. За това време успя да провери само една малка част от склада. Много усилия положи, за да отвори здраво скованите сандъци, но в тях не намери нищо полезно. Собственик на склада можеше да бъде всеки. Минерални и суровинни ресурси на планетата, подготвени за изпращане и за дълго съхранение. Тук липсваха технически изделия или селскостопански продукти. Явно не му провървя. В края на краищата продукцията трябваше да се подреди по видове и ако наистина излезе така...

Изведнъж се сети за странния пластмасов контейнер, който видя в началото. Под необичайната опаковка може би се криеше нещо интересно. Но той беше твърде лек и вероятно беше празен. Ротанов се огледа, в далечния ъгъл на отделна полица съзря още един такъв контейнер. Приближи се до него, като се чудеше с какво да отвори неподатливата пластмаса, и вече се канеше да протегне ръка, но тозчас застина на мястото си.

В тъмното, зад ръба на призмата проблесна някаква светлинка. Нещо едва забележимо и тъничко като паяжина. Ала тук нямаше паяжини. Тонове прах и нито един паяк. По-добре да зареже контейнера. Но ако тази светлинка е сигнализация, значи вътре има нещо важно, което се нуждае от охрана, и ако той иска да научи какво е скрито, трябва да отвори именно този контейнер. Ротанов вече не мислеше за студена бира, макар че гърлото му беше съвсем

пресъхнало. Струваше си да рискува, за да разбере какво според тях заслужава да бъде пазено така.

Едва след като половин час работи къртовски и с голямо внимание, разбра колко е сложна алармената система на контейнера. Помогнаха му познанията по корабна електроника. И макар че не познаваше общата схема и дори не се опита да разгадае устройството на управляващия блок, в края на краищата успя да разгадае и да изключи основния възел на сигнализацията, снабден с многобройни датчици за топлинно и механично въздействие. Системата беше добре замаскирана и го спаси само фактът, че дълго време никой не се беше погрижил за нея. Една изгнила дъска в стената се беше пропукала и през цепнатината се виждаше тънък като паяжина проводник. Може би за първи път Ротанов спечели точка в опасната игра, в която го въвлякоха. Той внимателно прокара ръка по стената на контейнера. Видя му се, че всичко е наред. Ами ако е пропуснал да изключи някой датчик... Не трябваше да мисли за това, защото нямаше намерение да отстъпва. Извади топлинния пистолет и го подхвърли в дланта си, сякаш за да провери тежестта му. После го допря до страничната стена и натисна спусъка. След няколко секунди стана ясно, че в пистолета все още има достатъчно енергия, за да нагрее пластмасата. Само че, кой знае защо, дори нагорещена до бяло, тя не искаше да се разтопи. За щастие той повреди механизма на ключалката, отвътре нещо издрънча и тежкия капак неочаквано изскочи навън, като го удари болезнено по ръката. Ротанов разтриваше контузеното място и замислено оглеждаше контейнера. Не му харесваше, че капакът е доста дебел. „Близо двадесет сантиметра и толкова здрав... Прилича ми на радиационна защита. Само това липсваше...“ Той протегна ръка и бързо я прокара над капака. При силно излъчване трябваше да почувствува топлина, но не усети нищо. Това не биваше да го успокоява, защото всичко зависеше от характера на излъчването. Накрая му омръзна да се върти около контейнера. Вече не се съмняваше, че ще се забърка в някоя неприятна история, и реши по-скоро да свърши с него. Захвърли безполезния вече пистолет, от които беше изразходван целият запас от енергия, и пхна ръката си до рамото в контейнера. Не откри нищо. Впрочем не, на дъното имаше няколко кръгли хлъзгави предмета. Опита се да вземе един от тях, но веднага го пусна, защото му се стори, че някъде съвсем близо до него високо се засмя дете. Дори

потрепера, толкова нелепо и неуместно прозвуча този детски смях в празния и мръсен склад. Можеше да се закълне, че не е имало никакъв звук, чуваше смеха като че ли вътре в себе си, в главата си, и то съвсем ясно. Така се случва при халюцинации, но той добре знаеше, че нервите му са в ред. Внимателно, сантиметър по сантиметър. Ротанов отново приближи ръка до неизвестния предмет. Отначало усети само леко убождане като от ток, сетне ръката го заболя и когато се докосна до повърхността на предмета, вече не я чувствуваше. Всичко заплува пред очите му.

Много неясно, с едва забележими контури върху стените на помещението се появяваше някаква картина.

Затвори очи, за да не се разсейва, и картината стана по-ясна. Стая... Голяма стая, залята от слънчева светлина, отворен прозорец... На с застанало детенце, което държи в ръце пластмасова играчка. А при прозореца нещо се полюшва, нещо познато, май мръсни парнали... Дим от пожар? Остатъци от пердета? Картината беше неподвижна. Нищо не се променяше. Вече чувствуваше, че рамото му изтръпна. Повече не биваше да рискува. Стиснал зъби, с точно премерено движение той сграбчи тайнствения предмет и веднага го измъкна от контейнера. По форма напомняше извит на осмица тор, приблизително двадесет сантиметра в диаметър. Беше прозрачен и доста тежък. Вътрешността му преливаше в различни цветове. С нежен, студен пламък. В унисон с неговите трептящи преливания на Ротанов му ставаше ту топло, ту студено, чувствата му се изостриха до крайност. Това беше една необузdana смесица от радост, безпричинен смях, неизразима безгранична тъга, силен възбуждащ, страх, главата му кънтеше и ехтеше, все едно че гърмяха древни негърски там-тами, струваше му се, че още миг и няма да издържи чудовищното напрежение, а ръката му здраво се беше вкопчила в този дяволски предмет и не искаше да се разтвори. И най-неочаквано, сякаш минаваха през усилвател, в съзнанието му се врязаха думите: „Ей, ти! Хвърли това!“ Ръката му се разтвори от само себе си и предметът падна на дъното на контейнера. Олюлявайки се, като че ли току-що се беше измъкнал от лавина, Ротанов бавно се обърна. Срещу него в дъното на коридора се бе изправил висок, отдавна небръснат човек в окъсан комбинезон, с тежък, блестящ от смазката пистолет в ръка.

Пистолетът, насочен право в корема на Ротанов, постепенно се местеше, сякаш търсеше подходящата точка, за да забие в нея куршума или онова, с което стреляше.

— Какво се е случило? — Колкото се може по-спокойно попита Ротанов. — Няма ли да ми обясните?

— Жалко, че не бива да вдигам шум, иначе хубавичко щях да ти обясня...

Ротанов не помръдваше.

— По-добре да поговорим — рече той, без да сваля очи от пистолета.

Предложението му, изглежда, развесели неговия противник, защото той презрително се усмихна.

— За какво мога да разговарям с един синглит? Застани с лице към стената!

Ротанов не се помести. Не искаше да изпуска от очи дулото на пистолета.

— Не съм синглит.

— Ще се обърнеш ли към стената, или не? — Пистолетът престана да се движи, като че ли най-сетне беше намерил точката, която беше търсил досега.

— Няма да се обърна към стената. Стреляйте!

Неговият противник отново се усмихна, този път по-скоро учудено.

— За първи път срещам толкова бързив синглит. Добре, дявол да те вземе, не се обръщай. Тръгвай пред мен. Дистанция пет крачки. И запомни: спреш ли — ще стрелям.

Това все пак беше нещо. Не биваше да прекалява. Ротанов бавно тръгна към изхода, като се надяваше, че в края на коридора, когато ще трябва да го пусне пред себе си, непознатият ще сгреси и ще съкрати разстоянието между тях. Но противникът му, изглежда, бе имал работа не с един и двама от тези тайнствени синглити и добре ги познаваше. Той се отдръпна до самия край на коридора, пусна Ротанов да мине и

сега беше зад гърба му. Не биваше да му позволява да го изведе от склада, защото тук имаше известно преимущество. Спомни си, че в централния коридор от лявата страна на вратата имаше цял куп тежки сандъци, които едва се крепяха. Ротанов тръгна от лявата страна и когато минаваха покрай камарата, с всички сили ритна най-долния сандък. Цялата грамада рухна с грохот на пода, много от сандъците се отвориха и отвътре се изтърколиха и се пръснаха на всички страни десетки непознати предмети. Неговият противник успя да отскочи, но не стреля. Ротанов се страхуваше, че от изненада той ще натисне спусъка и ще вдигне тревога. Но това не стана. Сега ги разделяше планина от сандъци и той можеше спокойно да избяга, Дължината на склада беше около седемстотин метра и практически беше невъзможно някой да го открие. Но Ротанов не предприе нищо, искаше да разбере защо онзи не стреля. „Той спомена за някакви синглити, какво ли ще е това — секта или партия? А може би хора, окупирали властта?“ Ако се съди по разговора, неговият противник не принадлежеше към тази група и дори само заради тоя факт не биваше да го изпуска от очи... Може би с негова помощ ще успее да се срещне с онези, които се борят срещу Берг. Ще рискувам, нали той също може да се измъкне, да се скрие.

— Излизам! — високо извика Ротанов. — Не бързай да стреляш!

Пълно мълчание. Но в края на краищата нали непознатият не стреля, когато се събориха сандъците... Ротанов отиде до средата на коридора и спря. Сега той беше чудесна мишена и най-важното — не виждаше своя противник.

За няколко секунди се възцари напрегната тишина, после в ъгъла зад сандъците помръдна неясна сянка, а след малко в коридора се появи противникът му, вече със свален пистолет.

— Какво искаш?

— Трябва да поговорим — измърмори Ротанов. — Скрый най-после тая играчка. Предстои ни сериозен разговор.

Непознатият направи две крачки към него, но не прибра пистолета.

— Хубавичко са ви наплашили.

— Кой си ти?

— Не приличам на синглит, нали?

— Ако беше синглит, отдавна да си извикал охраната. Казвай кой си?

— Да си чувал за някакъв кораб?

Противникът му тихичко подсвирна, скри пистолета, но не се приближи.

— А как ще докажеш, че си от кораба?

— И през ум не ми е минавало, че ще трябва да доказвам някому каквото и да било. Имам документи.

— Документите може да се подправят. Е, добре. Изпратен съм специално, за да разузная нещо за кораба. Двама от нашите са го видели, когато е кацнал, но много-много не им повярваха, решиха, че синглитите пак са ни скроили някакъв номер. Нищо не им коства да построят кораб. Не истински, то се знае... Няма как, ще трябва да те заведе в базата. Там имаме добри специалисти, ще анализират всичко и ако си синглит...

— Не съм синглит! Аз съм пилотът на този кораб. Хайде побързо да се измъкнем оттук. Доста шум вдигнахме, а мен сигурно ме търсят. Чу ли стрелбата сутринта?

— Заради теб ли беше?

— Отначало като че ли ме пуснаха, но после размислиха. Мястото не е много сигурно.

Сякаш в потвърждение на думите му пред външната врата се чу шум. Стъпки, скърцане на ключалка...

— Ето на, появиха се.

Изглежда, че непознатият най-после взе решение. Той направи знак на Ротанов да го последва и се мушна в страничния коридор. В срещуположния край на склада се виждаше затъкната с вехтории дупка. От нея тръгваше широка водосточна тръба, която водеше в съседния двор. В този град доскорошният му противник си имаше свои, известни само на него пътеки.

Отвориха капака на канализационната шахта, който отгоре беше скрит от поникналата трева, и се озоваха в тясно подземие. За учудване на Ротанов тук не се долавяха никакви неприятни миризми и беше относително сухо. Вероятно канализацията отдавна не се използваше.

Дългият път по тунели, задни дворове и глухи улички ги отведе в малък тих двор. Тук за първи път спряха да си поемат дъх. Стояха плътно един до друг, натикани в тесния проход между стената на

постройката и оградата. Ротанов, който знае защо, се сети за кабината на подземната магистрала. Там миришеше на прахоляк, на мухъл и на всичко друго само не на човешка пот и може би тъкмо заради това острата миризма, която се носеше от скъсания комбинезон на неговия спътник, му се стори много по-приятна от който и да е парфюм.

— Как се казваш?

— Фил. Но нашите ме прекръстиха Филин. И ти можеш да ме наричаш така.

През пролуката на оградата, зад която се бяха притаили, добре се наблюдаваше оживената градска улица.

Транспортни средства не се виждаха, вероятно подземната магистрала ги беше изместила напълно, затова пък често минаваха пешеходци.

— Ако искаме да се измъкнем от града, ще трябва да пресечем улицата на това място. Друг път няма. А то е много опасно, защото, ако си казал истината, в целия град е обявена тревога и тук ни чакат.

Филин измъкна пистолета, провери дали е в изправност и отново го пхна в джоба си. Ротанов го слушаше намръщено и не можеше да откъсне очи от огромното, заело половината небе червеникаво чуждо слънце, увиснало над покривите на къщите.

— Отдавна ли ходите така из града?

— Как? — не разбра Филин.

— Ами с оръжие.

— Всички ви чакахме... Кога там, на Земята, ще си спомните за нас. От петдесетина години ходим въоръжени. Не сте бързали чак толкоз... Докторът ми каза, че рано или късно ще долетите, само че аз не му вярвах много-много...

Ротанов долови скрит укор в думите му, но замълча. Още беше рано за обяснения... Все още не знаеше чии интереси защитава този човек, срещу кого и защо е грабнал оръжието.

От мястото, където бяха застанали, добре се виждаха двете страни на улицата и на нея не се забелязваше нищо подозрително, само че Ротанов изобщо не знаеше какво смятат тук за подозрително и затова напълно се довери на Филин. А той търпеливо изчакваше и продължаваше да оглежда минавачите. Ротанов забеляза, че хората вървяха бързо, без да обръщат внимание един на друг, и бяха някак твърде безразлични. Обикновено в такива изолирани малки градчета

тълпата се разделяше на неголеми, обединени от общ разговор групи. Тук нямаше такова нещо.

Филин го докосна по ръкава.

— Ще излезем на улицата, в никакъв случай не бързай. Върви като всички останали, но не бързай. Не се приближавай. Не се приближавай до минувачите, не обръщай внимание на никого и пак повтарям: най-важното е да не бързаш и да не се оглеждаш, иначе веднага ще те забележат. Каквото и да се случи, дори да започнат да стрелят, не се приближавай до мен на повече от три крачки. А сега да тръгваме! И за всеки случай запомни, всичко може да стане, ако се измъкнеш сам от града, за да стигнеш до нашите, трябва да вървиш все на север около четиридесет километра. А на постовете ще кажеш, че те праща Филин. Хайде, тръгвай!

— Почакай за минута, няма да се забавим, а после всичко може да се случи... Какво имаше в контейнера?

От всички въпроси, които бяха на езика му, Ротанов избра този и сега напрегнато чакаше отговора, Но Филин само поклати глава и го погледна с омраза.

— Няма да ти кажа. Не те съветвам да питаш и нашите. По-рано трябваше да дойдете, ето какво ще ти отговоря. Да тръгваме! Нямаме време за приказки! — Той пхна пистолета в пазвата си и тозчас се преобрази. Целият му вид изразяваше делова съсредоточеност. Изправи рамене и походката му придоби онази целеустременост, която се наблюдаваше в повечето минувачи. Щом стъпи на улицата, той веднага се загуби, просто се сля с тълпата. Ротанов поизчака малко, после тръгна след него, като се мъчеше да му подражава. Но при него никак не се получаваше, липсваше му дългогодишната практика на Филин, пък и не разбираше защо не бива да бърза по улицата. Филин стигна до кръстовището, повъртя се, неочаквано се мушна между минувачите и тозчас се намери на отсрещната страна. От страх да не го загуби от погледа си Ротанов ускори крачка, но точно преди кръстовището на рамото му се стовари нечия тежка ръка.

— Стой!

Без да се обръща, той се наведе и рязко отскочи встрани. Почти веднага Филин стреля от противоположната страна на улицата и някой се строполи зад гърба на Ротанов. Струпалият се на кръстовището

народ хукна да бяга. А когато всички се пръснаха, от Филин нямаше и следа.

Ротанов знаеше, че сега всяка секунда е скъпа, и тръгна към най-близкия вход. Машинално се изкачи няколко етажа нагоре по стълбището и блъсна първата врата, която му се изпречи. Беше почти сигурен, че в навалищата никой не е забелязал къде влезе. Всички гледаха Филин и за известно време го изгубиха от очи. А Филин стреля нарочно, за да привлече вниманието към себе си. Вратата веднага се отвори. Изненадан, Ротанов силно я хлопна след себе си. Няколко секунди стоя в полумрака, като дишаше тежко и с горчивина размишляваше, че докато не разбере всичко, което става тук, ще бъде само бreme, сляпо котенце и някой друг, за да го спаси от беда, ще трябва да се излага на опасност. Даде си дума, че това няма да продължи дълго и първата му работа ще бъде да намери Филин. Най-после очите му свикнаха с полумрака в коридора и той забеляза, че мазилката на тавана тук-там е изпопадала, зееха черни дупки, а тапетите все едно че бяха драни с нокти. Жилището имаше вид на необитаемо, но тозчас някакъв женски глас се провикна от стаята: „Кой е?“ Ротанов не отговори и жената излезе в коридора. Стори му се, че тя току-що е слязла от страниците на модно списание от миналия век: невероятно пухкав шал покриваше раменете ѝ, рокля от лъскав плат плътно прилепваше към тялото ѝ — всичко това изглеждаше толкова странно на фона на мръсните тапети, че той се втреци. Непознатата го измери със спокоен, малко високомерен поглед:

— Какво търсите тук? Кой сте вие?

— Казвам се Ротанов.

— Тъй значи, Ро-та-нов. — Тя произнесе фамилията му провлечено, с лек акцент. — И по-нататък?

Той вдигна рамене.

— Чухте ли врявата на улицата?

— Заради вас ли беше?

Той кимна.

— Добре, влезте.

Тя не се изплаши и дори не се учуди. Само по-плътно се загърна в шала и мина напред, за да му покаже пътя. Влязоха в гостната, ако можеше да се нарече гостна стаята, в която нямаше дори столове.

По пода се търкаляха изпочупени части от мебели, полици без книги, рамка от картина. Ротанов мълчаливо гледаше ту непознатата, ту купчината вехтории.

— Тук ли живеете?

— Разбира се. Ах, това ли... — Тя проследи погледа му. — Наследство от хората.

— Как наследство от... Искате да кажете, че вие не сте... — Сякаш някой го стисна за гърлото и не го пускаше. Нали още в кабинета на Берг му мина през ума... Дори по-рано, в кабината. Но разумът му отказваше да възприеме очевидните факти. А после и този младеж с пистолета съвсем го обърка... Тя го гледаше равнодушно и не се опитваше да му помогне.

— Навярно се досещате, че аз...

— Че сте човек ли? Естествено. Любопитно ми е. Отдавна не съм срещала хора.

— Чуйте ме! — рече Ротанов, като се отпусна на нещо, което някога е било диван. Главата му се въртеше, пък и беше твърде съсипан, за да може да каже нещо смислено. Но тя чакаше и сигурно цяла вечност би могла да стои така, без да се помръдне. — Чуйте ме... Дори на Земята никой не би предположил, че това е възможно. Немислимо е да се създадат подобни свършени модели! Такива работи не съществуват!

— А кой ви е казал, че съм робот!

— Каква сте тогава?

— Просто не съм човек.

— Ах, да... разбира се... просто... просто не сте човек. — Ротанов почувствува как вътре в него нещо експлодира. Той скочи и няколко секунди не можете да си поеме дъх. Вероятно насъбралото се през деня му подействува така, че за известно време престана да контролира действията си. Нечовек тук, в човешко жилище! С човешка външност, в човешка рокля!... Тя престана да се загръща с шала и той забеляза дракотина на шията ѝ. Беше доста дълбока и скорошна, но вместо засъхнала кръв под кожата се виждаше нещо белезникаво и това „нещо“ не приличаше на човешка плът. Ротанов се обърна, за да скрие неволната си гримаса.

— Добре се държите. Другите обикновено скачаха от прозореца или веднага почваха да стрелят.

— Разбирам ги... — промърмори той. Почти се беше овладял. — Може би ще ми обясните откъде имате... защо толкова много приличате на човек?

— Искате да попитате откъде имам това тяло? Нали така?

— Да предположим.

— За съжаление не знам. Една сутрин се събудих в гората такава, каквата ме виждате. Беше малко необяснимо наистина, но, общо взето, ми беше все едно. Смътно си спомням лицето на някаква стара жена например. Не мога да си обясня защо тъкмо нейното лице се връза така в паметта ми. Някаква къща... Само че всичко бе толкова... Ама тия неща май нямат значение. Хората не ме привличаха. Когато нашите се преместиха в града, дойдох с тях. Отначало тук беше много неспокойно, хората често ни посещаваха. Те винаги крещят високо и стрелят... Знаете ли защо се досетих, че вие искате да ме попитате за моето тяло?

— Не — дрезгаво отговори Ротанов.

— Защото понякога ми се струва, че то не е мое. Сякаш съм облякла чужда рокля, само че в случая е по-сложно... Отдавна се каня да попитам, да науча защо е така. Но нашите никога не разговарят на тази тема. Смятат, че е неприлично. Вече ми е все едно. — И тя уморено въздъхна.

— А тази стая... Как живеете тук?

— О, безразлично ми е къде ще живея. Тук или в гората. Не усещам студа. Не са ми нужни и вещи. Понякога ме тегли към гората. Харесват ми нейната прохлада и ароматът ѝ. Ала в гората ми става тежко, всичко ми пречи, потиска ме и отново изпитвам желание да се върна в града. Не знам защо ви разказвам всичко това...

Ротанов изведнъж се почувствува страшно уморен, сякаш през тези две денонощия се бе катерил по стръмна планина и чак на върха и беше открил, че усилието му е било напразно, по-нататък няма път. Може би и Филин не е човек? Сполучливо копие, нищо повече... Надяваше се да намери тук хора, а не чужд, враждебен разум. Беше градил всичките си планове именно на това и ако тук не бяха останали хора, всичко губеше смисъл.

— Защо се бавите? — с отпаднал глас попита Ротанов. — Сигурно сте длъжна да уведомите за моето идване? Къде трябва да съобщите?

— Тяхна работа е да търсят. Мене какво ме засяга.

— В такъв случай дайте ми поне да пия нещо.

— Вода ли? Не знам... Сега ще погледна, но май водопроводът отдавна не работи.

— А вие как утолявате жаждата си?

— На мен не ми е нужна вода.

Тя излезе от стаята. Ротанов чу как изскърца кранът, после тя тръгна към вратата и излезе на стълбището. Нямахше никакво желание да разбере къде отива. Да става каквото ще. Изхвърли от продънения диван старите хартии и попадалата мазилка и се просна, чувствувайки как умората постепенно завладява цялото му тяло, всяка негова клетчица.

Да можеше сега да изпие нещо студено и сетне да заспи. Вероятно на свежа глава ще успее да се оправи в идиотското положение, в което изпадна, но в момента не беше в състояние. Непознатата се върна след петнадесетина минути с голяма глинена чаша в ръце, в която се плискаше тъмна течност.

— Сетих се, че в мазето останаха някакви бъчви. Опитайте това, видях, че хората го пиеха.

Ротанов не му мисли много-много. Питието имаше вкус на бира, но миришеше на хвойна. Чашата беше голяма, побираше литър и половина. От течността по цялото му тяло се разля топлина, макар че самата тя беше студена и дори беше изпотила чашата. Изпи я до дъно и отново се излегна на дивана.

— Седнете някъде. Какво стърчите като стълб пред очите ми?

— Добре знам вашия език, но много понятия нямат смисъл за мен. Например нямам представа какво означава „седя“, всъщност известно ми е, че това е някаква поза, но не проумявам за какво я употребяват. Не знам какво означава и думата „стълб“.

— Да оставим стълба на мира. Ако заспя, пазете тишина.

— Добре. Ще се постарая — послушно каза тя и замръзна неподвижно в съвсем невероятна за човека поза. А него го обзе някакво блажено безразличие към всичко и очите му сами се затвориха.

Събуди се напълно отпочинал, със свежа глава. Разсъни се веднага, щом отвори очи, и моментално си спомни всичко, което се случи с него. В стаята нищо не се беше променило.

Ивицата светлина, която струеше през прозореца, почти не се бе преместила. „Колко ли време съм спал?“ — опита се да пресметне, но сънят му беше дълбок и тежък и сега нямаше никаква представа за времето, макар че обикновено, когато се събуждаше, винаги знаеше точно колко е часът. Жената я нямаше. Позволи си да се поизлежава още малко. Цялото му тяло беше някак странно леко. „Бива си го питието“ — весело си помисли Ротанов и скочи от леглото. Отиде в кухнята. Непознатата беше там, застанала с гръб към прозореца, широко и тронаво разкрачила крака. У нея все пак имаше нещичко от механичния манекен и друго, което неволно предизвикваше съжаление. Той би трябвало да се погнуси, да се ужаси, но не изпитваше подобни чувства. Само малко я съжаляваше. Но най-много му се искаше да разбере откъде е дошла, защо тя и останалите толкова много приличат на хора. Помисли си, че тъкмо сега е време да си изясни тази загадка.

— Никога ли не се уморявате? Защо не поседнете?

— Ето коя била причината хората да гледат все да седнат! Не, не чувствавам умора.

— И никога ли не спите?

— Не знам дали това може да се нарече сън. Когато настъпи нощният сезон, мен няма да ме има.

— Искате да кажете, че нощем...

— Не, не става дума за нощта, която се сменя с ден, а за нощта, която продължава няколко месеца според вашата представа за времето, когато настъпва студът. Та тогава...

— Ах, да, съвсем забравих, че при вас дори на екватора има полярни нощи...

Едва сега той я разгледа както трябва. Черни, гарваново черни коси обрамчваха бледото и слабо лице с изумително правилни черти. Ако можеше да забрави какво е всъщност, Ротанов би я намерил дори за красива. Но с онази безлична стандартна хубост, в която човек трудно би открил нещо индивидуално. Трудно му беше да определи възрастта ѝ. Кожата ѝ беше неестествено бледа и прекалено гладка, без нито една бръчица.

Кухнята съответствуваше на цялото жилище. Някой беше извил ръждясалите водопроводни тръби, над изкорубената електрическа печка висеше малка замразителна камера. И макар че електрическият

шнур, който знае защо, прекъснат и изтръгнат от стената, се въргаляше до печката, той нямаше никакво отношение към камерата. Този модел трябваше да работи със самостоятелно хранене. Подобни замразители и досега се използваха в някои колонии. Ротанов отвори вратата и ледено облаче пара докосна раменете на непознатата. Тя подскочи като оживена и се отмести.

— Защо го направихте?

— Гладен съм. А тук виждам, че се е запазило нещо. — Той изпитваше зверски глад от мига, в който се събуди. В хладилника намери покрито със скреж неестествено розово месо и консерви. Именно на тях разчиташе. Нямаха етикети. Взе първата кутия, която му попадна. Оказа се грахово пюре със свинско. Започна да го гълта студено, както се яде сладолед. И докато дъвчеше тази ледена маса, от която му изтръпваха зъбите, продължаваше да наблюдава под око непознатата.

— Градът е построен от хората, нали? — попита я той колкото се може по-небрежно, за да не се досети какво значение има за него следващия, вече готов въпрос.

— Разбира се. Те изоставиха всичко тук, после идваха няколко пъти, но това беше много отдавна.

— И оттогава... Искам да кажа кога за последен път сте виждали човек?

Не успя напълно да скрие вълнението си.

— Доколкото знам, тук вече няма хора. Всички са отишли в гората. После години наред имаше малки стълкновения между тях и нашите. Ако някой е оцелял, той е там, в гората.

Ако приемеше, че Филин му е казал истината, можеше да намери хората. Но нямаше защо да ги търси в града. Той внимателно си припомни срещата с Филин — разбира се, и стрелбата на улицата, и всичко останало е било нагласено специално за него. Не му се вярваше да са го пуснали ей тъй, сигурно са намислили нещо и искат да го използват. В такъв случай и Филин може да е подставено лице, пешка в играта, която разиграваха с него. Но нали все пак щеше да забележи поне някоя подробност или дреболия като онова бръмбарче например... Но за нищо не се сещаше. Жалко, че тогава не беше понаблюдателен. Наистина нямаше особени причини да внимава, пък и самата обстановка, тъмният склад, бягството по улиците, стрелбата...

Не беше изключено и да греша и ако Филин е един от тях... Когато се спотайваха зад оградата, като че ли имаше нещо... Мирис... Да, мирис на човешка пот. Едва ли са се сетили и него да подправят.

Може би още имаше надежда. На всяка цена трябваше да намери мястото, за което спомена Филин. Навярно там е последният укрепен плацдарм, мястото, където хората се сражават до последния си дъх с тази враждебна планета.

— Кажете, защо воювахте с хората? С какво ви пречеха?

— Ние ли? Никога не сме воювали с тях. Само се отбранявахме, защото хората искаха да ни унищожат.

— Да ви унищожат ли?! Как са могли да се стремят към това, когато са били една шепа, а вие...

— Тогава бяхме по-малко от тях. Отскоро сме повече, в началото, когато избухна войната... Не, не знам коя беше причината за войната, но те бяха виновни. Хората вероятно са много зли.

Той я гледаше, без да крие изумлението си. Не беше очаквал да чуе подобно нещо. По неподвижното ѝ лице не можеше да разбере какво чувства. Дори очите ѝ бяха безизразни, студени и празни, сякаш бяха две парченца лед.

— Но в такъв случай, ако всичко, което казваш, е истина, ти би трябвало да мразиш хората, и мен в това число. Не е ли така?

— Защо? За мен то няма никакво значение. Сигурно на нашите им е било интересно да победят, на всъщност това не е важно. Ние не чувствуваме болка. Омраза, мъка, страх — те са чужди за нас. Ние не сме хора, вече ти казах. Само външно. Затова ни е все едно. Дневният сезон е твърде кратък, след него идва нощният и нас няма да ни има. Ето защо, струва ми се, войната забавлява нашите. Не съм сигурна, че употребих точната дума, за да ме разбереш. Във всеки случай им е интересно. Но да те мразя? Не! Защо? Нали всичко е само игра...

— А хората?! Войната за тях не е била игра! Те наистина са умирали и са проливали кръвта си, която ти не притежаваш! — Той почти крещеше.

— Тяхна си работа. Те предизвикаха войната.

Той замълча. Чувствуваше, че през цялото време се блъска в някаква стена, вече нищо не разбираше, беше попаднал в задънена улица, след която започваше нещо съвсем чуждо за него, някаква дълбока яма. Дори не забеляза кога преминаха на „ти“. Разбра, че е

безсмислено да се възмуцава и да спори. В нейния свят човешката етика нямаше никакво значение. Та тя и думите подбираше с мъка, за да може по-ясно да му обясни. Явно няма да може да проумее всичко докрай и сигурно никога няма да успее, но все ще се добере до нещичко, когато научи как е започнало всичко и откъде са се появили на планетата тези човекоподобни същества, които тъй и не приличаха на хора.

— Вероятно е време да тръгваш?

— Закъде?

— Нали искаше да се измъкнеш от града?

Ротанов беше готов да се закълне, че не ѝ беше споменавал такова нещо.

— Сега е най-подходящото време — слънцето почти се скри. Нашите вече са се прибрали, но подземната магистрала още работи и ако искаш, ще ти покажа пътя.

— И това ли е игра?

— Не разбирам.

— Ами че си готова да ми помогнеш?

— Ти не си като останалите хора. Не носиш пистолет и умееш да скриваш чувствата си. Това ми харесва, но все пак си прав. Игра е най-точната дума. Всичко, което става около нас, е игра. Изменят се само правилата, понякога и играчите, често тя се ръководи от природните закони, но същността не се променя. И тъй, ще тръгваме ли?

Тя го преведе по стълбите в задния двор. Кабината на подземната магистрала се оказа в съседната къща. Непознатата набра под схемата от линии комбинация от няколко цифри. Той не я попита за нищо, реши напълно да ѝ се довери. Беше любопитен да разбере каква посока ще избере. Добре разбираше, че от това ще зависи отношението му към всичко, което казваше тя.

Когато мълчеше, човек можеше да я вземе за статуя. Не помръдваше нито един мускул, дори гърдите ѝ не се повдигаха, сякаш не дишаше. Кой знае защо, не се решаваше да я попита за това. В кабината пак миришеше на старо дърво и на машинно масло, и на всичко друго само не на човешка пот. Естествено тя не употребяваше парфюм, просто не ѝ беше необходим. Ротанов чувствуваше, че кабината скоро ще спре и тогава ще започне, както се изрази тя, „съвсем друга игра“. Може би повече нямаше да я види. Странно, но от

тази мисъл не излита облекчение, сякаш нейното общество не му тежеше, макар прекрасно да съзнаваше, че това е неестествено, и да разбираше онези, които веднага се хващаха за пистолета, когато срещаха подобни човекоподобни същества. Колкото повече е човешкото в тях, толкова е по-страшно. Наистина по-добре да си имаш работа с гигантските жаби от Арктур... Но ако се имат предвид разумът, логиката, тогава, разбира се... А и тази едва забележима добре прикрита тъга... Въпреки всичките и приказки, че за нея чувствата са нещо непознато, въпреки подчертаното равнодушие, а може би тъкмо затова...

— Как се казваш?

— Нямам име.

— Как така нямаш?

— Когато към мен се обръща някой от нашите, винаги разбирам, че той има предвид именно мен. А с хора не ми се е случвало да общувам. Но ти можеш да ме наричаш както искаш, измисли ми име, ако е необходимо.

— Май е излишно. Нали няма да се видим повече? — попита той.

— Не знам. Всичко зависи от развитието на играта, която вие, хората, наричате живот. Ето че пристигнахме.

Вратата на кабината се отвори и той видя зелена гора, разпростряла се на два-три километра, и обширно голо място, покрито с червеникав прах. Нямаше съмнение, че вече не бяха в града. Той понечи да излезе, но като видя, че тя не помръдва, остана.

— Връщаш ли се?

— Да. Няма какво да правя тук.

— Ако ми потрябваш... Как мога да те намеря?

— Невъзможно е. Та аз не знам къде ще бъда утре. — Тя се обърна и натисна копчето. За последен път пред него се мярна нейното лице, полузакрито от разпилените и коси, сетне вратата на кабината се хлопна и той чу глухия шум на задвижените механизми. Дори не успя да се сбогува и едва сега, когато тя си замина, без да каже нищо, той разбра доколко това нямаше значение.

Огледа се. Виолетовото слънце наполовина се беше скрило зад хоризонта.

„Какъв дълъг ден — помисли си Ротанов. — Само един ден, но ми се видя като вечност...“

Далеч на юг планинските върхове разкъсваха зеленината на гората и се устремяваха нагоре като бивни на огромно животно. Между гората и предпланините се простираше ивица ничия земя и макар че нямаше истински фронт и никой не беше обявявал война, ивицата беше тук. Предните постове на колонията бяха разположени сред редките храсталаци от увивни преплетени растения. От склона, там, където започваха първите пещери, патрулите не се забелязваха. Дългогодишната всекидневна опасност беше научила хората постоянно да бъдат нащрек. Пред входа на една от пещерите беше застанал висок побелял старец. Вятърът развяваше дългите му объркани коси, играеше си с брадата и полите на късата му кожена куртка. Старецът си мислеше колко много безполезни за живота неща са научили хората през тези години, докато той бавно остаряваше. Спомни си и за своите отдавна починали родители. Те бяха преодолели бездната, разделяща звездите една от друга, за да намерят тук нов дом. „А какво стана? Натъкнахме се на неизвестно... Някъде дълбоко в душата си смятахме, че светът е създаден специално за нас, за наше удобство, дори и далечните звезди... Но не беше така, а ние не го разбрахме веднага. Изгорихме всички мостове подире си. Когато се случи нещастieto, вече не можехме да се върнем и трябваше да приемем наложената ни война.“ Този свят с всичките му неприятни страни и ужаси стана негов дом. Беше роден тук и сега се измъчваше, че от година на година педята земя, която принадлежеше на хората, все повече и повече намаляваше, сякаш кръгът се затваряше. Когато беше млад, границите на колонията достигаха далеч на север, отвъд гората, а сега нещата вървяха все по-зле и по-зле и той не виждаше изход. Порано тук нищо не минаваше без негово участие, но напоследък, макар че все още беше председател на съвета, по всички въпроси се обръщаха към друг човек. Опитваше се да пропъди лошото си чувство към инженера, защото се страхуваше, че няма да е справедлив, но въпреки това мислено го упрекуваше за ненужните стълкновения, които понякога довеждаха до нови жертви. Ако се заслушаше, отдолу, откъм

втория етаж, се чуваше нестихващото боботене на машините, произвеждащи оръжие. Оръжие — ето всичко, което им остана. Земята ги беше забравила... В началото, когато градът, енергостанциите и корабната радиостанция бяха още в техни ръце, те се опитваха да изпратят сигнал. Но не получиха отговор. Инженерът каза, че Земята си има достатъчно грижи и те трябва да разчитат единствено на собствените си сили. Ала инженерът беше твърде млад, откъде можеше да знае какви бяха хората, които някога ги пратиха тук да завладяват нови звезди...

Той погледна часовника си. Наближаваше шест часът. А съветът беше свикан за седем. Всеки път, когато имаше заседание, сърцето му се свиваше от тревога, защото не знаеше каква нова неприятна изненада го очаква. Инженерът не пропускаше случай да затвърди позициите си, да изтръгне нови отстъпки от съвета. Защо иска да се добере до цялата власт? За какво му е? За да ускори поражението им? Той не разполагаше с факти, водеше го само интуицията на стар, много претеглил човек. „Всъщност това е твърде малко, за да не одобрявам онзи, който ще ме смени на поста...“

Той бавно вървеше нагоре по пътеката към седловината, където заседаваше съветът. Трябваше да изкачи петстотин метра и с всяка измината година все по-трудно преодоляваше пътя, сякаш склонът ставаше по-стръмен, а разстоянието подълго. Тук, на високото, растителността оредяваше, но затова пък се дишаше толкова леко, колкото и долу. Необятната плътна атмосфера беше наситена с кислород. Той често мислеше за планетата като за гостоприеман дом с гъсти гори, реки, пълни с пресноводни скариди, и въздух, пренаситен с кислород... Като че ли този дом дълги години е чакал стопаните си и най-после ги е дочакал. Заповядайте, живеете в мир и сговор. И те влязоха в него, седнаха на трапезата, само забравиха, че домът е чужд. Забравиха... и скъпо заплатиха за своята доверчивост.

Пещерите свършиха. Пътеката сега се виеше покрай ниски храсталаци, през които тук-таме се мяркаха безразборно пръснатите дървени къщички на младоженците. По-възрастните смятаха за губене на време построяването на къща за един сезон, до спускането на мъглите. А и младите все по-рядко можеха да си позволят такъв разкош.

Щом пътеката прехвърли височината, пред очите му се откри позната картина. Широката каменна чаша се спускаше терасовидно надолу и там, сред живописно изваяните от природата скални блокове, около студения извор бяха подредени пейките на съвета. Тук всичко напомняше за суровата простота на първите години походен живот, когато победата изглеждаше въпрос на месеци, а епидемията и последвалата я война само едно тъжно недоразумение. Старецът слезе до ручей. Както винаги, и днес пристигна преди всички, за да постои сам. Но на пейката вече седеше докторът. Така наричаха ръководителя на научната група, може би защото в неговите задължения влизаше и грижата за ранените и болните, които от година на година намаляваха. От бойното поле на тази странна война рядко се връщаха ранени. Докторът беше слаб, нервен и небрежен, въртеше в ръце чвореста пръчка, с която рисуваше по земята някакви криви муцуни, но старецът знаеше, че някога той не беше такъв, на младини беше общителен, вдъхващ надежди учен, но когато от поредния бой не се върна единственият му син, докторът се промени. Не веднага, а постепенно. Отначало се опитваше да заглуши мъката с работа, с трескаво търсене на кардинално решение на многобройните проблеми. Ала непрекъснатите неуспехи все повече и повече го сломяваха и лека-полека той се предаде. А може би само така изглеждаше? Изобщо докторът беше странен човек. Понякога си мислеше, че в него е скрита навита пружина, която чака своя час, за да изхвърли на свобода натрупалата се сила.

Председателят се приближи и седна до доктора. Не се поздравиха, не размениха помежду си нито една дума. През дългите години на съвместна работа и борба мълчанието им говореше повече от думите. Докторът продължаваше да човърка с пръчката си твърдата, сякаш направена от стоманена тел четка на късата трева, а председателят гледаше как от планинските склонове надолу се срива синкав водопад от плътен въздух. Пристигнаха още трима членове на съвета. Завеждащ секторите производство, доставки и охрана. Нямаше ги още Филин и инженерът. Но Филин рядко присъствуваше на заседанията. Ловците водеха чергарски начин на живот и в почивката между две акции се криеха в горите и блатата около града. Инженерът закъсняваше. Правеше го доста често, вероятно за да подчертае за

пореден път колко непосилни са работата и отговорността, с които се е нагърбил.

Закъснението се превърна в един вид психологическа подготовка и председателят съжали, че на заседанието няма да присъствува Филин. Неговото мнение доста се ценеше. Производственият сектор беше подчинен на инженера, наскоро той успя да се добере до действителното управление на охраната. Оставаха докторът и завеждащият доставките, който беше подчинен на Филин, но в негово отсъствие и тук се разпореждаше инженерът. Три гласа срещу три, ако Боран, завеждащият доставките, запази неутралитет. Всичко щеше да зависи от това, какво щеше да поиска инженерът този път. Най-после на пътеката се появи познатата мършава фигура на инженера. За кой ли път председателят се запита с какво му е неприятен този човек.

Среден на ръст, подвижен и делови, с белег на лявата буза и тъмни очила — лицето му изгоря в една от схватките и сега не ги сваляше. Дълбоките бръчки около устните придаваха на лицето му неприятно изражение на погнуса. Но не външността беше най-важното...

Заседанието започна спокойно с обсъждане на текущите въпроси. Дълго умуваха как да превозят поредната партида материали, плячкосани от ловците. Както винаги, транспортът куцаше, не достигаха и хора. И това послужи на инженера като трамплин за поредната му нападка срещу научния отдел.

— С колко души разполагате? — обърна се той към доктора.

— Все с толкова, нима не знаете? Още не сме се научили да създаваме хомункулуси.

— Тогава може би сте постигнали успехи в никоя друга област? Искам да знам с какво се занимават вашите хора и защо трябва да храним безделници, докато...

Спорът се разгорещи. Председателят се опитваше да не ги слуша и си мислеше за нещо свое: „Интересно какво иска всъщност? Да се надявам, че не се домогва до председателското място. Той е делови човек и чудесно разбира, че колонията няма да издържи дълго, че тук нещо не върви. И всеки път едно и също. Заплашва, че заводът ще спре да работи. Като дамоклев меч виси над главите ни този завод и няма какво да кажем, защото доводът му е неопровержим.“

Ако заводът спре, колонията ще загине и не утре, не след година-две, а веднага. Тъй и не успяхме да натрупаме достатъчно резерв от боеприпаси и оръжие, но защо? Защо след всяка кратка почивка запасите безследно изчезват?“

Ето и сега разговорът се въртеше около последното стълкновение в долината. Само преди минута председателят не възнамеряваше да взема думата, но случайно знаеше точното количество на изразходваните боеприпаси. „Да можех поне веднъж да го улича в явна измама! Но инженерът е твърде умен, навреме ще се изплъзне, ще намери някакво обяснение.“ Никой няма да повярва, че го е направил злонамерено. И той самият не вярва в това. Човек не може да желае собствената си гибел, а предателството е изключено, защото синглитите не се интересуват от предатели. Те вероятно дори не разбират какво означава тази дума. Но къде все пак пропаднаха боеприпасите?

— Келер, през тия два дни имало ли е стълкновения, в които да сте изразходвали допълнителни боеприпаси? Постарайте се да дадете точни обяснения. Много е важно — обади се неочаквано председателят.

„И бездруго разбира, че е важно. Е, хайде, давай, капанът е поставен, рано или късно трябваше да се случи, кой си ти всъщност, инженер Келер?“

— Дали сме изразходвали... Да, разбира се, всичко съм записал, точно не помня.

— Помъчете се, моля ви, припомнете си съвсем точно. Къде, колко, кога. Всичко до последния сандък.

— Добре. Ще ви дам пълен отчет. Но ви предупреждавам, няма да търпя на съвета вместо да се върши работа... Трябва да взема документите.

Инженерът тръгна, членовете на съвета уплашено млъкнаха. Едва ли някой предполагаше как ще се развият събитията по-нататък. Възползувал се от паузата, докторът седна до председателя. Никой не гледаше към тях, повечето бяха навели глави. Всички разбираха, че след няколко минути ще настъпи краят на дългогодишния двубой между председателя и инженера.

— Ако донесе някакви документа, всичко пропада.

— Знаем. Но няма да донесе. Или ще ни покаже фалшиви.

— Ще стане още по-лошо, защото ще се върне с охрана.

— Твърде рисковано е. Няма да му го простят. Но дори и да ги доведе, най-после всичко трябва да застане на мястото си. Това е първият случай, когато мога да го заловя на местопрестъплението.

— Никой няма да ни подкрепи. В негови ръце са жизнено важни центрове, снабдяването, охраната, производството...

— Често си мисля как можа да се случи?...

— Какво по-точно?

— Как този човек, когото никой не обича, съумя да заграби такава власт?

— Келер е енергичен, жесток, находчив. В сложни условия, когато се води бой, хората нямат избор и смятат, че така трябва да бъде.

Членовете на съвета по един, по двама напускаха своите места. Никой не желаше да участва в разправията, която щеше да стане след малко. Отделу дочуха шума на колата. После видяха как тя се заклатушка на завоите и стремително се понесе надолу.

— Инженерът си замина!

— Бях сигурен, че сега няма да предприеме нищо. Почти всички негови хора са на трети пост.

— Утре заранта ще се върне.

— Да, но ако дотогава не се появи Филин, не ни чака нищо добро.

Щом завърши работният ден, Ана забърза към изхода по дългия подземен коридор. Днес тяхната десетка беше дежурна в шивашката работилница. Еднообразната работа умори момичето и то искаше час по-скоро да се измъкне на свобода, за да не губи от скъпоценното време, което оставаше до залеза на слънцето. По ниските подземни сводове вместо лампи бяха окачени светещи плодове, набрани от тукашните храсталаци. Жълтеникавата им светлина едва осветяваше пода, затова пък големите плоскости на кристалите в стените пламтяха с безброй тайнствени искри. Ловците носеха плодовете някъде отдолу, а Ана нито веднъж досега не беше слизала по-ниско от охранявания етаж. Едва след като минеха двата стадия и издържеше успешно изпитите, щяха да я вземат за първи път в долния патрул. В колонията

не правеха разлика между мъже и жени, всички имаха еднакви права и задължения. Но по-възрастните се мъчеха да опазят неопитните младежи от многобройните опасности, които криеше Синята гора. Правилата бяха строги и никой не смееше да ги наруши. Ана ще трябва да прекара още два безкрайно дълги сезона на мъглите в херметично затворените подземия, овладявайки сложната военна наука, преди да научи нещичко за огромния сияен свят, ширнал се наоколо. А засега нейната малка територия се ограничаваше с подземните галерии, площадката пред пещерата и пътеката до високопланинското езеро, в което ловяха скариди. Скоро и него нямаше да го има. До сезона на мъглите оставаха само две седмици. Още отсега, щом паднеше мрак, затваряха всички входове. Мощните излъчватели и силовото защитно съоръжение скриваха хората като броня. Все по-дълги ставаха нощите и все по-кратки дните... След две седмици слънцето за последен път щеше да се покаже иззад хоризонта и тук, в южното полукълбо, щеше да настъпи безкрайна шестмесечна нощ. Сезонът на мъглите. Тясната пътека изведе момичето до езерото. Неговата продълговата зелена чаша се простираше пред нея, обкръжена от червеникави скали. По върховете тук-таме вече се виждаха бели петна от сняг. Въздухът ставаше все по-студен. До залез слънце оставаха близо пет часа, имаше достатъчно време да налови скариди и да се изкъпе. Ана плуваше добре и обичаше да се къпе в щипещата ледена вода. Момичето отвърза пластмасовата плоскодънна лодка и рязко се отблъсна. Край десния бряг до скалите бяха оставени няколко лодки, но на нея ѝ се искаше да бъде сама. През дългите месеци на нощно заточение в тесните подземия хората се бяха научили да ценят кратките часове на самота. Лодката се движеше бързо и леко се подчиняваше на двулопатковото весло. Ана я насочи към теснината в края на езерото, там, където започваше Белия каньон. Ненаправно го наричаха Белия — прехвърлилата се през преградната стена вода побеляваше от пяната по своя стремителен път надолу. Грохотът на потока заглушаваше всички други шумове и човек трябваше да притежава голямо майсторство и точно око, за да може да удържи леката лодка на онази невидима граница, където силата на устремилата се към стената вода ставаше непреодолима. В бързея хващаха със стръв най-едрите скариди. Ана метна въдицата далеч встрани, с рязко загребване на веслото обърна лодката с кърмата към преградната стена

и започна да гребе срещу потока. Течението отнесе въдицата към подводните скали и скоро тя усети първото подръпване.

Скаридата приличаше на парче дебел салам, съставен от разположени един над друг сегменти. Тя нямаше нито крака, нито щипки. Само мощна опашка и голяма зъбата паст. Тежеше близо два килограма и Ана положи доста усилия, за да я издърпа през борда с една ръка, като същевременно удържаше лодката на едно място. Тя хвърли още два пъти въдицата и скоро на дъното на лодката се намери още една скарида. При следващото мятане въдицата се закачи. Тя отпусна влакното и се опита с рязко движение встрани да освободи кукичката — нищо не излезе. Направи още два-три безрезултатни опита и се наложи да извади ножа, за да пререже влакното. Остър поривист вятър я шибна в лицето, времето се разваляше. Явно нямаше късмет. Ана ядосано преряза влакното. Загреба силно, но лодката почти не се помръдна. Отначало момичето не се разтревожи. Наведе се по-ниско и бързо заработи с веслото. Но минаха пет минути, а се беше придвижила едва с метър. За да се измъкне от бързея, трябваше да се отдалечи поне на десетина метра и Ана разбра, че няма да и стигнат силите, за да ги преодолее. Лодката имаше малък, но мощен електрически мотор, ала тя не обичаше да го използва, предпочиташе веслото. Но тук, пред преградната стена, не биваше да се шегува с течението. Тя включи мотора, носът се повдигна и лодката се понесе напред. Но само за миг... Почти веднага равномерното боботене премина в проточено виене, съскане и накрая настъпи зловеща тишина. Лодката полетя към теснината. Ана се бореше отчаяно, но усилията ѝ бяха напразни. Загуби твърде много време, докато запали отново мотора. След няколко секунди ярката лодчица, мярвайки се за последен път върху гребена на стената, се понесе надолу в клокочещата вода. Тя веднага разбра, че не е чак толкова трудно да се справи с течението. Трябваше само да се държи по-далеч от бреговете. Тук нямаше нито подводни камъни, нито плитчини, ала водата буйно течеше по дъното на каньона.

Не и остана време да се изплаши. Цялото ѝ внимание беше насочено към управлението на лодката. Спомни си, че някои ловци използват този път, когато много бързаха. Надолу потокът постепенно се укроти. Водата забави своя ход, скалите на дефилето вече не бяха толкова стръмни. Щом успя да се задържи в средата на

бързея, без да разбие лодката в първите, най-опасни метри, всичко можеше да мине благополучно... Ана се мъчеше да не мисли, че Белия каньон свършваше далеч, в средата на Синята гора.

Когато остана сам, Ротанов се ориентира по слънцето. Беше безсмислено да се връща при кораба — там сигурно го очакваше засада. Сега му оставаше само един път — този, който му посочи Филин. Четиридесет километра, то се знае, бяха много, при това скоро щеше да падне нощта, а той не познаваше тази гора. Жалко, че нямаше оръжие, щеше да се чувства по-сигурен. По данни на автоматичните разузнавачи, които бяха изследвали планетата много време преди първите заселници, тук нямаше едри животни. Но Ротанов нямаше вяра на отчетите, при това тези бяха толкова стари. Непознатата гора винаги крие множество опасни изненади. С първите крачки започнаха и неприятностите — тревата в младата горичка не се превиваше под тежестта му, предпочиташе да се забива в подметките му. Представи си какво ще стане, ако потича бос. Младата горичка почти изцяло се състоеше от познатите му „плъстени“ храсталаци, оплетени сякаш от стоманена тел. По своя строеж дърветата напомняха земните палми. Ниско люспесто стъбло и огромни листа, устремили се високо нагоре. Той вдигна глава и дълго разглежда тези листа, които приличаха на криле на прилепи, прорязани от виолетови жилки, с полупрозрачна ципа. Слънчевата светлина, която проникваше през тях, придобиваше неестествен виолетов оттенък и вероятно по тази причина всичко наоколо изглеждаше някак чудновато, също като театрален декор. Ротанов съжали, че не може да е зрител, защото добре знаеше какви „актьори“ се появяват от време на време на такава сцена.

Най-лесно бе да тръгне през гъсталака покрай реката, край брега той обикновено оредява. Не беше трудно да открие реката при тази мочурлива почва. Сега трябваше само да определи общия релеф на местността и да намери вододела. Растителността ограничаваше видимостта и Ротанов избра едно по-високо дърво. С лекота се покатери по люспестото му стъбло. Интересно дали щяха да го издържат листата? Той окачи колана си върху една дебела водниста дръжка и увисна с цялата си тежест. Листът дори не се наклони. Значи можеше да опита... Макар че непознатите дървета понякога поднасят

изненади, ако си отваря очите... Дървото изглеждаше съвсем миролюбиво. Той сложи крака си върху една дебела люспа на ствола, все едно че беше стъпало, и внимателно се повдигна, готов всеки миг да отскочи встрани. Но не се случи нищо.

Още една крачка нагоре и отново почивка — всичко вървеше добре. След четири-пет минути стигна до долния ред листа и едва тогава почувствува някаква миризма. Лъхаше на нещо сладникаво, неприятно, но миризмата не беше силна. Ротанов размисля близо минута, сетне продължи да се катери към върха. Още два метра и вече можеше да се огледа. Миризмата беше натрапчива, възсладка и през цялото време едва забележимо се променяше. Не би могъл да определи точно каква е, но му беше позната. Може би на мърша или на барут, а може би на кръв... Леко му се замая главата. Време беше да слиза, но вече бе стигнал целта — едно последно движение и в широкия чатал между листата отдясно блесна реката, съвсем близо. Той засече посоката и като се мъчеше да не диша с нос, започна да се спуска надолу. Проклето дърво!

Миризмата проникваше през стиснатите му зъби, просмукваше се през всички пори на тялото му, когато забеляза дебелите възли по листата, пълни с жълтеникав сок. Миризмата явно идваше от тях. Сега пък му замириса на желязо. На ръждиво желязо. На боя. На метал и барут. Миризмите се носеха на вълни една подир друга в строг ред и оформяха някаква картина. Сякаш дървото искаше да му каже нещо. Глупости... Просто му се виеше свят и по-скоро трябваше да слезе на земята, оставаше му съвсем малко, пет-шест метра, но той вече виждаше — стоманената грамада тежко приседна на гъсеничните си лапи, разтворила широкото си гърло към синьото безоблачно небе. Обилно смазано, добре поддържано металическо чудовище, натъпкано до краен предел с кръв и смърт. Около него бяха застинали дребни човешки фигурки, неподвижни, както и цялата картина. Вятърът се засили и стоманената грамада се разлюля, разлетя се на парчета. Той висеше на една ръка, пръстите му се вдървиха, главата му бучеше. Бързо преодоля последните метри, скочи на земята и избяга встрани. Краката не го слушаха, главата му се въртеше, гадеше му се. Трябваше му няколко минути, за да дойде на себе си. Картината беше твърде ясна, твърде реална... Картина, нарисувана от миризма? Дърво художник? Или фотограф? По-скоро последното.

За да бъде изобразено това тромаво чудовище, то трябваше да се види отнякъде. Старинно реактивно оръдие. Ето какво бе гърмяло там, над града! Значи те водят истински бойни действия, използват тежка артилерия... Почакай, но дървото не е могло да види, то няма очи, или е могло? Предаване на видеоинформация с помощта на миризми? За тази цел е необходим сложен приемник, много сложен. Например като човешкия мозък, само тогава това дърво би имало значение, и то едва ли се е появило в резултат на обикновена еволюция. Еволюцията не създава безполезни неща. Тук всичко бе сложно, твърде сложно, заслужаваше си човек поне отгоре-отгоре да се запознае с онова, което бе скрито под повърхността, наглед съвсем просто...

Само след четиридесет метра Ротанов се натъкна на ръждивия изкривен скелет на реактивното оръдие. Ако се съди по дебелия слой ръжда, то бе престояло тук не година и две и ако не беше картината, която видя от дървото, той не би могъл да определи дори типа на тази конструкция. Някой с настървение беше нарязал на парчета металното тяло, после бе разхвърлял на всички страни ламарината от обшивката и беше стопил и прегънал направляващите плъзгачи. Но докато разглеждаше ръждясалата купчина метал, той все още виждаше добре поддържаното металическо дуло, насочено право нагоре. Изглежда планетата притежаваше необикновена памет. Кой ли бе засадил тези дървета и защо? Ротанов още веднъж обиколи мястото на битката. Времето и влагата бяха заличили всички следи. След десетина години и този скелет ще се превърне в жълтеникав прах, вятърът ще го разпилее, ала дървото ще помни, ще пази в своите миризливи недра получената някога информация. За кого? Ротанов продължи нататък. До брега оставаше съвсем малко.

Огромна златист бръмбар жужеше високо и през цялото време нахално се въртеше около нея. Ана се опитваше да го прогони с камъни, но той не обърна никакво внимание на усилията ѝ и не спря да кръжи около набелязаната цел, която бе съвсем близо до нея. Бяха минали не повече от пет минути, откакто се измъкна от потока. Течението я отнесе далеч. Твърде далеч...

И сега, мокра до кости, тя трепереше от пронизващия студен вятър. Стоеше на края на брега, рискувайки отново да падне в бързея,

но не смееше да направи нито крачка, защото непосредствено зад нея се извисяваха гигантските дървета с виолетови листа. Синята гора...

Дори и най-опитните ловци не смееха да нарушат нейния покой по това време. Попаднеш ли веднъж в нея, смятай се за отписан. Никой не се бе завръщал от гората нощем непосредствено преди да настъпи сезонът на мъглите. Значи и тя нямаше да се върне. До залез слънце оставаха два часа. Огледа се. Носът на лодката здраво се беше вклинил в дълбока цепнатина. Веслото се счупи, а и лодката се пропука от последния удар. Там беше чантата. Трябваше да запали огън, да се изсуши и поне малко да се постопли. Просмуканите със смола клонки се разгоряха с равномерен димящ пламък. Ловците казваха, че е много опасно да се пали огън в гората, но тя съвсем се беше вдървила от студ. Сега огънят щеше да изсуши дрехите ѝ. Почувствува как живителната топлина постепенно прониква в тялото ѝ и продължи да хвърля съчки. В чантата освен сухите питки и запалката имаше и три ръбести стоманени цилиндъра. Тежки и напълно сигурни наглед. Протонните гранати, последната ѝ защита. Помисли си, че, общо взето, се държи добре, почти спокойно се готви за неизбежното и веднага се досети защо е така. Тя просто не вярваше, че светът може да изчезне за нея, не вярваше, че днес за последен път вижда залеза на слънцето. Гората се бе притаила съвсем близо до нея, мълчалива и равнодушна, дори бръмбарът излетя нанякъде, подплашен от дима. Дърветата стърчаха на това място сигурно от хиляда години. Бяха се появили векове преди хората да пристигнат тук и щяха да останат на планетата, когато нас вече нямаше да ни има.

Неканени гости, пришълци — ето какви сме ние в тази гора, която чака своя час и скоро... Скоро тук нямаше да има хора и всичко щеше да се върне в някогашното положение. Почти веднага Ана си спомни за горите в далечната Земя. Беше ги виждала само на кино. „Не ще и съмнение, че те са една красива измислица... земните гори... Там можеш да запалиш огън и да седиш край него цяла нощ, без да се страхуваш от нищо.“ Тя здраво стисна в ръка последната си защита — чантата с гранатите — и хвърли в огъня нови клонки. Пламъкът създаваше илюзия за безопасност, прогонваше по-надалеч кръга от сгъстяващата се тъмнина.

Червеникавото зарево, което се виждаше на километри на открития бряг, озари върховете на дърветата като някакво предизвикателство. Може би за първи път от хиляда години насам гората се учудваше на наивната дързост на човека? Или тя не беше в състояние да се учудва на нито една планета? Във всеки случай в дебрите и нещо се размърда, нещо жилаво и безформено, подобно на лепкаво кълбо мъгла трепна и падна, оплете се в трънливите храсталаци, подскочи веднъж-дваж и отново безсилно се отпусна на бодливата трева, разля се по нея, на малки ручейчета се процеди надолу до земята и заплашително запълзя насам, към огъня. Вече втори час Ротанов вървеше покрай брега. Понякога шубраците като непроходима стена стигаха почти до водата и тогава трябваше да заобикаля далеч, но, общо взето, пътят стана по-лек. Реката непрекъснато криволичеше. Известно време течеше право на юг, после рязко свърна встрани. Ротанов продължи по брега, надяваше се, че реката пак ще промени посоката си. Но това не стана и той вече се канеше да я изостави, когато забеляза в короните на далечните дървета червеникави отражения, които му заприличаха на отблясъци от огън. Повървя още малко, после предпазливо разтвори бодливите храсти и видя едно момиче, седнало до запален огън. „Почти идилия. Какъв спокоен земен пейзаж. Дали не чака мен?“ След срещата в града вече нищо не можеше да го учуди. Ако чакаше него, глупаво беше да се крие. Ротанов бавно излезе на открито. Момичето веднага скочи, като притискаше към гърдите си малка черна топка.

— Не се приближавайте!

Той спря. Гледаше побелелите и пръсти, които стискаха черния цилиндър.

— Така ли е прието при вас? Да посрещате всеки с оръжие? Пуснете предпазителя! — почти злобно извика Ротанов и тя се подчини. Може би й подеждуваха умората и злобата в неговия глас. Той дори не се опита да разбере какво, по дяволите, търси тук при този огън сред замрялата преди залеза гора. Започнаха да му дотягат всички тия истории, всички тия момичета, които приличаха на работи с човешка кожа, под която нямаше плът... Ротанов приближи до нея, клекна и протегна премръзналите си ръце към огъня. Поне той бе истински, нямаше измама. С крайчеца на окото си забеляза, че

момичето отстъпи назад, когато той дойде близо, и ръката и отново се напрегна, посегна към цилиндъра.

— Не правете глупости. Не са ви пратили тук, за да хвърляте бомбички.

Най-после той откъсна очи от огъня и я погледна в лицето. Побелелите ѝ устни и широко отворените ѝ втренчени очи изразяваха ужас. Другите, които той срещна в града, не проявяваха подобни емоции, може би само Филин... Изведнъж го обзе съмнение.

— Досега никой не се е плашил от мен...

— Какво чакате?! — неочаквано извика момичето. — Но няма да успеете! Това е протонна граната и аз ще издърпам предпазителя, преди...

— Тук всички сте се побъркали. Отдавна. Лудница, а не планета. Какво ви е на крака? — Неговият въпрос леко я обърка, а той точно това целеше. Преди всичко трябваше да я успокои, от страх всеки миг можеше да издърпа предпазителя.

— Това ли?... Одраскала съм се, дребна работа, няма значение...

— Има. Кръв? Разбира се... Трябваше веднага да се досетя от какво се страхувате. Ето, вижте. Той се изправи и показа ръката си, с която току-що разтвори храстите. Върху кожата му ясно личаха следи от пресни драскотини. Очите на момичето помръкнаха, ръцете му безволево се отпуснаха и разтвориха, гранатата падна и се изтърколи в пясъка.

— Не може да бъде! Аз познавам всички, всички колонисти, те вече не са толкова много...

— Мене не ме познавате, защото пристигнах съвсем скоро.

— Пристигнали сте?! Откъде? — Гласът ѝ пресекваше от вълнение, от желание да повярва в чудото. Сега само чудо можеше да я спаси.

И тогава, като се усмихваше, той изсвири мотив от старата песничка за зелената планета, която някога е била своеобразен химн на онези, които са отлетели да покоряват нови звезди. Тя отрицателно заклати глава и той забеляза сълзи в очите ѝ.

— Не бива! Не, не може да бъде! Не може!

— Ето че най-после се намери човек, който да ме посрещне както трябва. Когато долита кораб от Земята, момичетата винаги плачат, само че плачат от радост...

И изведнъж тя му повярва, повярва му затуй, че те, лишени от всичко, измъчени, наплашени, все още не сложили оръжие, но почти загубили надежда, мечтаеха за този кораб, чакаха го, търсеха нощем малката огнена точица, която проправяше свой път между звездите. И сега настъпи реакцията. Ана почувствува как сълзите ѝ бликнаха като неудържим поток.

— Е, недейте... По-добре ми разкажете как се озовахте тук.

— Ей сега, почакайте. — Тя изхлипа още веднъж-дваж, обърна се и изтри лицето си. И неочаквано, без какъвто и да е преход, рязко попита: — А къде е вашият кораб, защо сте сам?

— Корабът ли? Той е далеч. Сега е в ръцете на онези от града. А долетях съвсем сам.

— Ами къде са оръжието, скафандърът? Впрочем скафандърът няма да ви помогне... Та вие нищо не знаете! — В гласа ѝ звучеше тревога, която неволно се предаде и на Ротанов. Вече беше посъсредоточена, готова да посрещне опасността лице в лице, както умееха да го правят всички те, деца на този жесток свят. — Загасете огъня, по-бързо... Вземете гранатата, онази, на пясъка. Знаете ли как да си служите с нея?

— Няма ли първо да ми обясните каква е работата?

— После. В чантата има карта, колко съм недосетлива... Трети пост е съвсем близо, на десетина километра. Дотам все още можем да се доберем. Най-трудното е да се прехвърлим през реката: трябва ни сал, защото от моята лодка почти нищо не остана.

— Обяснете ми все пак какво сте намислили, защо ни е сал?

— Базата е далеч, там, в планината. — И тя посочи с ръка към далечните върхове, вече забулени в синкав здрач. — Мене ме отнесе потокът. Но някъде тук наблизо нашите ловци имат временна база, наричаме я трети пост, ама не стойте така де! Търсете дървета за сала!

Дървесината беше лека като корк и бяха достатъчни само две дървета. Преди да отблъснат сала, Ана внимателно се огледа.

— Пригответе гранатата, но ще я хвърлите само като ви кажа. Ако се случи нещо, в чантата ще намерите карта и компас, отбелязала съм азимута. След десетина километра ще видите една самотно стърчаща скала, там е пещерата на ловците. Бъдете внимателен, като се приближавате към нея. Нощем те стрелят по всичко, което се движи. Непременно трябва да стигнете, чувате ли? На всяка цена!

— Успокойте се. Заедно ще стигнем дотам.

Ротанов почувствува как нейната топла, загрубяла длан стисна ръката му и веднага я пусна.

— А сега да тръгваме. И не говорете! Трябва да се послушвам. Понякога ги издава шумът...

Ана рязко се отблъсна с пръта и течението веднага подхвана сала. Слънцето се скри зад хоризонта и зарята тозчас избледня. Ромоленето на водата едва се чуваше под краката им.

Ротанов мълчеше и мислеше колко мъжество е необходимо на хората от тази планета, за да останат хора...

Салът сякаш се стопи в здрача. Бреговете вече не се виждаха, водата течеше безшумно и плавно, струваше им се, че стоят на едно място. Салът се промъкваше през плътна и сивкава като памук мъгла, която ги обгръщаше отвсякъде. Но ето че един по-силен тласък едва не ги събори във водата и почти веднага Ротанов видя отсрещния бряг, който бе на две крачки от тях. Ана скочи от сала и го зачака, обърнала лице към реката. Изведнъж зад гърба му се чу остро съскане, сякаш някой бе пуснал пара под високо налягане. Той рязко се обърна, ала забеляза само стелещата се над реката гъста мъгла. И все пак там имаше нещо, защото момичето замахна и хвърли гранатата в реката. Ослепителен синкав протуберанс се издигна високо нагоре и след това стана светло като ден. Ала Ротанов и сега не видя нищо. Той все още беше на сала. На различни страни полетяха разкъсани от взрива парцали мъгла, вдигна се пара и това бе всичко. В гърдите го блъсна гореща въздушна вълна. Силата и беше много по-слаба, отколкото можеше да се очаква след подобен взрив.

— Скачайте де! — извика Ана и той почти веднага се намери на брега до нея.

— Според мен нямаше нищо. Напразно изхабихте гранатата.

— Побързайте. Ей сега ще ни настигнат.

Близо тридесет метра те ожесточено си пробиваха път през бодливите храсталаци. Ротанов чувствуваше, че се задъхва. С всички сили се мъчеше да не изостава от нея. Плюл на мъжкото си самолюбие, той вече се канеше да я помоли да намали темпото, когато гъсталакът оредя и те излязоха на малка поляна. Ана се обърна и в същия миг той престана да я вижда, защото пред очите му се спусна мътна завеса. Имаше чувството, че върху главата му бяха излели кофа

с мляко. Чу, че тя извика, понечи да се спусне към нея, но не успя да направи и крачка, Ръцете и краката го слушаха, ала всяко движение му костваше огромни усилия, сякаш му бяха нахлузили плътен гумен чувал. Не знаеше ще може ли да се придвижи поне на метър, защото не чуваше и не виждаше нищо. Сетне в ушите му прокъртяха глухи ритмични удари, като че ли бяха включили метроном, нещо притисна слепоочията му. Но все още контролираше движенията си, а кръвта просто напираше в ушите му. Събрал всичките си сили, Ротанов отново се устреми напред, като се опитваше да се измъкне от странната маса, полепнала по цялото му тяло. Плътноста и налягането ѝ непрекъснато се променяха. Тя цялата пулсираше и ту се поддаваше на усилията му, ту се втвърдяваше и тогава не можеше да помръдне. Не разбра колко време продължи това — минута или час. Но след поредния опит да се освободи забеляза, че пелената пред очите му се разкъса и миг по-късно зърна звездното небе. Нещо белезникаво, подобно на кълба пара се стичаше по раменете му и падаше на земята, разливаше се по нея на гъст пласт с еднометрова дебелина и изчезваше нанякъде. Ана не се виждаше. Ротанов се сети за гранатата, която му даде. Последните остатъци от белезникавата гадост вече се скриваха в храсталаците. Той запрати гранатата след тях. За няколко секунди стана светло като ден. Ана лежеше напред поляната неестествено подвила ръка. Пулсът и едва-едва се долавяше, а лицето и при отблясъците на догарящите гъсталаци му се видя смъртно бледо. Ротанов безпомощно тършуваше по джобовете си, макар да знаеше, че не е взел аптекката си. Той я грабна на ръце, почти машинално намери по звездите необходимата посока и тръгна напред.

Филин се измъкна от града подозрително лесно, но това не го зарадва, защото след такава упорита улична схватка не можеха да го пуснат така просто, което означаваше, че му готвят нещо. Досега синглитите не смееха да ги преследват извън покрайнините. Те бяха майстори на изненадите. Да вземем за пример историята с пилота — колко умело организираха засадата. Дори той с богатия си опит не я забеляза веднага и те успяха да му отрежат пътя. Почти сигурно е, че са го хванали. Сега ще трябва да го освободят. Ако се беше случило по-рано, задачата нямаше да е толкова трудна. През лятото превъзходството в уличните битки беше тяхно. Съвсем друго е сега, непосредствено преди сезона на мъглите, когато нощем не можеш и носа си да покажеш от пещерите. Филин престана да размишлява, защото беше свикнал да решава практическите задачи в процеса на работата с действие, а не със сложни разсъждения. Знаеше, че щом се добере до своите и се върне с отряда в града, ще освободят пилота. Червеникавият прахоляк под краката му се смени с гладки полупрозрачни камъни. Огрени от залязващите лъчи на слънцето, те изглеждаха красиви. Множество цветни зайчета играеха по полираната повърхност на като че ли осветените отвътре камъни. Той не обичаше това място. Камъните бяха хлъзгави и при всяка крачка отскачаха, тъй че човек трябваше да е необикновено пъргав, за да мине оттук.

Скоро щеше да се покаже четвърти пост. Камъните свършиха и той започна да се провира през храсталаците, които обграждаха поста. Такива постове опасваха целия град в радиус от десет километра и служеха като опорна база за дневните операции. Но през нощта там нямаше хора. Четвърти пост бе поставен неотдавна, два дни преди последното му отиване в града. Още не го бяха използвали, а Филин предпочиташе да подбира за връщане тъкмо такива резервни постове, които не бяха известни на синглитите. Дългите години война го бяха научили да бъде предпазлив. Постът представляваше малка дървена къщурка, свряна в дебрите на гората. Там трябваше да дежурят трима. Той не помнеше всички. Лично бе назначил само старшия на групата и

това беше Гей, младеж, на когото Филин тайно симпатизираше, макар и да не го показваше. Смяташе сантименталностите между мъжете не само за излишни, но и вредни за боеца. Ето че къщурката се появи сред гъсталаците и Филин вече предвкушаваше удоволствието от апетитна храна, кратката почивка и искрената радост на Гей, която тъй и не можа да го научи да скрива. Време беше часовият да го забележи. Той нарочно стъпваше невнимателно и шумно чупеше клонките, за да успее часовият да го види отдалеч. Петдесет метра, четиридесет... Фил спря. Тук имаше нещо подозрително. Подробно огледа мястото около къщичката и забеляза, че близките храсталаци са напълно неподвижни, вратата е полуотворена, а пред се въргалят консервени кутии. Гей никога нямаше да ги хвърли тук. Пък и никой от останалите нямаше да го направи.

Много се набиват в очи. Филин бавно и безшумно се отпусна на тревата, потъна в нея, изчезна. Сега не можеха да го открият дори и да бяха на метър от мястото, където лежеше. Синьо-зеленото маскировачно яке, което никак не подходеше за града, тук се сливаше напълно с растителността наоколо. Мина час. Като че ли в къщурката и около нея нямаше жива душа, ала Филин вече знаеше, че не е така. Златист торен бръмбар, едър колкото кокошка, жужеше над гъсталаците на около три метра вдясно от къщичката. Той ту кацаше, ту излиташе, описваше къси кръгове и отново кацаше. Явно, че нещо го привличаше там. Не беше трудно да си представи какво е то... Филин така стисна юмруци, че китките му побеляха, после бавно запълзя между храстите. Задмина къщурката и се насочи към мястото, където се въртеше бръмбарът, на противоположната страна. Гей лежеше по очи в тревата, прикрил глава с ръце. Както и очакваше, върху тялото му нямаше никаква раничка. Пълно изтощение, сетне шок. Те бяха измъкнали от него всичко, което доскоро беше Гей, и бе останало само това ненужно тяло... Известно време животът още е мъждукал в него. Сега то беше безжизнено, а Гей бе умрял много порано. Мъката и болката от загубата го накараха да забрави за опасността. Филин стреля два пъти в торния бръмбар с топлинния пистолет. Ярките припламвания можеха да бъдат забелязани отдалеч, но вече му беше все едно. Той взе на ръце тялото на Гей и влезе в къщичката. Вътре нямаше никой. Навсякъде се търкаляха разхвърляни предмети, мебелите бяха изпочупени.

Огледа се безпомощно — нямаше къде да постави Гей. От масата нищо не бе останало. Най-после го положи на пода и дълго стоя край него. Рано или късно и той щеше да лежи точно така и добре ще бъде, ако някой от другарите му успее да се прости с него. Рядко намираха телата на загиналите в борбата, чийто край не се виждаше.

Филин малко по малко започна да се отърсва от непреодолимата мъка, защото мислите му през цялото време неволно се вкопчваха в нещо важно, за което той нямаше право да забравя...

Постът, разбира се, си е пост. За него никой не знаеше, почти никой. Случайно ли са го открили? Не. Изключено е. За да изненадат поста, трябва да знаят къде да го търсят, необходими са им точни сведения кога там има хора, защото да правят засада в самия пост е безполезно и опасно. Там се пазеха мини, капани, уреди за откриване и те го знаеха... Освен всичко друго, за да заловят хората живи, а те винаги целяха точно това, защото за тия проклети паяци убитите в схватките няхаха никаква цена. Тъй че, за да ги хванат живи, е трябвало да знаят местата, където са поставени постовете. А местоположението им освен на него и на наряда бе известно само на двама души. Напоследък техните предни постове даваха много повече жертви. Зачестиха случаите на засади и капани именно там, където щяха да преминат хора. Много зачестиха. По този въпрос ще помисли после. Когато погребеше Гей и догони онези, кои то са били тук преди едно денонощие. Едва ли са отишли далеч. За подобна операция вероятно са помъкнали със себе си много нещо.

Налага се да бъде двойно по-внимателен, базата на всяка цена трябва да получи известието за пилота. Знаеше, че няма право да рискува, но не можеше да се промени, нямаше да намери покой, докато убийците на Гей се разхождаха из тази гора. Обиколи три пъти къщичката и най-после откри следа. Не са се пазили много-много. Изглежда, вече съвсем не се страхуваха. Значи са знаели, че през близката седмица никой няма да дойде тук. Той сам избра този пост в последния момент, преди да се върне. Проправената през храсталаците пътечка отиваше на юг, но той без затруднение вървеше по следата дори тогава, кога то пътечката изчезваше.

Настигна отряда на синглитите малко преди залез слънце. Нямаше време за губене. Дванадесет прегърбени фигури с тежки раници се провираха през гъсталака. Чуваха се от двеста метра.

Предните носеха тежко реактивно оръдие и куба на електронния търсач. Трябваше да ги ликвидира наведнъж, с един удар, защото оцелеят ли, докато се мръкне, лошо му се пишеше. Той извади излъчвателя, нагласи предпазителя на делението за максимална мощност и изпрати по тях в гръб широк до краен предел лъч. Но малко закъсна. Онзи, който вървеше отпред с търсача, нададе предупредителен вик. И преди Филин да смогне да премести излъчвателя на необходимия ъгъл, шестима или седмина от тях вече бяха залегнали в тревата. Той повали четирима, но лъчът не до стигна до онези на земята — пречеа мокрите гъсти храсталаци.

Нищо не можеше да направи. Трябваше да се оттегли. А сега те щяха да го заобиколят в гръб.

В търсача вероятно имаше касета с образец от неговата миризма. Те знаеха кой ги е нападнал и можеха да следят всички негови маневри. Положението ставаше извънредно опасно за него. Приличаше на двубой между зрящи и слепец. Те можеха да контролират всяка негова крачка на разстояние от сто метра, а в бързо спускащия се мрак той губеше последната възможност да се ориентира и беше принуден да прекрати преследването, да свърне към базата — вече нямаше време, всеки миг щяха да се появят люсовете. Слезе в тясна падина, която преминаваше в дълбоко дере, и хукна по него, като се мъчеше да се отърве от преследвачите си. Но дерето свърши и преди да се изкачи на върха, спря и се послуша. Вдясно от него, откъм края на склона, се чуваше някакво шумолене. Значи са се досетили, изпреварили са го и той загуби още една точка в този двубой, може би последната...

Сега ще трябва да се катери, изложен на техните изстрели, и ако се помае още макар и секунда, те ще го заловят точно тук. Той се юрна нагоре по левия склон. „Само да се измъкна веднъж от това проклето дере, преди да започнат да стрелят!“ Но не успя. Първият изстрел го настигна на два-три метра, преди да се добере до горе. Снарядът на реактивното оръдие попадна малко по-ниско и взривната вълна го изхвърли почти на върха. За щастие не за губи съзнание. С един скок се измъкна от дерето и веднага залегна на земята.

Като оставяше подире си дълъг димен шлейф, над главата му просвистя снаряд и се заби в дърветата някъде встрани. Вече не можеха да го стигнат. Ще трябва първо да преодолеят дерето и те

естествено не са толкова глупави, за да се навират под неговите изстрели. Значи ще го заобиколят.

Той прецени, че разполага с още четири-пет минути и разкопча якето си. Дясната му ръка от китката до лакътя беше моравочервена. Едва сега почувствува болката от удара. Филин порови в своята вехта торба, извади от дъното и парцалче, в което бе вързал коренче от красана, смеси сухия прах с шепа вода от манерката и старателно намаза натъртеното място. Болката понамаля. Лекарството подействува мигновено, без него не тръгваше на път нито един ловец.

Сега трябваше да измисли нещо, да потърси изход за минутите, които му оставаха. Не го ли стори, продължи ли да действа слепешката, скоро ще го убият, ако не синглитите, то люсовете... Времето му е малко, там е работата. Късно ги нападна, преди да залезе слънцето...

Пък и този търсач с неговата миризма... Няма да се измъкне от тях, не ще успее да се скрие, ще трябва да приеме последния бой. Не току-тъй предчувствуваше, че ще се случи нещо лошо, когато толкова лесно се измъкна от града. Те са имали касетата и кой знае откъде са научили за неговите намерения. Ликвидираният пост беше добра примамка. Май този път влезе в капана.

Не можа да му помогне дори големият опит.

Филин предпазливо се надигна, огледа се, за да разбере от коя страна ще дойдат. Ръката вече не го болеше, затова пък чувствуваше слабост. Ушите му бучаха, гадеше му се, контузията напомняше за себе си. Сигурно бученето му попречи да чуе шума зад гърба си. И когато от храстите върху него се хвърли първият от тях, вече бе късно. Той го отхвърли, освободи се, но останали те бяха тук, бяха пристигнали порано, отколкото очакваше, и сега към него от всички страни враждебно бяха насочени късите дула на лъчевите пушки. Вече нямаше какво да губи. Единственото, което му оставаше, бе да ги предизвика да стрелят, за да не попадне жив в ръцете им като Гей. Филин отскочи встрани, падна и се изтърколи в гъсталаците, очаквайки всеки миг последния парещ изстрел. Но никой не стреля, сметката му излезе крива. Метнаха отгоре му мрежа и после завързаха краищата ѝ. „Всичко са предвидили. Като че отиват на лов за животни.“ Веднъж-дваж се опита да се освободи, ала видя пред лицето си здравето влакно на мрежата, което не можеше да разкъса дори кислороден, краката му

отмаляха и той затвори очи: „Край. Не отидох много далеч от теб, Гей. Ето че дойде и моят ред.“ Всяка вечер откъм гората плъзваха гъсти облаци мъгла. Засега се появяваха само нощем, но по-късно, когато щеше да се повиши влажността на въздуха и да спадне температурата, за да се възцари шестмесечната зимна нощ, те щяха да станат пълни господари на планетата. А сега, когато сезонът на мъглите още не бе встъпил в своите права, им стигаха и нощите.

Пластовете мъгла ту се стелеха по земята, ту се сливаха един с друг. Отдалеч приличаха на огромна гладка амеба, протегнала на всички страни пипалата на своите лъжливи крачка. Познатата миризма отдавна не даваше покой. Тя идваше някъде отгук, съвсем отблизо. От цепнатините на самотно извисяващата се в края на гората скала се процеждаше човешка миризма. Амебата обгърна с тялото си цялата скала. Тя търсеше най-малката пролука и най-после я намери. Входната врата не се затваряше съвсем плътно. Но хората бяха взели допълнителни предпазни мерки. В коридора нежното парообразно тяло се натъкна на безжалостен поток неутрони, които мигновено унищожиха милиардите живи частици, проникнали в пещерата. Амебата се сгърчи от нетърпимата болка, за секунди тялото ѝ загуби устойчивост, разнищи се на отделни, пръснати на различни посоки парцали, но ето че сякаш по някаква негласна заповед те едновременно се заковаха. Бавно и като че ли неохотно парцалите запълзяха обратно, вляха се в общата маса, обхванала скалата. Близо три часа мъглата остана неподвижна и сега с нищо не напомняше живо същество. Необичайно беше само разположението на плътната ѝ част, която покриваше равномерно цялата скала от подножието до върха. Във вътрешността на канарата в малка пещера от двадесетина квадратни метра, отвоювани от каменната твърд, спяха натъркаляни един до друг деветнадесет-двадесет души. Двамата дежурни, седнали до масата пред входа срещу разпределителния щит на неутронния генератор, веднага забелязаха промяната в мощността, но не видяха в това нищо необикновено. Нападението се повтаряше всяка нощ. Но докато генераторът действуваше нормално, беше невъзможно да се проникне отвън. Дежурните бяха длъжни да следят неговата работа. Те добре знаеха, че след неуспешния опит да се промъкне, противникът ще чака

до сутринта, Преди, когато разполагаха с излишна енергия, хората си позволяваха да атакуват в отговор на нападението. Но сега бяха принудени да изчакат настъпването на утрото, когато слънцето ще прогони люсовете обратно в дупките им.

Двамата дежурни се спогледаха и се наместиха по-удобно пред пултовете. Мракът едва се бе спуснал, до заранта оставаха най-малко шестнадесет часа, а това лепкаво нищожество, което се беше разлило по повърхността на скалата, щеше да виси цяла нощ и през всички следващи, безкрайно дълго и търпеливо, повтаряйки един подир друг своите безполезни на пръв поглед опити, но само на пръв поглед, защото рано или късно все нещо щеше да се случи. Току-виж изключил някой генераторен блок или закъснее дежурният, а може и енергията в акумулиращите устройства да се окаже недостатъчна...

— Дали да не събудим инженера? Много упорита беше днешната атака, няма да е зле да й дадем да разбере на тази гадина.

— Все едно, той няма да позволи.

— Всъщност защо пристигна?

— Дявол го знае... Не ми е докладвал, но подочух, че ще се връщаме в основната база.

— Тази година синглитите доста рано ще затворят пътищата.

— Какво го интересуват синглитите, той си има свои планове. На него не му е жал нито за своите, нито за чуждите.

— Да... Тоя човек съвсем се озвери. Веднъж да си дойде Филин, той няма да позволи да ни обиждат.

Сигналната лампа върху щита ярко светна и не угасна, което означаваше, че генераторът тегли цялата енергия от акумулиращите устройства и после я превръща в мощно излъчване. Обикновено беше достатъчно само мигновено убождане, но този път, без да премигне, лампата светна отново. Без съмнение отвън ставаше нещо необикновено. Без да се уговарят, двамата скочиха от местата си, включиха сирената и се спуснаха към изхода. Тесният коридор свиваше почти под прав ъгъл, след завоя в тъмния отвор на пещерата към изхода бяха насочени разширените краища на резервните излъчватели. Стените на пещерата още не бяха изстинали от топлинния удар и светеха в мрака с вишнева светлина. Тясното разклонение от централния коридор завършваше с малка кабина. Тук се намираше апаратурата за външно наблюдение. Нарочно я бяха

изнесли по-надалеч. Кабелите на локаторните антени и тръбите на перископите намаляваха естествената защита на скалата, тук опасността от пробив беше особено голяма и затова веднага след завоя беше разположен трети, резервен ред излъчватели, който в случай на пробив трябваше да се включи автоматично и да им отреже пътя за връщане. Но сега те не мислеха за това. Двамата се хвърлиха към уредите. На екраните на локаторите имаше смущения, което означаваше, че люсът напълно екранира с тялото си антената. На върха на скалата бяха инсталирани оптически перископ, прожектор и допълнителен излъчвател. Трябваше да използват цялата апаратура и едва след минута, когато пространството около перископа се изчисти, за почнаха да различават контурите на околните предмети. Не успяха да включат прожектора, но вече не беше необходимо, защото ослепително изригване в подножието на канарата разсече нощта. Пламъкът лумна нагоре като широк синкав протуберанс и в разрастващата се светлина пред очите им се откри невиждана досега гледка. От тъмната гора излезе човек. Той вървеше бавно, прегърбен от тежестта на тялото, което носеше на ръце. В първия миг го взеха за синглит. Но синглитите не излизаха нощем. Впрочем и хората също...

Атаката започна от само себе си, стихийно. Никой не чакаше заповед. Хората сякаш се възнаграждаваха за дългите нощи на бездействие. От входа до подножието на скалата се разля огнена река, проправена в мъглата от топлинни те излъчватели. Тази нощ не жалеха енергията. Пътечката, която прекосяваше терасата на скалата и водеше към пещерата, така се нажежи, че се наложи да я охлажда с вода. От входа до подножието прокараха енергийна сводеста защита. Петнадесетина минути след взрива на последната граната Ротанов видя около себе си неясни, забулени в облаци от пара силуети на хора. От всички страни към него се протягаха ръце, искаха да му помогнат да преодолее последните метри до защитния коридор.

Стаята, в която го въведоха, приличаше на корабна рубка. Малката каменна ниша, изсечена в скалата, беше пълна с апарати за контрол и външно наблюдение. Тук едва се побираше малка работна маса. Човекът, който го посрещна, беше облечен в широко кожено яке. Под него се подаваше нескопосано ушита дочена риза, без съмнение местно производство. Розовите петна от скороцни изгаряния придаваха на умореното му лице намръщено изражение. Черните очила подсилваха още повече неприятното впечатление. Сякаш разбрал това, той бързо ги свали и протегна ръка. Ротанов я задържа малко по-дълго, отколкото то е нужно. Приятно му беше да усети жива човешка топлина. Сега, когато нямаше очила, лицето на инженера като че ли се удължи още повече. На мястото на веждите се виждаха засъхна ли корички от пресни рани, но възпалените му очи гледаха пронизително и студено.

— Инженер Келер. Ръководител на бойните групи.

Настъпи пауза. Инженерът явно очакваше гостът да се представи по всички правила, но Ротанов само се усмихна. Той мразеше официалностите и още от Арктур разбра, че когато са много, особено в началото на запознанството с местните ръководители това не обещава нищо добро.

— Ротанов. Пилот на кораб И-2.

— Осведомени сме за вашето кацане. Сам ли бяхте?

— Да.

Настъпи нова пауза.

— В такъв случай вие вероятно не сте само пилот?

— Ако това е толкова важно за вас, аз съм и инспектор в Главното управление на извънземните поселения.

— С него трябваше да започнете. Може ли да видя документите ви?

— С тях ли ще започнем?

— Разберете ме правилно. Макар че... Това ви се вижда странно. Тази планета ни поднася прекалено много скъпо струващи изненади, а

по някога и неприятни загадки. С една дума, бих искал да знам с кого си имам работа, преди да започнем разговора.

— Знаете ли, тук съм новак и имам повече основания да се опасявам от изненади след всичко, което видях в града. И въпреки това и през ум не ми е минавало да ви подозирам, че не сте истински човек. Според мен не е толкова трудно да се открие фалшификацията, ако предварително се знае в какво се състои. Тъй че да играем с открити карти. Не бива да се преструвате, че ме вземате за някой друг, за синглит например.

— Прав сте, но има едно обстоятелство, което ме кара да бъда нащрек.

— Какво е то?

— Работата е там, че още нито един човек не е успял нощем да мине през гората. Нас чисто и просто ни натикаха в дупката. — И за да увери Ротанов, че е прав, той обгърна с ръка тясното помещение. — А вие свободно се разхождате през нощта из гората малко преди да настъпи сезонът на мъглите. Като изхождам от нашия опит, вие не би трябвало да бъдете между живите. Сега разбирате ли ме?

— Да... Нима през тези години не е имало нито един случай на имунитет? Никой ли не може да се справи с нападенията на тези... Между другото как ги наричате?

В отговор на първия му въпрос инженерът по клати отрицателно глава.

— Тези същества, макар и да не сме сигурни, че са живи съществата, накратко казано, тези образувания тук ги наричат люсове. Но вие не ми отговорихте...

— Трудно ми е да ви отговоря, защото самият аз не зная какво стана. Нападение имаше, но то беше безрезултатно. Тъй като нямаше нито зъби, нито нокти.

— Зъби! Ех, ако имаха зъби... Но нищо. Дайте си документите.

Ротанов му подаде малък пластмасов квадрат със сложна система от вдълбани върху него знаци. Инженерът го повъртя в ръцете си и се намръщи.

— Това ли е всичко?

— Ах, да, извинявайте... Забравих, че отдавна нямате връзка със Земята. Това е личната ми карта, трябва да я поставите във вашия

компютър с идентификационна приставка. Фалшификацията е изключена.

Инженерът се усмихна накриво.

— Наистина, толкова е просто. Само че тук нямаме подходящ компютър. Може би вие носите?

На Ротанов не му хареса иронията в гласа му. Изобщо разговорът не вървеше, през цялото време се въртеше около второстепенни детайли. Но той не можеше повече да действа слепешката, трябваше да разбере какво е станало на планетата. Омръзнаха му и загадките, твърде много му се събраха за един ден.

— Имам и други документи — сухо започна той и подаде на инженера лист от синтетична материя с проблясващи старинни букви и печат от Всемирния съвет. — Специално за такива случаи.

Инженерът дълго го разглежда, Ротанов чакаше търпеливо. Найсетне той остави документа и сега гледаше замислено, сякаш през Ротанов. Като че ли съвсем беше забравил за него.

— Къде бяхте досега?

Този въпрос вече чу днес от Филин и нямаше намерение да отговаря втори път. Реши, че е дошло време той да зададе няколко въпроса.

— Какво се е случило на планетата?

Инженерът май не го чу.

— През всичките тези години... Двеста... Нито един кораб, нито едно съобщение и изведнъж пращат тук инспектор... Не намирате ли, че е странно?

— Не. Щом стана възможно, Земята веднага изпрати кораб. Макар да се смяташе, че колонията е загинала, че тя просто не съществува. И аз ви моля най-последно да отговорите на моите въпроси. Кога за първи път срещнахте люсовете? Как започна всичко и защо? Откъде се появиха синглитите и какво представляват те?

— Твърде много въпроси и все сложни... Ще се помъча да ви отговоря, макар и да се съмнявам, че ще разберете правилно всичко. За да можете както трябва да оцените нещата или обективно да съдите за тях, е трябвало да се родите тук, на тази планета. Но аз въпреки всичко ще се опитам да ви обясня...

Той се облегна назад, уморено изтри тъмните си очила и веднага ги остави настрана. Явно не му бе леко да започне. Ротанов търпеливо

чакаше и си мислеше, че в омразата си към пришелеца всички колонисти горе-долу си приличат.

— На пръв поглед всичко изглежда много просто. Преди петдесет години... Не, малко повече, шестдесет или седемдесет — никой не е установил точната дата и никой не знае кога се е случило за първи път, — започнаха да изчезват хора. Смятахме, че планетата е абсолютно безопасна, абсолютно сигурна. И не само смятахме. Просто бяхме сигурни, защото в продължение на близо сто години нищо не пречеше на колонията да се развива свободно. През тези години ние по дребно се запознахме с флората и фауната на планетата. Фауната тук е бедна, големи животни на сушата не се срещат, само насекоми. Тогава не подозирахме, че съществува още един вид. И това е естествено. Кой би си помислил, че появяващата се нощем в гората мъгла е опасно живо същество?! — Той се протегна уморено, взе очилата си, отново ги изтри и си ги сложи. Ротанов му беше признателен, че го стори, защото през цялото време неволно отклоняваше погледа си, за да не вижда обезобразеното му лице. — Та тогава, горе-долу преди шестдесет години, взеха да изчезват хора. В началото си мислехме, че са нещастни случаи, търсехме хората и не ги намирахме. Някога това не ставаше толкова често...

— Почакайте! Излиза, че по онова време нито веднъж не сте се срещали със синглитите?

— Не бързайте. Ще стигнем и до синглитите. Тогава тях просто ги нямаше на планетата. А който бе срещал тези мръсни твари, нищо не можеше да разкаже. — Той се усмихна неприятно и отново задълго се умълча. Тъмните стъкла на очилата му студено блестяха, отразявайки светлината на неоновите тръби, закрепени как да е на тавана. Ротанов беше сигурен, че скритите му зад стъклата очи все още недоверчиво го опипват. „Май се страхува от мен — помисли си той, — само не разбирам защо? Между нападението на люса и спасяването ми, изглежда, няма нищо общо. Той веднага повярва, че в случая с мен всичко е наред, иначе изобщо нямаше да разговаря...“

— И тъй, рано или късно трябваше да разкрием тази загадка. Веднъж люсът атакува група хора, двама или трима видяха нападението му и оцеляха. Така разбрахме всичко. Люсът обгръща човека отвсякъде, няколко минути той се гърчи, сякаш не му стига

въздухът, прави опит да се измъкне, после се свлича на земята. Между другото вие не почувствахте ли, че се задушавате?

— Не.

— Странна работа... Нападението не продължава дълго, само пет-шест минути. Сетне люсът изчезва и остава неподвижно лежащият човек. Мина доста време, преди да успем да установим причината за смъртта. Върху тялото на нападнатия няма никакви следи, а и аутопсията не показва никакви патологични изменения. Но по този въпрос по-подробно ще ви информират в научния отдел. Общото мнение е, че активността на мозъка е напълно потисната. Липсва алфаритъмът. Отначало мислехме, че се дължи на неизвестни увреждания, на едва доловими структурни нарушения в организма или може би в самия мозък, но по-късно беше доказано, че смъртта настъпва, защото мозъкът е унищожен.

— Как така „унищожен“?

— Може би не се изразявам съвсем научно, но затова пък точно. Напълно се парализира дейността на невроните, разкъсват се всички връзки, изчезва енергетичният потенциал на мозъка.

— Излиза, че люсът не взема нищо от своята жертва, а напада, тъй да се каже, за развлечение?

— Не съм казал такова нещо. И не бързайте с изводите, докато ви предавам само установените факти. Хората станаха по-внимателни, излизаха от града само на въоръжени групи, обличаха защитни скафандри, но нямаше никаква полза. При това след всяко нападение активността на люсовете нарастваше многократно. Особено през нощта... Веднъж градът беше подложен на масирана нощна атака. Можете да си представите какво е било. Хората тичаха като обезумели по улиците с чувството, че ги обгръща мъгла. Между тях жени и деца...

Естествено имаше дежурни, въоръжени постове и енергийни защитни съоръжения. Но по онова време още не бяхме открили нито едно ефикасно средство за борба с люсовете. Градът фактически беше унищожен за една нощ. Люсът е в състояние да променя своята форма, той изобщо няма постоянна форма и това му позволява да прониква във всяка цепнатина... Малцина оцелели избягаха от града. Цяло щастие е, че градът е разположен почти на екватора, само на няколко километра от дневната страна. Хората бягаха инстинктивно към

слънцето и това спаси мнозина от тях. Люсовете не отиват в дневната страна, напълно им стига и нощната. Мислехме, че всички, които останаха живи, са се спасили. Планетата се движеше около слънцето много бавно и не беше трудно да се преминава след дневното светило от едната страна на екватора в другата. Построихме и временни бази от двете страни на екватора. След шест месеца, когато хората се върнаха в града, не намериха дори останките от своите близки.

Оборудването, инструментите, екипировката и оръжието — всичко откарахме в базите. Никой не смееше да остане в града. Пък и не искаше... Решихме да построим укрепени бази, да се скрием в земята, в скалите. Отначало ни се стори, че сме преувеличили опасността, но след случилото се... С една дума, вече не можеше да се живее в града.

Известно време никой не ни закачаше. Горе долу десет години живяхме спокойно. И вече си мислехме, че най-страшното е минало. Постепенно забравихме целия този ужас. Започнаха да се раждат деца и точно тогава... — Личеше си, че му е трудно да продължи. Инженерът сякаш се мъчеше нещо да преглътне и не можеше. Ротанов се загледа някъде встрани, правеше се, че нищо не е забелязал. Доця му се да стисне ръката на този толкова преживял човек, да намери топла дума, за да го ободри, но разбираше, че няма право. За него той беше само инспектор, чужденец, долетял от Земята, за да прецени безпристрастно и спокойно всички техни нещастия. Да определи виновните и невинните. Инженерът вече се поуспокои.

— Да, точно тогава група разузнавачи при едно дневно излизане в града откри, че там има някой. — Той отново млъкна и дълго разглежда ръкохватката на някакъв изключен уред.

— Синглитите ли?

Инженерът кимна утвърдително.

— От този миг вече нямахме покой нито денем, нито нощем.

— Откъде са дошли?

Инженерът вдигна рамене.

— В научния отдел съществуват много теории по този въпрос. Неговите сътрудници с удоволствие ще ги споделят с вас.

— А лично вие какво мислите? Не може да нямате собствено мнение.

— Мнението си предпочитам да не споделям с никого. Готов съм да съобщя известните факти, а що се отнася до изводите, не се надявайте да ги чуете от мен, пък и много скоро вие ще си направите свои изводи.

— Добре, да се върнем към фактите. Какво представляват синглитите?

Инженерът стана, с което искаше да покаже, че разговорът е приключил.

— Мисля, че за начало е достатъчно, пък и вече нямаме време. Скоро ще се развидели, трябва да се приготвим за връщане в основната база. В научния отдел ще ви разкажат останалото.

Отрядът наброяваше четиридесет души. Крачеха вкупом, с готови за стрелба лъчеви пушки.

Вървяха един след друг, никой не ги командуваше. Всеки знаеше мястото си, знаеше и какво трябва да прави. В един момент се оказа, че сред тези слети в едно хора Ротанов е като чуждо тяло. Отначало той направи опит да върви начело на колоната. Но много скоро разбра, че пречи, че обърква строя, разваля монолитността му. Никой не му правеше забележка, всички вървяха мълчаливо, стиснали зъби, напрегнати до крайност, приличащи не на живи хора, а на добре програмирани автомати, готови да реагират при най-малката опасност. За да не пречи, той беше принуден да се върне в средата на групата, там, където на няколко коли беше натоварен багажът и където лежеше Ана, опакована в прозрачен пластмасов пашкул. Тя тъй и не дойде в съзнание...

Изтощителната жега и влажният спарен въздух им пречеха да се придвижват бързо. Жълтеникаво-виолетовият цвят на местните растения му напомняше с нещо земната гора през късна есен, но това впечатление веднага изчезваше, щом погледнеше дървото отблизо. Всъщност тези гъвкави образования, които нямаха основно стъбло, дори не можеха да се нарекат дървета. Безброй тънки мустачки стърчаха безредно на всички страни, като образуваха плътна еластична възглавница. Беше невъзможно да си проправиш път през гъсталаците. За щастие дърветата растяха нарядко, между тях оставаше доста свободно пространство. След четири часа спряха край малък ручей и

направиха първата почивка. Ротанов беше поразен от мълчаливостта на тези хора. Те вършеха всичко съсредоточено, начумерено. Той няколко пъти срещна изучаващите им любопитни погледи, ала никой не се приближи до него, не му зададоха нито един въпрос.

Дори и сега, когато всички освен часовете си позволиха да се отпуснат, да се измият, да оставят оръжието. Сякаш го избягваха... Какво беше това — заповед или дисциплина? Не. В случая имаше нещо друго, защото у тях съвсем не се забелязваше онази безропотна покорност пред началството, която обикновено съпътствува суровата система на военното обучение, Може би го смятаха виновен за нещастията, сполетяло Ана? Или съприкосновението му с люса беше наложило върху него някакво негласно табу?

Почивката свърши и те продължиха нататък. Платформите на колите им пречеха да се движат по-бързо. Благодарение на силовата възглавница те с лекота преодоляваха незначителните неравности по пътя, но дългите корпуси непрекъснато се заплитаха в тесните проходи между дърветата. Налагаше се да спират и с ръце да ги измъкват от твърдите като железни пружини дървета.

Характерът на местността постепенно се променяше. Подир гъстите храсталаци следваха редки групи от отделни растения, появиха се и малки възвишения, обрасли с ниска трева, също така твърда и невзрачна като дърветата. Веригата от скални масиви, към която се бяха насочили, беше съвсем близо. Гората вече не я скриваше. Хората се поободриха, развеселиха се. От разговорите Ротанов подочу, че до предните постове, които защитаваха основната база на колонията, оставаше един час път. И най-неочаквано в короната на дървото, което колите току-що бяха започнали да заобикалят, се мярна нещо ярко. „Залегни!“ — извика инженерът, но Ротанов закъсна и видя как на дървото се разпукна алено цвете, което тозчас се превърна във въртящо се огнено кълбо с черни петна от дим по краищата. В същия миг почувствуваха ударната вълна. Ротанов не успя да се задържи на краката си, отгоре му се посипаха горящи клонки. Очакваше гърмежа, но се чу само мъчително свистене, сякаш някакъв великан шумно изпусна въздуха си и веднага след това отдясно и отляво се появиха още две такива огнени кълба. Те се въртяха доста далеч, можеха да не им обръщат внимание, по-важно беше да разбере откъде стрелят по тях. Но преди да успее да се ориентира в обстановката, няколко лъчеви

пушки изплюха огнените си капсули някъде напред и нагоре. По билото на близкия хълм се завъртяха същите огнени смерчове, там, приведени, тичаха дребни фигури. От върха отрядът сигурно се виждаше като на длан. Следващият залп положително щеше да ги улучи. Пред отряда избухнаха шест огнени кълба и почти в същия миг няколко капсули се пръснаха отдясно и отляво. Прахолякът и димът пречеха да се види каквото и да било. Когато вятърът отнесе дима, Ротанов забеляза, че огнените кълба се възпламеняват около отряда, като го карат да се притиска към земята, и брулят короните на дърветата над главите им, но нито една капсула не попадна долу, в центъра на невидимия кръг, където бяха залегнали хората. Това така го поразя, че той забрави за опасността и се надигна на коляно, за да вижда по-добре. На втория хълм в далечината ставаше нещо. Инженерът му махна да залегне, ала Ротанов не му обърна внимание. Стори му се, че разпозна очертанията на някакъв предмет на върха на далечния хълм. Напомняше му на фъндък памук, около него тичаха и се суетяха малки фигурки, които приличаха на хора. Възвишението беше твърде далеч, не Ротанов видя, че няколко стрелци се опитват да го улучат на всяка цена. Вдигнали високо дулата на лъчевите пушки, те изстрелваха капсула след капсула. Долу, в подножието на хълма, вреше и кипеше огнено езеро, но капсулите падаха на голямо разстояние от склоновете. Ротанов изтича до инженера, грабна бинокъла от гърдите му, освободи се от вкопчилите се в него ръце и хукна нагоре. Съгледа една плоска канара и реши да се добере до нея, преди да са го забелязали. Той вече не се страхуваше от изстрелите, всичко, което ставаше, приличаше повече на някаква странна игра, а не на бой. И наистина, огнените капсули падаха около него, поваляха го на земята, но той все пак се добра до заветната скала невредим и се залепи за нея. Допря бинокъла до очите си и околната действителност престана да съществува за него. Той целият се превърна в зрение. Не се лъжеше, това беше люс. Позна го веднага, но разигралата се сцена на върха на хълма беше съвсем непонятна за него. Люсът, необичайно плътен, със странни тъмни ивици и петна, бясно се въртеше в средата на малка поляна. Той ту се раздуваше, ту се свиваше и след всяка такава пулсация се сгърчваше все повече. Около него неподвижно стояха пет-шест синглита. Ротанов се досети, че са синглита, а не хора, по непривичните за човека пози. Когато се движеха, отдалеч трудно

можеха да се различат от хората, ала застанеха ли на едно място, те застиваха неподвижно и като че ли всеки миг бяха готови да прекъснат започнатото движение. Да замрат с вдигнат крак например или с наклонено напред тяло. Сякаш за тях нямаше нищо по-лесно от това да заемат каквото и да е неустойчиво положение. Иззад дърветата изскочиха още няколко синглити и веднага се присъединиха към застаналите около лудешки въртящия се люс. Изглежда, извършваха таен обряд. Неочаквано люсът леко подскочи, източи се нагоре и бързо изчезна някъде встрани. На поляната останаха само синглитите и още нещо на същото онова място, където допреди малко се въртеше люсът... Бинокълът беше съоръжен с електронен увеличител. Ротанов затегна регулатора и разгледа странния предмет, макар че, преди да докосне скалата за настройката, вече се досещаше какво представлява той. На поляната в малка дупка имаше яйце. Точно такава, каквото видя в загадъчния контейнер в склада. Формата му не можеше да се сбърка с никоя друга. И въпреки че това яйце беше матово, дори белезникаво, а онова от склада цялото сияеше с цветовете на дъгата, той го позна. И Ротанов вече не се съмняваше какво ще последва по-нататък. Двама от синглитите се отдалечиха и скоро след това се върнаха с познатия шестостенен контейнер. После вдигнаха внимателно яйцето, сякаш беше горещ, стъклен съд. Двама разгънаха парче плат и грижливо увиха яйцето в него, преди да го сложат в контейнера. В същото време иззад дърветата се появи кола, точно такава, на каквато лежеше Ана. Те натовариха контейнера на нея, шофьорът дълго не можа да запали мотора, вероятно имаше някаква повреда. Ето че най-сетне тя потегли и на поляната не остана никой. Колата се поклати за последен път и изчезна от погледа му. Вече нищо не се виждаше. Ротанов свали бинокъла от очите си. Боят беше приключил преди няколко минути. Отрядът се бе събрал при всъдеходите и сега чакаше него. Никой не се криеше, никой не стреляше. Ротанов се изправи и тръгна надолу. Когато отиде при инженера, за да му върне бинокъла, онзи се държеше като гузен, гледаше встрани и едва не се извини, макар че Ротанов му дължеше извинение. Той си спомни колко грубо изблъска инженера и почти изтръгна бинокъла от ръцете му, когато забеляза люса.

— И тъй — рече Ротанов, като разтриваше удареното си рамо, — искам да знам какво е това.

— Видяхте ли го?

— Да.

— Това е яйце.

— Тъй си и мислех. За какво им е на синглитите?

— На Земята има такъв вид комари, струва ми се, че се казваха анофелес. Чел съм за тях в учебника по биология. Та този анофелес, преди да снесе яйцето си, на всяка цена трябва да се напие с човешка кръв.

— Искате да кажете, че люсът, преди да... Не, не е възможно! По-рано тук не е имало нито хора, нито бозайници. Не може да се появи този цикъл на развитие. Той предполага сложна симбиоза, комплекс от организми, а на тази планета ние сме пришълци и не бихме могли да влезем в еволюционната редица на една такава сложна симбиоза.

Инженерът вдигна рамене.

— Не знаем какво е било тук преди. И после това са само мои предположения. Доколкото си спомням, искахте да ги чуете...

— Трябва да разгледам мястото.

— Няма да видите нищо интересно. — Както и преди, инженерът избягваше да го гледа и това окончателно затвърди решението му.

— Все пак ще погледна.

— Щом толкова настоявате...

Придружен от двама души, Ротанов се изкачи на хълма, от който стреляха по тях. Както предполагаше, отгук се виждаше като на длан мястото, където бе разположен отрядът. Ясно се открояваше обгореният черен кръг, зад който доскоро бяха залегнали хората.

— Можете ли отгук да улучите центъра на кръга? — попита той придружителите си. По-високият, с протрито кожено яке, по което бяха увесени някакви шишенца и кутийки, с две раници на гърба, погледна Ротанов, хитро присвил очи.

— Това може да направи всяко хлапе, без да е хващало лъчева пушка в ръце.

— Толкова ли лошо стрелят синглитите?

— Ако стреляха лошо, половината от нас нямаше да загинат от случайни попадения.

— А каква е причината?

— Те нямат изгода да ни убиват. Не са останали чак толкова много хора, всеки един от нас се цени като злато. Нужни сме им живи.

— Мислите, че действуват заедно с люсовете?

— Та те са едно цяло. Сега ни нападнаха само за да ни задържат. Нали можехме да попречим... — Той посочи съседния хълм.

Ротанов не искаше да влиза в спор. Той чувствуваше, че предположенията на инженера са погрешни, макар и да изглеждаше, че новите факти потвърждават неговите изводи.

Анофелесът, за който спомена инженерът, преди да се превърне в комар, преминава през няколко стадия. От яйцата се излюпва не комар, а нещо друго... някаква личинка. Ами ако синглитите?... Не, каза си той. Рано е да се правят заключения. Сега ще събира факти, колкото се може повече факти и никакви предубедени мнения... Нещо в него се съпротивляваше на простите и очевидни изводи и то бе свързано с града и с онази жена. Твърде много беше човешкото в нея, за да бъде само разновидност на това чуждо, сякаш появило се от кошмарите същество.

На втория хълм наистина не откриха нищо интересно. Поляната беше изпотъпкана, като че ли там бяха танцували, малка вдлъбнатина в средата на ямата, където беше яйцето. Следи от тежки обувки и от платформата на колата, където беше стояла с изключена въздушна възглавница. Ротанов не знаеше какво търси тук.

— Кой е изработил тази кола? — попита той хитро спътника си.

— Синглитите. Ние вече нямаме нито заводи, нито материали. Едва се справяме с производството на заряди и на най-обикновено оръжие.

— Значи и нашите коли също са техни?

— Разбира се. Трофейни са. Добри машини. Синглитите всеки път демонстрират по нещо ново. Наследиха от нас доста остарели заводи, но ги преустроиха и започнаха свое производство.

Това съобщение не се хареса на Ротанов — излизаше, че основната производителна сила на планетата сега не бяха хората, дори не люсовете, нейните законни господари, ако им се признае известен интелект, а някой трети... И ако са верни първите му впечатления, хората лека-полека предаваха позициите си, отстъпваха първото място почти във всички области.

Наистина, можеше да се признае и приеме временното поражение, отстъплението на човека под натиска на обстоятелствата. Най-после той беше готов да се примири, ако човекът бе срещнал в космоса разум, равен на себе си, или дори превъзхождащ човешкия, какъвто е бил може би разумът на ренитите, и бе отстъпил в двубоя с тях... Но беше станало нещо съвсем друго, и то не се вместише в нито една от тези схеми. На планетата се разпореждаха синглитите, почти пълни копия на хората външно и интелектуално, нещо повече, до появяването на човека, ако се съди по всичко, тук изобщо не ги е имало, с кого тогава воюваме? Със собствените си сенки ли?

След като не откриха нищо интересно, те започнаха да слизат от хълма. В подножието, където доскоро избухваха техните протонни заряди, всичко наоколо беше овъглено от високата температура. Тук-там още димяха и пушеха храсталаците. Земята гореше и вонеше, от нея се вдигаше пара, миришеше на нещо отвратително, зловонно. На границата на обгорената зона те се натъкнаха на някакви метални парчета, остатъци от кола или друга машина. По разтопените части от обшивката трудно можеше да се разбере какво са представлявали преди взрива. Изведнъж Ротанов забеляза на един оцелял храст овъглен парцал.

— Нищо не остава от тях. Само мъгла. Ако куршумът засегне някой синглит и повреди нещо важно отвътре, той незабавно започва да се разпада, вдига се само облаче пара и край.

Естествено, точно така трябва да бъде, не бива да остава нищо друго освен мъгла, нищо веществено, тъй че след битката да няма в какво да бъдат упрекнати, сякаш нищо не е било.

Само мъгла... — Ротанов изрита с крак някакво парче ламарина, желязото жално издрънча. Добре, че поне това е останало. Той реши да го вземе, без да знае точно защо, просто за да противопостави нещо на тази мъгла, някаква следа, почти улика. Може би инженерът все пак е прав да не му се доверява. Нещо не му позволяваше да застане изцяло на негова страна.

Сигурно защото в ушите му и досега звучаха думите: „Хората вероятно са много зли...“

Въпреки че нямаха друг изход, въпреки че предателски ги нападаха през нощта, те нямаха право да се озлобяват, слепешката да

грабват оръжието и да стрелят безразборно по всичко чуждо само защото са хора.

На същия храст, на който висеше обгорелият парцал, просветваше нещо с матов блясък, може би парче метал. Кой знае защо, но не му се искаше да го вземе пред очите на спътниците си и чак когато те се обърнаха и тръгнаха напред, той бързо, почти крадливо го грабна. Не очакваше, че е толкова гладко. Верижка от полирани квадратчета, която приличаше на гривна.

Без да мисли, Ротанов я пхна в джоба си и настигна своите придружители. Те вървяха спокойно, праметнали на гръб лъчевите пушки. Нямаше и помен от предишното напрежение, сякаш знаеха, че нападението няма да се повтори.

Ротанов влезе в помещението на медицинския сектор. От стените лъхаше на мухъл, повечето уреди бяха покрити с калъфи и не бяха включени. Дори големият диагностичен апарат явно работеше без половината от блоковете си. Докторът седеше прегърбен и бързо пишеше нещо на една голяма жълта карта. Престилката му, отдавна непрана и тук-таме изгорена от киселина, беше в тон с целия кабинет.

Ротанов още от ученическите си години не обичаше лекарите, инстинктивно като всеки здрав човек се стараяше да избягва срещите с тях, но днес за първи път от много време насам влезе в този лекарски кабинет по собствено желание.

— Е, как върви работата? — попита той колкото се може равнодушно.

— Не ме притеснявайте! — скара се докторът. — Не съм електронно-сметачна машина. Седнете и чакайте, трябва да дообработя данните.

Ротанов въздъхна и се настани на студената метална табуретка пред диагностичния апарат — друг стол нямаше. И сега, докато секундите мъчително се нижеха в тягостната тишина на този кабинет, нарушавана само от монотонния шум на капките, които падаха в легена, и от скърцането на писеца, той се замисли защо поиска да му направят пълно медицинско изследване, на което се подлагат завръщащите се от междупланетен полет космонавти, за които е установено, че са заразени с опасна микрофлора или в други

извънредни случаи. Нима беше повярвал на намеците на инженера и на приказките, че след среща с люс човек губи своята индивидуалност, променят се психиката му, мотивите на постъпките?... Не. Той чувствуваше, че в него нищо не се е променило. И все пак...

След посещението в града и този странен бой по пътя към базата Ротанов вече не споделяше напълно мнението на колонистите за необяснимите неща, които ставаха на планетата.

Да можеше да се изгради тук база за космическите кораби и да се постави под карантина цялата планета, докато учените не разберат каква е тази дяволска работа. Погледна ръждясалия корпус на диагностичния апарат и тежко въздъхна. Всичко подсказваше, че няма да е толкова лесно да се създаде база. А днес на съвета трябва да вземат решение. Дадоха му два дни срок да проучи обстановката, но те неусетно отлетяха. Повече не биваше да отлагат, колонията се намираше в извънредно трудно положение, което изискваше да се вземат незабавни мерки.

Хората бяха изправени пред опасността да загинат... Тъй че след няколко часа волю-неволю ще трябва да участвува в решаването на въпросите, свързани със съдбата както на колонията, така и на града, защото инженерът, както разбра от документите, вече втори сезон се стяга именно за града, обмисля някакъв план, свързан с „кардиналното решение на проблема“, както беше написано в един негов доклад. А фактът, че той държи в тайна подробностите на този свой „кардинален“ план, също не обещавахе нищо добро.

За да бъде напълно обективен, Ротанов трябваше да мине през този кабинет. Преди да вземе решение, той искаше да знае съвсем точно откъде идва тази двойственост, тази неувереност в собствените сили — дали от недостатъчното познаване на обстановката, или за това все пак бе виновен люсът?

Докторът остави писалката и известно време масажира отеклата китка на дясната си ръка. Ротанов чакаше търпеливо, без да издава с нищо вълнението си.

— Вие сте абсолютно нормален. Абсолютно — произнесе се най-сетне докторът и недоволно примлясна с устни, сякаш се дразнеше, че Ротанов е нормален. — По принцип това е невъзможно, защото срещата с люса не минава, без да остави следа, и все пак в случая е така. Проверих трите ви системи на управление.

Подсъзнанието, мозъчната кора, биохимичната регулация — всичко е нормално. Никакви нарушения, само сте преуморен, но и това е нормално след подобно стресово напрежение. Дори не знам какво да ви кажа. Това противоречи на всички наши наблюдения и изводи за природата и характера на контакта с люса.

Ротанов слушаше, без да го прекъсва. Вече знаеше най-важното и се успокои, сега можеше да не бърза.

— Досега при всеки контакт... Между другото знаете ли какво представлява люсът? Подочух нещо, но не е зле да ми разкажете и вие.

— Люсът е молекулярна суспензия от сложни небелтъчни молекули, управлявана и образувана от енергетично поле, което възниква при достатъчно гъст коагулат. Енергия вземат отвън. Но не от слънцето, защото тяхната консистенция е твърде разрежена. Нещо повече, слънчевата радиация, както и всяка лъчиста енергия, действа пагубно на тяхната структура, като нарушава сложното и крехко взаимодействие между молекулите на коагулата. Оттук и нощният начин на живот. И нищо, което да говори за интелект. При нас се появиха доста безсмислени теории, те лесно могат да бъдат обяснени, ако се имат предвид всички пакости, които са сторили люсовете, но всъщност те не проявяват зла воля. Тази молекулярна суспензия не притежава нито воля, нито разум. Може би само най-прости инстинкти, да речем, каквито имат рояк мушици. Тях ги привлича човешката миризма, движението, с една дума, онова, което нарушава обичайния фон на обитаваната среда. И тогава се осъществява контактът. Благодарение на малката си големина, молекулите на люса проникват безпрепятствено в тъканите на човешкия организъм, за известно време се смесват с молекулите на човешкото тяло и неговия мозък. Енергийното поле на люса в този момент взаимодейства с всички електрически потенциали на клетките и разрушава връзките между невроните. И в резултат настъпва моментална смърт за човека. А контактът се отразява върху люса по много странен начин. Неговата структура напълно запазва структурата на обекта, с който е влязъл в контакт. Разположението на молекулите и връзките между тях се повтарят в структурата на люса. Невероятно сложният човешки организъм, сборът от информация, която се съдържа в него в момента на контакта, имам предвид информацията на молекулярно равнище, а

може би и по-съвършена, се пренася в структурата на люса, един вид се отпечатва в нея.

Докторът замълча. Взе от бюрото дебела пачка перфокарти, разбърка ги и започна да ги подрежда на бюрото. Изглежда, беше забравил за Ротанов.

— Какво става по-нататък с информацията? Нали докато тя съществува, смъртта не може да се приема за окончателна?

— Информация, която съществува извън тялото, вече не е живот. Но може и да не е така. Тук всичко е дяволски сложно. Човекът във всеки случай загива. Макар че и това не е толкова безспорно, ако се вземат под внимание вашият случай и този с Ана.

— Как е тя?

— В шоково състояние е. Има надежда да се оправи.

— Чуйте, докторе. Тук с огромно желание ме посвещават в тайните, свързани с люсовете. Но за всичко останало, все едно че е наложено табу. Неизвестно защо, но всички избягват да говорят по въпроса за синглитите, в това число и вие...

— Не е толкова трудно да се разбере — докторът въздъхна уморено. — Всеки от нас има роднини или приятели, които са се превърнали в също такава информация, тъй че наистина не ни е лесно да приказваме за тях.

— Съгласен съм. Но за да може нещо да оправим в тази кошмарна ситуация, преди всичко трябва да разберем...

— Да, естествено.

— Искам да знам всичко.

— Дадох ви отчетите на нашия отдел за тези години. Там ще намерите всички данни.

— За да мога да се оправя в тях, дори само за да ги прочета, ще са ми необходими няколко седмици, аз не съм универсален специалист, много неща изобщо не разбирам. Но днес... Да, още днес ние двамата ще трябва да поемем върху себе си цялата отговорност за решенията, които ще бъдат взети на съвета.

— Добре тогава. Ще се опитам да ви обясня. Но не е толкова просто за разбиране, особено за вас...

— Защото съм чужденец ли?

— И затова. Но най-вече защото и за самите нас много неща тук са неясни, част от онова, което ще ви кажа, са само интуитивни

догадки. Експериментите и наблюденията са извънредно затруднени в тези условия. И въпреки това успяхме да установим едно-друго. Преди двайсетина години моят предшественик Халиновски констатира, че информацията, която остава в структурата на люса след контакта с човека, не се поддава на незабавно смесване. Възникват някакви енергетични потенциали, които съхраняват тази прекопирана, чужда за люса структура. По-късно тя започва да се уплътнява.

— И се появява яйце?

— Така го наричаме тук. Всъщност не е яйце, а сбор от информация, ако щете, своеобразна матрица и тя няма никакво отношение към размножаването на люсовете. Те се размножават чрез просто делене.

— А после какво става? — Ротанов непрекъснато трябваше да подканя доктора, който говореше с мъка, като преодоляваше голямо вътрешно съпротивление, макар че за него като учен проблемът бе поне отчасти да запази отвлечения академичен характер на онова, което казва.

— И тъй, яйцето... Известно време то не е активно. Трябва да мине определен инкубационен период. Както виждате, има много общи неща между него и обикновеното яйце. Необходими са определена температура, влажност... Вероятно по тази причина първите контакти на люсовете с хората толкова дълго останаха неизвестни за нас и не доведоха до никакви видими последствия. След инкубационния период яйцето узрява и може да остане в това подготвено състояние неопределено дълго. То става нечувствително към външни въздействия.

— За какво е подготвено? Какво се извършва по-нататък?

— Много сте нетърпелив. Отстрани всичко изглежда извънредно интересно... — Докторът не успя да скрие мъката си и Ротанов вече не го прекъсна. — Когато яйцето е узряло, то, както вече споменах, е напълно готово за повторен контакт с люса. Ако той се осъществи, веществото на люса, взаимодействайки си с веществото на яйцето, започва да се уплътнява и видоизменя.

Информацията, заложената в яйцето, става основна в новообразуващата се структура. Горедолу след два часа възниква образование, което ние нарекохме синглит. Преди го наричаха по-

просто и по-ясно — копие. Но това определение не беше точно, защото то не е никакво копие.

Появилият се обект дори външно не прилича на човека, от когото е била взета първоначалната информация, а на всичко отгоре много често образованието се разслюява. Съдържащото се в люса вещество понякога е повече, отколкото е необходимо за създаването на един обект, и тогава се появяват четири, пет, до десет... Докторът отново замълча. — ...Синглитът не е копие и по своята вътрешна структура. Той не притежава кръвоносна и храносмилателна система. За разлика от люса при него снабдяването с енергия се осъществява чрез кожата непосредствено от слънчевата радиация. Синглитът по-скоро представлява видоизменен люс, отколкото копие на човек. Веществото на люса фактически не се променя, изменят се само неговото устройство, строежът му...

Ротанов искаше да научи друго, онова, за което докторът упорито избягваше да говори. Какво става с човешкия интелект, с разума, до каква степен човешката личност се запазва в новопоявилото се същество? И какво представлява то — мислец модел на човека, подобие на биологичен робот или нещо много по-сложно?... Притежава ли синглитът психика, памет... Може ли да чувствава болка, радост, страдание?

На някои от тези въпроси той можеше да си отговори и сам въз основа на собствения си опит, да отговори положително с всички изводи и последствия.

Ротанов стана и здраво стисна ръката на доктора.

— Благодаря. Трябва да помисля. Ще се видим на съвета.

— Сигурен ли сте, че моята информация ви е достатъчна? Че правилно сте разбрали всичко?

— Нали бях в града. Доколкото знам, малцина преди мен са успели да осъществят непосредствен контакт. А ако все пак им се е удавало да го осъществят, то през прореза на мушката не може да се види кой знае колко.

— Не сте справедлив...

— Възможно е. Именно затуй ви казах, че трябва да си помисля.

Този път съветът се събра навреме. Нямаше го само Филин. Дори председателят, който през последните два дни не се отделяше от леглото на болната си дъщеря, беше тук. През тези два дни той още

повече отслабна и остаря, чувствуваше се, че му коства доста сили да присъствува на това заседание.

Инженерът започна с традиционния отчет за положението на нещата. Всичко, което казваше, отдавна бе известно на присъстващите и се повтаряше заради Ротанов, но той най-неочаквано прекъсна инженера и го помоли да премине към приемането на програмата от мероприятия за следващия месец. Инженерът се затрудни. Той не беше подготвен за решителна атака, не искаше веднага да разкрие всичките си карти. Обясни, че програмата не може да се разгледа, без да се вземе под внимание онова, което ще предложи Земята. Всички се обърнаха към Ротанов.

— Разбира се, имам предвид не това, което можете да ни предложите след петдесет години, когато ще пристигне поредният кораб. Интересува ни какво можете да ни предложите днес, в краен случай утре — завърши изказването си инженерът.

И тогава взе думата Ротанов. Беше решил да им каже всичко още преди да се изкаже инженерът. Нямаше смисъл да мълчи за откритието, с което беше пристигнал на планетата.

Тук беше сред хора, на чиято помощ и подкрепа разчиташе Земята, когато ги изпрати на този опасен експериментален полет. И затова миг по-късно той започна своя разказ за пространствения двигател.

Съобщението, че разстоянието от петдесет светлинни години вече не е проблем, ги порази като гръм. На доктора му се стори, че не е чул както трябва, че нещо не е разбрал. Всичко се обърка, членовете на съвета скочиха от местата си и закрепяха в един глас. Той видя как дебелият, недостъпен и невъзмутим завеждащ материалния сектор изведнъж заплака и дори не се помъчи да скрие сълзите си, как инженерът свали очилата си и втренчи поглед в Ротанов. В този момент беше заличено всичко, което ги разделяше, защото за миг му повярваха, че тяхната малка колония вече не е остров, обречена крепост, а се е превърнала в преден пост на човечеството. Те не можаха веднага да разберат цялата важност на това съобщение, но когато настъпи тишина и се възвърна способността им да разсъждават трезво, тозчас сред общото мълчание възникна основният въпрос — къде са те, корабите от Земята? Какво чакат, та не идват? И Ротанов отговори:

— Сега всичко зависи от самите нас. По време на пространствения преход се разрушават напълно компютърът и електрониката в механизмите на кораба. Под въздействието на мощни полета излизат от строя всички транзистори, диоди и микросхеми. Щом успеем да снабдим пристигналия кораб с нов управляващ блок, преходът Земя — Алфа ще стане малко по-сложен от едно отиване до съседен град.

Настъпилата тишина показва колко силно са се разочаровали току-що обнадежените хора.

— С други думи, вие не можете да се върнете, а и на нови кораби засега не трябва да се разчита — заключи инженерът.

— Не е точно така — възрази Ротанов. — По принцип аз мога да се върна, а и корабите могат да бъдат тук само след месец, стига да намерим компютър!

— Ами да, компютър... — с горчива ирония започна инженерът. — Корабен компютър с неговата извънредно сложна програма! Че къде ще намерите тук специалисти, способни да изчислят междузвездните трасета? И не само да изчислят, но и да преведат тези изчисления на програмен машинен език! Къде смятате да направите този компютър? В нашия малък завод ли? Та там вече втора година не могат да произведат водопроводни тръби!

— Нали и в града има заводи.

— Първо ще трябва да ги завладеем! Но дори и да успеем да го сторим, кой ще работи там? Ние нямаме техници, да не говорим за майстори и програмисти на автоматизирани комплекси!

— Разбира се, че ги нямате, и откъде ще ги имате, като през тези години сте обучавали хората си само на една-единствена специалност!

Ротанов не разбра веднага каква грешка е направил. В настъпилата тишина се чувствуваше отчуждение, враждебност. Какво знаеше той за живота им тук през всичките тези години, какво право имаше да ги съди? Да, беше им останала една-единствена специалност... Като че ли са го искали, като че ли са имали избор! Никой не каза нищо. Членовете на съвета мълчаливо го гледаха.

Ротанов се опита да поправи грешката си.

— Не ви упреквам. Знам, че не сте виновни за създалото се положение. Знам, че люсовете са нападнали първи и че вие сте били принудени да се защитавате. Но сега върху нас лежи отговорността не

само за собствения ни живот и за живота на вашите близки, сега сме отговорни пред Земята за съдбата на базата на тази планета, за принципната възможност оттук да отидем на други звезди! Ето защо са толкова важни и компютърът, и производственият комплекс, който ще е в състояние да го създаде. Нека заедно да помислим по този въпрос, сега няма по-важно нещо от това! Всичко останало, всички ваши проблеми ще се решат, ако успеем да осъществим редовна връзка със Земята.

Не можа да ги убеди. Те останаха студени и равнодушни към призивите му. Сега той беше чужд за тях. Те не вярваха вече нито в компютъра, нито в прехода, нито в скорошната помощ, която щеше да дойде от Земята. Все едно че бяха деца и той им беше подарил красива кутийка, в която не намериха нищо и не можеха да му го простят.

— Всичко това е чудесно — обади се председателят. — Нека сега да преминем към текущите въпроси. Трябва да решим проблема с енергията, в противен случай защитните комплекси ще престанат да работят посред зима.

— Този път не ще успеем да осигурим необходимия запас. Трябва да преминем в дневната страна и там да дочакаме края на зимата. — Вече не обръщаха внимание на Ротанов, вече изцяло бяха погълнати от обсъждането на своите проблеми. Той вече не направи опит да промени хода на съвещанието. Не се намеси, не подхвърли нищо, само внимателно, навъсено слушаше всеки от изказващите се и вписваше нещо в бележника си. На доктора му се стори, че инженерът излиза от цялата тази каша като победител. Ако успее да се наложи за похода, щяха да се лишат от последната стационарна база и ръководството автоматически щеше да премине в ръцете му — те ще попаднат в зависимост от ловните отряди и колонията ще се превърне в скитническо племе. И това ще бъде началото на края. Докторът дори не се опита да му възрази, той разбираше, че с това решение преди всичко ще бъдат ликвидирани научният отдел и другите жалки останки от тяхната „цивилизованост“, но се чувствуваше уморен, за да се бори сам. Сега не можеше да разчита на сериозна подкрепа от страна на председателя, той беше силно разстроен от нещастията с Ана. Оставаше му да гласува за похода, а понеже всички освен доктора и Ротанов подкрепиха инженера, той вече не се съмняваше в резултата от гласуването.

Но когато инженерът постави въпроса на гласуване, неочаквано отново стана Ротанов.

Той заговори спокойно, с някаква скрита ирония и вероятно именно по тази причина докторът пак се заслуша.

— Поход ли — прекрасно. На Земята скитническите племена ходеха на лов за мечки. Тук няма мечки. Но може да преживяваме с растителна храна и да се обличаме с кожата на други животни. Ала не това е важното. Ние разполагаме с предостатъчно енергия. Ще стигне за десетина години и не само за да снабдява вашите комплекси. С тази енергия бихте могли да подхранвате четиридесет такива града като този, който загубихте.

— За какво говорите? — В тона на инженера за първи път прозвучаха враждебни нотки.

— За кораба, с който пристигнах. Неговите енергийни съоръжения са напълно изправни. И няма нужда от скитнически експедиции. Трябва само да си възвърнем кораба. Той е извън града и едва ли за такова кратко време синглитите са успели да организират там сериозна отбрана. Надявам се, че вашите отряди ще се справят с тази операция?

— Колко е голям! Сякаш от небето се изтърси цяла желязна планина. Никога не съм мислил, че може да бъде толкова голям.

— Рон не е виждал кораб досега. Първия път винаги е така. Човек просто остава поразен. Всички сме чували или чели за него, но друго е да го видиш толкова отблизо.

Ротанов мълчаливо кимна. За него корабът беше обикновена машина. Грамада от добре изработен метал, за която сега щяха да заплатят с не един и два човешки живота. Шестима души заедно с него бяха насядали един до друг в откритата кабина на ролера.

От края на гората, обрасла с гъсти храсталаци, се откриваше възможност спокойно да огледа околността. Металната мачта на кораба стърчеше напред обгорената при кацането поляна. Сега там беше набола ниска трева. Не се забелязваше никакво движение в този широк цял километър кръг от опърлена трева. Нито укрепления и каквито и да било постройки. Изобщо нищо. Ако имаше охрана, укрытията сигурно бяха окопани дълбоко в земята и старателно бяха

замаскирани. По-лошо щеше да бъде, ако ги чакаха на кораба. Нямаше да могат да пробият външната силиконова броня нито с излъчвателите, нито с топлинните пистолети.

Операцията започна на разсъмване, но сега слънцето вече бе високо и всичко наоколо беше потопено в лепкава влажна мараня. Още нямаше сигнал. Ротанов откъсна уморените си очи от бинокъла и погледна часовника.

До контролното време оставаше половин час. Само когато ловците затворят подстъпите към кораба, когато го заобиколят от всички страни и завардят пътищата към града, ще бъде даден сигналът и малката група ще атакува кораба.

За невъоръжено око на фона на червеникавите хълмове огромният кораб изглеждаше като нещо мъртво, чуждо и нереално. В нагретия въздух долната му част леко се изкривяваше, като че ли корабът беше някакъв мираж. Ако беше кацнал на четиридесет километра по на юг, нещата щяха да се развият другояче. Но него го привличаше градът, който отдавна бе загубен от хората. Естествено той не можеше да предвиди нищо. И сега неговото първо решение като инспектор от Земята ги доведе на тази поляна.

Ротанов си мислеше за предстоящата битка, която нямаше да прилича на инсценировката, станала пред очите му, когато отрядът на инженера се прибираше в базата. От разказите на ловците вече знаете, че при нужда синглитите умеят да се защищават, че са отлични бойци, които не знаят що е страх и прекрасно разбират какво е корабът за колонията. Ризата залепна за тялото му. Беше задушно. Едва дишаше. Като че ли времето беше спряло в това тягостно очакване. Не се чуваше никакъв шум... Нито изстрел...

— Какво става там, заспаха ли? Къде е ракетата?

Никой не му отговори. Тишината сякаш бе смазала гората. Нищо не издаваше присъствието на стотината души, притаили се в редките храсталаци. „Инженерът хвърли в тази операция всички сили, с които разполагаше колонията... Прекалено великодушно. И прекалено бързо прие предложението да се атакува корабът.“

Още преди това Ротанов почувствува, че този човек провежда хитра, сложна и засега не съвсем разбираема игра. Той нямаше намерение да вниква във всичките ѝ тънкости. Ако завладеят кораба, положението в колонията веднага ще се промени, той ще сложи край

на хитрините на инженера и ще направи всичко възможно, за да бъдат прекратени безсмислените битки със синглитите, които явно се харесват на инженера. Е, не че толкова му харесваха, а по-скоро се бяха превърнали в самоцел за него, сякаш мирният живот бе загубил смисъл за този човек.

Ротанов нямаше представа по какъв начин ще спре тази продължителна война, проникнала в делата и мислите на колонистите. Но твърдо знаеше, че ще направи всичко, което е по силите му.

Ракетата пламна в дневното небе като малко белезникаво кълбо. Избухна тогава, когато вече не я чакаха.

Този първи сигнал нямаше пряко отношение към тях, той означаваше, че пътищата най-после са преградени и три отряда могат да започнат акцията, за да разчистят пътя на тяхната група за решителната атака. Няколко секунди над края на гората все още цареше тишина. После долетя многогласен, усилен от ехото вик. Ротанов видя как десетки хора наскочаха и се спуснаха към кораба. Те тичаха едновременно от три страни и стреляха в движение с лъчевите пушки.

Около кораба се вдигаха фонтанчета пръст. Избухваха малки кълба от топлинните взривове. А корабът сякаш беше замрял. Нито един изстрел, никакво движение по обширната поляна, по която сега бягаха хората. Ето че за втори път пред очите му боят се превърна в неразбираем фарс, като че противникът си беше поставил за цел да се подиграе с усилията им. Синглитите не можеха без бой да отстъпят кораба! Сигурно знаеха в какво мощно оръжие би могъл да се превърне той! Някъде се беше излъгал в сметките си и тази негова грешка заплашваше да доведе до провал, защото един бой в обстановка, в която не всичко ти е ясно, е наполовина загубен бой... А хората продължаваха да търчат. До кораба оставаха още четиридесет метра, тридесет, двадесет... Атаката постепенно замираще. Вече никой не стреляше. Свалили оръжието си, хората бавно, дори без да се привеждат, крачеха към кораба. Край. Сега го заобиколиха като плътен кордон и ако някой включеше двигателите...

— Напред! — извика Ротанов. Но шофьорът недоумяващо го погледна. Не беше изстреляна уговорената втора ракета за тяхната атака. — Напред, бързо към кораба!

Най-после шофьорът се подчини на заповедта му и ролерът се понесе напред с максимална скорост. Той се клатушкеше, прескачаше храсталаците и грапавините по пътя си, двигателят ръмжеше на пределни обороти, но Ротанов знаеше, че това едва ли щеше да им помогне, тъй като врагът имаше чудесна възможност да наблюдава какво ставаше наоколо. Синглитите ще изчакат ролера да се приближи и тогава ще унищожат всички наведнъж. Секундите се нижеха като на забавена филмова лента. Ролерът пълзеше подобно на едро жужащо насекомо. „Сега е моментът, точно сега...“ Но не се случи нищо. Нищо. Спряха. Хората ги наобиколиха. Някой попита защо са тръгнали преди сигнала, шофьорът взе да обяснява нещо на инженера. Ротанов гледаше кораба. Гледаше го, без да откъсва очи от него. Струваше му се, че двигателите всеки миг ще забълват огнени потоци, но изведнъж разбра, че няма да ги дочака.

Няма да ги има, както нямаше изстрели и трупове около кораба. Синглитите само си играеха на война, докато колонистите воюваха на живот и смърт.

Подчинявайки се на заповедите, отрядите бавно започнаха да се оттеглят от безмълвния, сякаш готов за скока кораб. По искане на Ротанов отстъпиха и трите отряда. Остана само групата, определена да завземе кораба — общо петима души. И сега те стояха лице в лице срещу този звяр от метал, какъвто им се виждаше корабът след странната атака и дългото мъчително очакване. Сигурно нещо им готвеха. Нещо неочаквано. „Мини, засада, капан? Не. Всичко това е от арсенала на нашите, земните войски. Вероятно ще ни изненадат с нещо свое, нещо, което не можем да предвидим и не очакваме. И трябва да вървим срещу неизвестността.“

Вратата на шлюзовата камера се оказа отворена, все едно че любезно ги канеха да влязат. От нея ги дяляха десетина метра, после започваше мъртво пространство, където двигателите вече не бяха страшни за тях. Ротанов извървя разстоянието бавно, предпазливо, зад себе си чуваше тежкото дишане на петимата. Нищо не се случи. Вмъкнаха се в шлюзовата камера.

Вместо да се зарадва Ротанов почувствува някакво глухо раздражение. Вероятно защото нямаше схватка, нито победа или поражение, а той се превърна в нищожна пешка в една игра, чиито правила му бяха неизвестни.

Ако така продължи до кабината, шансовете им се изравняват. За такъв кратък срок те едва ли са успели да изучат кораба така, както го познава той. И ако му позволят да завладее кабината за управление... „Ами ако те изобщо не са имали намерение да защитават кораба? И не са го смятали за свой?“ Звучеше твърде неправдоподобно. Такива подаръци не се правят по време на война. И все пак те безпрепятствено влязоха в кабината. Последните метри преодоляха тичешком и сега задъхани стояха на прага на празното помещение. Дори вратата не беше затворена. Креслото пред пулта за управление беше леко обърнато наляво от изхода. В същото положение го остави преди седмица, когато напусна кораба. Да, само преди седмица... По уредите имаше дебел слой прах. Май се опитваха да ги убедят, че тук не е влизал никой. И никой не е възнамерявал да завладява кораба и да го отбранява. Като че ли не знаеха, че двигателите само за миг могат да заличат от лицето на планетата останките от града или да изпарят цяло море... Като че ли не разбираха в каква страшна и опасна сила можеше да се превърне корабът, ако бъде използван в една война... Той седна в креслото и остана известно време неподвижно, като се опитваше да успокой бясното биене на сърцето си. После ръцете му сами посегнаха към пулта за управление. Светна аварийното осветление на уредите, изцракаха осигурителните колани. По навик той хвана с дясната си ръка ръбестата ръкохватка на главния превключвател на реактора. Може би го спря изскърцването на вратата зад гърба му или мисълта, че нещата се подреждат твърде лесно дори за тази непозната игра, която му натрапиха. Имаше чувството, че върви по паянтов мост над пропаст. И то със завързани очи. Но този път беше само негов. Сам трябваше да оправя грешките си, нямаше право да рискува чуждия живот и беше длъжен да предвиди и най-невъзможното положение. Например, че на синглитите може да им се е приискало той собственоръчно да взриви кораба. Технически това нямаше да ги затрудни, достатъчно беше да свалят магнитната риза на реактора. Както и да е, но преди всичко трябва да остане сам на кораба, за да огледа всичко, което може да огледа човек в този метален лабиринт. В случая никой не можеше да му помогне. Само той познаваше кораба и само той ще отговаря пред Земята за всичко, което ще се случи тук.

Ротанов не знаеше какво точно трябва да търси в многобройните помещения, претъпкани с апаратура, предназначена за колонистите.

Изолираните помещения, в които не беше влизал нито веднъж след старта, го посрещнаха с миризма на мухъл и влага. Вентилацията не работеше от деня, в който се повреди автоматиката, и механизмите бяха започнали да ръждясват.

Провери машинното отделение, помещението на реакторите, щурманската кабина и не откри никакви следи. Никакви следи от външно лице. След три-четири часа, съвсем измъчен, той се добра до своята каюта. Хвърли в шахтата за смет мръсните си окъсани дрехи и влезе в банята. Сред облака от горещи пръски, които от всички страни като еластична вълна обливаха тялото му, Ротанов си мислеше, че няма смисъл да се рови като плъх. Сега ще се облече, ще отиде в кабината, ще включи реактора и ще извърши обичайната стартова процедура. В края на краищата няма да му стигнат и десет години, за да огледа кораба съвсем подробно. Ако все пак тук бе скрито нещо чуждо, щеше да се запознае с него в процеса на работата.

Ръката му бавно, милиметър по милиметър местеше ръкохватката за включване на реактора. Чу се познатото изщракване, последвано от тласък и по преградните стени като вълна премина вибрация. Глухият шум под краката му означаваше, че е започнала реакцията за освобождаване на неутрони. Пламнаха светлинките на таблото, трепнаха стрелките на уредите. Реакторът влезе в работен режим. Ротанов изтри потта, която се стичаше в очите му, и леко докосна стартовата ръчка, за да провери ще потече ли гориво в планетарните двигатели. То тръгна. Корабът затрепера. Той увеличи подаването на гориво и включи двигателите. Долу сега бушуваше зелен пламък, като изгаряше всичко наоколо. Поиска да види как изглежда това. Посегна към ключа на перископа, щракна го, но лещите останаха матовосиви. Това бе първата изненада. Оптиката беше извън строя. Корабът бе ослепял. Съвсем машинално завъртя ключа на локаторите, макар отлично да помнеше, че те не работеха от мига, в който се повреди цялата електроника. Върху стените на кабината пламнаха с нежна синкава светлина четири дълбоко врязани овала. Той толкова се изненада, че отдръпна ръцете си от лостовете за управление, но почти веднага нещо го притисна към креслото, а върху съживилите се екрани се появи изображение. Ротанов видя как пламъкът долу под кораба взе да се свива, да набира сила и повърхността на планетата започна бавно да се отдалечава. Сякаш

корабът се беше пробудил, бе придобил собствена власт и сега поемаше свой, само нему известен курс. Таблото светна — предупреждаваше го, че е включена автоматиката.

Но на кораба нямаше автоматика! „Тоест преди беше повредена“ — тозчас се поправи Ротанов вече без да се учудва на нищо, дръпна ръчката, изключваща автоматиката. Ръчката се задвижи плавно, без никакво съпротивление и той разбра, че всичко това е безполезно. Нямаше да успее толкова лесно да се справи с излязлата от строя машина. Започна същият този двубой без изстрели и преследване, който той очакваше от самото начало. Двубой, който щеше да спечелн онзи, който по-бързо се ориентира в обстановката и миг по-рано намери правилното решение.

Значи на компютъра беше подадена нова програма? Но за тази цел е трябвало да го възстановят изцяло. Нужни са им били десетки специалисти, стотици изключително сложни машини. Създаването на един корабен компютър дори на Земята би отнело цял месец; явно тук се криеше нещо друго. Но сякаш за да опровергае всичките му съображения, корабът продължаваше да набира височина и бавно да завива наляво, към централната база. По изменения режим на работа на двигателите и по тежестта, която го притискаше към креслото, той усещаше, че натоварването е достигнало вече четири единици и сега няма да му бъде лесно да стане от мястото си. Един неочакван тласък на двигателите може да го изхвърли на пода. И все пак трябваше да стане. Само така ще се добере до този проклет компютър, за който забрави и изобщо не се сети да огледа. Знаеше добре, че там нямаше нищо друго освен изгорелите при прехода блокове. Бавно се изправи, като боксьор, току-що получил нокаут. Крачка, още една. Краката му сякаш бяха станали оловни, коленете му се подгъваха. Корабът продължаваше да набира скорост — пет „же“, шест... Добре, че се издигаше плавно, все още можеше да се справи, стига да няма резки тласъци. Най-после се добра до стената на кабината. Зад нея беше таблото на компютъра. За да го свали, трябваше да отвърти четири винта. Съвсем проста работа. Само че откъде да вземе отвертка... Минаха още няколко секунди, а побеснелият кораб продължаваше да набира скорост като пердашеше нагоре с пределната мощност на планетарните двигатели. Не отвъртя последните два винта, само дръпна таблото към себе си и счупи края на обшивката. Веднага му се

набиха в очите четирите светли кубчета. Бяха се притаили между зелените блокове на компютъра. Като четири чужди блокчета. Дори не са сметнали за необходимо да ги прикрият, да ги боядисат като останалите клетки. Сигурно са решили, че той няма да надникне в компютъра? Не, по-скоро кубчетата се дублират. Дори и да намери начин да ги отстрани, веднага ще се включат резервните... А и дали щеше да се справи с тях само с тази отвертка?

Необходим му е по-солиден инструмент, плазмен нож например, но той е в съседното помещение. При шест „же“ ще отидат една-две минути и тогава вече ще бъде късно. Корабът ще поеме по набелязания курс, двигателите ще се изключат и не се знае дали ще се включат отново.

Трябва незабавно да измисли нещо, още сега. Да измисли, а не да търчи от помещение в помещение. Само с плазмения нож няма да се справи с тях, той чувствуваше, че грубите методи в този двубой ще бъдат толкова безполезни, колкото бяха безполезни лъчевите пушки и всякакво друго оръжие в началото на атаката.

С колко ли време разполага? След минута-две корабът ще пробие атмосферата, ако режимът на ускорението не се промени. И после най-вероятно ще започне да се обръща. Тогава той трябва да бъде в креслото. Всяка загубена секунда водеше него и кораба към неизвестната цел, подготвена му от неговите врагове.

За известно време му се стори, че няма изход, че е безсилен да измисли нещо, че е загубил играта и корабът никога няма да се върне при хората. Четирите пластмасови кубчета го погубиха. Изведнъж си ги представи колко са малки... Нищожно малки в сравнение с многобройните блокове на компютъра, изпълнили цялата повърхност на нишата зад преградната стена. Как са успели да вместят в такъв обем изключително сложната програма за управление на кораба? И точно тогава изведнъж си спомни, че автоматиката се включи, когато случайно завъртя ръкохватката на локаторите. Тук имаше нещо, някаква връзка. Автоматиката и локаторите...

Антените! Ама разбира се, че са антените! Как не се досети веднага. Там няма никаква програма. Само приемник на командите, ето какво е онова! Корабът се управлява отвън. А щом е така, тогава корпусът трябва да е надежден екран и ако изключи антените... Той се втурна към креслото. Едва ли тремавите му движения, затруднени от

натоварването, можеха да бъдат наречени втурване. Все пак след няколко секунди Ротанов успя да се намести в креслото и веднага затегна осигурителните колани. Трудно беше да предугади накъде ще поеме корабът след изключването на антените. Дали ще може да го управлява? И какво ли щяха да предприемат те в отговор?

Ключът изщрака, екраните на локаторите угаснаха... И не се случи нищо. Сигурно ще минат няколко минути, докато разберат какво е станало и вземат ново решение. Трябва да се възползува от това... И той внимателно, милиметър по милиметър притегли към себе си ръкохватката на ръчното управление. Корабът се подчиняваше! Сега се подчиняваше! Ротанов незабавно включи страничните двигатели и бързо завъртя кормилото докрай, като наклони кораба толкова рязко, колкото можеха да издържат пренатоварващите амортизатори и самият той. Това го притисна към креслото, представи си как носът на кораба очертава полегата парабола, която постепенно го връща към планетата. След няколко секунди ще започне да се спуска, но сега скоростта на кораба намаля и за тях това беше най-удобното време да предприемат нещо... Какво чакаха?

И в същия миг разбра. За да се ориентира, за да може правилно да завърши маневрата и поне приблизително да насочи кораба към набелязаната цел, ще трябва макар и за секунда да включи локаторите, не току-тъй го бяха лишили от оптиката. И те щяха да се възползват именно от това положение.

Ротанов нямаше друг избор. Когато на висотомера се появи цифрата осем хиляди метра, той превключи двигателите и насочи кораба към повърхността на планетата по отвесна траектория с такова натоварване, че му притъмня пред очите. После, когато стигне до повърхността, ще коригира курса и ще дообърне кораба. На тях ще са им необходими броени секунди, за да схванат маневрите му. А щом ги разберат, незабавно ще атакуват, защото иначе ще го изпуснат. Ротанов погледна секундомера. Сега е моментът, не биваше повече да отлага. Той изключи двигателите и включи изведнъж всички локатори. Преди да светнат екраните, корабът потрепера от серия взривове. Около него избухваха ракети. Ротанов почувствува задоволство, защото това означаваше, че онези са се объркали, не са могли да издържат докрай на играта, която всъщност сами предложиха, и не са постигнали неизвестната за него цел, заради която бяха замислили цялата тази

сложна инсценировка. Сега се опитваха чисто и просто да унищожат кораба и по този начин признаваха пълното си поражение.

„Ще видим... Противометеорната защита за близко действие работи без локатори, тъй че не съм застрашен от преки попадения, само че и за тях това не е тайна. Сега те ще го ударят с нещо солидно.“ Екраните най после загряха и той видя стремително приближаващата се повърхност на планетата. Маневрата беше правилно пресметната. Трябваше му още минута, не повече, после те ще бъдат принудени да насочат ударите си по повърхността на планетата. Едва ли ще рискуват да употребят нещо наистина мощно, а обикновените ракети не са страшни за кораба. Сигурно ще направят опит да го унищожат именно сега, в тези броени секунди. Не бива да губи от погледа си нито един от екраните. Отдолу право към него вече летяха познатите му ракети, цели пет. Те не бяха страшни. Но онази... Отгоре... Хубаво би било да я засече отдалеч. Той бутна с рамо кръга на противометеоритното оръдие и натисна педала. Екраните светеха с равномерна, немигаща светлина. Изстрел не последва... Сега ще трябва да се спусне надолу още по-отвесно, ето всичко, което му оставаше. Двигателите не се включват!... По дяволите локаторите! Нищо няма да му се случи, само да не го улучи тази дяволска ракета... Тъй, сега двигателите включиха! Може би е достатъчно, импулсът беше силен. Ще трябва отново да включи локаторите...

Той го направи точно за една секунда. През това време успя да се убеди, че ракетата, която летеше към него отгоре, ще премине над кораба. Дори да е самонасочваща се, не ще успее да се коригира, твърде голяма е масата ѝ и едва след маневриране отново ще се насочи към кораба. Но вече ще бъде късно, дотогава той ще кацне. Преди да изключи локаторите, двигателите подадоха допълнително ускорение без негова намеса. Сега не знаеше дали ще може да спре. И дори да успееше да намали прекомерната скорост, не е възможно да кацне без локатори. А щом ги включи, не ще може да контролира управлението. Като че ли все пак го бяха поставили натясно... Затвори очи, за да не се разсейва, и се помъчи да си представи изображението на повърхността на планетата, което видя преди секунда на екрана. Мислено продължи движението ѝ, опитвайки се да замени локатора... Ето! Именно в този миг тъмното петно в радиус от няколко километра трябваше да запълни целия носов екран. Той избута напред

едновременно и двата ключа на носовите двигатели. Вече нямаше време да се обръща с кърмата напред, за да кацне.

Двигателите изреваха и почти в същия миг корабът потрепера от страшен удар в кърмата, беше пробито полето на противометеоритната защита. За известно време като че ли загуби съзнание, но дори не го забеляза, защото преди корабът да се наклони на дясната си страна, той успя да го изправи с кратко включване на страничните двигатели и още веднъж пое тежестта на кораба върху носовите двигатели, учуден, че те още работят и удържат на своя огнен стълб тази грамада от метал. Секунда-две вися неподвижно неизвестно на каква височина, тъй като висотомерът сякаш полудя след удара. С отчаяние разбра, че това е последната секунда, вече няма да може да се справи с кораба, няма да е по силите му да го приведе в равновесие. Тогава Ротанов плавно притегли към себе си ръкохватката за спиране на реактора, милиметър по милиметър я приближаваше към себе си и почти физически усещаше как намаляват мощността и тягата на носовите двигатели и все повече и повече се приближава невидимата повърхност на планетата. Той изхвърли напред носовите опори и издърпа червената ръчка за аварийно кацане. Почти веднага от двете страни избухнаха четири пиропатрона и откриха дюзите на резервните двигатели за еднократно действие. Те стабилизираха разклатения кораб и го насочиха надолу. Но тяхното действие се ограничаваше до сто метра от повърхността и ако е сбъркал и разстоянието се окажеше по-голямо, корабът с цялата си маса щеше да притисне опорите, щеше да ги смачка и после щеше да се строполи на една страна. Само десет метра ще бъдат достатъчни, за да се превърне корабът в купчина метал. Почти веднага той почувствува лек удар, двигателите изключиха автоматично, щом опорите докоснаха повърхността, сетне всичко утихна. Още секунда-две проскърцваха амортизьорите, едва-едва се разклатиха преградните стени, после и това престана. Улученият кораб стоеше здраво на опорите, значи Ротанов беше успял да осъществи това немислимо сляпо кацане. Изчака още малко, за да види дали ще продължи обстрелването. Ала други взривове не последваха.

Когато отвори вратата на шлюза, видя, че гората наоколо бе обхваната от пламъци. Тя гореше някак насила, с димящ червеникав пламък и изглеждаше странно от четиридесет метра височина.

Дърветата закриваха само опорите, останалата част от огромния кораб се извисяваше доста над тях и беше чудесна мишена. Какво чакаха, защо не стреляха? Тишината, нарушавана само от пращането на пожара, му се стори оглушителна. Няма защо да стрелят... Ако е сгрешил и се е приземил далеч от базата, те първи щяха да дойдат при него и щяха да се опитат да завземат кораба, а не да го разрушат. Трябваше да се подготви за срещата. Ротанов вдигна глава нагоре и огледа задната част на кораба, поела върху себе си единственото промъкнало се през защитата попадение. Опашните плоскости бяха доста смачкани, а може би бяха разместени и кърмовите дюзи. Всички тези неща са дреболии. Не беше пострадал пространственият реактор, а това бе най-важното. Защитната система принуди ракетата да се взриви встрани от кораба и пое върху себе си основния удар. Пожарът постепенно стихваше. Гората гореше някак безропотно и пламъците на пожара се задушаваша от парцалите гъст черен дим. Откъм изток в пожарището се появиха прозирки, след час-два огънят окончателно щеше да спре. И все пак опожареното място около кораба беше доста голямо и никой не би успял да се промъкне незабелязано до него. Залисан с проверката на малкото оцелели охранителни и защитни системи, които не бяха свързани, с централния компютър, Ротанов не преставаше да си блъска главата защо синглитите бяха прибегнали до такъв сложен и хитър метод. Може би са искали да го накарат да приведе в действие пространствения конвертор? Май това е най-вероятното. Нали не познават принципа на пространствения преход и сигурно са взели конвертора за ненужна тръба. Искали са да научат какво е предназначението на този неизвестен механизъм. Излиза, че тяхната операция не е била чак толкова безсмислена, но те не са могли да знаят, че конверторът се включва само на околосветлинни скорости в далечния космос... Той едва ли щеше да разбере истинските причини, от които са се ръководили, важното беше, че спечели двубоя и приземи кораба. Сега всичко зависеше от колонистите. Дано техните отряди да пристигнат първи! Може би ще успее да избегне битката и ще вдигне кораба през нощта, за да го закара в базата. Вероятно от дима на пожара Алфа изглеждаше виолетова, почти червена. Вече докосваше хоризонта, когато Ротанов забеляза в далечината някакви фигури, които се насочиха към кораба. Те вървяха спокойно, без да се крият, и той веднага се досети, че това е отряд колонисти. Те се

радваха на кораба като деца на нова играчка. Пръснаха се по всички помещения, разглеждаха всеки механизъм. Наложих се временно да затвори командните помещения, тъй като те не познаваха устройството на кораба и можеха да попаднат в опасно положение. Ротанов едва успяваше да отговаря на многобройните въпроси. Когато радостта от благополучния изход на сложната операция попремина, заедно започнаха да обмислят какво да правят по-нататък. Ловците бяха открили в покрайнините на града три ракетни установки, които обстрелваха неговия кораб, и ги бяха извадили от строя. Но можеше да има и други. Затова решиха да вдигнат кораба, когато съвсем се стъмни. До базата оставаха само десет километра и Ротанов се надяваше да направи този последен скок с включени локатори. Според сведенията на ловците синглитите прекратяваха всякаква дейност, щом паднеше мрак. Този факт имаше някаква връзка с тяхната биология и те тепърва щяха да го изясняват, сега беше важно друго — управляващите предаватели на синглитите няма да могат да им попречат. Нощем са страшни само люсовете, но нито един от тях не е в състояние да се промъкне през защитното поле на кораба. Час след като се стъмни, корабът плавно се спусна на площадката на съвета близо до основната база на колонията.

Не може да бъде! Ротанов остави настрана поредния блок. Пред него имаше голям чертеж. Линиите подскачаха пред очите му. Вече десети ден седеше на площадката пред кораба и се мъчеше да разбере поне основния принцип, по който работеше чуждата апаратура, вместена в четирите пластмасови кубчета. Откри по повърхността приблизително деветстотин контактни точки. От тях към вътрешността на кубчетата бяха изведени тънки като косъм проводници. На екрана на електронния търсач Ротанов можеше да разгледа съдържанието на блока пласт по пласт, макар и на молекулярно равнище, ала и то не можеше да му помогне. Там нямаше нито един активен елемент. Липсваше усилвател на електрическия ток, отникъде не се захранваше и въпреки това в тази невероятна схема имаше ток. Потоци електрони се движеха в различни посоки, усиляха се или намаляваха като че ли от само себе си, променяха посоката на движението си... Нещо повече, схемата на това дяволско кубче не беше постоянна. Тя се променяше

дори там, където доскоро в невидими кондензатори бяха натрупани електрически потенциали, при следващия преглед на същото място откриваше какво ли не, като се започне от индуктивност и се свърши с еднопосочна проводимост на кристала. От странната си вътрешност кубът предаваше онези команди за изпълнителната апаратура на кораба, които едва не доведоха до катастрофа. Той и сега предаваше нещо до своите изходни точки, някаква чудновата смесица от неразбираеми електрически сигнали. В това парче кристална маса се криеше ключът към основния проблем за завръщането на корабите на Земята. И на неговия кораб, разбира се. Преди да разработи плана за по-нататъшните действия, Ротанов искаше да разбере в състояние ли е тяхната електроника да замени земния компютър. Вече не се съмняваше, че нейните възможности са големи, но му беше необходимо да установи степента на сложност на задачите, които може да решава такъв един блок, и да знае поне приблизително колко блока ще са нужни при пространствения преход, възможно ли е по принцип решаването на подобни задачи с помощта на тази електронна мистерия. Двама души се спускаха по пътеката към него. Беше помолил да не го безпокоят, ако не е крайно наложително, и сега ядосано гледеше хората, които се приближаваха. Успя да се овладее, преди да дойдат. Но раздражението му говореше, че е време да направи голяма почивка.

Бяха докторът и председателят на съвета. Без участието на Ротанов не се решаваше нито една важна задача. След успешното кацане корабът стана своеобразен център около който се съсредоточиха всички надежди на колонията за близкото бъдеще. Сега той беше и символ... символ на Земята. Въпреки своите пълномощия и документи, без кораба Ротанов си оставаше само един пилот и едва сега, когато високо над назъбения връх на хребета щръкнаха блестящите подпори и ясно се открийа очертанията на кораба, той стана за тях представител на Земята.

Започна обсъждането на текущите въпроси. Колонистите довършваха прокарването на бронирани кабели от пещерите до енергосистемите на кораба, изучаваха техниката, която той докара за тях. И макар че голяма част от апаратурата беше излязла от строя по време на прехода, сега колонията разполагаше с достатъчно машини за леене на всякакви детайли от свръхздрава пластмаса. Вече можеха да

не се безпокоят относно резервните части за механизмите и оръжието. Мъчителният нощен сезон за първи път щеше да мине без особени проблеми.

Вече довършваха и подземния проход от пещерата до корабния шлюз, прокопан по настояване на Ротанов. Щом станеше готов, корабът щеше да се превърне за цялата дълга зима в преден пост на колонията. Чрез корабните енергийни съоръжения и силовите полета ще могат да прикриват всички опасни участъци, ако той успее да възстанови поне най-елементарните функции на корабната електроника. Всичко опираше до електрониката. Без нея изключително сложният организъм на кораба беше само един стар парен локомотив, мощен, но безсмислен и недодялан. Добре, че поне е предвидено ръчно управление на главния реактор. Каква война трябваше да води за него! И ето че сега те разполагаха с енергия. Когато свършиха обсъждането на задачите, докторът дръпна Ротанов встрани:

— Една моя пациентка иска да поговори с вас...

— Каква пациентка? — не разбра веднага Ротанов. — Да не би да е Ана?

— Да, ето вече трети ден... Помоли ме да не ви казвам, очаква сам да се сетите за нея и да дойдете...

Пътят надолу към обитаемите пещери беше доста дълъг. Ротанов вървеше до доктора и си мислеше, че е имал късмет, не само на него, но и на Ана й бе провървяло. И сега главният проблем за колонията си оставаше активната защита от люсовете.

— Как мислите, дали двамата с Ана не притежаваме природен имунитет?

— Трудно е да се каже нещо определено, почти нищо не знаем за механизма на въздействие на люса. Всичко, което ви разказах, са само предположения. А що се отнася до имунитета... Хибернизацията отслабва наследствеността, а всички ние сме потомци на онези, които години наред са прекарвали замразени в кораба. Отначало хората много боледуваха. Често се раждаха и сакати деца. Тъй че при Ана всичко е много сложно. Може би наследствеността при нея постепенно се е стабилизирала и тя е една от тези, чисто състояние се е нормализирало.

— Искате да кажете, че въздействието на люса върху човек с неувредена наследственост е безвредно?

— Не съм сигурен. Това е предположение. Когато тук долетят и други хора, ще могат да се направят изводи, засега имаме само два случая. Вашия и този с Ана. Най-лесно е да бъдат обяснени с природен имунитет. А какво става с електрониката, успяхте ли да разберете нещо?

— Не.

— Тъй си и мислех.

— Защо?

— Чужд ум, чужда логика. Колкото повече се развиват, толкова по-малко остава човешкото у тях.

— Не този факт ме поразява... Казвате, че колкото повече се развиват, толкова по-малко е човешкото у тях. Но да вземем например същата тази електроника. Нали това е творчество, докторе, и то какво! Всичко, което са създали досега, тия ролери и механизми, всичко е взето наготово от нашите чертежи и книги — а да повтарят могат и роботите. Само творчеството е свойство на разума. А вие твърдите, че човешкото у тях е съвсем малко.

— Не ме разбрахте. Разум могат да притежават не само хората. Нали нямате намерение да ме уверявате, че е възможен единствено човешкият разум или само нашата логика, нашият морал?

— И морала намесихте. Разбира се, по този въпрос не може да се спори. Те са други.

— И знаете ли защо? Надкорието, кората — всичко това те копират от човека. Нещо повече, всичко, което е в мозъчната кора в момента на снемането на копието, принадлежи на една конкретна личност. Но само в този момент. После всичко се променя, новосъздадената система е динамична.

— С други думи, появяват се собствен опит, собствени спомени?

— Не само това. Работата е там, че подсъзнанието при тях изобщо не се копира. Подозирам, че тази област те изцяло наследяват от люсовете. И всички, инстинкти, способността им за телепатично общуване — всичко това е от тях. Всъщност създава се една нова личност и колкото повече се развива тя, толкова по-малко прилича на първоначалната.

— Все си мисля, че тези събития са резултат от някаква трагична грешка.

Докторът с любопитство го погледна.

— Вие сте първият, от когото го чувам. Но за вас е по-лесно да си правите изводи. Над вас не тегнат нито нашето положение, нито нашите нещастия.

— Възможно е. Ние напускаме дадена планета дори в случай, че не можем да свикнем с местната фауна, че е заплашен от унищожаване някакъв вид, даже тогава хората предпочитат да си отидат, а тук съществува разум! Макар да е възникнал в такава странна, неочаквана форма, макар хората да са причина за неговата поява...

— Хората ще загинат...

— Да. Извинявайте за откровеността. Но все едно това не променя същността на нещата. Време е да сложим край на войната.

— Имате ли някакъв конкретен план?

— А вие какво мислите, те биха ли спазвали поетите от тях задължения?

— С други думи, можем ли да водим с тях дипломатически преговори? Знаете ли, никой досега не се е замислял над този въпрос.

— Жалко... Трябва да опитаме.

— Едва ли ще ви разберат. В техните представи хората са само материал за създаване на нови синглити. Те са предопределени от съдбата за тази роля, да не сте решили да сключвате споразумение с люсовете?

Ротанов не отговори. Разбра, че те вече са загубили играта. Ако не беше неговият кораб, следващата нощ щеше да е последна за колонията.

— Къде е инженерът?

— Напоследък рядко го виждам в базата, вероятно подготвя поредната операция.

— Иначе сигурно му е скучно?

— Загуби дъщеря си и жена си. Аз го разбирам.

— Но аз не! — отсече Ротанов и от обзелото го чувство на възмущение и гняв изведнъж се роди план. Най-подробен план. Той рязко спря, тъй че докторът, който го следваше непосредствено, връхлетя върху него.

— Какво ви стана?

— Нищо. Но ми се струва, че знам какво да правим по-нататък.

В стаята, където лежеше Ана, тихо боботеше климатичната инсталация. Сухият прохладен въздух разклащаше бодливото червеникаво клонче, което стърчеше до главата ѝ. Ротанов съжали, че не се е сетил да вземе семена от земни цветя. Вместо електронните боклуци, които изхвърли, трябваше да донесе шепя семена.

Той седеше до леглото ѝ и мълчеше. Не му се щеше да ѝ говори баналните фрази, с които обикновено успокояват болните, а думите, които трябваше да ѝ каже, не му идваха на ум. Ана също мълчеше, сякаш разбираше, че приказките сега са излишни. Ротанов докосна клончето, като че ли проверяваше дали са остри бодлите му.

— Скоро ще ме изпишат. Не исках да идвате тук.

— А докторът ми каза, че...

— Тъй му се е сторило. Всички мислят, че скучая. Ала не е така, само ми е тъжно, защото ме е страх, че ще изтърва последните слънчеви дни, а после ще трябва дълго да чакам слънцето, преди отново да го видя.

— Обещавам да ви направя подарък, когато оздравеете. — Той се мъчеше да не я гледа, толкова много се беше издължило и отслабнало лицето ѝ. Ана се усмихна.

— Всички ми правят подаръци. Дори инженерът е намерил отнякъде кутия бонбони. Това е голяма рядкост тук. Почти реликва.

Ротанов се усмихна, когато чу за бонбоните. В плана, който обмисляше, не достигаше една малка подробност.

— Моят подарък ще бъде съвсем друг. Аз ще ви подаря света.

— Целия ли? — закачливо го попита Ана, сякаш не го разбираше.

— Не. Засега само дневната половина, но в замяна на това ще бъде един истински свят, без фалш! Без война, тогава ще можете на воля да тичате боса, да ловите риба, да се разхождате далеч от къщи дори на десетки километри, да ходите на походи и да палите огньовете... без да се боите от нищо.

— Вие се шегувате.

Той забеляза как се втренчиха и разшириха очите и, как миг-два тя се мъчеше да не заплаче, но не можа да спре сълзите си.

— Не бива да се шегувате така... Жестоко е.

— Не се шегувам, Ана! Обещавам ви, каквото и да ми струва това, че ще бъде така!

Сълзите ѝ застинаха, а на фона на бледото ѝ лице нейните очи му заприличаха на две огромни черни езера. И неочаквано тя му повярва, повярва му без колебание, както тогава край нощния огън. Лицето ѝ трепна, тя потърси ръката му и я стисна.

— Трудно ми е да си представя как ще стане това, Ротанов. Та ние даже не сме сънували такъв живот.

— Нищо. Постепенно ще свикнете. — Той се надигна, но все не можеше да преодолее смущението си. Оставаше му да поиска една дреболия от Ана, но не знаете как да го направи.

— Искам да ви помоля за една услуга...

Тя го загледа с надежда, дори малко учудено.

— Подарете ми вашата кутия бонбони. Необходима ми е за много важна работа.

За щастие Ана не започна да го разпитва. Той едва ли можеше да ѝ обясни за какво му трябват бонбоните.

Слънцето беше в зенита си, когато Ротанов мина през последния пост и излезе на пътечката, която водеше към града. Най-трудно му беше да уговори председателя да го пусне без охрана и оръжие. Сам разбираше колко е опасно. Макар че синглитите избягваха кръвопролитните битки и не използват оръжие, ако не е необходимо. Мнозина смятаха, че не го правеха от хуманно чувство, а чисто и просто „пестяха материала“, както се изрази един от ловците, и вместо да убиват пленниците ги изоставяха вързани в гората, предоставяйки ги на люсовете. А за онези, които смятаха за особено опасни, синглитите организираха истински лов и проявяваха голяма изобретателност. Тъй че не биваше да разчитат на хуманността им, а по-скоро на благоразумието им. Те сигурно се досещаха, че сега, след отвличането на кораба и след като бяха възстановени връзките на колонията със Земята, съотношението на силите се бе променило в тяхна вреда.

„Хуманност, благоразумие... Приписвам им съвсем човешки качества. Просто имах голям късмет, че благополучно се измъкнах от града. Ама не, сега отново ме тегли натам. Защо да не изчакам Олег или пък да опитам сам да поправам компютъра? Ще блесне някое огнено око например иззад онзи храсталак и край на всичко. Те нямат радиовръзка. Имат блокове за корабни компютри, а връзка нямат и не могат предварително нищо да уговорят. Не четат писма, не се предават в плен, остава му само да върви като подвижна мишена. Друг изход няма...“

Изход може би щеше да се намери, но той избра най-късия път, разработи план, който обещавахе в случай на успех да сложи край на войната, и не възнамеряваше да се отказва от него.

„Ще се върна на Земята, ще взема годишната си отпуска и да вървят по дяволите всички тия Алфи, Хидри, синглити и люсове...“

Но знаеше, че никъде няма да отиде. Само веднъж в живота на човек му провървява да се сблъска с нещо наистина невиджано, и то на чужда планета, с такава, заради което всъщност хората се стремяха да

стигнат до звездите. Посещението при ренитите, сравнено с това изживяване, сега му се струваше само едно дребно забавление.

Откъм гората повя топъл вятър, настигна го и след като вдигна облаче прах, се понесе по пътя към града. Червеникава пътечка, червеникава трева от двете и страни, дори вятърът от праха изглеждаше червеникав. Явно нямаха намерение да стрелят. Той стигна до покрайнините, без да го забележи някой, макар че сигурно бе минал покрай не един и два поста.

Всички изоставени развалини си приличат, но нещо в този град подсказваше, че животът още не го е напуснал. Вероятно това впечатление създаваше бялата кула, която стърчеше петдесетина метра над централната част на града. Какво ли имаше там — може би локаторни станции? Или вентилационна тръба на подземни цехове? С изчезването на Филин колонията вече не получаваще сведения за живота в града. Той единствен успяваше безнаказано да прониква там.

Интересно как ли ще изглеждат градовете на тази планета след двеста години? Ако се развиват и занапред по своя естествен път без намесата на хората, може би съвсем ще изчезнат.

На синглитите не им трябва сгради, освен за производствени цехове. Но тях предпочитат да строят под земята, а самите те не се нуждаят от къщи. И не само от къщи, дрехи също не са им необходими, те пречат на кожата да поглъща слънчевата енергия, тъй че дрехите и зданията за тях са атавизъм, остатъци от миналото. Все едно им е къде ще живеят, тук или в гората. И те държат на града, защото в него са съсредоточени техните производствени мощности. Кой знае дали войната не беше причината за бурното развитие на тяхната промишленост? Ще им бъде ли нужно това производство в мирни условия? Съществува ли нещо, от което те наистина да се нуждаят? Никой от хората не знаеше това, а за успеха на неговия план беше извънредно важно да открие някакви продукти на производството или технологически процеси, да намери брънчица, за която да се залови, та да предложи нещо, което от тяхна гледна точка си заслужава да бъде разменено срещу фантастичната им електроника.

Някакво проскърцване и последвалият го шум накараха Ротанов рязко да се обърне назад. Съседната постройка се беше наклонила, паднаха няколко тухли, за миг стената се разклати, но си остана така, сякаш се колебаеше дали да рухне съвсем. „Много съм безразсъден —

рече си той. — Защо ли? Градът изглежда мъртъв, но това впечатление е измамно. Трябва да бъда по-внимателен.“

Ротанов забеляза първия синглит едва когато прекоси цялото предградие. Синглитът стоеше пред една сграда, която приличаше на резиденцията на координатора, който назова себе си Берг. Май беше часови. Стоеше пред входа неподвижно, опрял тежкия край на излъчвателя върху сгънатия си лакът. Наглед обикновен младеж на около двадесет години, с къси панталони и без риза. Когато Ротанов се приближи на тридесетина крачки от него, вече не мислеше така, защото кожата на това същество нямаше нищо общо с човешката. По нея не се забелязваха нито една бръчица или косъмче. Атлазената и гладка повърхност с тъмен, почти шоколадов цвят му заприлича на изкуствена и му се стори едва ли не неприлична. Така вероятно би изглеждал един манекен, ако го оставят наред улицата без дрехи.

— Трябва да се срещна с Берг — ясно и високо, сякаш разговаряше с глух, каза Ротанов.

— Берг е зает.

— Скоро ли ще се освободи?

Часовият мълчеше. Или не го беше чул, или не искаше да му отговори.

— Да почакам ли?

— Берг е зает. Можете да разговаряте с мен.

Това неочаквано предложение не бе приемливо за Ротанов. Може би при тях така беше прието или не съществуваше никакъв координатор — все едно, той беше свикнал с Берг, беше се подготвил за разговор именно с него и не искаше да решава такива важни въпроси наред улицата с първия срещнат синглит.

— Трябва ми Берг.

— Той е зает. — Часовият дори не промени интонацията си. Но Ротанов долови в погледа му скрита насмешка и почувствува глухо раздражение. Ала тозчас си спомни, че е дошъл в чужд дом и следователно трябва да приеме техните правила такива, каквито са.

— Добре. Ще дойда по-късно. — Той се обърна и продължи по улицата, като през цялото време усещаше студени тръпки по гърба си, защото излъчвателът беше готов за стрелба, пък и не знаеше какво можеха да му поднесат по-нататък. С плавната си, но напрегната походка стигна до пресечката. Никакъв звук, никакво шумолене не чу

зад гърба си. Както и преди, слънцето безмилостно припичаше и сега, когато свърна в уличката, от него се лееше пот, макар че преди минута не усещаше жегата. Трябваше веднага да реши какво ще прави, защото беше неразумно да се мотае из града, където зад всеки ъгъл се спотайваше неизвестна опасност. Още по-рисковано беше да се крие, беше дошъл открито, без оръжие и не искаше да се лишава от това малко преимущество. Трябваше да си пропилее някак времето за час-два, преди повторно да потърси Берг.

Ротанов все още обмисляше какво да прави, когато дочу стъпки зад гърба си. Обърна се и зачака, застанал така, че онзи, който щеше да се появи иззад ъгъла, да се блъсне неочаквано в него. Същевременно той не се криеше, просто се залепи за стената на ъгловата къща.

Предпазливостта му се оказа излишна, защото другият отгатна неговата хитрост, като че ли го беше видял през стената, и спря на няколко крачки.

— Ротанов! — повика го познат глас. За миг сърцето му заби по-силно. Сигурно защото токущо си мислеше за нея. За съществуването, което приличаше на земна жена.

Тя чакаше зад ъгъла, изпъната, замръзнала в стойка „мирно“. Той все не можеше да свикне с техните неестествени за човека пози.

— Защо се криете? — попита го тя.

— Не се крия. Дочух стъпки и зачаках.

— Имате ли оръжие?

— Не.

— Свалете якето си.

Ротанов послушно го съблече. Извади от вътрешния си джоб малко пакетче и го остави на земята.

— Какво е това?

— За вас е. Ще ви обясня по-късно, а сега вземете пакетчето.

— Добре. Оставете го. Поръчаха ми да ви изслушам. Защо сте дошли?

И той отново не знаеше какво да й отговори, защото не искаше да обсъжда сложните въпроси мимоходом, на улицата, под дулото на излъчвателя, който бе на четиридесет крачки от него.

„Колко много се страхуват от нас и колко малко знаят“ — с горчивина си помисли той, като трескаво търсеше изход от създалото се положение.

— Тук ли ще приказваме?... Не е ли по-добре да отидем у вас? Предстои ни дълъг и сложен разговор.

— Никъде няма да ходим. Започвайте.

— Но защо, нали преди...

— Преди не крадахте кораби от нас. Сега сте наш враг, но ние сме готови да ви изслушаме. Говорете!

— Не съм крал нищо от вас. Не забравяйте, че корабът не е ваш, аз пристигнах с него.

— Така е. Ако бяхте излетели с този кораб... Но вие го предадохте на нашите врагове. Не можем да забравим това.

— Не забравяйте също, че вашите врагове са мои съотечественици. Предадох им кораба не за да продължат войната, а за да се бранят от нападенията на люсовете. Обещавам, че корабът няма да бъде използван срещу твоя народ! Но след него ще долетят и други. Рано или късно ще бъдете принудени да преговаряте с хората. Не е ли по-добре да започнем сега? Защо да даваме излишни жертви? Планетата е голяма, има място за всички, защо да се избиваме един друг?

— Хората започнаха първи. На вас ви харесва да воювате, а сега ти се опитваш да ни увериш, че искате мир. Не разбирам защо лъжете. Хората имат навика да се крият зад ъглите и да нападат от засада, само че не бива да ни смятате за наивници. Не ви вярваме.

— Най-лесното нещо е да не ми вярвате... Мислите, че ми е било лесно да убедя нашите да сложат край на войната? Ала те склониха. Аз ви нося тяхното съгласие за мир, те са готови да забравят годините на войната, макар че никак не им е леко да го сторят, но обещават, хората винаги държат на думата си. Нито веднъж досега не сте правили опит да преговаряте с нас, защо да не пробвате?

— Нека корабите ви пристигнат. Ние ще успеем да се подготвим; когато дойдат, няма да намерят тук нито един човек. Излишно е да говорим повече.

Ротанов имаше чувството, че все по-дълбоко и по-дълбоко затъва в някакво блато. Все едно че разговаряха на различни езици. Беше наивно да се надява на лек успех. Прав е бил докторът, като го предупреждаваше, че е невъзможно да стигнат до взаимно разбиране.

Твърде различни бяха и целите, и критериите за средствата, с които могат да се постигнат. Всичко беше напразно, той загуби... Бремето на войната се оказа по-тежко, отколкото предполагаше. Нямахше да помогне дори идването на Олег. Те ще останат на тази планета още дълги години, а може би и завинаги... „За тях ние сме само средство, жив материал за размножаване на себеподобни, те даже не познават друг начин, това са вампири, разновидност на люсовете!“ Така му говореха някои, а той не повярва. Не вярваше и сега, въпреки всичко пътят се оказа много по-дълъг, отколкото си мислеше, много по-труден. Ротанов бавно се обърна, направи крачка, после втора и се обърна. Тя не беше помръднала — стоеше като изваяна, неподвижна статуетка.

Тогава той се върна и ѝ подаде пакетчето, което несръчно стискаше под мишница.

— Подарък за теб. От едно земно момиче. То обича слънцето, обича да пали огън, да тича босо по тревата, не знам можеш ли да разбереш... Веднъж ти ми помогна... Никога няма да го забравя. Но въпреки всичко няма да ви позволя да се убивате един друг, каквото и да ми струва това.

Тя взе кутията. Той ѝ я подаде внимателно, за да не докосне студените и пръсти, и забеляза на китката и нещо много познато, някакви металически квадратчета с матов блясък, които почти се сливаха с кожата ѝ.

— Ротанов... Не бива да идвате вече в града. Няма да ви пуснат.

Той ѝ кимна в знак, че е разбрал, и закрачи по улицата, без да се оглежда.

Филин се събуди на разсъмване. Известно време с равнодушен поглед разглежда хроста, под който лежеше. Дълга виолетова пружина, обсипана със студени капки роса и мъхнати пъпчици, се люлееше над лицето му. Добре помнеше как го носеха, увит в мрежата. Това стана вечерта, а сега беше утро и той не можеше да си спомни нито кога е заспал, нито как се е озовал под този храст. Като жужеше нахално, край него прелетя рога ножка, която много приличаше на рогата летяща змия. „Интересно къде изчезнаха синглитите, които ме плениха?“ — помисли си вяло той. Нямахше никакво желание да стане и да огледа

обстановката. Беше му приятно да се излежава лениво отмаял, да съзерцава покрития с роса храст и да чака първите слънчеви лъчи да докоснат голата му кожа. Тази мисъл му се стори странна, той леко помръдна ръка и се увери, че освен късите панталони няма никакви други дрехи. Но не му беше студено. Сигурно съвсем скоро са го оставили тук или просто са го загубили? Защо да се впуска в дълги разсъждения, след като и така му беше добре. „Ще се върнат или не... Не беше ли все едно?“

„Пим“ — чу той съвсем ясно. Беше убеден, че звукът излезе от него. И макар да лежеше със затворени очи, беше сигурен, че наоколо няма жива душа и няма от какво да се страхува. А звукът засега нямаше никакво отношение към него и нямаше да има, докато слънчевите лъчи не докоснеха неговата гладна кожа. „Кожата не може да бъде гладна — поправи се той. — Е, добре, хладна. Защо се хваща за някакви дреболии?“ — Много му се спеше, беше се събудил много рано. Трябва да почака слънцето да слезе по-ниско. Все това слънце... Кога ли яде за последен път? Колко ли време е минало, откакто така глупаво се остави да го хванат?...

„Трябва да поспя — рече си той. — Не бива да мисля за нищо, а да поспя и да дочакам слънцето.“ Но сънят не идваше. Пречеше му някаква необяснимо безпокойство, съвсем неуместно за такова закътано и спокойно местенце. За да пропъди тревогата, той реши да отстъпи и директно се запита: „Какво има? Какво искаш?“ И някой вътре в него, малък и незначителен, но страшно упорит, каза: „Искам да знам за какъв дявол се търкаляш гол сред гората вместо да отидеш в базата, да помогнеш на пилота и всъщност какво е станало?“

Въпросът изискваше отговор, а такъв нямаше. Филин въртеше въпроса отгук и оттам като канара и чувствуваше, че колкото повече се засилва желанието му да се добере до истината, толкова по-голяма ставаше канарата, сякаш нечия тежка ръка се отпускате на челото му и потискаше съзнанието му. Тогава той съвсем освирепя и това го накара да седне. Слънцето вече се издигаше високо, той лежеше на върха на хълма и го забеляза едва сега, когато се надигна.

Слънчевите лъчи докоснаха главата и раменете му, но Филин не почувствува топлина. Гладът обаче попрестана да го гложди, изчезнаха и натрапчивите мисли за ядене, с всяка измината минута се възвръщаше способността му да разсъждава. Но заедно с облекчението

нарастваше и тревогата, все едно че постепенно идваше на себе си след продължителен тежък унес и той веднага се улови за тази мисъл, защото тя поне даваше някакво обяснение.

Сигурно са го ударили тежко и е загубил съзнание. После са решили, че е умрял, и са го захвърлили тук, в гората. „Ами да, вечерта, преди сезона...“ Той тозчас пропъди тази ужасна, стягаща гърлото му мисъл. В края на краищата може да е имал късмет, досега никой не се е отървал, а на него му е провървяло, какво чудно имаше в това?

„Сигурен съм, знам, че с мен всичко е наред“ — успокои се той, но като осъзна, че трябва да се самоуспокоява, ледената ръка го стисна още по-здраво за гърлото. „Не, не може да бъде! Лесно мога да се уверя, че не е така!“ — И той опипа главата си, сетне лицето си. Но нищо не откри, абсолютно нищо. Не намери нито следи от удар, нито наболата в последно време брада.

— Излиза, че са ме обръснали...

Филин разбра, че тази последна странна мисъл няма да го спаси. Беше се обръснал за последен път в базата преди десетина дни. За да не полудее от нарастващия ужас, той напрегна цялата си воля да не мисли за това, забрани си да анализира и да уточнява. Реши да постъпва и да действа така, както щеше да действа Филин, сякаш, като пропъждаше мисълта за станалото и не показваше, че нещо се е случило, щеше да отсрочи този кошмар, да смекчи последствията от него...

— Фил — обади се гласът. — Време е. Отдавна те чакаме.

— Да, да — отвърна той машинално, — ей сега... — Значи трябва да стане. Да се огледа. Местността му беше непозната, но това нямаше никакво значение, ако върви двадесет градуса вляво от слънцето, тъй или иначе ще излезе на реката и тя ще го заведе до базата.

— Стига си се инатил, Фил, тръгни за града, а не към базата. Всички отдавна започнаха работа.

— Знам. Отивам в града. — И той почти се затича, като че ли беше възможно да избяга от онзи, който се бе скрил под черепа му, от този глас...

Тича близо четиридесет минути, като през цялото време се ориентираше по слънцето. Мъчеше се да спазва набелязаната посока, която трябваше да го изведе на реката, но когато се изкачи на високия

хълм, за да се огледа, и видя долу града, разбра, че е загубил. Тогава седна на върха. Всичко се размаза и заплува пред очите му. Немаше дори нож, за да сложи край на живота си.

— Не бива, Фил — рече гласът. — Още нищо не знаеш. Да вървим. — Той стана и се затътра към града.

Когато излезе от града, първата работа на Ротанов бе да потърси ролера, който беше скрил в храстите на около два километра от първите постове. Както предполагаше, ролерът беше цял и невредим. Той провери и запали двигателя. Машината заподскача по дупките. Ротанов беше уморен, а и го бе завладяло някакво тъпо безразличие. Неговата дипломатическа мисия напълно се провали. Сега ще трябва да търси други, по-сложни и дълги пътища. Караше бавно, без да оглежда добре познатата му пътека и без да се озърта наоколо. До базата оставаше горе-долу половин час. Пред него се появи широка поляна и той съвсем механично натисна спирачките. Изработен рефлекс. Когато си на чужда планета, преди да излезеш на открито, трябва да се огледаш и да се послушаш. Почти веднага откри присъствието на чужди хора. Бяха се притаили в храсталаците от двете страни на пътя и зад ролера. Засадата бе добре организирана. Ротанов чувствуваше присъствието им и знаеше, че са много близо, за да даде заден ход и да се опита да се измъкне назад. Вече не се съмняваше, че там е поставена засада, и не чакаше нищо добро, защото ако инженерът беше разположил този пост в негово отсъствие, часовете немаше да се крият. Те разполагаха с достатъчно време да разпознаят неговия ролер.

В гората беше тихо. Кой знае защо, тя винаги утихваше в мигове на напрежение или опасност, сякаш замираще в очакване какво ще стане по-нататък. Дори вятърът не шумолеше в листака, само тихо и тъжно свистеше, разсичан от спиралите на местните растения.

Ако са намислили да стрелят, вече е време, какво чакат? С незабележимо движение Ротанов премести напред лоста за включване на резервните батерии, за да осигури на двигателя по-голяма мощност. Четири-пет минути те с нищо не издаваха своето присъствие и това не му харесваше, защото за тези пет минути не можа да разбере що за засада са му подготвили. Беше сигурен, че ако потегли с ролера, онези

веднага ще открият стрелба, и затуй изчакваше, предпочиташе те да направят първата крачка. Пък и шумът на мотора щеше да му попречи да чува, а така му оставаше някакъв шанс да избегне изстрела. Вярно е, че беше твърде малък, защото от лекомислие ги бе допуснал прекалено близо. Предпазният пластмасов щит го прикриваше отпред, но той добре знаеше колко несигурна е тази защита. И все пак посрещнатата от щита протонна граната щеше да се пръсне пред него, а то беше достатъчно, за да се хвърли встрани. Това беше една своеобразна игра на нерви и щеше да загуби онзи, който започнеше пръв.

Най-после храстите се разтвориха и от тях излезе човек. Вървеше спокойно, сигурен, че Ротанов не е въоръжен. Той не се учуди, когато позна в него инженера. Рано или късно този човек щеше да излезе открито срещу него. Всичко вървеше натам. Келер спря на две крачки от мястото, където бе Ротанов.

— Очаквах ви.

— Разбрах. Какво друго ще ми кажете?

— Искам да знам как завършиха преговорите в града.

— А защо мислите, че ще ви отговоря, вместо да...

— Не вършете глупости! Знаете, че не съм сам и че няма да успеете дори да станете.

Той беше прав и Ротанов, отмалял, отново се отпусна на седалката. Всъщност нямаше намерение да предприема каквото и да било, само искаше да провери колко далеч ще отиде инженерът. Ако съдеше по нахалния му тон, не се и съмняваше, че той няма да се откаже от думите си и работата ставаше съвсем лоша. Дори да постигнат някакво споразумение, пътят към базата вече бе затворен за инженера. И той прекрасно знаеше това. Просто щяха да го арестуват. С колко ли верни хора разполага? Десетина? Петнадесетина? Броят им нямаше особено значение сега, защото след сполучливата операция с кораба авторитетът на Ротанов нарасна толкова много, че вече можеше да сложи точка на авантюрите на Келер. И тъкмо този факт правеше срещата им на горската пътека особено опасна.

— Защо проявявате такъв интерес към резултатите от преговорите? — Ротанов се опитваше да отвлече вниманието му, да проточи времето, като се надяваше да намери някакъв изход.

— Още с идването си започнахте да рушите всичко, което години наред създавах с такъв труд...

— И какво е то? — насмешливо попита Ротанов. — Опиянението от властта или възможността безнаказано да проливате кръвта на своите хора и да унищожавате синглитите? С какво друго можете да се похвалите? — Той нарочно се мъчеше да го ядоса, за да го предизвика към пълна откровеност. Инженерът нямаше какво да губи, а в такива минута човек е склонен да си признае много неща, защото предполага, че противникът му няма да се възползува от получените сведения.

— Не, Ротанов. Не е това. Не повярвах на доктора от самото начало. Бях убеден, че след контакта с люса вашата психика е увредена, в действията ви се появи скрита враждебност към хората, станавате опасен за всички нас и намислих да ви попреча. Ако не бяхте завзели кораба... Това обърка всичките ми планове, известно време дори се съмнявах, че съм прав. Но вашият „миротверен“ поход в града ме убеди окончателно. Не биваше повече да отлагам и аз реших да действувам. Отдавна бях разработил хубав план. Започнах да го подготвям дълго преди да се появите.

„Той просто е маниак — помисли си Ротанов. — Опасен маниак. Как не се досетих по-рано? Отдавна трябваше да го изолираме, да отстраним опасността, сега е много късно...“

— Едва не ми попречиха. Председателят, този вдетинен старец, започна да ми държи сметка за изразходваните по време на операциите боеприпаси и експлозиви. И едва не ме разобличи, но тогава пристигнахте вие и вече никой не се интересуваше от мен.

— А защо ви бяха експлозивите?

— Много искате да знаете. За последен път ви питам ключихте ли договор?

— А ако не съм?

— Ще бъде жалко. Но се надявам, че е у вас. И ще се постарая да се уверя. Арон!

И тогава Ротанов сгрещи. Реши, че инженерът повика някой от хората си, но не беше така. Никой не излезе от храсталаците. Той чу само едно продължително свистене и преди да разбере грешката си, в китката му се заби тънка металическа игла. Веднага я изтръгна, но беше късно. Земята се залюля под краката му и в същия миг той загуби съзнание.

Филин стоеше до машината. Знаеше точно какво трябва да прави. Същевременно чувствуваше състоянието и на четиридесетте души, които работеха в огромния подземен цех. Във въздуха се носеше миризма на нагрята пластмаса. Тихо боботеха моторите на автоматичните стругове. От отвора на машината се показва готово пластмасово кубче. Филин внимателно го взе, постави го в кутията за контрол на качеството и като че тозчас се превърна в чувствителен измерителен уред. Ако параметрите на готовия детайл отговаряха на нормативите, той изпитваше чувство на удовлетворение от добре свършената работа. Но ако детайлът показваше дори незначителен дефект, той много се измъчваше. Но такова нещо се случваше рядко, защото всички, които работеха в цеха, бяха майстори в своята област. Той имаше възможност да използва умениято и трудовите навици на всеки един от тях. Когато трябваше да се консултира с някой или имаше затруднение, той винаги можеше да получи добър съвет. Денят си отиваше, а Филин не изпитваше никаква умора. Тялото му сега не знаеше що е изтощение. Изчезнаха и незначителните болки, които се загнездват за цял живот в човешкия организъм. Всеки орган, всеки мускул на обновеното му тяло функционираха безпогрешно и съгласувано. Сега можеше да работи без почивка по няколко денонощия, с малки интервали за облъчване и попълване на енергийните запаси, но той не се нуждаеше от това. Чакаха го и неизвестни приятни развлечения, които бяха само за онези, които добре са си свършили работата. Той с нетърпение очакваше края на работния ден, защото изгаряше от любопитство и желание да научи повече. След четири часа работа всеки можеше да използва свободното си време както си иска. Повечето оставаха в цеховете още два-три часа, но той не знаеше почти нищо за своя нов свят и побърза да излезе веднага след края на работния ден. По това време улиците бяха пълни с народ. Ако някой попадеше в неговата телепатична зона, Филин чувствуваше вълна на доброжелателство или равнодушие, по-често доброжелателство, тъй като минувачите по някакъв начин разпознаваха в него новака и се опитваха да го ободрят, да му вдъхнат увереност. Сред хората се срещаха и красиви млади жени. Филин изпитваше удоволствие да следи движенията на гъвкавите им стройни

тела. Ако се загледаше прекалено дълго в някое момиче, той чувствуваше вълна на неудоволствие от негова страна и веднага отместваше очи. Жалко, че не можеше да разбере какво мислят за него. Само общ емоционален фон. Филин можеше да възприема конкретни думи и мисли само когато бяха отправени непосредствено към него. Вече знаеше, че тук няма семейства, затова няма и деца. Макар че почти всеки си намира подходящ партньор. Отношенията между хората бяха твърде мимолетни — само за един сезон. Всичко свършваше с настъпването на сезона на мъглите. Той още не знаеше защо е така. Но това сега не го вълнуваше.

Пластариумът се намираще в сградата на бившия градски театър. Отвън тя беше също толкова занемарена, колкото и останалите здания, но отвътре поразяваше със строгото си рационално обзавеждане. Новата пластмасова ламперия блестеше от чистота, лъщяха никелираните парпети на стълбището. Нито един излишен орнамент, нито един ненужен детайл не дразнеше окото. Само най-необходимото. Тук нищо не трябваше да отвлича вниманието или да разсейва. Изискваше се дълбоко съсредоточаване и още от входа на всеки от посетителите трябваше да се внуши подходящо настроение. От фойето към дъното на помещението водеха два коридора, които завършваха с черна и бяла врата. Филин идваше за първи път тук, но вече знаеше какво е предназначението на вратите, както знаеше и много други неща, без да се опитва да изяснява източника на тази информация. Можеше да избере само една от залите. Твърде сложна се оказа психологическата настройка. Тъй като не знаеше какво го чака зад вратата, той остана във фойето и съсредоточи вниманието си върху посетителите. В черната зала влизаха замислено и мълчаливо. Не видяха нито групи, нито двойки. Към нея водеха два отделни входа — за мъже и за жени. Затова пък бялата изглеждаше по гостоприемна. Натам вървяха заедно мъже и жени. Вървяха на групи, най-често по двама. Това вероятно определи и неговия избор.

В залата нямаше столове. Стените образуваха голяма гладка полусфера, боядисана в нежно кремав цвят. Цареше абсолютна тишина. Филин още не можеше да свикне с факта, че не се водеха никакви разговори, органически присъщи за човешкото общество. Синглитите непрекъснато си разменяха информация. Но телепатичният поток от мисли можеше да чува само онзи, за когото

беше предназначен. Впрочем не винаги. Светлината на тавана постепенно угасна и залата потъна в пълен мрак. За известно време тишината и тъмнината бяха толкова пълни, че Филин загуби представа къде се намира. Стана му неприятно, прииска му се да излезе — задържа го само любопитството. Усещаше, че напрежението в залата непрекъснато нараства. Всички трепетно очакваха нещо. И ето че то се появи! Изумителен фойерверк разсече тъмнината от край до край. В същото време прозвуча продължителен музикален тон. Фил се почувствува като диригент на невидим оркестър и тонът, който звучеше в ушите му, се превърна в странна мелодия, която отразяваше неговото настроение. Мелодията стана част от самия него и когато разбра това, у него се породиха впечатленията, че лети. Подът сякаш пропадна под краката му и той, възседнал пеещ пъстър змей, се понесе през разкъсаната тъмнина. С част от съзнанието си Филин долавяше, че и мелодията, и играта на светлините, и полетът са само илюзия, създадена от колективното творчество на зрителите, а той е един от участниците в нея. Но това не му пречеше да чувства огромна, неизпитвана до този момент наслада. Ала настроението на мелодията се промени. В нея прозвучаха тъжни, почти злокобни нотки. Ослепителна светкавица прониза пъстрите крила на змея в мига, в който си спомни за малкото плахо същество, спотаило се дълбоко в неговото сегашно съзнание и представляващо част от другия, от предишния Филин. Мелодията ставаше все по-мрачна. Светлините се мятаха, разкъсваха се, опитваха се да се издигнат нагоре и безсилно отслабваха, разрушени от спомените му. Ето го застанал на прага на пещерата, за ръка го държи непозната жена... После е в класната стая, на дъската учителят пише някаква дума... Филин не може да си спомни точно коя, много иска да си спомни, но не може. Припламванията на светлините постепенно отслабват, угасват.

Мелодията стихва. Едно по едно светват осветителните тела на тавана. Публиката напуска залата. Някаква жена с гъста, небрежно тупирана коса се обърна към съседа си:

— Напрежението на телеинформацията беше много високо, но някой непрекъснато пречеше. Не разбирам защо разрешават на новациите да посещават обществени места! Все едно и също! Когато подемът достигне връхната си точка, те сякаш нарочно започват да се ровят в спомените си! — Сигурно умишлено го каза на глас, за да чуе

Филин, и той побърза да се смеси с тълпата. После още дълго не можеше да дойде на себе си от току-що преживяното вълнение. Никога преди не се бе замислял над въпроса, че когато е лишен от възможността да твори, човек е принуден да измисля какви ли не сурогати и цял живот изпитва чувство на неудовлетворение, но ето че днес... Въпреки това острата, породила се в залата тъга се засили.

Дребното човече, скрито в него, неочаквано израсна, сякаш преживяното го освободи от невидими вериги. И веднага го връхлетяха неразрешените въпроси. Какво прави тук? Защо не тръгне към реката, както се канеше тогава? Кой го доведе в града, ще може ли както преди сам да определя постъпките си? Щеше ли някога да зърне своите момчета? Поне отдалеч. Излезе на улицата. Беше пуста, всички отдавна се бяха разотишли. Тук той нямаше свой дом. Студените лъчи на залязващото слънце вече не топлеха. Сега, когато напусна залата, той си спомни думата, написана от учителя на дъската: ЧОВЕК. Филин трудно си пробиваше път през развалините. Тук никой не живееше. Стиснал зъби, той продължи по улицата, въпреки нарастващата тревога и чувството за опасност. Този път нямаше да го спрат. Той на всяка цена ще излезе на реката и ще стигне до базата. Каквото и да му струва. Какъвто и край да има! Гласът в него мълчеше.

Предметите постепенно възвърнаха очертанията си и Ротанов видя над себе си надвесеното лице на доктора. Той отново затвори очи, като се мъчеше да овладее безсилно отпуснатото си тяло.

— По-добре ли сте? Какво се случи? — попита докторът.

Ротанов направи опит да се надигне, но не успя. Мускулите не го слушаха. Затова пък сега можа да се огледа и да разбере, че лежи в подземната болнична стая на базата.

— Отдавна ли съм тук?

— Докараха ви преди половин час. По остатъка в иглата установих, че е наркотик, и ви върнах в съзнание. Синглитите никога досега не са използвали такова странно оръжие.

— Те нямат пръст в тая работа. Какъв беше наркотикът?

— Нищо особено. Конска доза бруминал от групата на барбутантите. Наркотикът няма страничен ефект, но без моя помощ нямаше да дойдете в съзнание. Сега се налага да полежите.

— Кой ме намери?

— Радиостанцията на ролера е била включена, но не отговаряше на повикванията и председателят изпрати групата за издирване да разбере какво е станало.

— Значи радиостанцията ме е спасила... Просто случайност. А те сториха всичко възможно, за да не се върна.

Докторът бавно прибра инструментите си, разчисти от масата празните ампули и тежко въздъхна:

— Мисията ви е била безуспешна, тъй ли?

— Де да беше само това... — Ротанов усети как тялото му малко по малко възвръща предишната си сила, но същевременно почувствува някаква странна умора и безразличие. Може би за тях допринесе и въпросът на неговия събеседник.

Докторът взе чантата си и се насочи към вратата.

— Поспете. Сега ви е необходимо спокойствие.

— Седнете, докторе. Нека да поговорим. Вече съм добре, само не знам какво да правя по-нататък...

— С какво мога да ви помогна? Нали ви казах, че от вашите преговори нищо няма да излезе. Добре, че поне се върнахте.

— Проблемът не е в преговорите! По-точно, не е само в тях. Когато намислих да се срещна със синглитите, не се надявах, че веднага ще постигна конкретен резултат, но не очаквах и противодействие, дори открита враждебност от хората тук. Излиза, че само на мен е нужен мир...

— Кого всъщност имате предвид?

— Преди всичко инженера и онези, които го поддържат и не могат да живеят без война.

— Инженерът има малко привърженици.

— А на него не му и трябват много. Той е замислил нещо сериозно, щом е решил да действа открито.

— Виж ти каква била работата!

— Да, докторе, нещата не вървят добре. Най-много ме тревожи фактът, че той изгори всички мостове след себе си. Сега не може да се върне в колонията. А за да предприеме такава крачка, сигурно е имал сериозни причини. Много сериозни. А аз и понятие нямам какви са плановете му.

— Е, скоро ще разберем. Жалко, че го няма Филин, той щеше да ни помогне да разгадаем хитрините на инженера. Но аз мисля, че преувеличавате значението на неговата роля. Десет-петнайсет души... Не. Не вярвам те да са способни на нещо сериозно. Приемам сегашното ви настроение и опасенията ви като последица от действието на наркотика. Подобен шок не минава без сътресения.

— Ех, докторе, чул ви Господ...

— Щом си отпочинете, ще се уверите, че съм бил прав. А сега се пригответе за едно приятно посещение.

Няколко минути по-късно в стаята влезе Ана. Беше в бяла престилка и буташе малка масичка на колела, от която се вдигаше ароматна пара. Въздухът се изпълни с апетитната миризма на бульон и подправки. Ротанов едва сега почувствува колко е гладен.

Той веднага се нахвърли върху зачервените мръвки с хрускава коричка и бульона, като сегиз-тогиз поглеждаше към момичето. Днес Ана изглеждаше по-тъжна от обикновено. Извъръщаше очи и почти не разговаряше с него. И той си помисли, че вече успя да обиди и това весело, мило същество.

— Донесох ви и още нещо, нали обичате сладко... — каза нерешително тя и отвори едно бурканче.

— Да, Ана, отгатнахте, че бонбоните не бяха за мен. Но това не бива да ви наскърбява.

— Не съм се обидила. Разбирам, че са ви били необходими, но такъв подарък за мъж...

— О-хо! Излиза, че не сте толкова добра, колкото ми се сторихте в началото.

— Съвсем не съм добра. Пък и защо да бъда? Вие си мълчите, нищо не ми казвате, а аз чакам...

— Чакали сте? Какво?

Очите ѝ съвсем се закръглиха от обида.

— Дори не помните?... Не помните какво ми обещахте?

— Но такива обещания не се изпълняват бързо...

— Не съм се надявала да стане бързо. Но, кой знае защо, си въобразих, че сме приятели, и очаквах поне да ми разкажете какво се случи там. Истина ли е, че са ви нападнали хората на инженера?

— Да.

— Тъй си и мислех! Знаете ли, преди да тръгне... Тук имаме един такъв, малко недодялан, Каров му е името. Жените в колонията се броят на пръсти, та той... Само не си мислете, че ви го казвам нарочно!

— Не си мисля — отвърна Ротанов, като се мъчеше да скрие усмивката си.

— Това има връзка с цялата история, инак нищо няма да разберете! Та този Каров разговаря с мен, преди инженерът да тръгне с хората си. Като че ли искаше да се сбoguва.

— Ана, та това е много важно, опитайте се да си припомните всичко, което ви каза. — Усмивката изчезна от лицето му.

— Не помня точно думите му. Пък и той не сподели с мен нещо определено. Но останах с впечатлението, че се сбoguва завинаги, че може и да не се върне, а преди споменаваше за някакви минни галерии, които били близо до града. Никой не знаел за тях и там криели оръжие или нещо подобно, което скоро щяло да им потрябва, каза още, че аз, пък и всички останали, тепърва ще чуем за тях и ще съжаляваме, че не сме ги оценили както трябва...

— За първи път чувам за тези минни галерии! — Председателят отвори кръглия метален сейф до бюрото си и заизважда отвътре някакви папки.

Ротанов за миг закри лицето си с ръце. Още чувствуваше влиянието на наркотика. Но след разговора с Ана не можеше да остане в леглото.

— Инженерът ми спомена за някакъв конфликт между вас по повод експлозивите. Какво е станало?

— Вижте сам — и той му подаде една папка. — Тук са вписани разходите. Липсват почти сто килограма люзит, и то само за една операция! Все се опитвам да разбера какво прави с него. Ако бях научил по-рано за галериите...

— Мислите ли, че ще се реши да взриви заводите?

— Не само заводите...

— И с колко люзит разполага... Каква е мощността му? Не знам нищо за този експлозив.

— Известен е отдавна, рецептурата е била донесена от първите колонисти, използвали са го в мините и за подземни работи... —

Председателят прехапа устни, пресмятайки нещо наум. — Ако употреби цялото количество, от града и помен няма да остане.

— Чудесен изход, нали? — грубо попита Ротанов, чувствувайки как се свиват скулите на лицето му. — С един удар ще се отърве от всички проблеми!

— Нищо няма да постигне. — Председателят поклати глава. — Ще се появят нови синглити. Проблемът са люсовете. Синглитите са само производно, пък и заводите... Ако ги вдигне във въздуха, колонията ще се лиши от основния източник за снабдяване. Колко години вече нашата техника съществува, общо взето, благодарение на трофеите.

— И това не е всичко. Ще добавя, че ако се лишим от заводите, ще изчезне и последната надежда да ремонтираме тук пристигналите кораби. Нито един звездолет, пратен от Земята, няма да се върне обратно. И ще загубим връзка с нея. В края на краищата това е моя задача — решително заяви Ротанов. — Аз съм длъжен да му попреча. С колко души разполагате?

— Останали са съвсем малко годни да носят оръжие. Част от хората са караул... Но вече е късно да го догоните. Много време мина оттогава.

— Нямам намерение да го догонвам.

— Какво сте решили да правите?

— Трябва да предупредя синглитите.

Ротанов видя как председателят пребледня.

— Разбирате ли какво говорите? Ако синглитите научат, няма да се спрат пред нищо.

— Инженерът също няма да се спре пред нищо.

— С него са още четиринайсет души, все младежи, които сляпо му вярват и едва ли знаят какво ги очаква, че ще загинат.

— Мислите ли, че има друг начин да предотвратим взривяването на заводите и града? — тихо попита Ротанов. Вече знаеше, че ще отиде докрай.

Ролерът изскочи от гората. По-нататък до града се простираше голо пространство. Съпровождащият го отряд, подбран от председателя, остана далеч назад: Ротанов им заповяда да го чакат,

докато се върне. Добре помнеше предупреждението, че няма да го пуснат в града.

Тъй му каза тя... Е, какво пък, ще видим. Може би остават броени минути до мига, когато сивите полуразрушени сгради ще бъдат превърнати в прах от подло поставения взрив. Той потегли с ролера напред. Но тозчас машината подскочи от някакъв удар. Двигателят експлодира и това го спаси. Взривната вълна откъсна горната част на платформата и я изхвърли нагоре заедно с Ротанов. Когато се измъкна, той огледа димящата купчина железа. Този път синглитите не се шегуваха. Още с първия изстрел унищожиха ролера. После обгърна с поглед града. Стори му се, че някъде наблизо работи невидим часовников механизъм, който отброява последните мигове от живота на града. В хаоса от огън и дим щеше да, изчезне всичко. Заедно с жената, която го приюти и му помогна да се измъкне. И макар че тя не се покриваше с традиционната представа на хората за жените, все пак... За миг тя застана пред очите му такава, каквато я видя последния път, с пламтяща червена поличка и шоколадова кожа, с тънки нежни китки...

— Почакай, почакай — рече си Ротанов. — На ръката си тя имаше нещо познато... — Той почувствува как пресъхнаха устните му от обзелото го вълнение, почти се досети защо вместо гривна тя носеше тези пластинки от сив метал. Ръката му несъзнателно и припряно зашари из вътрешните джобове на якето. Тук е, не е потрябвал никому, дори на инженера. Неговият малък талисман, военният му трофей. Пръстите му трепетно опипваха познатата до най-малки подробности повърхност. На третото квадратче имаше издатина. Тя потъваше навътре, ако се натиснеше както трябва. Преди си мислеше, че е просто механизъм за заключване. Но не бе само механизъм. Десетки пъти беше натискал тази издатина и нищо не се бе случило. А може би гривната най-напред трябва да се постави на ръката...

Сложната техническа организация на синглитите не би могла да съществува без далечна връзка. Ротанов усети леко бодване в китката. Едва забележими искрици заиграха под сребрилата металическа повърхност на гривната, после Ротанов чу някакъв глас. Беше дежурният оператор, макар че той се надяваше... Но сега това нямаше значение, вече бе сигурен, че е предотвратил взривяването.

Отвъд гората, отвъд далечните хълмове, досами хоризонта висеше залязващата, пурпурна, набъбнала до чудовищни размери част от чуждото светило. То оцветяваше със странен мъртвешки кървав цвят всичко наоколо — скалите, реката и небето. Почти залязлото светило приличаше на гигантска топка от виолетова кал. Никакви природни закони и гравитационни сили не можеха да откъснат от хоризонта надутата уродлива топка. Тя щеше да виси над планетата още двадесет дни, смалявайки се постепенно, подобно на октопод, който всмуква навътре уморените си през лятото пипала и после над този чужд, враждебен за човека свят щеше да настъпи дълга шестмесечна нощ — сезонът на мъглите.

От няколко дни Ротанов се ровеше из старите архиви и доклади в научния сектор. Досега не успя да разреши нито един проблем и беше принуден да започне всичко отначало. Все още не можеше да намери изход.

Какво търсеше в прашните, пожълтели от времето купчини листа?

Отрядът на инженера не се върна. След опита му да взриви града отпадна и последната възможност да се установи мир и да се ремонтира корабната електроника с помощта на синглитите. Предупреждението не промени нищо. Синглитите станаха по-активни, зачестиха засадите и нападенията. Патрулите и постовете даваха все повече жертви.

След две седмици, с настъпването на сезона на мъглите, сраженията щяха да спрат, за да се възобновят с нова сила през пролетта. А през дългите зимни месеци те ще се свират като плъхове в своите подземни дупки и ще чакат. Какво? Идването на Олег? А какво може да промени той? Нали ще изпадне в същото положение? Ще го чака същият капан? На Земята няма да научат нищо, ще задържат изпращането на следващата експедиция за неопределено време и от всичко това ставаше ясно, че той трябва да намери някакво решение именно сега, в оставащите двадесет дни.

Ротанов излезе на площадката пред пещерите. Напоследък избягваше обществото на колонистите, сякаш чувствуваше някаква

вина за гибелта на четиринадесетте души, които тръгнаха с инженера и не се върнаха.

Той мислено прехвърляше многобройните данни за живота на синглитите. Търсеше някаква брънчица, за която да се захване, за да помръдне от мъртвата точка сегашното положение на нещата, но не откриваше нищо. Може пък инженерът да е бил прав, когато казваше, че нямало друг изход, че съжителството между хора и синглити е невъзможно.

От докладите на научния отдел разбра, че люсовете се размножават чрез просто делене като амебите, а синглитите изобщо не се размножават. Този факт свеждаше до нула неговите надежди за мир, защото цивилизацията на синглитите можеше да съществува само за сметка на човешкия живот, следователно трябваше да бъде унищожена. Изолирана, тя би започнала да се изражда, след известно време щеше да загине, лишена от прираст. Естествено синглитите знаеха това, тогава за какви преговори за мир...

Оставаше надеждата, че данните за биологията на синглитите са погрешни или непълни. В тялото им липсваха някои групи клетки, тъй че човешкият начин на размножаване не бе подходящ за тях, макар че се беше запазило всичко необходимо за нормалното функциониране на централната нервна система, в това число и биотоковете. Какво като нямат деца? Той не видя дете или юноша сред навалищата в града, нито в къщите. Отчетите го потвърждаваха, но може би те имаха някакъв скрит, неизвестен на хората начин на размножаване. Именно това трябва да се разбере. Твърде много неща зависят от отговора на този въпрос, но как да го изясни? Цялата дневна фаза на синглитите беше изучена достатъчно добре и не оставяше никаква надежда. Затова пък нощната... „Май през нощта те заспиват, но кой го е проверявал? Нощем е невъзможно да бъдат наблюдавани заради люсовете. Досега е било невъзможно. Но ако аз наистина имам имунитет и щом си позволих да бъда жесток с другите, тъкмо аз трябва да изясня всичко докрай.“

Ротанов се изкачваше по пътеката натам, където през пелената от мъгла се мяркаха неясните очертания на кораба. Ако човек погледнеше надолу, щеше да му се стори, че някъде в гората, малко под върховете

на дърветата, се вълнува виолетово езеро. Скалата, до която заседаваше съветът, близките хълмове, пък и самата гора плуваха в това огромно езеро от мъгла като големи странни острови. С всеки изминал ден ставаше все по-студено, въздухът се просмукваше с влага, от хрусталаците и дърветата върху дрехите на невнимателния пътник като студен дъжд капеше роса, а мъглата се вдигаше все по-високо и по-високо. Тя прегради пътеките, откъсна един от друг хълмовете и гората, направи невъзможна връзката с най-близките постове. Радиовълните не можеха да пробият тази мазна гъста пелена, в нея безследно чезнеха предмети и хора. Преди да се потопи в това нощно, враждебно на хората езеро, Ротанов трябваше да се подготви за най-лошия вариант: че имунитетът му е една грешка и няма да устои на повторните срещи с люсовете. Кабината го посрещна с обичайната си миризма на гума и пластмаса. Въздухът беше застоял като в необитаема помещение. Кой знае откога не беше включвал системата за опресняване на въздуха. Той рядко идваше тук, предпочиташе да работи на открито. А през това време корабът, свързан с пещерите чрез тунел, се беше превърнал в част от подземната крепост. Ако има късмет да се върне, щеше да живее в своята каюта, докато дойде Олег. Опита се да не мисли колко малки са изгледите да успее. Извади касетата с корабния дневник, за миг се позамисли, а после я постави в аварийния бокс. Тук беше по-сигурно. Олег щеше да отвори първо него и от записа щеше да се запознае с обстановката. С неравен почерк бързо нахвърли върху два отделни листа последните си наблюдения, предварителните изводи и препоръки. В случай, че не се срещнат, те щяха да послужат на Олег. Ротанов тъжно се усмихна. Много му вървеше напоследък, а така не можеше да продължава безкрайно.

Още веднъж прегледа документите в бокса. Извади от горния джоб гривната на синглитите. За кой ли път вече я слагаше на ръката си и натискаше механизма. Но не можеше да установи връзка. Най-вероятно те бяха изключили гривната от своята система. Тя едва ли щеше да свърши някаква работа на Олег, освен ако схемата на микропредавателя му помогне да разгадае устройството на блоковете за управление. На пръв поглед схемата беше проста, но явно не бе по силите му да я разбере. Постоя замислен още малко, после въздъхна и пусна гривната в бокса.

„Край, мисля, че направих всичко...“ Заклучи бокса, отиде в каютата си, съблече се и си легна. Трябваше добре да се наспи преди заминаването. Сънят дълго не идваше. На стената до леглото му имаше голяма снимка: двама души летяха по стръмна снежна писта. Фотографът ги беше уловил в мига, когато Олег бе завил рязко встрани, за да го изпревари на завоя. Лицето на Олег не се виждаше от очилата и ниско нахлупената каска, но въпреки това Ротанов добре си го представяше.

„Този път май не ще успееш да ме измъкнеш оттук...“

Събуди го пронизително извънпяване. Четирите часа сън бяха отлетели като един миг. Преди да легне, той изпълни почти всички набелязани задачи, остана му да свърши една последна работа. Горее, в кабината за управление, до аварийния бокс имаше стоманена врата с кодирана ключалка. Вратата запъна, вероятно механизмът беше ръждясал от влагата. Най-после тя изскърца и потъна в стената. Тук се пазеше личното оръжие на инспектора, към което той имаше право да прибегне само в извънредни случаи, Ротанов внимателно огледа арсенала, в сравнение с който лъчевите пушки и топлинните излъчватели, които използваха на планетата, изглеждаха като детски играчки. Този път можеше да му потрябва нещо по-мощно. Спря се на пулсатора Максудов. Контролното устройство неутрализираше заряда при всеки опит да го използва някой друг. Излъчвателят тежеше около два килограма. Не чак толкова много за такъв вид оръжие. Ротанов изпробва неговата черна грапава дръжка и включи активатора. Може би с помощта на това оръжие щеше да се справи с люсовете. В склада избра обемиста брезентова раница с твърди широки ремъци, сложи в нея едномесечен запас от концентрирани храни, манерка с вода и надуваема палатка. Оставаше му да приведе реактора към автоматичен режим, за да може колонията да черпи енергия от кораба, дори ако той не се завърне.

За последен път прегледа помещенията. Затвори вратата на шлюза. Сега в кораба можеше да се влезе само през подземния коридор. Едва се показа навън и по врата му паднаха първите капки роса. Вятърът ги беше издухал някъде отгоре, вероятно от обшивката. Корпусът на кораба се извисяваше рязко нагоре, губеше се в мъглата, беше студен и влажен на пипане. Без да губи време и без да се оглежда, Ротанов бързо се отдалечи. Излъчвателят, повесен на дългия

ремък, при всяка крачка болезнено го удряше по гърба. Трябваше да спре и да го привърже към раницата. Насреща му по пътеката се изкачваше цяла тълпа. Хората вървяха мълчаливо и този факт го поразя, Лицето на онзи, който беше най-отпред, му се стори познато. Ротанов праметна раницата на гърба си и бавно тръгна срещу него. Хвана го яд, че закъсня с някакъв си половин час. Сега вероятно ще му попречат да отиде в града и той няма да направи нищо, за да не го сторят. Човекът отпред беше Свен. Ловецът, който придружи инженера в неговата последна акция.

Свен спря на две крачки от Ротанов и тълпата се отдръпна, като образува кръг около тях.

„Ето на — помисли си Ротанов, — дочаках хората, които имат право да ме съдят. Не инспектора Ротанов, защото като инспектор постъпих така, както бях длъжен да постъпя. А просто мен...“

Той огледа кръга от бледи човешки лица, но не видя нито доктора, нито председателя, нито Ана. И, кой знае зато, му стана по-леко.

— Слушам ви — рече Ротанов и не позна гласа си, толкова бюрокралично и официално прозвуча.

— В базата не се завърнаха тринадесет души — започна Свен.

Настъпи продължително и тягостно мълчание.

— Но вие бяхте петнадесет — каза най-после той.

— Не броя инженера, той ни измами. Съобщиха ми, че си предупредил синглитите. Вярно ли е?

— Да. И ако това се повтори, няма да се поколебая отново да го сторя. Те обещаха да не ви закачат.

Никой нищо не каза. Мъчеха се да не го гледат.

— Преди да решите какво ще правите по-нататък, аз искам да науча всичко както е било. Това е мое право.

Свен кимна с глава в знак на съгласие.

— Спуснахме се в шахтата, инженерът ни нареди да вземем оттам трофейното оръжие...

Разказът на Свен продължи дълго. Той често се объркваше, спираше и започваше отначало. Ротанов сякаш ги виждаше: ето ги, вървят бавно по безкрайната подземна галерия, сенките, хвърлени от фенерите, играят по стените. Вече стигат целта. Вземат оръжието и бавно поемат по обратния път, приведени под тежестта на товара.

Инженерът нещо се бави при останалите сандъци, сетне догонва групата и всички заедно продължават мълчаливо да крачат, няма какво да говорят, щом работата е свършена, а пътят е познат... Под краката им жвака вода. Тя се стича по стените на галерията. Инженерът поглежда часовника си и предлага да направят почивка. Той непрекъснато поглежда часовника си и като че ли се ослушва, но не се случва нищо. После тръгват отново, инженерът постоянно изостава. Върви, навел глава, напълно погълнат от мислите си. Изходът на галерията е зазидан. Той дори не се учудва, сякаш го е очаквал. Те отново тръгват по подземните коридори да търсят друг изход. Отбиват се в страничните галерии, губят път, губят някои свои другари. Един след друг фенерите гаснат, никой не е предвиждал, че ще работят толкова дълго. Вече нямат представа колко време се лутат под земята. Малко по малко ги напуска и надеждата, че ще се измъкнат. Когато угасва и последният фенер, виждат един синглит. Той стои на завоя със запален фенер в ръка и им маха, вика ги да го последват. Те потътрят крака. Вървят дълго. Вече не помнят през колко завоя са минали в този подземен лабиринт. Към старите галерии, прокопани някога от хората, са прибавени безброй нови. Вече им е все едно къде отиват, мнозина изостават или се загубват някъде по пътя. Но никой не спира и не чака уморените. А онези, които още се движат, отдавна са загубили всякаква надежда. Накрая остават само петима. Инженерът пръв излиза горе. Може да е било по време на кратката нощ, а може и слънцето да се е криело зад върховете на дърветата, закриващи хоризонта. Бледата светлина едва пробивала гъстата мъгла, забулила всичко наоколо. Синглитът слага фенера на земята и се връща в подземнието. Те остават сами в гората.

— Точно това ми обещаха... — през зъби измърмори Ротанов. — Да ви пуснат да си вървите по живо по здраво.

— Инженерът насочи излъчвателя към главата си и се застреля. В същия миг чухме неясно шумолене и видяхме как през стелещата се мъгла към нас от всички страни пълзи нещо плътно, бяло, приличащо на пара. Онзи, който беше най-далеч, закрепя и всички се пръснахме. После нищо не помня... Бяхах през гората... Стрелях. С една дума, имах късмет.

— И другите ли стреляха?

— Не. Не чух изстрели.

— Преследваха ли ви? Някой опита ли се да ви нападне?

— Не. Аз веднага се покатерих на скалата и започнах да стрелям надолу. Може би затова...

— А по-късно, по пътя?... Никой ли не ви нападна?

— Не. Гората като че ли беше опустяла... Искате да кажете, че аз... Че нарочно са ме пуснали?... За да разкажа?

— Възможно е. Сега това няма значение. И тъй, какво решихте?

Възцари се потискаща тишина. После Свен заговори, като гледаше встрани:

— Тук нямаме съд. Ако някой извърши престъпление, отива през нощта в гората.

— Всъщност тъкмо това се канех да направя... Ротанов намести раницата на гърба си и тръгна надолу. Хората вече се бяха отдръпнали, тъй че пред него се бе образувал широк коридор.

Подметките на тежките му обувки се хлъзгаха по мокрите, покрити с мъх камъни. Вървеше бавно и имаше чувството, че все по-дълбоко и по-дълбоко потъва във вода. Отначало в мъглата се изгубиха издатините на пещерите и площадката, на която стояха колонистите. Сетне изчезнаха корабът и бордовите светлини, които дълго съпровождаха всяка негова крачка като очи на живо същество. А отдолу, от белезникавата мъгла, в която се потапяше, се носеха проточените писъци на гигантските ципокрили мухи, които приличаха на прилепи. Винаги кряскаха така, преди да настъпи сезонът на мъглите.

Формално погледнато, синглитите изпълниха своето обещание. Вероятно от тяхна гледна точка Ротанов нямаше причина да се сърди. Всъщност той не се и сърдеше. Дори не изпитваше гняв. А само мъка и тъга. И с всяка крачка, която го отдалечаваше от хората, все по-силно го потискаше самотата.

ТРЕТА ЧАСТ СПИРАЛАТА

Никой не спря Филин нито в града, нито после в гората. Този път успя да стигне до реката. Оттук базата беше само на един хвърлей. Той тръгна по брега нагоре по течението. Реката блестеше като огледало, огряна от слънцето, и непрекъснато лъкатушеше, пробивайки си път през гъстите храсталаци и падналите дървета. Когато излезе на широкия залив, най-неочаквано се натъкна на купчина дрехи, струпани на брега. Филин се стъписа, свят му се зави от обзелото го вълнение. Там, на десетина крачки от него, се къпеха неговите стари приятели Гем и Рон. Забравил за всичко, той се затича към тях, като крещеше нещо неразбрано, глупаво и изведнъж спря, сякаш налетя на стена. Гем и Рон бавно заотстъпваха назад, като все по-надълбоко и по-надълбоко затъваха в ледената вода, в очите им се четеше ужас.

— Таласъм! — извика някой. — Та това е таласъм!

Така наричаха онези синглити, които не бяха преминали пълния цикъл и повече от другите приличаха на хора.

— Махай се!

Те го пъдеха, пръскаха го с вода, сякаш беше кокошка, и той постепенно взе да отстъпва, а те също тъй постепенно и предпазливо настъпваха. Фил забеляза погледите, които хвърляха към оставеното на брега оръжие, и разбра, че ако се доберат до него, незабавно ще открият стрелба, Знаеше това и въпреки всичко продължи да отстъпва все по-надалеч и по-надалеч, като с всяка крачка им позволяваше да се приближат до оръжието. Ако можеше, сигурно щеше да се разплаче, но в очите си усещаше само сухо парене, нищо друго. И най-неочаквано гласът, който все се спотайваше, откакто избяга от града, се събуди и прошепна: „Бягай!“ Той се обърна и хукна презглава. Почти в същия миг зад гърба му проечеха първите изстрели. Стреляха неточно и той, хукнал напред, успя да види и да запомни за цял живот страха в техните очи, който постепенно премина в погнуса, в почти животинско отвращение.

Това беше най-лошото, което можеше да се случи. Филин криволичеше из гората, инстинктивно се мъчеше да заличи следите си,

както правеше доскоро, когато го преследваха синглитите. Острите бодли на храсталаците разкъсваха дрехите му, забиваха се в тялото му, но той не чувствуваше нито болка, нито умора и можеше да тича все по-бързо и по бързо, сякаш силите му бяха неизчерпаеми. Краката му се движеха с такава бързина, че вече не забелязваше отделните движения. Вятърът свистеше в ушите му, той просто летеше през гъстите шубраци, след него във въздуха още дълго се носеха клончета и листа. „Как ли издържа сърцето това натоварване?“ — помисли си Филин, послуша се, но не чу неговите ритмични удари — той просто нямаше сърце. „Ами белите дробове? Как не се пръскат от усилието да вкарат поредната порция въздух?“ И тозчас разбра, че всъщност диша по навик, че може и да не диша. „Не е чудно, че приятелите ми се изплашиха. И аз бих се стъписал, ако срещнех такова чудовище.“

— Не си чудовище — отново се обади гласът.

— Но кой съм аз? Мисля като предишния Филин, имам неговата памет, неговите желания. Но той не съществува. Той загина, умъртвен от люса. Кажи ми кой съм аз?

— Ти — това си ти и не бива да си мътиш главата с глупости. Искаш ли да живееш?

— Да.

— Живей тогава. Радвай се на живота. Ти ще живееш дълго.

— Но съвсем не е достатъчно човек да се чувствува здрав и неуморим, да се радва на слънцето и живота — каза той, но веднага се усъмни в думите си.

Гласът не възрази.

— Ти ще имаш и други неща.

— Какво?

— Ще овладееш изкуство, което е недостъпно за хората. Ще имаш толкова близки приятели, за което в човешкото общество не можеш и да мечтаеш. Хората цял живот се стремят към искрени отношения и вечно си измислят бариери; самотата, тъгата — отсега нататък няма да изпитваш нито едно от тези чувства. Ти ще живееш като равен с равен сред своите братя. Ще знаеш всичко онова, което знаят и те.

— Нарочно ме пуснахте при хората, за да се убедя сам, че за мен вече няма връщане назад, нали?

— Ти си свободен да постъпваш както искаш. Моята задача е да те съветвам.

— Кой си ти?

— Твоят наставник. След много цикли, когато твоите знания се изравнят с моите, и ти ще можеш да станеш наставник.

— Какво разбираш под цикъл?

— Искаш да научиш всичко изведнъж. Цикълът представлява период от време. Няма да ме разбереш, ако започна да ти обяснявам, но много скоро, щом настъпи сезонът на мъглите, ще узнаеш какво е цикъл.

Гласът млъкна. Филин с учудване си спомни, че е забравил за своите преследвачи и вече не мисли за посоката, така го бе увлякъл разговорът. Сега беше далеч от реката. Храсталаците се срещаха все по-рядко, местността му беше позната. Знаеше, че отвъд ниските хълмове беше градът.

„В града работим и воюваме, но не живеем там“ — му беше казал невидимият наставник.

И ето че той пътуваше в странен подземен влак, за чисто съществуване преди дори не подозираше. Прав като стрела тунел пронизваше планетата по хордата и излизаше на повърхността на хиляди километри от града, построен някога от хората и превърнат от дългогодишната война в купчина тъжни развалини. Щом затвореше очи, Филин виждаше схемата на тунела, устройството на този необикновен влак, който се задвижваше единствено от гравитационното притегляне на планетата. В кабината за управление машинистът на влака освободи спирачката. Потеглиха, няколкочасовият влак щеше да лети като стрела в безвъздушното пространство на тунела, та когато премине средата на разстоянието, онази точка, която е най-близо до центъра на планетата, постепенно да намали своя ход и съвсем да спре на противоположния край, подобно на гигантска люлка, завършила своя единствен мах. Но щом бъде освободена спирачката, той щеше да тръгне по обратния път, набирайки отново скорост.

Най-странното в неговото пътешествие може би беше способността да участва в разговори с различни събеседници в двата противоположни края на влака. Всеки миг той можеше да се отдели от

останалите, да се затвори в себе си, да обмисли чутото или някаква своя мисъл.

Още не се беше научил да вижда всичко, което виждаха събеседниците му с техните очи.

Отразената картина на видяното се предаваше непосредствено от техните зрителни центрове. Но когато се опита да разшири сферата, в която можеше да присъствува, Филин разбра, че тя е ограничена от влака. До него стигаха само думите на наставника, и то като че ли някъде отвън.

Но той не можеше нито да го види, нито да се обърне към него, ако наставникът пръв не започнеше разговора. Способността да вижда заобикалящата го действителност с чужди очи му доставяше удоволствие, но той не свикна веднага с тази своя нова особеност и през целия път се забавляваше с разходки из вагоните.

Влакът изскочи на малка естакада и рязко спря. Автоматичните врати изсвистяха и се отвориха. Пътешествието завърши. Фил любопитно се огледа. Първото нещо, което се наби в очите му, беше огреният от слънцето ослепително блестящ полупрозрачен купол на някаква сграда, единствената на това място. Тя изглеждаше огромна и заемаше не по-малко от няколко квадратни километра. Към нея водеше дълга бяла пътека. Десетки други се разклоняваха в различни посоки и се губеха сред непознатите за него месести дървета с гълъбов, почти син цвят. Сградата беше разположена на брега на морето. Фил дълго стоя неподвижно, поразен от красотата на откритата се пред него панорама — никога не беше предполагал, че на тази планета могат да съществуват подобни приказни кътчета. Златист пясък на плажа, равномерен плисък на гонещите се една след друга вълни и слънце, увиснало някъде високо на хоризонта, което галеше кожата с ласкавите си живителни лъчи.

„Ето че дори за слънцето започнах да мисля като синглитите — помисли си той с тъга. — Няма да мине много време и ще забравя, че съм бил човек. Упорито ме водят натам. Вероятно и това райско кътче е създадено специално за тази цел. Те контролират всички мои мисли...“

— Не си прав. Ще се научиш напълно да изолираш мозъка си от всякакви въздействия, тук не е прието да се досажда на човек, който е зает или е вгълбен в себе си, а когато някой се замисли, никой не му

обръща внимание. Пък и ти вече не си човек. Колкото по-скоро забравиш миналото си, толкова по-добре

— Ами ако не искам да забравя? — предизвикателно попита Фил.

— Не се изразих съвсем точно. Ние сме устроени така, че нищо не можем да забравим, но сега спомените за твоята загубена човешка същност дотолкова владеят съзнанието ти, че го довеждат до болезнено състояние и ти пречат да възприемаш обективно действителността. По-късно те ще заемат своето място и ти ще се сещаш за миналото си с известно съжаление, както понякога си спомняш за детството. Някога като хлапе ти погледна през някакво стъкълце и откри един нов свят. Той те чака тук.

— И това ли знаеш?

— Ще знам всичко за теб, докато не се научиш да изолираш съзнанието си от странични въздействия, а то няма да стане скоро, и ще означава, че си станал възрастен в нашия нов за тебе свят.

— Сега ме остави, искам да помисля, да разбера онова, което виждам тук, без твоя помощ.

— Добре — лаконично каза гласът. Фил мислено го повика, но онзи не се обади. Той се усмихна, те спазваха правилата на играта, но въпреки това Фил не повярва, че наставникът съвсем е изчезнал.

Покрай него, без да бързат, крачеха току-що слезлите от влака пътници. Вървяха поединично, нямаше весели компании, не се виждаха и шумни групи, които винаги се срещат сред многолюдната тълпа от хора. Фил си помисли, че няма защо да се приближават един до друг, за да разговарят помежду си. Порази го и откритието, че никъде не съзираше деца и възрастни.

Филин изчака влакът да се скрие в тунела и едва когато се увери, че наоколо няма никой, бавно се потътра по пътеката. Повечето от пристигналите изчезнаха в многобройните входове на гигантската сграда. Той реши да я разгледа най-накрая и се запъти към парка.

Ширналият се по крайбрежието парк сякаш нямаше край. Не се виждаха нито храсталаците, нито бодливите дървета, които приличаха на оплетени от тел матраци. Месестите сочни стебла на тукашните растения по-скоро напомняха абстрактни статуи, а не дървета. Те нямаха листа, изглежда се задоволяваха с грапавата, набръчкана повърхност на стволовете си. „Хората в парка са малко.“ Той все още

не можеше да свикне да нарича синглитите другояче. Те се разхождаха из алеите, припичаха се на слънце, седяха под дърветата. Но най-много го впечатли фактът, че не виждаше никакви предмети, с които хората толкова обичаха да се обкръжават, когато са на почивка, Нямахше нито чадъри, нито хавлиени кърпи, нито шезлонги, нямаше дори книги. „Къде ли живеят? Нима всички се побират в тази огромна сграда?“ И тогава си помисли, че когато човек пристигне в чужд град, първата му работа е да си намери местенце, където да се усамоти, някаква стаичка, която може и да е малка, но да е само негова. Местенце, където да остави багажа си и да има легло, за да си почине от пътя. „Но на мен не ми е необходим креват, защото не съм уморен и едва ли някога ще се уморя. Нямам и вещи, както изглежда, никога няма да имам. Значи и дом не ми трябва. Домът за човека не е само място, където той се крие от лошото време и където отглежда децата си. Домът е нещо по-голямо — частица от пространството, която принадлежи единствено на него, крепост, която го защитава от враговете, основа на семейството...“ Домът се вплита в човешката психология с хилядите си невидими нишки, придобива традиции и трайни навици, не могат да лишат един човек от дом, без да му нанесат дълбока психическа травма. А щом е така, или той нещо не разбира, или те не бяха взели под внимание всичко в тази инак добре обмислена система за превръщането на човека в синглит. А може би беше тъкмо обратното, липсата на собствен дом бе най-важното в тази система?

Филин излезе на брега, вълните се плискаха по пясъка и го обливаха с пръски. С крайчеца на окото си забеляза, че вляво, под едно високо възлесто дърво се беше разположила компания от синглити. Никога не би могъл да разбере с какво се занимават. Съсредоточени лица, блуждаещи усмивки, седят като лунатици, всеки унесен в мислите си. Вече знаеше, че не е така, че такъв е начинът им на общуване. И не можеше да се пречупи, все търсеше в тях нещо чуждо, враждебно. Правеше го съвсем неволно. Неочаквано една от жените се отдели от групата и тръгна към него. Беше висока и стройна. Фил се страхуваше от високите жени, може би защото неговият ръст не бе особено голям. Вероятно и тази бе причината да харесва този тип жени. Тя имаше червеникави коси и огромни зелени очи с невероятен изумруден оттенък. „Същинска котка — помисли си той. — Червеникава котка със зелени очи.“

— Благодаря! — каза жената, без да отваря уста.

И той се почувствува ужасно неудобно от факта, че всеки можеше да надникне в неговата черепна кутия, сякаш тя беше от стъкло.

— Не се стеснявайте. Не се досетих веднага, че сте новак. — Тя седна съвсем близо до него и присвила очи, се загледа в морето. Вятърът развяваше косите ѝ. Фил правеше усилия да не мисли за нея, изобщо нищо да не мисли, и за да се справи с тази не съвсем лесна задача, бързо започна да си тананика първата детска песничка, която му дойде наум: „Зайченцето бяло...“

— Престани де! — сърдито каза жената, но тозчас лукаво се усмихна: — Хей, зайче, искаш ли да погледнеш нашето море?

— Как така „да погледнеш“, като че ли не го виждам?

— Още нищо не си видял! — Тя го хвана за ръката и го помъкна към водата. Филин инстинктивно се дърпаше, но все едно че се опитваше да спре трактор. Краката му издълбаха в пясъка две дълбоки бразди и той много скоро се намери до кръста в морето. После една вълна го покри, жената се гмурна и за да запази мъжкото си достойнство, той я последва. Не беше добър плувец и знаеше, че не издържа дълго под вода, а тя все повече и повече се отдалечаваше от него в синкавата дълбочина. Тогава Филин се сети, че не му е необходим въздух. Гмуркането, което на специалните занимания по плуване му костваше големи усилия, сега изобщо не го затрудняваше. Или водата тук не беше толкова плътна, или тялото му бе натежало.

Разперил ръце, той бавно се спускаше надолу. „Насам, по-вляво, тук има корниз!“ — каза му жената, без да се обръща, и той си помисли, че понякога прекият обмен на информация е много удобен. Стигна до нея и се огледа. Чудесно виждаше под водата, сякаш се бе гмурнал с маска.

В неговата стаичка в далечните и завинаги чужди му сега пещери имаше малка старинна статуетка от прозрачно цветно стъкло. Никой не би могъл точно да определи какъв оттенък се крие в стъкленото ѝ тяло. Когато я затопляше в дланите си, статуетката ставаше тъмножълта, почти златиста, преките слънчеви лъчи оцветяваха вътрешността ѝ в наситено синьо, а пламъкът на свещта или огъня — във виолетово. Той си спомни за нея сега, за да се хване

за нещо познато в този фантастичен водопад от багри, който се изсипа върху него от кристалната вълшебна градина, в която се озоваха.

Тъй и не разбра дали това са прозрачни водорасли, или са минерали. Дълги полупрозрачни ленти, влакна и цели редове от тези странни образования подобно на светеща анфилада покриваха дъното пред тях и преливаха във всички цветове на дъгата. Когато отгоре преминаваше вълна, тоналността на цветовете рязко и ритмично се променяше, като на цветомузикален екран. Но екранът беше безсилен да предизвика с нищо несравнимото усещане за безкраен простор, по който пробягваха цветни протуберанси. Двамата стояха захласнати, забравили за всичко. Жената го хвана за ръка и сега не трябваше да си спомня онази глупава детска песничка, защото в главата му не беше останало нищо, никаква мисъл освен безкрайното възхищение от съвършената, невиждана красота. Филин загуби представа за времето — час или два бяха минали? Ритмичността на огнения цветен калейдоскоп омагьосваше и криеше в себе си магическа, чародейна сила.

Когато излязоха на брега, вече ги свързваше това съвместно преживяно дълбоко възхищение, пред което думите бледнееха в сравнение с техните чувства.

„Стоп — каза си Фил. — Остава да пролазя на четири крака и да завия от възторг. Стига!“

— Какво ти е? — учудено го попита жената. — Защо си неспокоен, от какво се страхуваш?

— Искам да си остана човек — тихо й каза Фил, — разбираш ли? Тя внимателно го погледна.

— Чувала съм, че имало такива случаи. Много рядко, но се случвало. Дори си спомням за един от нашите, който не намери сили да преодолее тъгата по загубената си човешка същност и след третия цикъл... Моят наставник го обяснява с факта, че много от нас твърде рано се превръщат в синглити, преходният период преминава съвсем леко, ако човек дойде при нас в напреднала възраст. А ти си много млад. Но твоята тъга по всяка вероятност ще изчезне след първия цикъл и ти ще я забравиш.

— Ами ако не я забравя? Говориш така, сякаш е лесно да скъсаш с човешкото си минало — едва ли не трябва само да си смениш

дрехите. И после този цикъл... Толкова съм слушал за него... Можеш ли да ми обясниш какво означава?

— Защо не попиташ своя наставник?

— Пожелах да ме остави на спокойствие. Учтиво, разбира се.

Тя се усмихна.

— Аз, с удоволствие... Това не е тайна, но е толкова трудно да се обясни с думи, също като онова, което току-що преживяхме на морското дъно. След месец ще започне сезонът на мъглите и сам ще разбереш всичко. Защо бързаш? Засега знай едно — тук никой не иска да ти натрапва нито своята воля, нито чужди мисли.

— Да, естествено. Само дето забравиха да ме попитат искам ли да стана синглит.

Жената се обърна и мълчаливо се отдалечи, изглежда, я беше обидил. Филин дълго гледа след нея, опитвайки се да разбере какво мисли, но все едно че срещна глуха стена. „Ще трябва и аз да се науча да издигам такава стена — с раздражение си помисли той и бавно тръгна напред. — Почакайте, момчета... Ще се науча! Тук ще се науча на много неща... Нищо че се изплашихте от мен там, на реката, това няма значение. Тъй да бъде. Ще смятам, че ми е поставена задача, без право да се върна... Аз ще намеря слабото им място. Сигурно съществува такова място, не може да не съществува точката, на която се крепи цялата конструкция. Жалко, че не успях да я попитам каква е съдбата на младежа, който не пожелал да стане предател и след третия цикъл. Къде ли е сега? Изобщо няма да е зле да потърся съмишленици сред синглитите...“

Ротанов забеляза люса секунда-две преди да се хвърли върху него. Вероятно времето щеше да му стигне да вдигне пулсатора и да натисне спусъка. Но нещо го възпря. Люсът приличаше на огромно кълбо плътна пара. Сякаш някой бе нахлупил голяма снежна шапка на върха на дървото. Но ето че кълбото гъста мъгла трепна и потече към Ротанов. Потиснал болезненото си чувство за опасност, той зачака. Има ли имунитет? Сега ще разбере...

Най-после люсът скочи върху него. Все едно че отгоре му се стовари снежна лавина. Нещо лепкаво, плътно и вонящо се метна върху раменете му, обгърна го с непроницаема пелена и почти веднага изчезна — той видя стремителното бягство на люса, проточил гъвкавото си тяло в дълга въртелива тръба, която вече се губеше в клоните на далечните дървета. „Значи аз не ви харесвам. Нямам необходимите вкусови качества.“ Ами ако това не е имунитет? Почточно не е просто имунитет, а е нещо друго, много по-важно? Ами ако люсът е безсилен при нападение на здрав човек? В такъв случай докторът ще излезе прав. Тогава за всички нещастия на колонистите, за тази война и за нереалното общество на синглитите е виновна една и съща трагична случайност — наследствените изменения след хибернизацията. Излиза, че не всички колонисти са съвсем здрави. От гледна точка на люса... Но това бяха само предположения, догадки, всичко отново трябваше да се провери. Липсваха му факти. Именно за тях отиваше сега.

Люсовете не повториха нападението до самия град. Когато навлезе в покрайнините, Ротанов премести пулсатора на гърдите си и освободи предпазителя. След взривяването на ролера не искаше отново да го изненадат, пък и този път не отиваше в града като парламентьор. Той разбираше, че всички мостове вече са изгорени, че след смъртта на тринадесетте колонисти, чийто живот синглитите обещаха да запазят, той не може да преговаря с тях, макар че сега едва ли знаеше как ще постъпи занапред.

В западната част на града се извисяваше комплекс от еднакви осеметажни блокове, каквито всъщност можеха да се видят във всички колонии. Строяха ги работи по типов проект от силикобетон. Тези сгради не притежаваха кой знае какви архитектурни достойнства, но нуждата от жилища на новопокорените планети налагаше да се жертвува красотата заради удобствата и бързината на строителството. Сега със счупените стъкла и избитите рамки, с грозните дупки по стените сградите имаха мрачен, почти враждебен вид. Като че ли градът се беше опълчил срещу хората, които го бяха изоставили, и бе затаил обидата за нанесените рани.

Ротанов искаше да събере повече данни за нощния живот на синглитите, да запълни празнините в наблюденията, а също така да изясни всичко възможно за устройството на тяхното семейство, ако такова изобщо съществува. Според докладите на научния отдел с настъпването на сезона на мъглите синглитите прекратяваха активната си дейност. Той от опит знаеше колко често грешат онези, които пишат подобни доклади, и беше готов за всякаква изненада. Първите жилища изглеждаха така, сякаш бяха напуснати преди много години. Вероятно никой не влизаше в тях. Огромният град беше като мъртъв. Никъде не се виждаше светлинка, не се чуваше никакъв звук. Мъглата, изпълнила улиците и покрила старите къщи с пласт лепкав влажен памук, беше превърнала целия град в театрален декор. Сред ловците се говореше, че с настъпването на сезона на мъглите синглитите се оттеглят в гората. Защо? Никой не знаеше. Напрежението постепенно спадна. Ротанов вече не се страхуваше, че го дебнат зад всеки ъгъл. Близо до центъра бяха съсредоточени административните и производствените квартали на града. Някъде тук се намираще и резиденцията на координатора. Той се лута близо час, докато намери търсената улица. Сградата беше също така пуста, както и целият град. Изглежда, приказките на ловците щяха да излязат верни. Сега на всяка цена трябва да разбере защо и къде отиват синглитите. Но това по-късно, първо трябва внимателно да разузнае града. Четири часа Ротанов обикаля из стаите, на чиито прозорци имаше стоманени решетки, а стените им бяха дебели цял метър. Чудеше се кой може да е построил това мрачно здание — хората или синглитите. Но тъй или инак тук намери онова, което търсеше. Мястото, което доскоро е било обитавано от синглитите. Отначало Ротанов беше изключително

предпазлив, страхуваше се от някаква клопка, капан или засада, но синглитите очевидно бяха сигурни, че по това време люсовете са най-сигурната охрана, и не се тревожеха много-много за своето оставено имущество. А то беше голямо и най-разнообразно. Скоро той разбра, че безобидният наглед кабинет на Берг всъщност представлява център за управление на много сложен комплекс със скрита в стените апаратура. За съжаление електрониката този път не го интересуваше. Жилищни стаи просто нямаше. „Та хилядите синглити не могат да прекарват свободното си време по улиците! Или могат?“ Ротанов се надяваше, че като проникне през нощта в неохранявания град, все нещо ще може да разбере. Но май се обърка още повече. Въпросите се трупаша, а той не намираще отговор на нито един от тях.

А сега накъде? Как да намери пътя или поне приблизителната посока, в която са заминали синглитите? Къде да ги търси?

Филин влезе в сградата през един от многобройните входове. Никой не му попречи, никой не го запитва какво търси тук. Правият тесен коридор водеше към централната част. Отляво и отдясно множество еднакви врати без нито един надпис по тях. Учреждение ли беше това или общежитие? Вътрешността на остъкленото с почти прозрачен покрив здание беше разделена с преградни стени и врати. Какво ли имаше зад тях? Дали да влезе? Защо не, щом никой не му забранява, нека да надникне поне в тази стая. Огромно помещение. Нещо подобно на оранжерия — малки и големи растения, части от растения и като че ли всичко това растеше направо на пода или върху широки пластмасови маси. От клончетата излизаха тънки проводници, а на стъблата бяха прикрепени датчици. Вътре беше влажно и задушно. Под тавана бучеше климатична инсталация.

Някъде в дъното на стаята се движеха няколко души в светлосини престилки от синтетична материя. Те не обърнаха никакво внимание на Фил. „Тук няма нищо интересно, може би е оранжерия. Нищо не подсказва какво е предназначението на сградата, може да бъде както жилищен комплекс, така и завод, институт или оранжерия.“

В съседното помещение в огромни аквариуми плуваха местни чудовища. В големия централен басейн Фил видя кедвот, чието месо се смяташе от колонистите за лакомство. По многобройните жици,

спуснати в басейна, по неизброимите циферблати и екрани, поставени на масите и по окачените по стените уреди той се досети къде е попаднал. „Център... Научноизследователски център на планетата. Тъкмо за такъв център мечтаеше докторът. Само мечтаеше. Хората не можеха да си позволят такова нещо. Но защо, нали са започнали от равни позиции? И отговорът дойде от само себе си — само са започнали, после хората от година на година са намалявали, а броят на синглитите се е увеличавал...“

— Знаеш ли защо кедвотът се храни само със светлосини скариди? С какво те са по-добри от розовите? — попита го един от изследователите.

— Не знам! — навъсено промърмори Фил и се обърна, за да излезе. Съвсем случайно знаеше защо е така, беше чул от доктора, че кръвта на светлосините скариди съдържа повече мед, който е необходим на кедвота за изграждането на защитни бодли. И още не бе успял да го помисли, когато гласът, който току-що му зададе въпроса, произнесе лаконичното „благодаря“.

Той трепна, все не можеше да свикне, че всяка негова мисъл става достояние на околните. „Ето по какъв начин научават всичко за нас. Всичко, което им е нужно — помисли си той, когато затваряше вратата след себе си. — И нищо чудно, че с всяка изминала година хората все повече отстъпват своите позиции. Та тук са събрани всички наши знания, всички военни тайни. Не е необходимо пленникът да бъде разпитван, само го предразположи към себе си, поговори внимателно с него, определи му наставник, обясни му, че за него няма обратен път — и той е готов. Ако по-късно го попитат нещо, той и да не иска да отговори, никой няма да настоява, защото рано или късно случайно ще си помисли за него и то веднага ще стане известно на врага...“ Фил мъчително се ровеше в паметта си, напрягаше се да си спомни дали не го беше питал някой за разположението на постове пред базата, или по кое време минава обходът, за запасите от оръжие. Не можа да се сети, но за всеки случай бързо прогони тези мисли, не знаеше каква изненада можеше да му поднесе собственият му мозък.

Трябваше по-бързо да прехвърли вниманието си на нещо друго. Фил тръгна по коридора и мина покрай няколко врати. Изведнъж главата му забуча, прилоша му, имаше чувството, че дълго време бе прекарал в задушно помещение и сега не му достигаше въздух, но той

знаеше, че причината е друга и че въздух не му е нужен. Отразяваше му се напрежението от последните дни, мозъкът му трудно се справяше с голямото натоварване. Докога щеше да върви по този безкраен коридор? Ето някакво отклонение, врата... Огромна зала, чиито размери са почти като на футболно игрище. В средата грамадно съоръжение от стъкло, стомана и пластмаса. Водопади от тръби се спускаха към това стоманено чудовище. Проходи, чиито стени бяха покрити със скали и екрани на непознати уреди, се събираха в центъра на залата. Стоманени гори от платформи се издигаха на няколко стажа и сред целия този хаос пъплеха дребни фигурки в оранжеви престилки. Мислите и фразите, които си разменяха, кънтяха в главата му, смесваха се, като заличаваха останките от смисъла на онова, което виждаше. Бълнуване, някаква лудница.

Нова зала. Тишина, спокойствие, дълги редици нажежени гърла на пеци. Умори се... Дяволски се умори. Тялото на синглита не познава физическо изтощение. Умората заседна в главата му и гризеше и глождеше мозъка му като плъх. Дори кучето си има своя колиба, дори роботът... А той няма...

Нова зала. Колонади от блестящи кълба. Въздухът е изпълнен с озон, играят стрелките на уредите, прескачат електрически искри — играят, скачат като неспокойните мисли в главата му. Нужно му е толкова малко, само няколко метра пространство. Легло, за да зарови глава във възглавницата, врата, за да я заключи. Четири стени, за да остане сам. Дълъг коридор и отново врата. Отвори я и се стъписа, сякаш се блъсна в преграда. Най обикновена стая с картина на стената и саксия на масата, от която ветрилообразно беше разперило зелени листа растение, чиито семена бяха донесени от Земята преди стотици години. Познатото желязно легло с възглавница, в която човек може да завре глава...

За миг той застана неподвижно, опитвайки се да разбере нещо важно, някаква мисъл. Та това не беше просто стая — познати му бяха не само картината и този креват, но и още нещо, толкова скъпо и близко като зелените листенца в саксията. И изведнъж той видя на полицата стъклена статуетка на момиче. Втора такава нямаше и не можеше да има на тази планета. Взе я в ръце, затопли я в дланите си, погледна във вътрешността и, където бавно се появяваха златисти искри. Това беше неговата стая. Широкият прозорец, заел цялата стена,

без рамки и решетки, свободно пропускаше слънчевата светлина, но не пропускаше чужди погледи. В пещерата, където живееше, нямаше прозорци и пластмасови светлосини стени. Но все едно, тази стая му принадлежеше, чакаше го. С въздишка на дълбоко облекчение той се отпусна на леглото. Без да разтваря длани, приближи до лицето си малката статуетка, която означаваше толкова много за него, затвори очи и се помъчи да вникне в странната мисъл, изплувала от дълбините на съзнанието му. В сградата имаше стотици коридори, хиляди зали и милиони стаи — по какъв начин безпогрешно, без да се лута, той намери именно тази стая, предназначена за него, сега, когато най-много се нуждаеше от нея? Кой беше този невидим слуга или господар, който нито за миг не го оставяше на мира? Неговият наставник ли? „Ей, обади се, чуваш ли? Обади се. Предавам се. От тебе не мога да се скрия, не мога да избягам, защото ти си част от мен...“ Гласът мълчеше.

Ротанов се луташе в лабиринта от улици, без да обръща внимание на купищата разкъртен бетон и гниещи боклуци. Свърна зад един ъгъл и видя леко наклонена стена на жилищен блок.

Оградата му бе позната... Той трепна, защото вече беше виждал фасадата на тази къща и неведнъж си бе спомнял за нея. Толкова лесно беше да изтича по стълбите до втория етаж, да намери вратата с номер шест. И спря пред нея, безсилен да натисне дръжката, защото знаеше, че там няма никой. Но какво му костваше да провери...

Изкорубената врата по никакъв начин не искаше да се отвори. Най-последно, след като вдигна цял облак прах, тя отстъпи пред усилията му. Пурпурните отблясъци на слънцето едва-едва се промъкваха през счупените мръсни стъкла и обагряха стените в невероятен кървавочервен цвят. Ето я познатата му стая — мръсотия, всевъзможни боклуци, изпочупени мебели. Дори мястото, където се срещнаха за първи път, не заслужаваше да си спомня за него, да не говорим за останалото. И най-неочаквано до слуха му достигна шум от стъпки. Те прокънтяха в празното жилище и Ротанов свали от рамото си пулсатора. Две-три секунди изминаха в пълна тишина и отново същият шум — някой вървеше по коридора към кухнята. Побиха го тръпки.

Твърде изненадващи бяха тези стъпки в изоставения град, в празното жилище, много му се искаше да ги чуе, но в същото време...

Тя застана на прага и небрежно се подпря на вратата — беше в същата тъмна рокля. Той стоеше, стиснал в ръце своя идиотски пулсатор, и не знаеше какво да каже.

— Много се забави, Ротанов. Вече си мислех, че няма да те дочакам. Нашите отдавна заминаха, а аз все те чаках... Искях да се сбогувам с теб.

— Как си разбрала? — Той се запъна, не можеше да преглътне заседналата в гърлото му предателска буца.

— Ами разбрах... Аз знам много неща за теб. Дори мога да надничам в сънищата ти.

Ротанов остави пулсатора и бавно, като хипнотизиран, пристъпи към дивана, където някога, не толкова отдавна, тя бдя над неговия сън. Хвана се за главата, сякаш искаше да спре напирещата болка, която се усилваше непрекъснато и имаше чувството, че някой упорито дълбае в черепа му.

Няколко минути тя го гледа мълчаливо. После се приближи и седна до него на известно разстояние, може би се досещаше, че случайното докосване ще му бъде неприятно.

— Ето как стана всичко, Ротанов. Ако анализираме цялата тази история с помощта на вашата човешка логика, тя просто е нереална. Защото преди аз не съм съществувала.

Личеше, че ѝ е трудно да говори, тя едва изговаряше думите, като че отронваше стоманени топчета.

— Много е сложно да го разбереш, а още по-сложно е да ти го обясня. Онази девойка... Нали тя не беше такава преди срещата с люса, тогава тя все още не се беше преобразила в мен.

— Ти помниш ли я?

— Нищо не мога да забравя. Понякога това е толкова мъчително и ненужно, но е така. Преди време аз бях онази девойка, после станах такава, каквато ме виждаш сега, вече не съм онова момиче. А най-важното... Най-важното за теб — неочаквано уточни тя, — че няма да остана дълго и такава, каквато ме знаеш...

— Какво искаш да кажеш?

— Времето свърши, Ротанов. Приключва цикълът, ще последва нов, а в него мен вече няма да ме има. Няма да бъда такава, каквато ме

виждаш сега. Ще остане само споменът. Всичко, което е било и което си ми казвал, всичко, което съм мислила за теб, ще се запази, няма да изчезне. При нас нищо не се губи, ценното се събира и принадлежи на всички... По време на смяната на циклите то отива в общата памет и от нея след това се възраждат други личности. Тъй че аз няма да те видя повече, ето защо исках да те дочакам, за да не ме търсиш и никого да не обвиняваш... Защото знам, че ти мислиш за мен понякога... Знам дори, че ме търсиш в съня си, но не ме намираш такава, каквата съм... Не бива, Ротанов, всичко това е безсмислено, чудовищно. Не знам как да ти го кажа, за да те убедя, но искам, когато си отида, у теб да не остане нито мъка, нито гняв, защото никой не е виновен, че се случи така, че ние се срещнахме и се обикнахме. Макар че това е невъзможно. А при тяхната първа среща тя беше едно обречено момиче със студено безкръвно тяло на манекен.

Тя беше жестока посланица на неговите врагове, сухите и безпощадни думи не му оставиха никаква надежда. А излиза, че е могла да бъде и друга, такава, каквата беше днес — просто една влюбена жена.

Ротанов жадно впиваше очи в нея, мъчеше се да я запомни за цял живот и изведнъж му се стори, че вече е виждал това лице. Не, не когато нахълта в тази стая. По-рано, много по-рано. Ако се удължеше разрезът на очите ѝ и се вдигнеха косите и, върху които някога блестеше сребърна диадема... Не може да бъде! Всичко се обърка в главата му, забули се в мъгла. Сега му беше ясно само едно — че тя ще си отиде. Завинаги ще си отиде от неговия живот. Отново ще я изпусне, и то завинаги. Само защото тя измъкна на бял свят от скритите дълбини на неговото съзнание онези мисли, които той се страхуваше да признае на самия себе си. Ротанов разбра колко му е необходима тази жена, разбра, че ако към цялата му мъка се прибави и тази загуба, той просто няма да издържи, ще рухне.

Пулсаторът се въргаляше в ъгъла, в полумрака зловецът пробляскваше неговото оксидирано стоманено дуло и Ротанов си помисли, че вероятно инженерът е бил близо до неговото сегашно състояние, когато преди седмица отиде в града, за да не се върне вече. Той поне се е надявал, че ще може да отмъсти за смъртта на близките си, а тя се погрижи да не му остане дори тази горчива възможност... Нали бе истина, че момичето, което загина от люсовете, не беше тя.

Следователно Ротанов не можеше дори да отмъсти за смъртта му, напротив, само благодарение на гибел се образува студеният облак мъгла, който се уплътни и донесе неясен спомен за съвсем друга жена, живяла на планетата преди хиляди години. Ето откъде идваше тази странна прилика с гордата ренитка. Колко глупаво се получава, но няма зла умисъл. Какъв кошмар... Не се случват такива безизходни положения. И може би единственият изход е да се унищожи всичко, целият този нереален свят, и то веднага... Изглеждаше толкова просто да грабне в ръце тежката грапава ръкохватка и да удави в пламъците своята тъга и мъка...

— Време е да вървя...

— Няма да те пусна!

Ротанов протегна ръка и намери нейните ледени пръсти. За първи път докосването до нея не предизвика у него нито отвращение, нито страх. Чувствуваше само дълбоко отчаяние. Той здраво стисна ръката ѝ и я притегли към себе си. Но студената, мека, почти безволева длан незабележимо, без никакво усилие се измъкна от ръката му. После тя стана и с бавна, неуверена походка тръгна към вратата. Спря на прага.

— Не е чак толкова безнадеждно — тихо каза тя. — Ние живеем много дълго, аз мога да почакам...

— Но нали няма да те има!

— Това зависи от мен. Бих могла отново да стана същата, да възстановя всичко така, както е сега, да бъда такава, каквато ме виждаш и помниш...

— Какво общо има тук моята памет? Обясни ми най-после! — почти изкрещя той.

— Добре, ще се опитам. Ако в нашето общество дойде нов човек, неговата памет ще бъде използвана и взета под внимание. В следващия цикъл ти можеш да се срещнеш с мен... Ние нямаме устойчива индивидуалност и постоянна външност, както е при хората. И тъкмо това ни дава възможност да се срещнем. Когато си замина оттук, аз ще науча каква ме виждаш и помниш и ще поискам да стана точно такава. Ние много се променяме по време на прехода. Твоята памет и воля един вид ще се смесят с моята памет и воля и ще се появят две нови същества, допълващи се едно друго, напълно хармонични, ти и аз... Не като предишните, а може би по-добри. Нещо

ще бъде поправено, нещо ще бъде коригирано в следващия цикъл. Нашата индивидуалност, чертите на характера — всичко ще зависи от нас самите и за да бъдат те променени, няма да са необходими такива гигантски усилия, както е при хората. Затова и двойките при синглитите никога не се разделят, стотици години те се усъвършенствуват, изменят се, израстват заедно — от цикъл на цикъл. Ако искаш, ще те почакам.

— Ето какво си имала предвид... Не, това е невъзможно. Но дори и да исках, люсовете бягат от мен. Пък и аз никога не бих се съгласил... Та аз съм човек и даже заради теб... Не!

Тя кимна с глава, замълча.

— Имам една молба към теб. Не тръгвай след мен.

Вратата леко изскърца. Тишината се стовари върху него като лавина, само кръвта пулсираше в слепоочията му.

Дните се нижеха един след друг и Фил лека полека свикна с новото си състояние. Както и преди, той не се чувствуваше синглит, все още тъгуваше за другарите си, за всичко, което му принадлежеше, когато беше човек. Но и сегашният свят беше достатъчно разнообразен и интересен за него.

Всеки ден той му предлагаше по нещо непознато и постепенно тъгата по предишния живот позагълхна. Да се приспособи и да преживее първите най-трудни дни му помогна и стаята, грижливо възстановила частица от неговия стар свят. Скоро забеляза, че все по-рядко изпитва нужда да се уедини. Много интересни неща го очакваха в многобройните зали-лаборатории, в просторния живописен парк. Новите знания, които можеше веднага да провери в лабораториите, лека-полека променяха интересите му и пораждаха у него нови мисли. Сприятели се и с неколцина синглити. Двамата с Ел, както нарече той своята червенокоса приятелка, често посещаваха залите за образна хармония. Фил се научи да не издава истинските си чувства по време на сеансите, за да не пречи на останалите да споделят помежду си радостта. Дългите разходки по морското дъно още повече го сближиха с Ел и ако можеше да бъде съвсем обективен, вероятно щеше да признае, че сегашният му живот не е по-лош от другия, който загуби завинаги. Само дето постоянно се измъчваше от мисълта, че всичко това е само почивка. Подготовка. Рано или късно от него ще направят войник, но на страната на враговете. Фил не беше забравил, че извън стените на тази прекрасна сграда се води жестока кръвопролитна война срещу доскорошните му другари.

Ако не бяха тези мисли, ако не беше страхът, че него просто го подмамват, сигурно нямаше да тъгува толкова и приспособяването му към света на синглитите щеше да протече много по-безболезнено и бързо. Но какво можеше да направи той — оставаше му само да чака и да пази в себе си спомена, остатъка от предишната омраза, та в решителния миг да не отстъпи, да не стане предател.

Човек или синглит, той щеше да се презира, ако грабне оръжие и го насочи срещу хората, които го бяха възпитали и отгледали. А щом е така, не бива да се отпуска, не бива да забравя. И той се стараше. Най-много му тежеше неизвестността, свързана с тайнствените преобразования, които очакваха всеки синглит по време на преминаването в новия цикъл. Той подозираше, че именно тогава с него ще се случи онова, от което толкова се страхуваше. Всичко говореше, че този ден приближава. Вече не пристигаха влакове с нови групи синглити. Животът в огромния град-дом постепенно забави своя ритъм. Една сутрин той откри, че всички лаборатории в центъра са прекратили работа. По коридорите и по алеите в парка срещаше замислени, забързани към гарата синглити. А за него сякаш бяха забравили... Фил отиде на гарата и изпрати няколко влака. Никой не го покани да присъствува на това масово заминаване, никой не го накара и да остане. Те като че ли не се интересуваха от него. Вече не можеше да улови нито една тяхна мисъл. Фил си помисли, че войната може би е преминала в някаква нова фаза. Колонията е получила подкрепление, свързала се е със Земята и сега синглитите са заплашени от пълно унищожение, неговият нов свят ще бъде пометен, разрушен и той, след като вече не е човек, ще престане да бъде и синглит. Ще представлява едно същество без минало и бъдеще. Тази мисъл го накара да изтръпне и той си каза: „Ето, започна се. Те ти показаха онова, което ще загубиш. Още съвсем малко усилия и ти ще хукнеш да спасяваш новата си колиба. Не! Това няма да стане!“

Фил се обърна и с решителна крачка се отдалечи от гарата. Трябва да намери Ел, докато не е заминала, и да разбере какво е станало.

Спомни си как бягаше през гората. В края на краищата и това бе изход. Можеше да излезе при предните постове на базата. И това щеше да бъде естествен и справедлив край. Спомни си как веднъж на разсъмване, когато беше на пост, от гората излезе един синглит. Излезе и тръгна право срещу него, без да спира, без да обръща внимание на виковете му. Ослепителен пламък прекъсна неговия път. Едва сега Фил разбра колко дълъг и нелек е бил този път.

Обикновено двамата с Ел се срещаха на плажа, тя нямаше своя стая, обяснението ѝ бе, че желанието да си сам се проявява единствено в първия цикъл. Плажът беше безлюден. Вълните връхлитаха върху

пустинния бряг, покрит с мек копринен пясък. Двамата с Ел прекараха много часове тук и най-често мълчаха. Нямаха общи спомени, а тя не обичаше да говори за миналото си, въпреки, както и той. Фил забеляза, че всичко, което бе свързано с човешкия живот, беше станало своеобразно табу за синглитите. Не че бе забранено да се говори или да се мисли за него, просто беше невъзпитано, защото причиняваше на събеседника неволна болка. Едва сега той се сети, че синглитите са много по-уязвими, отколкото изглеждаха на пръв поглед, и че никакви цикли не могат да заличат напълно болката и мъката по загубеното човешко минало.

Ел работеше в биологическата лаборатория на центъра. Но заниманията си там тя не смяташе за работа. И той я разбираше, сам увлечен от опитите, които правеше тя. Вероятно за това увлечение допринесе и липсата на определено време за занимания. Нещо повече, те не бяха задължителни и така се превърнаха в своеобразна игра, в развлечение.

Всички врати бяха отворени. И преди не ги заключваха, с изключение на онези, които водеха към опасните помещения или самостоятелните стаи на новациите.

Докато Фил се разхождаше по плажа, сградата напълно опустя. Струваше му се невъзможно Ел да е заминала, без да му се обади.

Но цялата апаратура бе изключена от мрежата и покрита с калъфи, нечий грижливи ръце бяха подготвили лабораторията за продължителен престой. Сградата беше като заспала. Той още половин час обикаля из коридорите и залите, спомняйки си неволно първия ден, когато тичаше от коридор в коридор като подгонено бездомно кученце. Сега поне си имаше стая и не му оставаше нищо друго, освен да се скрие там от своя страх и самотата.

До масата седеше непознат русокос синглит и замислено въртеше в ръце стъклената статуетка. Фил се стъписа от изненада. При синглитите не беше прието да се влиза в чужда стая без разрешение. Грубото нахълтване не предвещаваше нищо добро.

Ротанов сякаш плуваше в мътно безбрежно море. Когато напусна града, още се надяваше, търсеше нещо. Какво? Вече не знаеше. Макар че ако напрегнеше паметта си, щеше да си спомни, че доскоро имаше съвсем определена цел — да настигне синглитите, които бяха напуснали града, да намери мястото, където отиваха, водени от някаква неизвестна, тайнствена причина... Но от час на час целта ставаше все по-неясна, сякаш мъглата, която го заобикаляше, проникваше в главата му, пречеше му да мисли и го объркваше. Нали Ротанов искаше да открие не само мястото... Не само отговора на загадката на тази планета. Той търсеше жената, по-точно синглитката. Той изпълни последната ѝ молба, позволи ѝ да си отиде, завинаги да изчезне в белезникавото блато и заплати твърде скъпо.

Обрече се да върви по един път без начало и край. И сега цял живот щеше да броди все така, залутан в мъглата, без да знае накъде и защо.

Умората вече се обаждаше. Той все по-често се спъваше, отдавна бе загубил представа за времето и пространството. Понякога му се струваше, че откак се помни все се влачи в тази еднообразна сива каша и ще върви още дълги години, без каквато и да е надежда да стигне до края.

За миг му се стори, че в мъглата изгря познатото му земно слънце. Ярките му лъчи разкъсаха студените пипала на мъглата, облъхна го топъл вятър, който издуха лепкавата мръсотия от лицето му, а отблясъците от горящите дървета осветиха склона на хълма, по който вървеше. Съзнанието му отново възвърна предишната си спокойна яснота, мислите му се подредиха.

Всичко се опрости и избистри. Той беше инспектор. Имаше инструкции, в тях можеше да намери отговор и на най-сложните въпроси. Прост и ясен отговор. С някаква част от съзнанието си долавяше, че с него не всичко е наред. Прокалено дълго вървя, много се умори. Нападенията на люсовете сигурно бяха оставили някаква следа.

Ротанов извади манерката с вода, но не успя да отпие и глътка. От склона към него се спускаше дребна фигура, която отдалеч напомняше на човек. По походката веднага разбра, че е синглит. Дали да се скрие? Или да тръгне след него? Да опита да го заговори? Сега му се струваше много трудно да вземе решение.

Дулото на пулсатора описа къса дъга, насочвайки се към пътеката, по която вървеше синглитът. Сега трябва да го изчака още двадесетина крачки, докато излезе на открито, и да натисне спусъка.

Посетителят остави статуетката и се изправи.

— Ето че най-после се срещнахме. Нали го искаше от самото начало. По-рано беше безсмислено, сега си готов за този разговор. Аз съм твой наставник.

„Ето каква била работата! — помисли си той. — Знаех си, че няма да ме забравят, че няма да ме оставят на мира! На тях са им нужни войници...“

— Почакай, Фил. Не бива да избързваш с изводите. Не съм дошъл за това, което си мислиш. Твърде много неща зависят от твоята готовност да ме разбереш и да ми повярваш. Ето защо не бързай и добре си помисли, преди да вземеш решение. А сега седни и слушай.

Филин почувствува, че сърцето му се свива от болка, която се появяваше обикновено преди сражение или в момент на силно нервно напрежение; след известно време болката изчезваше и на нейно място идваше спокойствието и трезвата преценка, който неведнъж му бяха помагали да излезе от сложни и заплетени положения. Той седна близо до наставника и напрегнато го погледна в очите.

— Слушам те, макар че не разбирам нищо. Ако наистина си моят наставник, няма да ти е трудно да ми внушиш всяко свое желание, всяка своя мисъл и без тези дълги разговори. Вече знам какво представлява контролът, който упражняваш върху моите мисли.

— Контролът е разрешен само в началния стадий на обучението, който ти вече премина. Онова, което искам днес от теб, не може да бъде заменено с внушение, необходима ми е твоята воля, твоето желание, за да постигна успех.

— Слушам те.

— Знаеш ли залата за пластация?

— Да, но не съм ходил там.

— Тогава беше още много рано и нищо нямаше да разбереш. В тази зала можем да променяме своята външност и не само външността, а и цялото си тяло. Неговата структура напълно се подчинява на нашата воля и желание; и тъй, Фил, за мен е много важно ти да си

възвърнеш предишната човешка външност. Това не може да направи никой освен теб, аз мога само да ти помогна.

— Защо?

— Помниш ли пилота, Фил?

— Онзи от склада ли? Разбира се, че го помня.

— Струва ми се, че този човек е стигнал до решението на най-важния въпрос...

— Какъв въпрос?

— Той може да прекрати войната, Фил. И не само нея. Мисля, че той ще намери начин да обедини две несъвместими неща — нашето общество и това на хората.

— Как ще го направи?

— Ако знаех... — В гласа на наставника прозвуча искрена мъка.

— Над този проблем дълги години се трудиха нашите най-добри учени. И бе доказано, че няма изход. Развитието ни зависи от пленените и насилствено превърнати в синглити хора. И все пак у мен се таеше някакво съмнение. Виждаш ли, съществуват древни знания, запазени в наследствената памет на люсовете, които сега ни принадлежат, но ние не можем да вникнем напълно в тях, защото родовата памет е само основни инстинкти, закони на поведението — там всичко е страшно объркано и неясно. Повлияли са и по-късните наслоения и все пак може да се направи изводът, че някога, преди хилядолетия, люсовете са имали контакт с други мислещи същества. Изглежда, тогава са успели да създадат сплотено хармонично общество, дори подозирам, че появата на люсовете по някакъв начин е свързана с тези същества, които в дълбока древност завинаги са напуснали нашата планета. После са дошли хората и е станала някаква трагична грешка, случайност или нещо друго, може би хилядолетната еволюция е деформирала първоначално заложените инстинкти у люсовете, те са подивели и са се превърнали в тези ужасни вампири, от които вие, тоест хората, така се страхувате днес. Това са мои предположения — нищо повече. Но те ми позволяват да се надявам, че все пак има някакъв изход от създалото се положение, които засега е неизвестен. Ако някой го знаеше, тези сражения, донесли, толкова много мъка и на нас, и на хората, отдавна щяха да бъдат прекратени.

— Каква мъка ви причиняват те? Имате само полза...

— Несправедлив си. Фил. Не забравяй, че вече си наш и твоята лична трагедия е трагедия и за всички младежи, които стават нови членове на нашето общество. След насилието, упражнено над тях, те ще запазят за цял живот душевната покруса и тъгата по напуснатия човешки дом, а всичко това е наша обща трагедия. И когато сме принудени да грабнем оръжие, за да може нашето ново общество да продължи своя род — също е трагедия, Фил... Не случайно ти най-много се страхуваш именно от това.

— Никога няма да стана предател!

— Ти не си сам. Фил. Не си сам. Там е работата. Войната създава неразрешими противоречия. Мнозина предпочитат направо да се махнат. А ти казваш — полза... До идването на инспектора все още можехме да се надяваме, че тя ще завърши с победа за нас и всички хора ще се превърнат в синглити. Естествено това не би довело до нищо, защото ще спре и развитието на нашето общество, което не е в състояние да се размножава. Въпреки дългия живот на всеки един от нас, след една такава победа не ни чака нищо друго освен упадък и бавна смърт. А сега, след като бе установен контакт със Земята, противоречията още повече се изостриха.

— С какво ще помогне пилотът?

— Не знам... Във всеки случай над него не тегнат предразсъдъците, които дългогодишната война породила у всички колонисти, и той ще бъде обективен. При това е и официалният представител на земните жители тук. С една дума, той има право да решава. И трябва да му помогнем. Да му предоставим всички данни, всичко, което зависи от нас. По време на преминаването, или „цикъла“, както го наричаш ти, нашето общество фактически е безпомощно — ако не са люсовете, хората отдавна да са се възползвали от това обстоятелство. Аз искам да дам на пилота възможност.

— Каква по-точно?

— Възможността да избира, свобода на действие и правото да вземе окончателно решение. Вярвам в този човек. Вече имах случай да се срещна с него, нали, освен че съм твой наставник, аз изпълнявам и други функции в нашето общество. Пилотът ме познава като координатор, макар че такава длъжност у нас не съществува, и тъй като той искаше да се срещне с представител на властта, с ръководителя, аз трябваше да изиграя тази роля. За съжаление по

време на нашата среща той не прояви към мен нито доверие, нито добри чувства. Затова днес съм принуден да се обърна към теб. Все нещичко ви свързва с пилота, макар и да е малко, за човек с неговия характер то може да е достатъчно, за да те изслуша.

— Каква ще бъде моята роля? В какво трябва да го убедя?

— Не е нужно да го убеждаваш. Трябва само да го заведеш на поляната, където преминава цикълът. Ще я намериш инстинктивно. Той може и да не я открие — гората му е непозната. И най-важното, ако нашето начинание успее, ти ще бъдеш посредник между нас, ще ми помогнеш да предам на пилота цялата необходима информация.

— Или да го примамя в капана... — едва чуто промърмори Фил. Наставникът се направи, че не е чул, а може наистина да не го беше чул, потънал в своите мисли.

— Виждаш ли, Фил... Трябва да ти кажа още нещо. Срещата с пилота е мое хрумване. Мнозина не споделят оптимизма ми, не вярват, че нашите проблеми ще се разрешат, и предпочитат сегашното си съществуване. Но мен и още неколцина други то не ни задоволява. По-добре да решава пилотът и ако той не намери изход, какво толкова? Ще настъпи краят, и то веднага, без протакане. Всички ние чисто и просто ще загинем. Рискът е много голям и аз съм длъжен да те предупредя, за да можеш разумно да претеглиш и да решиш всичко сам.

— Ами ако откажа?

— Тогава ще се помъча сам да намеря пилота. Най-вероятно е нищо да не излезе. Много е озлобен от гибелта на отряда на инженера, смята, че аз съм постъпил подло, макар че станалото е чиста случайност. Той не знае, че люсовете не ни се подчиняват и ние не можем да предскажем тяхното поведение.

Какво убеди Фил? Откровеността? Тя би могла да бъде и преднамерена, разиграна специално за него. В обществото на синглитите имаше прекалено много фалш, мимикрия и игра... Не, не бе откровеността. По-скоро искрената мъка и умората в гласа на наставника, признанието, че това е негово хрумване.

— Защо не поговори с мен по-рано?

— Трябваше да изчакам нашите да напуснат града. Доста труд ми костваше да те задържа тук до тази минута. Затова пък сега, каквото и да решим двамата, никой не може да ни попречи.

Фил стана и отиде до прозореца. Навън нищо не се виждаше. Нищо освен бялата сляпа стена.

И нямаше кой да го посъветва, да му подсказже решението.

— Все пак какво да предам на пилота?

— Истината, Фил. Само истината.

— Добре. Ще се опитам.

Ротанов знаеше, че трябва да се прицели много точно. Разстоянието не беше голямо, изискваше заряд с минимална мощност, а това намаляваше зоната на поражение. Той пое дълбоко въздух, изпусна го, спря дишането и опря лакътя на лявата си ръка, с която насочваше дулото на пулсатора, в бедрото. Дулото престана да подскача. Кръстчето на оптичския мерник се закова в средата на пътеката. Откъде ли се е взела тук тази пътека? Но въпросът го разсея и той го пропъди. Сега в мерника попаднаха горящи храсталаци, изглежда, огънят бе допълзлял до тях по тлеещия от топлинния удар мъх и те неочаквано и едновременно бяха пламнали.

Ето че в горната част на мерника попаднаха стъпалата на синглита. Сега врагът ще бъде унищожен. Малко по малко се показаха краката му, после коремът, гърдите, главата... Отдавна трябваше да стреля, а ръката му сякаш замръзна на спусъка. Пред очите му все още стоеше зловещата картина на горящия храсталак и нито желанието да отмъсти, нито люсовете, нищо не можеше да го накара да стреля. Пропуска момента. Противникът го забеляза, но не трепна, не се опита да избяга, не вдигна оръжие, просто продължи по пътеката право срещу него с някаква ужасяваща обреченост, без да направи какъвто и да е опит да се спаси. С всяка негова крачка Ротанов все по-ниско отпускате дулото на пулсатора, защото нямаше нищо по-глупаво от това да насочиш оръжие срещу един невъоръжен, дори когато той не е човек.

Синглитът спря на четири-пет крачки от него, пулсаторът се люлееше на рамото на Ротанов с дулото надолу, но това не означаваше нищо. Той имаше време да го вдигне и да стреля, ако врагът се опита неочаквано да се нахвърли. Но синглитът нямаше такова намерение, той просто стоеше и се усмихваше, и в усмивката му Ротанов с ужас откри нещо познато.

— Здравей, пилоте. Този път май ролите ни са разменени? Помниш ли склада?

За миг всичко заплува пред очите на Ротанов — нощната гора, пламтящият хрусталак и тази зловеща усмивка.

— Филин, че аз за малко да те застрелям!

— Жалко, че не го направи, защото аз не съм Филин, а синглит. Бях Филин, но вече не съм. Но щом останах жив, можем ли да поговорим?

И Ротанов веднага му повярва, защото Филин не можеше да мине нощем през гората и да остане Филин, а щом е тук, друго не можеше и да бъде. Не е Филин, а синглит. И странно, но това не променяше абсолютно нищо, защото той все пак беше Филин, с неговата червеникава разчорлена брада, със зловещата усмивка, с неравните, проядени от кариес зъби... И това лице до края на живота щеше да му се привижда, ако беше натиснал спусъка.

— Е, разказвай. Разказвай къде изчезна.

Странен беше този разговор край догарящия храст.

Филин разправяше подробно, без да бърза, явно през тези дълги дни бе потискал в себе си желанието да сподели всичко и най-после бе намерил достоен слушател. Разказа му за огромния град-дом, за тъгата си, за това, как е бягал към реката и как лека-полека се е превръщал в синглит. Не пропусна да спомене и за мечтата си да отмъсти на онези, които опростиха живота му и му отнеха приятелите, бъдещето, целта... И за това, как постепенно мечтата му е помръквала, защото в замяна те му бяха предложили други приятели, друго бъдеще, друг, чужд, но по своему прекрасен живот, които той въпреки всичко не искаше да приеме, както хората не искат да приемат подправен документ, дори когато майсторството на фалшификата превъзхожда оригинала по красота и достоверност, просто защото е фалшификат.

Той завърши своя разказ. Двамата мълчаха, загледани в догарящия хрусталак. Времето сякаш бе спряло и току-що разказаното от Филин беше само една зловеща приказка, кошмарен сън без продължение. Ей сега ще се събудят, ще изгрее слънцето, мъглата ще се разсее... Ала слънцето все не изгряваше, само храстът догоря, със съскане угаснаха последните огнени очи на въгленчетата, лицата им се сляха с мрака и едва тогава Ротанов наруши мълчанието.

— И какво ще правим по-нататък? Защо си ме търсил?

— Виж, това и на мен не ми е съвсем ясно. Повярвах на наставника, че ти можеш нещо да промениш, да оправиш. Като че ли е

възможно. Както и да е. Обещах да те заведа на поляната, там, където преминава цикълът. Да вървим.

Ротанов започна да го гризе съвестта, сякаш бе виновен, че нищо не е успял да измисли и е излъгал надеждите му, сякаш бе виновен, че е останал човек, докато Филин вече не беше и никога нямаше да бъде човек.

Ротанов събра всичките си сили, за да стане и да прекрачи в сгъстилата се мъгла след тази светла, почти нереална в тъмнината фигура, която само преди месец принадлежеше на здравия младеж на име Филин, превърнал се сега в синглит, в почти призрак, във фантом от зловеща приказка. И той, инспектор Ротанов, беше отговорен за неговата трагедия, защото не разбра навреме как стоят нещата, не взе мерки, не съумя нито да оправи, нито да вникне в положението на тази планета и ето че сега тътри крака в мрака неизвестно накъде. Мислеше си, че всеки, който се е родил, има право да остане човек до самата си смърт и никой не трябва да посяга на това право. Но все пак посегнаха. А щом е така, неговата задача като инспектор е пределно ясна — да направи веднъж завинаги това невъзможно, а не да си пълни главата със сложни проблеми. Взе това просто решение и веднага му поолекна.

Пътеката ги водеше към върха на хълма. Храсталаците се разрешиха, вятърът разнасяше мъглата и затова тук беше малко по-светло. За миг-два между разкъсалите се облаци се показаха звезди. Отдолу, оттам, където доскоро седяха край горящия храст, появяваше влажен студ и не се виждаше никаква светлинка. Влагата бе угасила и последните въгленчета от пожара. Филин забави крачка, дочака Ротанов да го настигне и двамата продължиха заедно.

— Стигнахме. Тъдява е. Май нещо ми прилошава. Вие ми се свят. И ме обзема страх. Остани с мен, скоро ще започне...

Ротанов не попита нищо, само си помисли какъв ли ужас би изпитал той, щом такъв един смелчага като Филин си признава, че го е страх. И стисна по-здраво пулсатора. Под краката им проскърцваха дребните камъчета и попарената от студа трева, но все още бодлива и еластична като стоманена четка. Сега двамата вървяха бавно, мълчаливо, почти тържествено, сякаш участвуваха в някаква тайнствена церемония на тази налудничавя планета. До върха, където вече се съзираше широко открито пространство, оставаха само двадесет-тридесет крачки и Ротанов почувствува, че Филин

незабелязано се притисна до него, като че ли в този враждебен и студен свят той беше единствената му закрила.

— Може би за теб ще е по-добре да не отиваш по-нататък?

— Вече не мога да се върна. Краката не ме слушат, нещо ме тегли като магнит. Не искам, но не мога...

— Защо мълча досега? — той го сграбчи за рамото и се опита да го спре. Филин тъжно поклати глава.

— И това няма да помогне. Вече е късно. Отдавна сме в зоната. Какво мога да направя? Аз съм синглит и трябва да живея като синглит. Пък и нищо няма да разбереш без мен. Да вървим. И без туй закъснях. Усещам отвътре ужасен студ, сякаш вътрешностите ми са се вледенили... Ние не можем да живеем толкова дълго време без слънце.

Изведнъж Ротанов си представи, че скоро по тази пътека, може би подтискайки същия вледеняващ страх, е дошла и тя. Започна да разбира защо го помоли да не я изпраща в нейния последен път. Някъде беше прочел, че в дълбока древност е имало такъв път. Път към ешафода...

За да разбере един човек от двадесет и трети век какво означават тези думи, непременно трябва да извърви този път. Но идва краят на кошмара. Той ще направи всичко възможно повече никой да не излита този ужас.

Двамата виждаха далеч пред себе си в сивкавия бисерен полумрак. Тук нощите не бяха толкова тъмни, колкото са на Земята. И причина за това бяха едрите ниски звезди, само облаците и разпокъсаната мъглива пелена им пречеха да разгледат добре какво става на просторната стръмна поляна, разположена на върха на хълма. Храсталаците свършиха и двамата спряха.

Бяха стигнали досами поляната. За миг Ротанов забрави за Филин, поразен от откритата се пред погледа му гледка. Цялата поляна беше осеяна с някакви неизвестни предмети, които излъчваха слаба синкава светлина. Бяха толкова много, че поляната приличаше на нощно небе, покрито от край до край със странни, студени звезди. Най-близките предмети бяха почти в краката му и когато се вгледа в тях, той разбра какво представляват. Макар и мъждива, трептяща, светлината беше достатъчна, за да се видят тревата и овлажнените клонки на гъсталака.

Заоблените извити страни на предметите, сякаш изваяни от непознат скулптор, бяха усукани по един чудноват начин, като се съединяваха една с друга в изтънялата си част. Дори при едно повнимателно вглеждане трудно можеше да се отгатне формата на предмета.

Колко ли ги има тук? Хиляди? Десетки хиляди? Кой и защо ги беше донесъл на тази поляна? Ротанов трепна и рязко се обърна назад, защото някъде до него стана нещо. На мястото, където току-що стоеше Филин, се кълбеше плътен безформен мъглив облак. Постепенно той се разля, промени формата си, изтегли се нагоре като гъбообразен стълб, после се откъсна от земята и някак бавно, неохотно се устреми нагоре.

До основата на стълба Ротанов забеляза още един светец предмет. Можеше да се закълне, че преди минута го нямаше там. Вдигна глава нагоре, като се опита да проследи посоката на мъгливия шлейф, в които се превърна Филин само преди миг. Ниско над поляната висеше плътен облак. Мъглявината се вмъкна в него, сякаш всмукана от облака, чу се тихо примляскване.

Облакът едва забележимо се люлееше. По него от край до край преминаваха светлинни вълни, слабо трептене на границата на видимостта ги съпровождаше в зелено, розово и светлосиньо.

Вълните следваха една след друга и безшумно изчезваха, осветени по краищата от рояк искрици. Картината може би беше красива. Ала той почувствува някаква странна апатия, тъй като всичко, което ставаше, беше толкова чуждо и нечовешко, че бе изгубило оня първобитен ужас, който го съпроводи до поляната. Вече не изпитваше нито гняв, нито страх, а само горчивина и лека тъга, които обземат човек винаги, когато попадне на гробище, защото тази гнилоч, пръсната из поляната, напомняше гробище.

„Ето че най-после се добрах до гнилото сърце на тая проклета планета“ — каза си той, но не изпита нито радост, нито удовлетворение. Усети някаква странна двойственост, все едно че в него се беше събудил нов, непознат човек и той някак насмешливо и тъжно наблюдаваше сега предишния Ротанов, които дойде на поляната, стиснал оръжието, готов да отмъщава, да съди и да изпълни присъдата, без да има никакво право нито на едното, нито на другото,

само защото онова, което видя, излизаше извън рамките на обичайните човешки представи за морал и логика.

Той не можеше да насочи огнения смерч към тези кристали, в които, подобно на спорите, се пазеха зародиши на живота. Всичко, което е било и ще бъде Филин, тя, Берг и десетки други същества, способни да се огорчават, радват, страдат... В пламъка щеше да настъпи само краят.

Не, той им подари този странен втори живот и нямаше право да им го отнема. Обърна се и бавно затътра крака обратно. При всяка крачка пулсаторът болезнено го удряше по рамото. Спря се и ядосано пъкна в раницата безполезното, безсмислено тук оръжие.

Поляната се разстиляше пред него притихнала и необикновена и въпреки всичко повече приличаше на нощно небе, отколкото на гробище. „Нищо не сме ви сторили... Защо тогава?“ — тихо попита той и като не получи отговор, реши да продължи нататък, но изведнъж се закова. Отговорът се криеше някъде тук, съвсем близо. Ето че всичко се подреждаше, всички онези сведения и факти, които се въртяха в главата му до този момент като някаква каша, застанаха на мястото си.

„Има такъв комар... Преди да снесе яйцето си, той трябва да се напие с човешка кръв“ — беше му казал инженерът, но той не му повярва.

„Вие сте абсолютно нормален, абсолютно“ — рече му докторът, когато му направи пълно изследване след първата среща с люса. И се оказа, че той единствен в колонията не беше пострадал от контакта с него.

„Люсовете не проявяват зла воля — обясни му тогава докторът, — те представляват само една молекулярна суспензия, рояк мушици с твърде елементарна програма на поведение.“ И това беше важно. Откъде се е взела тази програма, която кара люсовете да нападат хора, именно хора. Наистина не всички, тъй като на някои от тях нападението не причинява вреда, затова пък на други... „Хибернизацията отслабва наследствеността, а всички ние сме потомци на осакатените при полета хора.“ „С други думи, люсът не може да навреди на здрав човек, тъй ли?“ — попита той тогава, но не получи отговор. Сега знаеше съвсем точно, че е така. И още...

Навремето, след като проучи всички материали, с които разполагаше, той стигна до извода, че обществото на синглитите е като раков тумор, които може да се развива само за сметка на хората. Сега знаеше още един важен факт. Те не могат да се размножават самостоятелно и се развиват само за сметка на хората, но не на всички. Не на всички, а само на болните! Дори ако са болни само от тяхна гледна точка, това е без значение, защото в края на краищата болните хора се превръщат в здрави синглити. Главата му се замая от тези мисли. Стигна до края на поляната и спря, седна на земята. Наоколо цареше мъртва тишина, а от пъстроцветното блещукане над главата му неговите мисли се подреждаха, сякаш облакът му помагаше да разсъждава. Изведнъж го озари едно толкова важно предположение, че той тутакси забрави за всичко друго.

Нещо беше нарушено в генетичния код на колонистите, нещо, което от гледна точка на люсовете ги правеше подходящи да бъдат нападани. Дали това не бе причината за тяхната трагедия? Ако е така, получава се много странна, но напълно логична верига, твърде странна и твърде логична, за да бъде само случайно стечение на обстоятелствата. Люсовете избягват здравите и нападат болните... Или старите? Превръщат ги в синглити. В здрави млади синглити.

Нали при синглитите няма старци. Ами ако предположим, че това не е случайно? „Не могат да бъдат случайни толкова много съвпадения! Ами да! Хайде по-смело! — въодушеви се той. — Да допуснем, че ренитите са програмирали люсовете така, че те могат да запазят като личност един стар или умиращ човек, могат да му дадат нов дълъг живот. Живот, които се различава от човешкия, но е интересен, изпълнен е с творчество, търсене, борба, изкуство, любов, с усещането, че живееш! Нима съществува човек, които може да се откаже от това?!“

Колко ли живеят синглитите, може би стотици години? Голям дар, ето какво намери във вътрешността на този раков тумор, в самата му сърцевина. Ето какво се криеше зад всички мръсни наслойки, зад грешките и трагичните случайности, зад нелепото стечение на обстоятелствата, неразбирането и страха...

Но и люсовете не губят нищо. За сметка на човека те придобиват индивидуалност, стават личности, а на човека даряват втори живот. Добра симбиоза... Особено ако се поправят всички грешки, ако се

премахне неразбирането и контактът на човека с люсовете стане абсолютно доброволен. А че ще има много доброволци, в това той не се съмняваше. И то беше като че ли най-важното. Основното нещо на този проблем. Ротанов стана и още веднъж огледа поляната. Сега светлинките в студената трева вече не му приличаха на гнилоч, а по-скоро на светулки.

Пламъчета на живота, безкраен като нощното небе. „Ако искаш, ще те почакам“ — каза му тя на сбогуване. Ще минат още четиридесет или петдесет години. Той ще се умори от далечните космически пътища, ще грохне, ще го нападнат болести, ще го налегне старостта. И тогава, кой знае, може би ще му се прииска да започне всичко отначало? През всичките тия дълги години някой ще го чака на тази планета. Времето няма власт над човешката същност, над добрината, над любовта. Сега, когато затвори кръга, той разбра, че пътят, които някога го отведе от далечната Реана през бездната на пространството и времето, се върна в своята изначална точка. През белезникавата мараня на мъглата Ротанов видя образа на жена, родена на тази планета преди хилядолетия. Жена, която независимо от всичко той намери отново тук и отново я загуби. Пътят на живота беше безкраен. Той бе в началото на нов кръг.

Източник: <http://sfbg.us>

Издание:

СЕЗОНЪТ НА МЪГЛИТЕ. 1986. Изд. Отечество, София. Биб. Фантастика, No.40. Роман. Превод: Елена МАТЕВА [Сезон туманов Евгений Гуляковский (1980; 1982)]. Предговор: Фантастичния свят на Евгений Гуляковски — Васил РАЙКОВ — с.5–7. Художник: Васил МИОВСКИ. Печат: ДП „Д. Найденов“, Велико Търново. Формат: 70×100/32. Печатни коли: 23.50. Тираж: 92 117 бр. Страници: 372. Цена: 0.99 лв.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.